

PROTOKOLL

over forhandlingene ved forbundets
26. ordinære landsmøte i Oslo i dagene
17.—22. september 1967

Referat av *Henry Harm*

NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

PROTOKOLL

Øver forhandlingsene ved forbandets
36. ordinære landsmøte i Oslo i dagene
17.-22. september 1967

Redaktør av Henry Horn

ARBEIDSMANNSFORBUNDET, OSLO 1967

Sakregister.

	Side
Dagsordenen	5
Talerregister	6
<i>Åpningsmøtet søndag 17. september</i>	9
Minnetalen	9
Åpningstalen	10
Gjestene hilser landsmøtet	13
Konstitueringen	18
<i>Formiddagsmøtet mandag 18. september</i>	22
Beretningene for 1963—66	23
Regnskapene for 1963—66	23
Formannens muntlige beretning	25
Vedtektsendringer	30
<i>Ettermiddagsmøtet mandag 18. september</i>	41
Fortsatt vedtektsdebatt	42
<i>Formiddagsmøtet tirsdag 19. september</i>	51
P. Mentsen redegjør for den faglige situasjon	51
Landsstyrets innstilling	54
Innstillingen om arbeidstidsspørsmålet	55
Ordkiftet	56
Uttalelsen om sysselsettingen	61
Behandlingen av de enkelte forslag	62
<i>Ettermiddagsmøtet tirsdag 19. september</i>	70
Innledning om den kollektive hjemforsikring	70
Ordkiftet	77
Voteringen	86
<i>Formiddagsmøtet onsdag 20. september</i>	86
Fortsatt behandling av den faglige og økonomiske situasjon	87
Stillingen til de uorganiserte	89
Ole Flesvigs innledningsforedrag	90
Uttalelser om Hellas og Vietnam	104
Gruppemøtene	105
<i>Formiddagsmøtet torsdag 21. september</i>	109
Fortsatt behandling av vedtektene	109
Kontingentspørsmålet	113
Bernt Alfssens innledningsforedrag	116

	Side
Ordsiftet	119
Voteringen	125
<i>Ettermiddagsmøtet torsdag 21. september</i>	126
Fortsatt vedtektsbehandling	126
Bestemmelsene for storavdelinger	136
Voteringen	143
Uttalelsen om arbeidstilsynet	143
Sysselsettingen i statens anleggsdrift	145
Pensjonsspørsmålet	145
Forskjellige forslag	149
<i>Formiddagsmøtet fredag 22. september</i>	155
Lars Nilsen om agitasjonen	155
Harald Øveraas om opplysningsvirksomheten	162
De utenlandske gjester tar avskjed	168
<i>Ettermiddagsmøtet fredag 22. september</i>	170
Ordsiftet etter de to innledningsforedrag	170
Bevilgningene	175
Valgene	176
Avslutningen	182
Landsmøtets deltakere	186

Dagsorden.

1. **Landsmøtets åpning og konstituering.**
  - a) Fullmaktens godkjenning.
  - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
  - c) Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.
  - d) Valg av komitéer:
    - Valgkomité.
    - Budsjettkomité.
    - Redaksjonskomité.
2. **Reretninger, regnskaper og revisjonsrapporter.**
  - a) Beretning for 1963, 1964, 1965 og 1966.
  - b) Regnskap for 1963, 1964, 1965 og 1966.
  - c) Revisjons- og kontrollkomitéens rapport for samme tidsrom.
  - d) Muntlig beretning for 1967.
3. **Vedtektsendringer.**
  1. Forbundets vedtekter.
  - 2 a. Avdelingenes vedtekter.
  - 2 b. Storavdelingenes vedtekter.
4. **Den faglige og økonomiske situasjon.**
  1. Innkomne faglige forslag.
5. **Kollektiv hjemforsikring.**
6. **Opplysningsarbeidet.**
7. **Agitasjon.**
8. **Forskjellige forslag.**
9. **Bevilgninger.**
10. **Valg.**
  - a) Tillitsmenn.
  - b) Forbundsstyret.
  - c) Landsstyret.
  - d) Revisjonsutvalget.
  - e) LO's representantskap.
  - f) Tariffråd.
11. **Avslutning.**

Talerregister.

Ahldin, Henry 13.
Alfsen, Bernt 18, 21, 23, 41, 110, 116,
121, 128, 130, 175.
Andreassen, Harriet 32, 123, 125, 153.
Antonsen, Morten 83, 125, 141.
Arendt, Walter 14.
Borch, Torodd 112, 119.
Bøe, Einar 176.
Bøystad, Kåre 103, 172.
Eriksen, Richard 17.
Evanger, Erling 110.
Flesvig, Ole 39, 44, 47, 50, 64, 79, 90,
103, 112, 140, 142.
Flaatin, Sveinung 82, 129.
Forså, Arvid 63, 81, 88, 173.
Forsmark, Sigvard 168.
Furali, Asbjørn 32, 49, 153, 154, 171.
Furnes, Wilhelm 47, 64, 79, 80, 101.
Gjersvoll, Knut 83, 125, 142.
Granli, Ole 40, 49, 88, 140.
Grunnvoll, Olav 34, 35.
Grøndahl, Christian 41, 57, 64, 68, 70,
80, 88, 89, 101, 121, 141.
Gudmundsen, Olav 119, 121, 123, 124.
Hagelia, Jakob 83.
Haugen, Alfred 33, 105, 111, 119, 125,
126, 145.
Haugen, Ingemund 123.
Holt, Thoralf 70, 85, 86.
Hugaas, Ingvald 24, 33, 39, 40, 85,
111, 112, 154.
Jakobsen, Jakob 22, 23, 32, 34, 39, 40,
43, 44, 46, 48, 49, 56, 61, 63, 77, 78,
79, 84, 100, 103, 111, 112, 120, 122,
126, 129, 142, 170.
Jamtli, Ole 110, 113.
Johannessen, Joh. 69.
Jonassen, Torbjørn 88.
Jore, Gunnar 46, 100, 142, 155.
Kines, Jens P. 78.
Kjelsrud, Klaus 15, 185.
Kleiven, Hans O. 49, 83, 126, 154.
Kolstad, Karl 21, 23, 25, 33, 39, 43,
44, 47, 49, 57, 59, 67, 80, 84, 85, 87,
88, 124, 141, 173.
Kvalness, Karl J. 34, 41, 58, 63, 77,
83, 99, 172, 176.
Langedal, Bjørn 39, 41, 80, 182.
Larsen, Øystein 9, 17, 19, 20, 21, 22,
23, 25, 32, 34, 37, 38, 44, 46, 49, 54,
61, 68, 70, 78, 81, 88, 104, 109, 111,
121, 143, 155, 170, 183, 185.
Laxå, Edvard 113.
Lindell, Nils 16.
Lorentzen, Leif 182.
Lysholm, Kjell 134.
Martinsen, Daniel 100, 171, 185.
Mentsen, P. 13, 51, 59.
Mo, Erling 142.
Mortensen, Kurt 79, 152, 154, 155, 176.
Mundal, Trygve 84.
Mælumshagen, Magne 44, 88, 100, 102,
153, 154.
Nilsen, Erling 46.
Nilsen, Lars 101, 155, 173.
Nordnes, John 123, 176.
Nymoen, Knut 33, 84, 120, 124, 141,
154.
Odden, Olaf 103.
Olsen, Alf 21.
Olsen, Kjartan 42, 102, 121, 124.
Ormbostad, John 89.

Overvik, Asbjørn 36, 40, 43, 58, 61,
154, 171, 175.
Paulsen, Odd 33, 36, 47, 50, 56, 64, 77,
82, 89, 101, 110, 121, 142, 171, 174,
175.
Pedersen, Arne 35, 36, 44, 121, 130,
141, 142, 152, 153.
Pettersen, Erling 33, 36, 51, 62, 70,
78, 80, 99.
Pettersen, Karl 35, 86, 123, 181.
Rasmussen, Kåre 82.
Reiersdal, Grunde 81, 88.
Rislå, Tellef 33, 47, 80, 142.
Ryeng, Raymond 84.
Salli, Ahti 17.
Skaro, Ivar 100.
Skrede, Johan 78, 80, 120, 122, 152.
Solhaug, Egil 31, 32, 61, 113.
Stigen, Olav H. 47, 81, 122, 141, 153,
172.
Stokke, John 111, 130.
Suvatne, Selmer 50, 84.
Tossevik, Helge 59.
Trengeid, Nils 110, 122, 125, 142.
Volan, Elias 182.
Wangsmo, Ludvik 36, 102, 126, 129,
141, 142, 154.
Westgård, Knut 141.
With, Einar 21, 50, 82, 102, 140, 172.
Ødegårdstuen, Arne 83, 101, 125, 154,
173.
Ørnhaug, Walter 44, 69, 84, 134.
Øveraas, Harald 32, 47, 79, 81, 82, 84,
112, 162, 174.

... 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200
 ... 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210
 ... 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220
 ... 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230
 ... 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240
 ... 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250
 ... 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260
 ... 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270
 ... 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280
 ... 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290
 ... 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300
 ... 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310
 ... 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320
 ... 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330
 ... 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340
 ... 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350
 ... 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360
 ... 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370
 ... 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380
 ... 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390
 ... 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400
 ... 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410
 ... 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420
 ... 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430
 ... 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440
 ... 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450
 ... 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460
 ... 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470
 ... 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480
 ... 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490
 ... 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500
 ... 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510
 ... 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520
 ... 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530
 ... 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540
 ... 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550
 ... 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560
 ... 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570
 ... 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580
 ... 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590
 ... 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600
 ... 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610
 ... 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620
 ... 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630
 ... 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640
 ... 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650
 ... 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660
 ... 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670
 ... 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680
 ... 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690
 ... 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700
 ... 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710
 ... 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720
 ... 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730
 ... 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740
 ... 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750
 ... 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760
 ... 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770
 ... 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780
 ... 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790
 ... 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800
 ... 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810
 ... 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820
 ... 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830
 ... 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840
 ... 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850
 ... 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860
 ... 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870
 ... 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880
 ... 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890
 ... 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900
 ... 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910
 ... 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920
 ... 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930
 ... 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940
 ... 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950
 ... 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960
 ... 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970
 ... 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980
 ... 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990
 ... 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

Åpningsmøtet søndag.

Norsk Arbeidsmandsforbunds 26. ordinære landsmøte ble åpnet i Folkets Hus, store sal, søndag 17. september 1967 kl. 12.00.

Et orkester, ledet av kapellmester Østereng, hadde en musikkavdeling. Deretter sang Kari Frisell. Etter en ny musikkavdeling ble

MINNETALEN

holdt av formannen, *Øystein Larsen*, som uttalte:

Siden vi sist var samlet til landsmøte er en rekke gode organisasjonskamerater gått bort. Mange av disse har vært med på å bygge opp vår bevegelse gjennom mange, mange år i aktivt arbeid, mens andre har gått bort i en alder som skulle tilsi at de skulle hatt mange år igjen iblant oss.

Vi takker dem alle for den innsats de gjorde for vår bevegelse. Det vil være umulig å nevne hver enkelt av dem ved navn, da i alt 1133 medlemmer er avgått ved døden i landsmøteperioden. Likevel finner vi å måtte nevne noen få som har hatt en sterk tilknytning til forbundet og dets virksomhet.

Karl Bottenvann døde 13. oktober 1965, 73 år gammel. Han var formann i Giken Gruvearbeiderforening i 16 år, og var en kjent person på våre landsmøter.

Forbundets formann, *Walter Kristiansen*, døde 22. mars 1966, 55 år gammel. Walter begynte sitt arbeid i forbundet som opplysningssekretær i 1949. På landsmøtet i 1955 ble han valgt til forbundets nestformann, og i 1959 ble han valgt som formann fra årsskiftet 1960/61, da daværende formann gikk av for aldersgrensen. Walter var medlem av LO's sekretariat fra 1961.

Forbundets formann, *Paul Sundt*, døde 22. august 1966, 57 år gammel. Han begynte sitt arbeid i forbundet i 1950 som saks-

behandler for anleggssektoren. Han ble forbundets nestformann fra årsskiftet 1960/61, og rykket opp som formann etter Kristiansens bortgang i mars 1966.

Magne Leinan døde i januar 1967, 48 år gammel. Han var medlem av forbundsstyret, hvor han ble innvalgt på landsmøtet i 1959.

Eilif Sivertsen døde 11. juni 1967, 56 år gammel. Han var medlem av landsstyret i tiden fra 1955 til 1963 da han trakk seg tilbake på grunn av sykdom.

Vi minnes dem alle, både kjente, nevnte og unevnte, og takker dem for deres innsats for felles sak. Den beste måte å hedre deres minne på vil være å føre deres arbeid videre.

Vi lyser fred over deres minne.

Talen ble påhørt stående av forsamlingen, mens orkestret dempet spilte Ole Bulls «I ensomme stunder».

ÅPNINGSTALEN

Øystein Larsen hilste landsmøtet med denne talen:

En har jo så lett for å gripe til sterke uttrykk når en møter motgang, og motgang det har vi møtt i den periode vi nå har avsluttet. Det er vel ikke for sterkt sagt at det vel aldri i forbundets historie, i en landsmøteperiode, har forekommet større hindringer og vanskeligheter på det rent administrative plan enn det vi har møtt. Tapet av våre to fremste tillitsmenn var virkelig følelig på mer enn en måte. Det var som om hele grunnlaget ble rykket vekk fra oss som sto igjen, men med felles innsats, ikke bare av tillitsmennene, men også, og ikke minst, av funksjonærene, og det siste vil jeg understreke så sterkt jeg kan, har vi klart å knytte trådene sammen igjen slik at vi nå regner å være kommet over vanskelighetene og kan ta sikte på nye framstøt. Det er bare å håpe at den innsatsvilje og det kameratskap som ble vist under denne vanskelige tida, også vil gi seg fullt utslag i framtida.

Som følge av det store frafall innen administrasjonen, og for å styrke denne, er det i perioden kommet til 4 nye saksbehandlere. Alle er så godt kjent at noen nærmere presentasjon ikke skulle være nødvendig. Jeg vil likevel ikke unnlate å nevne at landsstyret ved å velge en kvinnelig saksbehandler, den første i forbundets historie, har oppfylt et gammelt ønske, og jeg kan vel tilføye at vi allerede har sett resultater av det arbeid hun har utført.

Når det gjelder arbeidet ellers i perioden vil en først hefte seg ved det som er gjort for å gjennomføre vedtak fra landsmøtet i 1963, om sammenslutninger til storavdelinger. Arbeidet her har gått i et langt hurtigere tempo enn det som den største optimist kunne regne med, slik at i dag står ca. 40 prosent av forbundets medlem-

mer tilsluttet storavdelingene, og antall avdelinger har gått ned fra 503 til vel 260. I fylkene Oppland, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Bergen, Hordaland, samt Odda og omegn, er storavdelinger gjennomført. I tillegg kommer så de større avdelinger innen Statens Kraftanlegg, hvor det er fastlønte tillitsmenn. Ut over dette har vi fått i stand en prøveordning når det gjelder overføringsanleggene, hvor Staten yter lønn pluss dietttillegg, slik at vi også her har en fast forretningsfører, som for øvrig vel har det største arbeidsområde av samtlige storavdelinger, da det nærmest dekker hele landet.

Vår erfaring hittil når det gjelder å vurdere resultatene av det arbeid som utføres i storavdelingene, så er disse meget gode. Selv om medlemstallet ellers er synkende så viser det oppgang innenfor de områder der det er storavdelinger, og jeg kan vel tilføye at vi både i administrasjonen og forbundsstyret ser fram til den dagen hele prosessen er fullført, og vi er på god vei. Forberedelsene er gjort, slik at vi er i gang også for resten av landet.

Organisasjonsformene diskuteres jo også innenfor andre områder, nemlig sammenslutning av nær beslektede forbund. For en del er dette allerede gjennomført, og dette gjelder da i første rekke mindre forbund. Følger har også vært ute når det gjelder vårt forbund, uten at det er kommet i gang reelle drøftinger. Vi kan vel med en gang si at vi på ingen måte er motstandere av nyordninger innenfor fagorganisasjonen, men vi har heller ikke så stor tro på gigantsammenslutninger bygd på forbundsformen. Derimot er vi mer stemt for at det hele legges inn under LO og samordnes der inn under de forskjellige yrkessekretariater. På den måten mener vi det ville være mulighet for å unngå krangel om medlemmene ute på arbeidsplassene og at en kunne samles om sterkere felles framstøt for å nå de mange som fremdeles står utenfor våre rekker.

På det internasjonale plan har vi da i henhold til vedtaket i 1963 meldt oss ut av Fabrikkinternasjonalen og isteden tilmeldt oss Internasjonalen for offentlig ansatte med 10 000 av våre medlemmer.

Landsmøtevedtaket av 1969, om å gå til bygging av nytt hus på forbundets eiendom i Møllergata 3, er nå på det nærmeste gjennomført, og vi har etter 5 års fravær flyttet tilbake til gamle tomter. Resultatet synes vi selv er bra, og vi håper at flest mulig av landsmøtets deltakere vil få anledning til å ta en tur bort og beskue herligheta. Noe endelig resultat over byggekostnadene foreligger ennå ikke, men de tall som ble nevnt i 1959 vil selvsagt ikke holde. På den annen side så har vi oppnådd å få godkjent at

bygget ble på 9 etasjer mot opprinnelig 7, som var fastsatt av myndighetene fra begynnelsen av. Rivingen av den gamle gården ble startet opp våren 1965, og i disse vel 2 år byggingen pågikk har det vært en sterk belastning for forbundets administrasjon. Jeg vil da spesielt nevne det arbeid som forbundets avdøde formann, Walter Kristiansen, i den anledning utførte, og ikke minst vår hovedkasserer, Bernt Alfsens innsats på dette området.

Når det gjelder det rent faglige har det vært en omfattende virksomhet. Vi hadde oppgjør i 1963, 1964 og 1966. Indeksoppgjør hadde vi i 1965 og 1967. Ca. halvparten av våre medlemmer som sorterer under den private sektor har fulgt oppgjørene mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening. Her kan en vel si at det er fellesoppgjørene som har preget tariffrevisjonene sterkest. Dette med oppgjørsformene er jo noe en stadig kommer tilbake til. En del mener fellesoppgjørene gir best resultat, men andre sverger til forbundsvisse oppgjør. Ved siste revisjon i 1966 fikk vi en form for kombinasjon mellom disse to, idet forbundene fikk seg tildelt en pott til fordeling innenfor sine områder. En kan selvsagt være uenig i pottens størrelse, men formen vil etter min mening være et middel til i høyere grad enn nå å aktivisere våre tillitsmenn innenfor avdelinger, grupper og klubber på det lokale plan. Når det gjelder tariffoppgjøret for den statlige sektor så har vi stått friere med hensyn til oppgjørsformen. Resultatene rent økonomisk er som regel blitt en blanding av det som er oppnådd mellom hovedorganisasjonene i den statlige og private sektor. Uten her å kunne gå i detalj når det gjelder de enkelte oppgjør, skal jeg bare nevne at forbundet ved tariffrevisjonen i 1966 fikk gjennomført felles tillitsmannsbestemmelser for alle sine overenskomster med staten. Disse bestemmelser ligger i store trekk på Hovedavtalen mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening, tilpasset de spesielle forhold innenfor de enkelte overenskomstområder.

På den politiske front er det i perioden hendt det utrolige, at de sosialistiske partier er kommet i mindretall i Stortinget, til stor skade, ikke minst for de fagorganiserte. Vi hadde vel etter 30 år med regjeringer utgått av Det norske Arbeiderparti ikke trodd at dette skulle være mulig, men da det er antall representanter på tinget som teller og ikke det reelle antall velgere av partiene så ble resultatet som det ble. Vi må ikke glemme at de sosialistiske partier fremdeles hadde flertallet av velgerne bak seg ved stortingsvalget i 1965. Den politikk den borgerlige regjering hittil har ført kan vel mer betegnes som negativ, uten noen radikale nyskapinger i norsk politikk, på tross av de løfter som ble lansert i den retning foran valget i 1965, men etter som tiden har gått ser man

tydelige tegn på at det drar mer og mer i høyre retning. Venstres radikale svada ser ut til å passe best i propaganda. I praksis har den i hvert fall ikke resultert i noe positivt. Vi håper at valget i høst på ny vil markere framgang for arbeiderbevegelsen, ikke bare til gagn for oss innen fagbevegelsen, men for landet som helhet.

Med dette ønsker jeg igjen gjester og representanter vel møtt, og erklærer det 26. ordinære landmøte i Norsk Arbeidsmandsforbund for åpnet.

GJESTENE HILSER LANDSMØTET

P. Mentsen hilste fra LO og de øvrige innenlandske organisasjoner og dessuten fra de personlig innbudte. Han la til at det for ham personlig var en særlig glede å bli innbudt til Arbeidsmandsforbundets landsmøte. Dette forbundet var i en årrekke den toneangivende organisasjon innenfor fellesskapet. Arbeidsmandsforbundet har etter hvert måttet avgi store medlemsmasser og mange tillitsmenn til de øvrige forbund, og vi vet at dette forbundet har vært utgangstillingen for mange av våre tillitsmenn. Der har de fått sin første medlemsbok. For meg personlig har dette vært tilfelle. Jeg har trådt mine første barnesko innenfor dette forbundet. Vi har alltid satt pris på og respektert den ånd og det fine miljø som har vært til stede innenfor dette forbund. Til slutt en takk for innbydelsen. Jeg uttaler samtidig håpet om at de vedtak som blir gjort vil bli til gagn for den samlede arbeiderklasse.

Henry Ahldin, Sverige, overbrakte en hilsen fra Internasjonale for stats- og kommunalansatte (ISKA). Samtidig med denne hilsen ville han gjerne trekke fram et par problemer. Vi lever i en brytningstid. Formannen nevnte i sin åningstale sammenslutningen av avdelinger til storavdelinger. Dette spørsmålet har aktualitet også på det internasjonale planet. Vi har et godt apparat og et godt samarbeid innenfor den europeiske region, men vi vet at det internasjonale bilde har endret karakter. Flertallet av de organisasjonsmulige befinner seg i de andre verdensdeler, i Latin-Amerika, i Afrika, i Asia. Dette betyr at hele organisasjonsproblemet er blitt et annet. Vi har mange organisasjoner som er svake, de kan ikke være nærende, men tærende. Vår Internasjonale vil på kongressen i Paris i høst ta disse spørsmål opp til behandling. Vi må forsøke å løse disse organisasjonsproblemer.

Et annet problem som jeg vil trekke fram — og her taler jeg helt på egne vegne — er effektiviteten ved våre internasjonale organisasjoner. Innenfor ett område har vi to-tre Internasjonale. Vi har en Internasjonale for post og telegraf, vi har en Internasjonale for

lærerne og vår egen Internasjonale. Alle er knyttet til offentlig tjeneste, med én og samme arbeidsgiver. Er det nødvendig med så mange Internasjonaler? Jeg tror vi kunne effektivisere arbeidet ved å slutte disse Internasjonaler sammen. Det ville få betydning rent økonomisk for u-landene. Vi har hatt «misjonsvirksomhet» i u-landene, men vi har ikke hatt tilstrekkelig med midler til å drive dette i særlig stor utstrekning. Det måtte kunne gå an å få ett sekretariat. Vi vil sikkert møte på motstand hvis vi forsøker å få i stand en slik sammenslutning. Vi er konservative vi innenfor fagorganisasjonen, men jeg tror at vi på lang sikt må ta opp dette problem til behandling. — Jeg slutter med å takke for innbydelsen og ønsker Norsk Arbeidsmandsforbund lykke og framgang.

Walter Arendt hilste fra Gruveinternasjonalen med disse ord:

Det er for meg en stor ære, som president for Gruveinternasjonalen, å delta på deres landsmøte og å kunne rette noen ord til dere. Jeg kan forsikre dere, at jeg med glede har mottatt Norsk Arbeidsmandsforbunds innbydelse.

På vegne av Gruveinternasjonalen og de nasjonale forbund som er opptatt i denne, overbringer jeg broderlige hilsner og ønsker til de delegerte og gjestene ved dette landsmøtet.

Samtidig vil jeg også i min egenskap av formann for det tyske gruvearbeiderforbund overbringe hilsner fra de tyske gruvearbeidere og de ansatte ved gruvene.

For få måneder siden fant den internasjonale gruvearbeiderkongress sted i Hamburg. Vi har i broderlig forening og enstemmighet rådslått og diskutert de verdensomspennende problemer i vår industrigren. Vi har fattet retningsgivende resolusjoner som er et stolt bevis for vår fagorganisasjons internasjonale solidaritet.

Dette internasjonale samarbeid av alle frie fagforbund blir så meget mer viktig og nødvendig, fordi i mange industrigrener i våre organisasjonsområder inntre dyptgripende økonomiske og sosiale forandringer.

Kullet, hittil et av de viktigste grunnlagene for de økonomiske og tekniske framskritt, ser seg trengt ut til en birolle i industri-landene i Vest-Europa.

Hundretusener av kamerater er gått ut av bergverksvirksomheten. I årene som ligger foran oss kommer titusener likeså til å måtte gå ut av denne virksomhet.

Men ikke bare i kullindustrien oppstår en bekymringsfull utvikling. Også i jernmalmdistriktene blir forandringene tydelige. Vi lever i sannhet i en verden i forandring. Gruvearbeiderne får dette demonstrert daglig.

Ansikt til ansikt med denne utvikling, gir dette Gruveinternasjonalen den plikt å stå enda tettere, enda mer sammensluttet.

For oss kommer det an på å stramme organisasjonen, å sette kreftene slik inn i de forskjellige deler av verden, at best mulige resultater kan oppnås.

Naturligvis har hvert nasjonalt forbund sine egne problemer, problemer som er viktige og som må løses, hvis fagbevegelsen vil oppfylle sine oppgaver i menneskenes interesse.

Norge — så vel som de øvrige skandinaviske land — har en tradisjonsrik arbeiderbevegelse, som i sosial henseende har oppnådd resultater som kan stå som eksempel. Vi erkjenner med høyaktelse denne innsats. Vi setter pris på denne innsats, fordi vi vet at livsbetingelsene for de arbeidende mennesker takket være fagbevegelsens arbeid er avgjort forbedret.

Jeg er overbevist om at dette landsmøtet vil yte sitt bidrag til utviklingen av den framtidige sosiale situasjon.

Ærede tilhørere, tillat meg noen ord om de økonomiske og politiske forhold i Europa.

I årevis har Europas land og folk vært i en oppbruddsstemning. Hvor man tidligere bare var ved siden av hverandre, eksisterer i dag fellesskap. Vi har Fellesmarkedet, vi har den europeiske frihandelssone (EFTA).

Jeg har det store håp, at en dag også de norske arbeidstakere, sammen med sine skandinaviske og britiske venner, i én stor familie vil leve og arbeide sammen med sine kamerater i det europeiske, økonomiske fellesskap.

Europa skal ikke være en todelt eller tredelt verdensdel. Europa danner en stor familie som ikke får lov å rette blikket mot gammel tradisjon, historisk ære og krigerske resultater.

Europa av i dag er hjemmet for alle framskrittsvennlige krefter. Vår lengsel etter fred, arbeid og velstand skal være det virkelige grunnlaget for framskrittets resultater.

Kamerater, jeg ønsker at landsmøtets drøftinger og beslutninger må få et heldig forløp, til beste for den norske gruvearbeider, Gruveinternasjonalen, så vel som de andre medlemmer av dette forbund.

Klaus Kjelsrud hilste fra Den internasjonale Bygnings- og Treindustriarbeiderunion. For ca. et år siden hadde denne internasjonale sin kongress i denne sal, fortsatte han. Det var en viktig kongress. Her ble det foretatt skifte når det gjaldt generalsekretær. Vår Hagen ble avløst av John Löfblad fra Sverige. Jeg har i oppdrag å hilse fra generalsekretæren. Jeg har også fått i oppdrag å over-

bringe hilsen fra Nordisk Byggnads- og Träarbetarefederation som er representert her ved Henry Hansen.

Henry Alhdin kom i sin hilsningstale inn på forholdene innenfor de bestående Internasjonaler. Dette problemet gjør seg ikke bare gjeldende innenfor Internasjonale for offentlig ansatte, men også innenfor de øvrige Internasjonaler. Også den nordiske sammenslutning i bygg og treindustri og Bygg-Internasjonalen har drevet faglig misjonsvirksomhet i u-land. Ikke i alle u-land, for i enkelte av de nye stater i Afrika har det vært umulig å få innpass. De har fått sitt sjølstende etter den andre verdenskrigen. De kjemper hardt med økonomiske og politiske problemer. Det hersker uro og strid, ja åpen borgerkrig. Under slike forhold er det vanskelig å drive faglig misjonsvirksomhet. Vi kan ikke vente store resultater, men vi har ikke lov til å vise noen defeatisme. Fagbevegelsen må være med. Våre kamerater i u-landene trenger denne støtte.

Også Kjelsrud hyllet Norsk Arbeidsmandsforbund for det grunnleggende arbeid forbundet hadde gjort innenfor norsk fagbevegelse. Dette forbund har ikke bare avgitt medlemmer til en rekke forbund, sa han, men det har også vært med på å skape det faglige miljø innenfor norsk fagbevegelse. Formannen i Norsk Arbeidsmandsforbund hadde vært inne på spørsmålet om sammenslutning i norsk fagbevegelse. Tidspunktet er også etter min mening inne til fordomsfritt å drøfte hvordan vi skal bygge vår fagorganisasjon opp, slik at den kan bli et effektivt apparat. Til slutt takket han på vegne av de to organisasjoner han representerte for innbydelsen og uttalte ønsket om hell og lykke med de vedtak som gjøres.

Nils Lindell hilste fra de svenske organisasjoner. — I sin minnetale nevnte formannen særskilt to, nemlig Walter Kristiansen og Paul Sundt. Meldingen om deres bortgang gjorde sterkt inntrykk langt ut over de norske grenser. Samarbeidet mellom våre organisasjoner har vært meget betydningsfullt, og de personlige kontakter har spilt en stor rolle. For kort tid siden hadde vi gleden av å hilse på to representanter fra dette forbund på Svenska Gruveindustri-förbundets kongress. Vi håper at dette samarbeid vil videreutvikles og uttaler håp om dette her.

På mange områder har vi løst våre problemer på samme måte, uttalte Lindell videre. Vår kongress behandlet noen av de samme spørsmål som står på dagsordenen her. Et av de problemer vi står overfor i svensk gruveindustri er spørsmålet om samfunnets overtakelse av driften av gruvene. De svenske gruver står oppe i en vanskelig situasjon, og to kommisjoner arbeider nå med denne sa-

ken. Medlemmenes sosiale forhold og pensjonsspørsmålet er også blant problemene, strukturforandringene og det såkalte sluttvederlag er noen av de andre. For eldre arbeidere som ikke kan skaffes nytt arbeid ved driftsinnskrenkninger, skal det bli den ordning at de ved fylte 60 år får 700 kr. pr. måned inntil det fylte 67 år, som er pensjonsalderen i Sverige.

Etter å ha samarbeidet innenfor studiesektoren uttalte Lindell til slutt forhåpningen om et godt resultat for denne kongress.

Richard Eriksen hilste på vegne av de danske forbundene og takket for samarbeidet. Vi utveksler erfaringer, og vi konkurrerer faktisk om faglige framstøt, sa han bl. a. Vi har gjort store sosiale framstøt, bl. a. i arbeidstidsspørsmålet. Nye mål er imidlertid satt på dagsordenen. Vi hadde en omfattende tariffrevisjon i mars. Etter langvarige forhandlinger ble et forlikforslag vedtatt ved avstemningen. Her ble bl. a. lavtlønnstilleggene hevet. Fra juli og fram til juli 1968 skal arbeidstiden senkes fra 44 til 42½ time, med kompensasjon. Det arbeides også for demokrati på arbeidsplassen. Vi har i den seneste tid fått en ny politisk konstellasjon i Danmark, i og med avtalen mellom sosialdemokratene og SF. Vi har et flertall i Folketinget for en rekke sosiale reformer, og vi får håpe det beste for denne avtalen.

Eriksen takket på ny for innbydelsen og ønsket landsmøtet lykke til med de avgjørelser som vil bli truffet.

Ahti Salli hilste fra de finske organisasjoner og takket for innbydelsen. Også vi har de samme problemer å hanskes med som dere, sa han. Vi vil derfor følge kongressens forhandlinger med stor interesse. Vi arbeider for tiden med to vanskelige spørsmål innenfor den finske faglige bevegelse. Vi har stor arbeidsledighet i Finland i dag, omkring 40 000 går ledige. Det andre problemet er splittelsen innenfor den finske fagbevegelsen. Vi arbeider for en sammenslutning. Det har vært ført forhandlinger, og vi håper det vil lykkes å oppnå faglig enhet.

På vegne av de finske gjester ønsket Salli lykke til med kongressens forhandlinger.

Øystein Larsen takket for alle gode ord og ønsker. Han utba seg samtidig landsmøtets godkjenning på å vise gjestene vanlig gjestfrihet.

Slik fullmakt ble gitt med akklamasjon.

KONSTITUERINGSORDENEN

Landsmøtet gikk deretter over til konstitueringen.

Hovedkasserer, *Bernt Alfsen*, leste innstillingen fra fullmaktskomitéen. Den var sålydende:

Fullmaktskomitéen har gjennomgått de til forbundet innkomne fullmakter for representanter til forbundets 26. ordinære landsmøte.

Ved fristens utløp den 15. juli var i alt innkommet fullmakter for 191 representanter som fordeler seg på 15 avdelinger med rett til 2 eller flere representanter, 77 avdelinger eller klubber som alene velger 1 representant, 102 valgkretser hvor flere avdelinger eller klubber i fellesskap velger 1 representant. 1 avdeling har meldt forfall og møter ikke.

For øvrig er det flere avdelinger og valgkretser som ikke har deltatt i valgene og således ikke er representert på landsmøtet.

Ved gjennomgåelse av fullmaktene har komitéen ikke funnet noe som tyder på at det ved valgene er gått fram på andre måter enn det som er foreskrevet i forbundets vedtekter, og de retningslinjer som er forelagt foreningene i rundskriv.

Etter fristens utløp den 15. juli er innkommet ytterligere 2 fullmakter, nemlig fra avd. 171, Hamar Redskapssentral Arbeiderforening og avd. 453, Kåfjord Vegarbeiderforening.

Fullmaktene fra disse ble mottatt i forbundet henholdsvis den 26. juli og den 21. august.

Disse avdelinger er tilskrevet og gjort oppmerksom på at fristen for innsendelse av fullmakter var overskredet og at fullmaktene av den grunn ikke kunne godkjennes.

Under henvisning til dette vil komitéen foreslå for landsmøtet: De ved fristens utløp den 15. juli innkomne fullmakter godkjennes.

Oslo, den 13. september 1967.

Bernt Alfsen, Karine Pedersen, Harald Haugli.

Innstillingen ble vedtatt uten merknader.

Fortegnelse over landsmøtets deltakere på side 186.

DAGSORDENEN OG FORRETNINGSORDENEN

Formannen la fram følgende forslag til dagsorden og forretningsorden:

1. **Landsmøtets åpning og konstituering.**
  - a) Fullmaktenes godkjenning.
  - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
  - c) Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.
  - d) Valg av komitéer:
    - Valgkomité.
    - Budsjettkomité.
    - Redaksjonskomité.
2. **Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter.**
  - a) Beretning for 1963, 1964, 1965 og 1966.
  - b) Regnskap for 1963, 1964, 1965 og 1966.
  - c) Revisjons- og kontrollkomitéens rapport for samme tidsrom.
  - d) Muntlig beretning for 1967.
3. **Vedtektsendringer.**
  1. Forbundets vedtekter.
  - 2 a. Avdelingenes vedtekter.
  - 2 b. Storavdelingenes vedtekter.
4. **Den faglige og økonomiske situasjon.**
  1. Innkomne faglige forslag.
5. **Kollektiv hjemforsikring.**
6. **Opplysningsarbeidet.**
7. **Agitasjon.**
8. **Forskjellige forslag.**
9. **Bevilgninger.**
10. **Valg.**
  - a) Tillitsmenn.
  - b) Forbundsstyret.
  - c) Landsstyret.
  - d) Revisjonsutvalget.
  - e) LO's representantskap.
  - f) Tariffråd.
11. **Avslutning.**

FORRETNINGSORDEN

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens representanter adgang. Likeledes har forbundets medlemmer adgang til galleriet som tilhørere, unntaken når en sak besluttet behandlet for lukte dører.

Representantene må forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved inngangen.

2. Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 9.00 til kl. 13.00 formiddag og fra kl. 15.00 til kl. 18.00 ettermiddag.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Unntaken for innledningsforedragene begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen og tredje gang.

Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevd, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsordenen gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak.

Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.

5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den forening han representerer. Ikke noe nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere.

Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.

6. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 20 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Formannen gjorde oppmerksom på at man kanskje måtte foreta visse forskyvninger av punktene.

Begge innstillinger ble enstemmig vedtatt.

LANDSMØTETS FUNKSJONÆRER

Landsstyret la fram følgende innstilling:

Dirigenter: Harriet Andreassen, Hans O. Kleiven, Kurt Mortensen og Olav Gudmundsen.

Sekretærer: Edv. Laxå, Alfred Guddal, Ingrid Johansen og Knut Westgård.

Budsjettkomité: Bernt Alfsen, Ally Lund, Th. Solli, John Nordnes og Gunnar Jore.

Redaksjonskomité: Øystein Larsen, Ole Flesvig, Lillemor Strøm, Nils Trengereid og Karl Kolstad.

Valgkomité: Karl Pettersen, landsstyret. Gustav Merkesdal, jernbane- og kraft. Olav Grunnvoll, jernbane- og kraft. Thorleiv Myhrvang, veg. Ommund Kløvjell, veg. Otto Digre, veg. John Staveli, gruve. Henrik Pettersen, gruve. Ruth Karlsen, rengjøring. Ole Sande, private anlegg og Nils Vika, havnevesenet.

Dirigentene, sekretærene, budsjettkomitéen og redaksjonskomitéen ble valgt enstemmig.

VALGKOMITÉEN

Her oppsto endel debatt.

Erland Fredriksen ble foreslått istedenfor Henrik Pettersen og Arne Bjåland ble foreslått av Sveinung Flaatin.

Alf Olsen, Rogaland, pekte på at Rogaland ikke hadde fått noen representant i valgkomitéen.

Øystein Larsen: Vi har forsøkt å fordele landsmøtets funksjonærer over hele landet, men det er selvsagt ikke mulig å få alle fylker representert i hver komité.

Einar With, Rogaland, påtalte at landsstyrets innstilling ikke forelå stensilert, slik det hadde vært vanlig. Han foreslo Arnold Espeland fra Rogaland istedenfor Ola Sande, Oslo.

Karl Kolstad, Vest-Agder, klaget også over at innstillingen ikke var mangfoldiggjort og foreslo:

Alle forslag fra landsstyret når det gjelder valg av komitéer på landsmøtene skal foreligge skriftlig i god tid før møtet.

Ved alternativ votering ble *Ola Sande* valg med stort flertall. De øvrige innstil btele valg enstemmig.

Hovedkasserer *Bernt Alfsen*, redegjorde for reiseregningene og ba om at disse ble levert inn så hurtig som mulig. Han opplyste at landsmøtet ville avslutte sine forhandlinger fredag.

GRUPPENE INNKALT TIL SÆRMØTER ONSDAG

Øystein Larsen gjorde oppmerksom på at de forskjellige grupper innenfor forbundet ville bli innkalt til sær møter onsdag ettermiddag, etter følgende orden:

1. Vegsektoren, fyr- og merkevesen og havnevesen og vaktfolkene skulle møtes i rommet ved siden av landsmøtesalen.
2. Gruve, mineral og asfalt skulle møtes i sal B.
3. Anleggssektoren skulle møtes i forbundets møtesal.
4. Rengjøringssektoren skulle møtes i konferanserommet i forbundet.

De respektive sekretærer skulle lede disse særkonferanser. Formannen redegjorde også for landsmøtefesten.

Møtet sluttet kl. 15.00.

Formiddagsmøtet mandag 18. september kl. 9.00.

Dirigent: *Harriet Andreassen*.

Møtet ble åpnet kl. 9.00.

Dirigenten ønsket velkommen til det første arbeidsmøte.

Navneopprop ble foretatt.

Landsmøteprotokollen.

Jakob Jakobsen, Fosen, spurte om det ikke ville bli protokoll for hver dag som på siste møte.

Øystein Larsen: Nei.

Jakob Jakobsen satte fram følgende forslag:

Protokoll fra dagens møte blir trykt og framlagt for representantene til neste dags møte i likhet med den praksis som var ved landsmøtet 1963.

Øystein Larsen gjorde oppmerksom på at det ikke lot seg gjøre å få protokoll på dagen til dette landsmøte. Kostnadene hadde etter forbundsstyrets mening blitt for store, og man hadde funnet det riktigst å sløyfe det i år. Det lar seg derfor ikke gjøre å gjennomføre det som *Jakobsen* foreslår.

Jakob Jakobsen ønsket innført i protokollen at han hadde satt fram dette forslaget.

Øystein Larsen: Ja, det skal bli tatt med i protokollen.

Jakob Jakobsen trakk sitt forslag tilbake.

Beretningen for 1963.

Dirigenten refererte avsnittstitlene i beretningen for 1963. Ingen forlangte ordet, og man anså den for godkjent.

Beretningen for 1964.

Også denne beretning ble godkjent uten merknader.

Beretningen for 1965.

Ingen merknader og beretningen ble godkjent.

Beretningen for 1966.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Jeg har ikke forlangt ordet til noe som står i beretningen, men til noe som ikke står der. Det gjelder oversikten over gjennomsnittslønningene. Hvorfor er denne statistikken tatt vekk? Hva er grunnen til det?

Øystein Larsen: Vi har bare kunnet skaffe tabeller for én gruppe innenfor forbundet, og etter vår oppfatning var det ikke noen vits i å bringe bare denne ene. Vi klarer ikke å skaffe tabeller for alle yrkesgruppene, og da er det vel fornuftigst å sløyfe denne oppgaven helt.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Det har en viss interesse å få oppgave over den gjennomsnittlige fortjeneste. Jeg vil uttale ønske om å få den i beretningene for framtiden.

Ingen flere forlangte ordet, og også denne beretning ble enstemmig godkjent.

REGNSKAPENE FOR 1963, 1964, 1965 og 1966.

Dirigenten refererte hovedsummene for regnskapet for 1963. Det var ingen merknader.

Regnskapet for 1964.

Jakob Jakobsen, Fosen, gjorde oppmerksom på at Fosen vegarbeiderforening hadde fått forskjellig avdelingsnummer på side 12 og side 14.

Hovedkasserer *Bernt Alfson*: Det har nok innsneket seg en trykkfeil her.

Det var ingen flere merknader.

Regnskapet for 1965.

Ingvald Hugaas, Giken, syntes saksbehandlingen ble forsert slik av dirigenten at det var vanskelig å følge med. Han ba om at landsmøtet tok den tid man trengte. Til regnskapet ville han si følgende: Vi ser at regnskapene er gjort opp med underskudd, og på dagsordenen senere foreligger forslag om forhøyelse av kontingenten. Skulle vi ikke heller granske de utgifter vi har. Etter min mening er det atskillige store beløp som kan skjæres ned. Jeg vil foreslå:

Det nedsettes en granskningskomité for å se gjennom forbundets utgifter.

Dirigenten ville ta seg ad notam Hugaas' henstilling om ikke å kjøpe så fort.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, tok avstand fra forslaget om en granskningskomité. Vi er her inne på metoder som vi kjenner fra den borgerlige siden. Når vi har underskudd på regnskapet, kommer det av at kontingenten er utilstrekkelig. Som ansvarlige tillitsmenn bør vi erkjenne dette. Prisene stiger og stiger, men kontingenten følger ikke med. Hvis vi skal holde utgifter og inntekter i samsvar med hverandre, må vi gå over til en fornuftig budsjettpolitikk, og så overholde det budsjettet. Jeg vil imidlertid advare landsmøtets representanter mot å gå inn for et forslag om en granskningskomité. Jeg vil henstille til forbundsstyret å begrense utgiftene.

Hovedkasserer *Bernt Alfsen* ba om å få revisjonsinnberetningen referert.

LO's revisor, *Leif Bjella*, refererte revisjonsinnberetningen.

Bernt Alfsen pekte på at det var en hel rekke årsaker til underskuddet. Hvis vi ser på inntektene er de stadig gått nedover. Vi har kr. 300 000.00 mindre i inntekter. Medlemstallet har gått ned. Alle ting stiger, kontorhold, telefon, reiser, godtgjøringer for arbeidstap. Kontingenten står imidlertid på samme sted, og da må det bli underskudd. Vi har også etter forrige landsmøte avsatt til Kampfondet. Ser vi på det beløpet som er gått dit, vil vi oppdage at vi i realiteten har balanse i kassen. Vår kontingent er altfor lav til at inntekter og utgifter dekker hverandre. De bundne utgifter er steget betraktelig, deriblant de faste kontingenter, kontingenten til FSK, LO og en rekke andre kontingenter. Vi har dannet storavdelinger og 30 øre pr. merke får disse storavdelinger til sin drift. Forbundet får dermed mindre igjen, faktisk bare 81 øre.

Hugaas antydte et forslag om granskningskomité. Innenfor fagorganisasjonen har vi en meget streng revisjon. Det forekommer aldri en utbetaling av et beløp uten at det er fattet vedtak i de ansvarlige organer. Den følelsen må medlemmene ha, de må være trygge på at det ikke blir brukt midler på annen måte enn gjennom vedtak gjort av ansvarlige organer. Jeg personlig har intet å skjule. Hvert enkelt medlem kan undersøke forholdene. På den annen side ville det være litt usedvanlig å sette ned en granskningskommisjon.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Vi forstår alle at med den kontingenten vi har i dag er det ikke lett å dekke alle utgifter. Vi har i dag fått innbydelse til landsmøtefest, og i konvoluttene ligger det lapper til pjoftere. Personlig synes jeg at vi burde sjalte ut pjofteren på forbundets fester og tilstelninger.

Ingvald Hugaas: Jeg tror det er en stor misforståelse her. Mitt forslag innebærer ikke noen mistillit til hovedkassereren. Jeg mener det bevilges store beløp som vi kan skjære ned på, men jeg vil presisere at mitt forslag ikke betyr noen mistillit.

Ved voteringen ble regnskapene for 1963, 1964, 1965 og 1966 enstemmig godkjent.

Det ble deretter votert over forslaget fra Hugaas. Det ble forkastet med stort flertall.

FORMANNENS MUNTTLIGE BERETNING

Formannen avga følgende beretning for den forløpne tid av 1967:

Inneværende år har vært det vi kaller et stille år med hensyn til omfattende tariffrevisjoner. Det er opprettet 10 nye avtaler med bedrifter utenfor Norsk Arbeidsgiverforening. Ellers så er det ca. 40 arbeidssteder hvor vi har fått gjort gjeldende overenskomsten etter å ha organisert folkene. De fleste både nye avtaler og nyorganiserte er i rengjøringssektoren.

Vi har i løpet av året hatt indeksreguleringer for samtlige av forbundets overenskomster. For den private sektor, hvor den røde strek var 130,4, utgjorde tillegget 27 øre pr. time, som ble gjort gjeldende fra og med 16. mai.

For den statlige sektor var streken 132,7. Det viste seg imidlertid at tallet som ble offentliggjort 15. august var kommet helt opp i 133,4, som omregnet ga et tillegg fra og med 16. august på 28 øre pr. time.

Lavtlønnstillegget som følge av tariffoppgjøret i 1966 for den private sektor utgjorde for gruppene bergverk, mineral, skifer og asfalt $\frac{2}{3}$ øre pr. arbeidet time.

For bergverkene ble den samlede «pott» fordelt mellom de to bedrifter som lå lavest i lønnsbildet, og som da skulle fordeles blant de lavest lønte innenfor disse.

For mineral og skifer ble en enige om å plusse lavtlønnstillegget på akkordavsavnet, som da ble forhøyet med 3 øre.

For asfaltfirmaer ble lavtlønnstillegget lagt på det generelle, og ble generelt forhøyet til 1 øre pr. time.

For store Norske: Her ble lavtlønnstillegget for messedamer og brakkesjefer 15 øre pr. time, for sandtak $6\frac{2}{3}$ øre pr. time, og for voksne kvinner innenfor bergverk 11 øre pr. time, i begge tilfelle lagt til de generelle lønninger.

Lavtlønnstillegget for rengjøringssektoren ble 12 øre for rengjøringsbyråene, 15 øre for rengjøring i eget regi og for overenskomsten med DKT.

Ut over dette har det i den offentlige sektor vært justering av diett- og kompensasjonstillegget. Satsene for diett-tillegget er økt med kr. 2.00 og kompensasjonstillegget fra kr. 3.50 til kr. 4.00 og fra kr. 5.15 til kr. 5.80.

De innebygde tillegg som ble en følge av avtalen for 1966 for vegsektoren, fyr- og merkevesenet og havnevesenet på 6 øre på time-lønnsatsene og 5 øre på 8-årstrinnet på ansienniteten, trådte i kraft fra 1. september.

For vegsektoren trådte også de nye satser for fagarbeidere med fagutdannelse, samt læreguttskalaen i kraft fra samme dato.

Selv om det ikke har vært noen tariffrevisjoner, så har det vært ganske livlig på forhandlingsfronten. For vegsektoren er det innværende år avklart og oppgjort diettkrav som gjensto etter den gamle overenskomsten i en 8—10 tilfelle. Ellers har forbundet vært representert på forhandlingsmøter ute på vegkontorene. Tvistespørsmålene her har i første rekke vesentlig gjeldt utsetting av akkorder, vedlikehold og verksted, diettsaker, oppsigelser og inntak, reisegodtgjøring, beregning av akkordfortjeneste etter tariffrevisjonen, beredskapstjeneste m. m.

Når det gjelder sysselsettingen i sin alminnelighet, så har vi inntrykk av at denne har vært meget god i sin alminnelighet. Innenfor den private anleggssektoren synes den å være jevnt stigende. Her er det nå i gang mellom 30 og 40 mindre og større anlegg, og den stigende tendens i sysselsettinga som nevnt, kan ha sammenheng med at entreprenørene etter hvert har engasjert seg i vegbygging. Motorvegene øst og vest for Oslo er typiske eksempler,

men i særlig grad merker man maskinentreprenørenes engasjement i vegsektoren i alle landets fylker.

Når det gjelder Statens jernbane- og kraftanlegg, så har også sysselsettingsspørsmålet vært sterkt i forgrunnen. Når det gjelder Norges Statsbaners anlegg, og da særlig Nordlandsbanen, har sysselsettingen eller mangel på sysselsetting nærmest blitt en gjenangersak. På et tidlig tidspunkt tok forbundet saken opp direkte med Kommunal- og Arbeidsministeren. Etter mye om og men, fram og tilbake, mellom Kommunal- og arbeidsdepartementet, Lønns- og prisdepartementet, Samferdselsdepartementet og Norges Statsbaners hovedstyre, kom man fram til et tilbud om førtidspensjonering for 8 oppsagte jernbaneanleggsarbeidere ved Nordlandsbanen.

Dette tilbudet kunne ikke forbundet godta, og Samferdselsdepartementet ble tilskrevet på nytt om at i det minste 12 arbeidere ved andre anlegg som var interessert i førtidspensjonering måtte innvilges pensjon.

På den måten kunne 12 av de oppsagte ved Nordlandsbanen få tilbud om arbeid sørpå.

Svaret fra departementet gikk ut på at i alt 20 arbeidere ved Norges Statsbaners anlegg nå får tilbud om å søke førtidspensjonering, og at det tilsvarende antall av Nordlandsbanens arbeidere kan overføres til anlegg sørpå.

Endelig resultat av spørsmålet er ikke kommet.

Hva angår Statens kraftanlegg, så kan vi vel si at sysselsettingsvanskene har vært et felles problem for Norges Statsbaner og vassdragsvesenets anlegg, og på et relativt tidlig tidspunkt i år ble det gjort klart fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesens side at det til høsten ville bli omfattende innskrenkninger av anleggsvirksomheten. Industriministeren har hevdet i Stortinget at den samlede aktivitet i kraftutbyggingen vil holde det samme høye nivå som i tidligere år.

Vi har ikke hatt muligheter til å konstatere om dette er riktig, da det ikke foreligger oppgaver over hvor mye som bygges i privat regi. Faktum er i alle tilfelle at det for Statens vedkommende ble en svikt i det av Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesens hovedstyre foreslåtte budsjett som tilsvarte ca. 50—60 millioner.

Når man vet at det har vært en betydelig lønns- og prisstigning ved siden av denne budsjettsvikten, har det virket dobbelt og ført til at tempoet i den igangværende utbygging og oppstarting av nye prosjekter har måttet lide, og de bebudede innskrenkninger vil slå ut i fullt monn. Samlet har det vært antydnet

en nedskjæring på ca. 30 prosent eller et antall av ca. 600 mann som må forlate arbeidsplassen.

NVE som vår nærmeste avtalepartner har ikke vært begeistret for denne utvikling og i fellesskap har man søkt å begrense skadevirkningen til det minst mulige. De framste tillitsmenn fra våre avdelinger ved anleggene har vært innkalt til en konferanse med NVE's ledelse. Byggelederne fra anleggene var også innkalt, og det var full enighet under denne konferansen om å løse saken på beste måte og uten å skape særlig uro på anleggene.

En viktig ting i denne forbindelse er at for eksempel arbeiderne fra Tokke-anleggene som blir ledig og som kunne få arbeid ved Sira-Kvina, hvor staten er hovedaksjonær, skal få beholde sine rettigheter i staten og opparbeidet tjenestetid som om de fortsatt arbeidet i staten.

Ellers er det et felles ønske i NVE og forbundet at aktiviteten innen denne sektor kommer opp på det nåværende nivå i løpet av 1969.

Det kan også nevnes at de som var med i konferansen fra vår side med NVE samme kveld hadde en konferanse i Stortinget med våre representanter i Skog- Vassdrags- og Industrikomiteén, og at disse vil følge saken med våkenhet.

Twister:

Stevning til Arbeidsretten ble tatt ut mot oljeboringsfirmaet ODECO i Stavanger for å få bestemt hvilken avtale som skulle gjøres gjeldende.

Før saken kom for retten ble det tatt opp nye forhandlinger, hvor Arbeidsgiverforeningen og ODECO godtok forbundets krav om at overenskomsten for private entreprenører skulle gjøres gjeldende, men forbundet måtte bruke voldgiftsnemnd for å få fastslått hvilken timelønn det skulle være.

Nemndas kjennelse gikk i korthet ut på at de som arbeider ute på boreplattformene skulle ha en timelønn på fra kr. 16.50 til kr. 17.50 etter kvalifikasjonene.

For landbasen ble timelønnen kr. 11.00 og kr. 14.00 for radiooperatører.

Forbundet måtte også bruke meglingsmyndighetene for å få opprettet avtale med et annet firma som er knyttet til oljeboringsforetak, Schlumberger, Hafrsfjord.

Meklingsmøtet ble avløst av forhandlinger, der en oppnådde enighet om forslag til avtale.

Voldgiftssak angående høyfjellstillegg mot firmaet Brødr. Hauge

A/S, anlegg i Røldal: Kjennelsen gikk ut på at tillegget skulle betales for tidsrommet 1. januar til 30. april.

Sak angående fordeling av utgifter til lønn for vaskehjelp endte med forlik i Arbeidsretten, hvor fordelingen ble satt til 50 : 50.

I tillegg kommer at dette også skal gjelde der hvor arbeidsgiverne ikke har brakkeplikt, men likevel oppfører brakker og oppretter kokkelag.

Ingeniørbygg A/S, anlegg, Røldal, om for meget utbetalt lønn til verkstedarbeidere endte i Oslo Forlikråd. Firmaet ble tilpliktet å tilbakebetale arbeiderne $\frac{2}{3}$ av det omstridte beløp.

Saken forbundet reiste mot staten ved NSB i 1966 angående lønn under sykdom til vaskehjelp ble ordnet før den kom til Arbeidsretten. Staten godtok her forbundets krav.

Studievirksomheten.

Det er holdt ett forbundskurs med 28 deltakere, 6 helgekurs med 114 deltakere, diverse kurs med 64 deltakere fra forbundet, samt utenlandske kurs, 15 deltakere. 31 har hittil vært med på avsluttede brevninger, og på AOF-kurs har vi hatt 9 deltakere. 1 har gjennomgått 8 ukers LO-skole, og 1 4-ukers LO-skole for kvinner. TWI-kurs: 313 deltakere fra vårt forbund.

I ovennevnte periode har vi registrert 576 som har deltatt i en eller annen form for studiearbeid.

Dette er en vesentlig øking av antall deltakere, men tallene er ikke absolutte, da det selvsagt er flere som har vært med i flere studietiltak. Dette gjør seg gjeldende spesielt med hensyn til brevninger og studieringer. 56 reisedager fordelt på kursvirksomhet og besøk i avdelinger og arbeidsplasser.

Agitasjon.

Agitasjonsarbeid har hovedsakelig vært konsentrert om spørsmålet om å danne storavdelinger. Det har også vært arbeidet med å få dannet større foreninger der det ikke er mulig å få dannet storavdelinger. En har videre arbeidet med å få startet nye avdelinger på enkelte arbeidsplasser.

Når det gjelder arbeidet med å få startet større foreninger og storavdelinger, har dette i første rekke foregått i Finnmark, Troms, Nord-Trøndelag, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

Når en ser bort fra Finnmark, skulle det være grunnlag for storavdelinger i de andre fylker som her er nevnt.

Det er fortsatt mange uorganiserte innen forbundets virkeområde, men med en videre utbygging av storavdelinger og større

aktivitet av tillitsmannsapparatet rundt i våre avdelinger skulle det være mulig å få flere av de uorganiserte med oss.

I forbindelse med agitasjonsarbeid har agitasjonssekretæren vært på reise i 72 dager, besøkt 37 avdelinger og ca. 50 arbeidsplasser. Dette er da i grove trekk det som har hendt hittil i 1967.

Jeg kan da bare gjenta det jeg nevnte i forbindelse med åpningstalen om at vi 1. juli i år flyttet tilbake til Møllergt. 3, og at vi på det nærmeste anser dette bygget nå for å være ferdig.

Beretningen ble tatt til etterretning uten merknader.

Etter en pause på 10 minutter tok landsmøtet fatt på behandlingen av dagsordenens punkt 3.

Vedtektsendringer.

Hans O. Kleven overtok nå dirigentklubba. Han gjorde oppmerksom på at forslag som ikke ble tatt opp heller ikke ble stemt over.

§ 2. Formål.

Her forelå disse forslag:

Nr. 1

Pkt. 4:

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Endres til:

Å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og å bygge ut en demokratisk styreform i Norge.

Motivering:

Den demokratiske styreform slik den har utviklet seg i Norge tjener ikke arbeiderklassen. En må derfor i sterkere grad enn hittil arbeide for å få gjennomført de tiltak som nevnt i omhandlede paragraf, pkt 5 a—b.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Nr. 2

Pkt. 6:

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslår:

Endres til:

Å arbeide for en sosialistisk samfunnsordning for å skape større velstand og en rettferdig fordeling av samfunnsgodene.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Nr. 3

Pkt. 7:

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Endres til:

Å arbeide for at organisasjonen alltid er politisk uavhengig.

Motivering:

Fagorganisasjonen må selv få bestemme sin politiske linje, uavhengig av de politiske partier. I en årrekke har et politisk parti ledet og dirigert fagorganisasjonen. Dette forhold har ført til at medlemmenes tillit til fagorganisasjonen er blitt svekket i en foruroligende grad.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Nr. 4

Pkt. 10:

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Endres til:

Å arbeide for et målbevisst faglig samarbeid på internasjonal basis, uansett politisk styreform.

Motivering:

Et nordisk og vest-europeisk samarbeid gir oss en manglende informasjon om fagbevegelsen internasjonalt. Vårt forbund må derfor, uavhengig av LO, fritt få bestemme hvilke land vi ønsker å opprette en faglig kontakt med.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Egil Solhaug, Rana, tok opp forslaget fra avd. 405 og ville ha tilføyd ordet «mer», slik at forslaget skulle lyde «bygge ut en mer demokratisk styreform i Norge». Forslaget var følgende:

Å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og å bygge ut en mer demokratisk styreform i Norge.

Øystein Larsen syntes dette smakte av ordkløveri. Det står i vedtektene «og bygge videre ut». Det skulle ikke kunne misforståes. Vi ønsker å utvide demokratiet. Jeg vil derfor opprettholde landsstyrets forslag.

Egil Solhaug viste til motiveringen for forslaget og ytterligere til motiveringen til forslag nr. 2.

Harriet Andreassen var enig i landsstyrets innstilling. Jeg er ikke enig i den utvikling som Solhaug tydeligvis vil ha. Folket i valg har gitt oss en borgerlig regjering. Vi må få en endring i det, og det har vi anledning til i Norge.

Asbjørn Furali, Åmot, var enig i forslaget fra Rana-anleggets fagforening og jeg er ikke enig med Øystein Larsen. Vi må få en utvidelse av det demokratiske styre. Kapitalistene har fortsatt styret, uansett hvordan stillingen er i Stortinget.

Ved voteringen ble landsstyrets forslag vedtatt med stort flertall.

Også for forslag nr. 2, punkt 6, ble landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 3, punkt 7.

Jakob Jakobsen, Fosen, var enig i forslag nr. 3, men han tok avstand fra motiveringen. I perioden 1920—1945 kunne det kanskje vært en bakgrunn for et slikt forslag, men i dag må det bero på den misforståelsen at man ikke ser hva som er skjedd. Takket være samarbeidet med den politiske bevegelse hadde vi i 30 år en arbeiderregjering som sikret arbeidsplassene. Nå har vi fått en borgerlig regjering. Arbeidere permitteres og bedrifter legges ned. Jeg synes vi bør komme med en sterk uttalelse fra dette landsmøtet. Landsstyrets innstilling er etter min mening for svak. Jeg tar opp følgende forslag:

Landsstyrets innstilling om Rana-anleggenes Fagforenings forslag til § 2, punkt 7, tiltredes med følgende tilføyelse:

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte tar avstand fra den motivering som er tilføyet forslaget.

Harald Øveraas trodde ikke det var riktig å føre valgkampen inn i denne sal. Tanken bak forslaget fra Rana-anleggets fagforening er meget god. Fagbevegelsen skal være uavhengig. Fagbevegelsen skal ikke dirigeres av partiene. Vi behøver ikke sjikane motivene i forslaget. Landsstyrets innstilling er helt tilstrekkelig.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, syntes det var riktig med en faglig-politisk diskusjon. Vi har tre arbeiderpartier her i landet. Landsstyrets forslag om å vedta paragrafen slik den er innebærer at fagbevegelsen ikke kan være politisk kjønnsløs. Vi har nettopp vedtatt at vi skal arbeide for en sosialistisk samfunnsordning. Vi kan påvirke utviklingen. I etterkrigstiden har vi hatt full sysselsetting og høy investering. De borgerlige tar til inntekt det samfunnet vi har kjempet fram. Vi ønsker å komme enda lengre enn vi står i dag. Derfor må vi samarbeide slik at vi kommer videre.

Erling Pettersen, landsstyret, syntes Jakobsen misforsto motiveringen. Jeg skal ikke forsvare det som står i motiveringen. Det er imidlertid ikke spesialister som har satt dette på trykk. Jeg tror det som er sagt er uttrykk for en ærlig mening. Det skal vi ikke betvile.

Alfred Haugen: Jeg er ikke enig i motiveringen, men jeg tror i likhet med Pettersen at den er skrevet ut fra en ærlig mening. Jeg vil henstille til foreningen å trekke forslaget tilbake. Vi risikerer ikke noe med det.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Det er riktig som det heter i motiveringen at forbundet er i tilbakegang og at medlemstallet går tilbake. Jeg stemmer likevel for landsstyrets innstilling.

Tellef Rislå, Aust-Agder, kunne ikke forstå dette forslaget. Alle vet hva samarbeidet mellom LO og Det norske Arbeiderparti har resultert i. «Politisk uavhengig»? Er det noen her på landsmøtet som er det? Jeg støtter landsstyrets innstilling.

Knut Nymo, Buskerud, var også uenig i motiveringen. Vi kan ikke være i tvil om hva samarbeidet mellom DNA og fagorganisasjonen har betydd for oss. Trekk forslaget tilbake! Det vi må samles om er å bli kvitt Borten-regjeringen.

Dirigenten: Forslaget er ikke tatt opp.

Ingvald Hugaas, Giken: Jeg har sett hva politisk strid har ført til, og jeg vil støtte forslaget. I Sulitjelma har vi innført den praksis i samorganisasjonen at vi legger vekk skriv fra de politiske partiene.

Karl J. Kvalness, Tromsø: Jeg har et forstemmende inntrykk av at Rana-anleggets fagforening ikke kan se skogen for bare trær. Jeg synes det er beklagelig, og jeg vil advare mot forslaget. Fagbevegelsen kan ikke stå politisk uavhengig. Jeg anbefaler innstillingen.

Jakob Jakobsen, Fosen: Det er motiveringen i dette forslaget som er så uantakelig. Vi har vedtatt å gå inn for et sosialistisk samfunn, men da kan vi ikke samtidig gi avkall på politisk virksomhet. Jeg er blitt bedt om å trekke mitt forslag tilbake. Det gjør jeg ikke, da jeg synes det bør komme en uttalelse.

Olav Grunnvoll, Rana: Dette forslaget er ikke tatt opp av vår forening. Da bør jo også Jakobsen trekke sitt forslag tilbake.

Øystein Larsen: Jeg mener ikke vi skal mistenkeliggjøre dette forslaget. Vi har respekt for dem som har satt det fram, men jeg tror det er klokt å vedta landsstyrets innstilling.

Da forslaget ikke var tatt opp, bortfalt votering.

Dirigenten: Tar Jakobsen sitt forslag tilbake?

Jakob Jakobsen trakk nå sitt forslag tilbake, og landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

LANDSMØTETS MYNDIGHETSOMRÅDE

Forat valgkomitéen kunne komme i gang med sitt arbeid, ba den landsmøtet om straks å ta stilling til forslagene nr. 8 og 9, angående § 6, landsmøtets myndighetsområde. Dette ble vedtatt. Her forelå følgende forslag:

§ 6.

LANDSMØTETS MYNDIGHETSOMRÅDE

Nr. 8

Pkt. 3:

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Endres til:

å velge 29 medlemmer og 20 varamenn til landsstyret osv.

Motivering:

Når det foreslås å utvide landsstyret med 4 medlemmer, er det med henblikk på en best mulig yrkes- og distriktsrepresentasjon til landsstyret.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. I stedet foreslås at antallet i landsstyret økes til 27 representanter med 18 varamenn. Representantene fordeles slik at distriktene og de enkelte grupper innen forbundets område blir forholdsvis representert.

Nr. 9

Fellesstyret for vegarbeidere i Troms, foreslår:

at noen av forbundets styremedlemmer velges fra henholdsvis Nord-Norge og Vestlandet.

Motivering:

Fellesstyret mener at med de kommunikasjoner en i dag har, skulle dette forslag være rimelig og realistisk mulig.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Fra valgkomitéen forelå følgende forslag:

Valgkomitéen foreslår til fordeling av representanter i forbundsstyret og landsstyret: Forbundsstyret: 2 Veg. 1 Private anlegg.

1 Gruve (mineral). 1 Jernbane. 1 Rengjøring.

Landsstyret: 6 Veg. 1 Rengjøring. 3 Gruve. 3 Statens kraft.

1 Havnevesenet. 2 Private anlegg.

Karl Pettersen, valgkomitéens formann: Det foreligger forslag om utvidelse av landsstyret til 27 medlemmer, herunder inkludert de fem tillitsmenn med stemmerett. Forat valgkomitéen skal komme i arbeid, må landsmøtet ta stilling til dette forslaget.

Olav Grunnvoll, Rana, tok ikke opp forslaget fra Rana-anleggets fagforening, men støttet landsstyrets innstilling.

Arne Pedersen, landsstyret: Fordelingen har ikke vært drøftet i landsstyret. Så vidt jeg forstår blir tallet på medlemmer fra statens anlegg nedsatt fra 3 til 2. Jeg vil antyde at forholdet bør bli som før.

Ved voteringen ble landsstyrets forslag om 27 medlemmer vedtatt.

Deretter ble spørsmålet om fordelingen tatt opp.

Ludvik Wangsmo: Statens Kraftanlegg får 3 i landsstyret. Endringen består i at Jernbaneanleggene mister 1, men de har 1 representant i forbundsstyret og er med denne således selvsagt også representert i landsstyret.

Arne Pedersen, landsstyret, erklærte at han ikke ville sette fram noe forslag, og ved voteringen ble valgkomitéens forslag om fordelingen vedtatt enstemmig.

Forslag 4, punkt 10.

Erling Pettersen, landsstyret, opplyste at forslaget fra Rana-anleggets fagforening ble trukket tilbake. I stedet satte han fram følgende endringsforslag til nr. 4:

Å arbeide for et utvidet og målbevisst faglig samarbeide med hele den sosialistiske arbeiderbevegelse.

Jeg tror vi bør se nærmere på disse tingene, sa Pettersen. Vi burde ha representanter fra flere nasjoner her på landsmøtet. Arbeiderne i alle land bør samarbeide på en helt legal måte.

Asbjørn Overvik, Selbu: Det har hendt mye siden vi sist var samlet til landsmøte for 4 år siden. Det bør komme til uttrykk i vedtakene her. Jeg har alt kunnet merke en tendens, en positiv tendens, som jeg av og til savnet på forrige landsmøte. Denne tendens burde følges opp. La oss fra denne dato følge opp intensjonene og fatte positive vedtak som tiden krever av oss. Landsstyret har foretatt en promille-kjøring mellom det negative og det positive. Vi bør tvinge de negative kreftene over i de positive. Jeg anbefaler derfor forslaget fra Rana-anleggets fagforening. En av gjestene sa i går at det ikke fins noen mer konservative enn fagforeningsfolk. Jeg er enig i denne formulering. Jeg håper at landsstyret og forbundsstyret i den kommende periode akter å utvide det internasjonale samarbeid. Pettersens forslag vil være et positivt framstøt.

Odd Paulsen, Bjørnevatn: Som grenseboer må jeg erklære meg enig med Pettersen og Overvik. Vi i Sør-Varanger har et stort behov for kontakt, men vi kan ikke søke faglig samarbeid med de på den andre siden av grensen. På lokalt plan har vi likevel søkt å få i stand et visst samarbeid. Jeg vil be landsmøtet om å vedta det forslaget som Pettersen har satt fram.

Øystein Larsen: Vi kan ikke underkjenne de vedtak som er gjort av LO. Jeg må derfor fastholde landsstyrets innstilling.

Ved voteringen ble landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

§ 5. LANDSMØTET

Her forelå følgende forslag:

Nr. 5

Pkt. 3:

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Representasjonsretten til landsmøtet blir regnet ut etter medlems-tallet og ikke etter ordinær betalt kontingent.

Motivering:

Det å umyndiggjøre de mange hundre æresmedlemmer som forbundet har, er etter vår mening udemokratisk.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Paragrafens bestemmelser foreslås opprettholdt som før.

Nr. 6

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Representasjonsretten beregnes etter merkeoppgjøret for september/oktober, istedenfor som nå for 4. kvartal.

Motivering:

Dette vil lette utregningen av antall representanter.

Det blir da én oppgjørsperiode som teller, mot nå én og en halv. Videre slipper en unna den innvending at mange medlemmer ikke har lønn i jula, og derfor har F-merker. Dette vil i korthet si at reglene for representasjon kommer i takt med oppgjørsperioden.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Tidligere bestemmelse foreslås bibeholdt inn-til den organisasjonsplan forbundet har lagt opp med hensyn til storavdelinger er gjennomført.

Nr. 7

Pkt. 4:

Fra landsstyret:

Vedrørende representasjon for storavdelinger til landsmøtet så skal samme representantfordeling som hittil er praktisert gjelde inntil neste landsmøte.

På landsmøtet forelå følgende innstilling fra landsstyret til endring av § 5.

Punkt 3:

Landsmøtet består av de av foreningene valgte representanter og av landsstyrets medlemmer.

Foreningenes representasjonsrett regnes ut etter gjennomsnittstallet etter betalt ordinær kontingent de 3 siste måneder før landsmøtet skal kalles inn.

Valg av representanter kan ikke finne sted før dagsordenen er behandlet av de som skal delta i valget av representanter.

Til drøfting av landsmøtets dagsorden og valg av representanter, skal det holdes særskilt(e) møte(r) blant de som har stemmerett.

Valgbar som representant er bare den som har vært organisert i forbund tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge i minst 3 måneder før valget foretas, og ellers har sitt medlemskap i orden.

Punkt 4:

Valg av representanter til landsmøtet foregår etter følgende regler:

1 representant for hvert solgte 450 ordinære merke i de 3 siste måneder før landsmøtet innkalles.

Representasjon skal søkes fordelt mellom de ulike yrkesgrupper i avdelingen.

Hvor det ikke er dannet storavdeling, fordeles representantene etter antall solgte merker innen de enkelte fylker.

Mindre avdelinger velger i fellesskap representant etter samme fordelingsnøkkel som nevnt foran.

Øystein Larsen: Her foreligger et stensilert forslag, og det innebærer at landsstyrets opprinnelige innstilling bortfaller. Vi fant i landsstyret å måtte sette fram et nytt forslag. Som dere vil se har vi tatt ut at beregningen for representasjonsretten skal være 4. kvartal. I steden har vi foreslått at den skal regnes ut på grunnlag av gjennomsnittstallet etter betalt ordinær kontingent de

3 siste måneder før landsmøtet. Vi mener også at storavdelinger bør få større representasjon. Hadde alle foreninger utnyttet sin representasjon fullt ut til dette landsmøte, ville det ha bestått av 216 representanter, i stedet for 191. Etter den nye beregning ville vi ha fått 219 representanter. Som dere forstår ville det altså bli små endringer. Det innebærer også en mer rettferdig representasjon. Det som betyr mest er den forenkling som her gjennomføres. Enkelte storavdelinger har alt fått vanskeligheter med sin landsmøterepresentasjon.

Ingvald Hugaas, Giken: Den endringen som blir foreslått her er lite demokratisk. De små avdelinger blir verre stillet enn før. Jeg mener medlemstallet og ikke merkesalget bør legges til grunn for representasjonen.

Jakob Jakobsen, Fosen, mente landsstyret ikke hadde fullmakt til å legge fram et slikt forslag som lå på representantenes bord. Her er grunnlaget for representasjonen fullstendig lagt om. Har landsstyret misforstått sitt mandat? Jeg vil henstille til landsstyret å trekke sitt forslag tilbake. Han la fram følgende forslag:

Landsstyrets innstilling til vedtektenes § 5, punkt 4, avsnitt 1 med innbetalte (solgte) 450 ordinære merker de tre siste måneder før landsmøtet, kan ikke tiltredes. Det tidligere punkt 4 i § 5 bibeholdes for de avdelinger som ikke er gått inn i storavdeling.

Jeg henstiller til landsstyret å trekke tilbake sin innstilling i punkt 4, avsnitt 1.

Bjørn Langedal, Bergen—Hordaland, satte fram følgende forslag:

Paragraf 5, punkt 3:

Landsmøtet består av de av foreningene valgte representanter og av landsstyrets medlemmer, samt storavdelingenes forretningsførere.

Karl Kolstad, Vest-Agder, sluttet seg til forslaget fra Langedal. Vi hadde ikke fått noen beskjed før dette landsmøte. En forretningsfører for en storavdeling bør selvsagt møte på et landsmøte. Dette burde forbundets ledelse ha gitt beskjed om. I går tok jeg opp forslag om at alle forslag fra landsstyret skulle mangfoldiggjøres.

Ole Flesvig: Forrige landsmøte vedtok at vi skulle følge samme regler for representasjonen som tidligere. Men vi vet at opprettelsen av storavdelingene har skapt store vansker. Grensene for de tidligere avdelinger er utvisket. Derfor må vi fram til en ny ordning. Da landsstyret var samlet for å legge fram sine innstillinger,

var vi ikke fullt klar over alle de vanskene som faktisk er inntrådt på dette område. Dette førte til at administrasjonen måtte ta saken opp til behandling, og det resulterte i denne innstilling som ble vedtatt av landsstyret nå like før landsmøtet. Denne innstilling innebærer ikke noen beskjæring av representasjonen. Hvis ordningen blir fullt utnyttet, vil vi få flere representanter på landsmøtet. Det forslaget som Langedal har satt fram innebærer at forretningsførerene blir selvskrevne representanter på landsmøtet. De bør etter min mening ha like stor rett til å bli valgt, og vi har da også sett at de aller fleste forretningsførere er blitt valgt til dette landsmøte. Bare to er ikke valgt, og disse er blitt innbudt til å delta. Jeg vil foreslå at vi følger landsstyrets innstilling og at den gamle ordning går ut.

Ole Granli, Vest-Agder, hadde ikke fått tid til å sette seg inn i innstillingen fra landsstyret. Etter talerens mening måtte det bli et forferdelig negerarbeid å gå gjennom merkeoppgjørene for å finne fram til grunnlaget for representasjonen. Jeg vet at Mælumshagen i Oppland har 77 underkasserere. Det må da bli et voldsomt arbeid å gå igjennom alle disse oppgjørene. Jeg vil gjerne høre hvorfor vi ikke kan bruke september/oktober som grunnlag, sa Granli.

Ingvald Hugaas, Giken, trodde ikke så ganske få medlemmer blir stilt utenfor og mister representasjon ved denne nye ordningen.

Asbjørn Overvik, Selbu: Det er ikke noen liten sak vi behandler her. Vi må forsøke å finne fram til den mest rettferdige ordning. Vi som representerer de mindre foreninger er ennå med. Hvis landsstyrets innstilling blir vedtatt, må vi reise tilbake til våre medlemmer og fortelle dem at landsmøtet ikke behandlet dem demokratisk. Jeg synes landsstyrets innstilling er for lite fleksibel. Det burde være mulig å få en mer demokratisk og rettferdig ordning. Jeg synes ikke det er nødvendig for landsmøtet å foreta en slik endring. Jeg støtter Jakobsens forslag om å beholde den ordning vi har hatt.

Jakob Jakobsen, Fosen, var enig med Overvik i at vi burde beholde den nåværende ordning. Jeg har inntrykk av at alle de gamle blir strøket fra landsmøtet. Forretningsførere og sekretærer får rett til å møte. Da blir landsmøtet et sekretariat. Hvordan vil reaksjonen bli ute i avdelingene, hvis dette forslaget blir vedtatt?

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Kolstad har fremmet et forslag om at forretningsførerene skal være selvskrevne representanter på landsmøtet. I den sammenheng vil jeg peke på at i vår storavdeling møter forretningsførerene i representantskapsmøtene uten stemmerett.

Bjørn Langedal, Bergen—Hordaland: Forretningsførerene bør ha samme status på landsmøtene som landsstyremedlemmer.

Karl J. Kvalness, Tromsø, var sterkt mot at forretningsførerene for storavdelingene skulle være selvskrevne representanter. Hvis de ikke blir valgt, må det bero på at de ikke har den respekt og tillit i sin avdeling som de bør ha. Jeg tror vi bør vedta landsstyrets innstilling. En viss tvil kan nok være til stede, men jeg vil stemme for innstillingen.

Bernt Alfsen: Jakobsen er ikke oppmerksom på at punkt 4 slik det nå lyder i vedtektene forutsetter en beregning på innbetalte merker. Det nye forslag innebærer ikke noen forandring på dette område. Det betyr heller ikke noen skjerpning i representasjonsretten.

Granli var inne på tidspunktet for beregningen av innbetaling. Dette er avhengig av når landsmøtet blir holdt. Med landsmøte i mai, må vi selvsagt ha et annet tidspunkt. Beregnings-tidspunktet er selvsagt helt avhengig av når på året vi holder landsmøtet.

Møtet sluttet kl. 12.50.

Ettermiddagsmøtet mandag 18. september kl. 15.00.

Dirigent: Olav Gudmundsen.

Møtet tok til kl. 15.00. Protokollen fra formiddagsmøtet ble lest av *Edv. Laxå* og godkjent.

Kolstads forslag kunne ikke tas opp.

Dirigenten opplyste at det forslag som representanten Karl Kolstad hadde tatt opp i formiddagsmøtet var i strid med den forretningsorden som var vedtatt. Et benkeforslag som ikke hadde noen forbindelse med de på dagsordenen oppførte saker, kunne ikke behandles.

Ingen forlangte ordet, og det ble ansett at forslaget bortfalt.

FORTSATT DEBATT OM § 5

Kjartan Olsen, Oslo: Med den utvikling som har skjedd i forbundet, måtte det også bli forandringer i vedtektene når det gjelder representasjonen til landsmøtene. Storavdelingene har valgt etter de gamle vedtekter. Her er representasjonen stengt med 4 representanter. I dag vet vi at 40 prosent av forbundets medlemmer står tilsluttet storavdelinger. På den måten blir store medlemsmasser underrepresentert. Det er klart at vi må foreta en forandring her. Ved neste landsmøte vil kanskje 80 prosent av forbundets medlemmer være tilsluttet storavdelinger. Dette er grunnen til at landsstyret måtte foreta seg noe her.

Arne Pedersen, landsstyret, ville oppklare en misforståelse som øyensynlig gjør seg gjeldende. Det er ikke de små, men de store avdelinger som den nåværende representasjonsordningen går ut over. Det er faktisk en diskriminering av enkelte grupper innenfor storavdelingene. Jeg tok opp dette spørsmålet i landsstyret, men det er på det rene at vi måtte følge vedtektene slik de lyder ved valg av representanter til dette landsmøte. Vi foretok likevel en viss oppmyking i Buskerud. Hvis vi skulle ha fulgt vedtektene slavisk, ville ikke rengjørings- og mineralgruppene ha fått noen representasjon, men med tilslutning av representantskapet gjorde vi en vri på tingene. Jeg vil sterkt anbefale landsstyrets innstilling, og jeg vil føye til at den nye ordningen ikke går ut over de små foreninger.

Ole Flesvig trodde det var umulig å gjennomføre representasjonen etter Jakobsens forslag. Dette har vi oppdaget ved valgene til dette landsmøte. Vi kan ta som eksempel Bergen og Hordaland. I et fylke hvor vi har en rekke anlegg hvor folk flytter, er det umulig å finne igjen de enkelte småforeningers medlemmer. Vi kan med andre ord ikke finne fram til de opprinnelige foreninger, og det er helt uråd å få i stand en rettferdig fordeling av representantene. Vi må derfor finne fram til en ny ordning.

Når det gjelder forretningsførerene, var det dekning også i de nåværende vedtekter for at de kunne velges. Det er også helt sikkert at de etter den foreslåtte ordning vil kunne velges. Det er ikke forskjell på dette punkt i de gamle vedtekter og de foreslåtte. Vi bør kanskje likevel ta med en liten passus om dette. Det bør kanskje stå at de har rett til å møte på landsmøtet uten å være valgt, men da bare med tale- og forslagsrett.

Når merketallet blir lagt til grunn for antall representanter, foreslås ikke det for å skjære ned tallet på representanter til lands-

møtet. Landsmøtet vil antakelig få flere representanter. Den nye ordningen vil fullt utnyttet gi 219 representanter, mens det nå bare møter 185. Den nye ordningens utslag er nøye gjennomtenkt. Det snakkes om rettferdighet her. Hvilke utslag får den gamle ordningen? Jo, Oslo avd. 21, som er en av de 3 største foreningene har bare 4 representanter. Hver av disse representanter har 7348 merker bak seg, Aust-Agder har 4670 innbetalte merker og har 8 representanter, altså dobbelt så mange representanter på halvparten av merkene. Mange av de mellomstore foreninger vil få større representasjon, Oslo Rengjøring ville ha fått 4 representanter istedenfor 2, Rana-anleggets fagforening som nå står med 3 representanter hadde 5600 merker, hardt opp mot det merkeantall Akershus har, men Akershus har 10 representanter på landsmøtet. Giken som nå møter med 2 ville ha fått 3 representanter. Rettferdighet? Hvis man ser det hele i sammenheng, vil man oppdage at den nåværende ordning straffer de store avdelinger. En viss gruppe mellomstore avdelinger kan få litt mindre representasjon, men landsmøtet får omtrent det samme representant-tall.

Jakob Jakobsen, Fosen, anbefalte at man beholdt § 5 som nå. Han var klar over at det var merkene som teller, men den nye ordning ville ikke virke rettferdig. Jeg fastholder mitt forslag, sa han, og det er satt fram på vegne av min forening.

Karl Kolstad, Vest-Agder, ville rette på en misforståelse. Forretningsførerene burde være selvskevne til å møte på landsmøtet, men ikke på bekostning av den øvrige representasjon. De burde ha forslags- og talerett, men ikke stemmerett. Det er gjort et godt arbeid av forretningsførerene. De har fått løftet opp de laveste gruppene. Derfor bør forretningsførerene være representert.

Asbjørn Overvik, Selbu: Det er ikke gjort med et pennestrøk å forandre § 5. Norsk Arbeidsmandsforbund er et av de mest uensartet sammensatte forbund i landet. Med storavdelinger og småavdelinger er det klart at det vil oppstå vanskeligheter ved representasjonen til landsmøtet. Jeg synes ikke innleggene for er helt overbevisende, og jeg mener at denne saken bør oversendes redaksjonskomitéen. Han satte fram følgende forslag:

Foreslår til endring av vedtektene § 5, punkt 3 og 4:

De framsatte forslag oversendes redaksjonskomitéen med sikte på å koma fram til en samordning av de ulike syn på punktenes endelege utforming.

Arne Pedersen, landsstyret: Skal det ikke voteres over utsettelsesforslaget med én gang?

Dirigenten: Jo.

Jakob Jakobsen, Fosen: Jeg går ut fra at også mitt forslag blir oversendt redaksjonskomitéen?

Dirigenten: Ja, selvfølgelig.

Ved voteringen ble Overviks forslag vedtatt enstemmig, og man gikk videre i behandlingen av vedtektene.

Magne Mælumshagen, Oppland, kunne ikke forstå landsstyrets innstilling til forslag nr. 6. Vårt forslag har ingen ting med storavdelingene å gjøre. Det gjelder bare tidspunktet. Også dette forslaget burde etter min mening oversendes redaksjonskomitéen, da det gjelder representasjonsretten.

Walter Ørnhaug, Svalbard: Vår avdeling ligger utenfor landets grenser. De fleste som kommer opp til Svalbard, forsvinner etter én eller to sesonger. Dessuten er det mange uorganiserte. Vi må ofte bygge opp en helt ny avdeling hver sesong. Hvis dette systemet skal gjennomføres, vil det bety at vi ikke vil få en eneste representant.

Øystein Larsen: Vi kan gjerne gå med på at også dette forslaget blir oversendt til redaksjonskomitéen.

Ved voteringen ble forslaget enstemmig oversendt til redaksjonskomitéen.

FORSLAGET OM STENSILERING AV FORSLAG

Kolstads forslag om stensilering av forslag ble tatt opp.

Ole Flesvig: Det er ikke noe i veien for å godta dette forslaget, men det ville være av betydning å få vite hva ordene «i god tid» innebærer, og hva det ligger i «ved landsmøtets åpning».

Dirigenten: En uke, to uker eller mer?

Karl Kolstad: Jeg skal være villig til å forandre forslaget, slik at det kommer til å stå: «på representantenes bord når landsmøtet åpnes».

Kolstads forslag i denne form ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 10 om punkt 6.

Her forelå følgende forslag:

Nr. 10

Pkt. 6:

Landsstyret foreslår:

Nytt pkt. 6, sålydende:

Å velge tariffråd for de enkelte av forbundets grupper. Landsmøtet fastsetter antallet representanter for de enkelte råd. Medlemmer som slutter i arbeid i den gruppe de representerer, trår automatisk ut av rådet.

(Tidligere pkt. 6 blir pkt. 7 osv.)

Innstillingen fra landsstyret ble enstemmig vedtatt.

AVSTEMNING OVER TARIFFORSLAG

Her forelå følgende forslag:

§ 15.

AVSTEMNING OVER TARIFFORSLAG

Nr. 11

Pkt. 1:

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Endres til:

Tarifforslag skal legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder.

Motivering:

Ordene «som regel» må utgå. Hvis ikke et tarifforslag skal forelegges medlemmene, vil det i realiteten si at medlemmene utelukkes fra det vesentligste i formålsparagrafen.

Nr. 12

Avd. 403, Fosen Vegarbeiderforening, foreslår:

I første setning går ordene «som regel» ut, og avsnittet får en slik form:

«Tarifforslag skal legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder. Avstemningsresultatet skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene.»

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Tidligere tekst foreslås opprettholdt.

Nr. 14

Pkt. 2:

Avd. 403, Fosen Vegarbeiderforening, foreslår:

Nytt pkt. 2, sålydende:

Skulle det innen fristen for arbeidsnedleggelsens utløp komme forhandlinger i gang mellom partene og et revidert forslag bli lagt fram for forbundet, skal ikke det vedtas før det er forelagt medlemmene til avstemning.

(Nåværende pkt. 2 under § 16, blir pkt. 3 osv.)

Motivering:

Gjelder forslagene nr. 12, 13 og 14:

På bakgrunn av den sluttbehandling som Vegoverenskomsten fikk ved tariffrevisjonen 1966, synes det å være misnøye blant foreningens medlemmer over følgende:

1. Da arbeidsnedleggelse ble varslet, gjaldt det bare statens vegarbeidere. Fylkets vegarbeidere skulle fortsette foreløpig, på tross av at de deltok i avstemningen over tarifforslaget, (jfr. forbundets vedtekter § 15, pkt. 1). Dette skapte en del forbitrelse blant medlemmene, og arbeiderne i fylkets vegarbeidsdrift ga uttrykk for at de hadde ingen rettigheter i organisasjonen.
2. Det hersker en del misnøye over at meklingsforslaget ble vedtatt uten at det først ble lagt fram for medlemmene.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Tidligere tekst foreslås opprettholdt.

Erling Nilsen, Rana: Denne forandring bør vi foreta. Ordene «som regel» er ikke på sin plass.

Jakob Jakobsen, Fosen: Vi tiltrer forslaget fra Rana-anleggets fagforening. Hvorfor kan ikke dette forslaget tiltres. Jeg tar opp forslag nr. 12.

Øystein Larsen: Vi bør ha ordene «som regel» som en ventil, og jeg vil anbefale innstillingen fra landsstyret.

Gunnar Jore, Telemark, talte for å sløyfe ordene «som regel».

Olav H. Stigen, Telemark: Før jeg dro til landsmøtet, ba vegarbeiderne meg å sørge for at ordene «som regel» kom ut av vedtektene.

Ole Flesvig: Ja, ordene «som regel» spilte en viss rolle da tariffen for vegarbeiderne skulle avgjøres. Hvis vi ikke hadde hatt disse ordene i vedtektene, ville vi ikke kunnet tatt forslaget over bordet. Vi vet at det ble betydelige forbedringer. Vi fikk forhøyelse av diettgodtgjøringen og forhøyelse av timelønningene. Uten godtakelse over bordet, ville vi ikke ha fått disse forbedringer. Undertiden kan det være en fordel å ha ordene «som regel» stående i vedtektene. De bør fortsatt stå der.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Det blir sagt at disse ordene «som regel» bør stå i vedtektene av hensyn til vegarbeider-tariffen. Når denne tariffen blir nevnt, vil jeg peke på en annen ting som ikke burde ha funnet sted. Fylkesvegarbeiderne burde ikke ha deltatt i avstemningen.

Odd Paulsen, Bjørnevatn: Jeg er enig i prinsippet om å sende forslag ut til avstemning, men det er også riktig som Flesvig sier at det av og til kan være beste å ta et forslag over bordet. Vegarbeiderne oppnådde store fordeler ved en slik vedtakelse. Paragrafen er så klar ellers. Det er bare i ekstreme tilfeller vi skal gå utenom prinsippet om å sende forslagene ut til avstemning.

Tellef Rislå, Aust-Agder, var enig med Kolstad i at fylkesvegarbeiderne ikke burde deltatt i avstemningen, og hvis det hadde blitt konflikt, ville situasjonen blitt uholdbar. Taleren henstilte til forbundsstyret å se på denne saken.

Harald Øveraas: Det er ikke meningen å begrense medlemmenes rettigheter ved å ha disse ordene «som regel». Medlemmene skal til enhver tid bestemme sine lønnsforhold, men vi må ha en viss fleksibilitet, et visst spillerom. Det har da heller ikke vært mange tilfelle forbundssledelsen har benyttet seg av denne bestemmelse i vedtektene.

Wilhelm Furnes, landsstyret: Det er ingen underfundighet som ligger bak her. I siste oppgjør for vegvesenet tjente vi på å vedta forslaget over bordet.

Jakob Jakobsen, Fosen: Det er ingen kritikk av forbundsstyret, men jeg vil peke på at forslaget ble vedtatt over bordet med en borgerlig regjering.

Ved voteringen ble landsstyrets forslag vedtatt med stort flertall.

Jakob Jakobsen, Fosen, syntes voteringen ikke var helt klar og ba om ny votering:

Ny votering ble foretatt. Det ble avgitt 71 stemmer mot landsstyrets innstilling. Da det var 210 stemmeberettigede til stede, ble det fastslått at landsstyrets innstilling var vedtatt. Det ble også votert over forslag nr. 12, og landsstyrets innstilling ble vedtatt mot noen få stemmer.

ARBEIDSSTANS

Her forelå disse forslag:

§ 16.

ARBEIDSSTANS

Nr. 13

Pkt. 1:

Avd. 403, Fosen Vegarbeiderforening, foreslår:

Endres til:

Når samtykke til å iverksette arbeidsstans foreligger, skal det gjelde alle medlemmer som interesselysten gjelder og som har stemt over forslaget.

Når melding til medlemmene om å iverksette arbeidsstans foreligger, eller om lockout er varslet, velger alle fagforeninger som berøres av arbeidsstansen, en streike- eller lockout-nemnd. Foreningen fordeler konfliktstønad og øver den kontroll som er nødvendig under arbeidsstansen.

Motivering:

(Se forslag nr. 14.)

Jakob Jakobsen, Fosen, ville i samband med behandlingen av denne paragraf gjerne få lov til å si litt om tariffoppgjøret i vegsektoren. Fylkesvegarbeiderne fikk anledning til å være med i avstemningen. Da burde forbundet også ha varslet dem om at det skulle være stans. Det var stor misnøye med at disse skulle fortsette i arbeid. Det burde vel ha kommet en særmelding om dette.

Asbjørn Furali, Åmot: Vi fikk lov til å være med i avstemningen, men i tilfelle streik, ville vi selvfølgelig tatt konsekvensen. Men vi ble ikke varslet. Det bør ikke være noen forskjell på statens og fylkenes vegarbeidere. Forbundet burde unngå slike ting.

Øystein Larsen: Forbundet får ta på seg skylden, hvis man mener det er opptrådt uriktig her. Vi har en overenskomst med staten som fylkene slutter seg til. Vi har også en avtale med Entreprenørenes landssammenslutning, og i en konfliktsituasjon er det hovedpartene det angår. Vi er ikke interessert i å trekke inn folk som det ikke er nødvendig å ta ut. Det er gledelig å høre at det er sånn kampstemning ute. Nå ble det ikke noen streik. Vi fikk en ordening, og jeg tror det var til fordel for medlemmene. — Vi opprettholder landsstyrets innstilling.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Nå må dere ikke ta dette ille opp i forbundsstyret, men det er riktig at det var stor misnøye over dette forholdet. Mange følte seg tilsidesatt og meldte seg ut. Det var forhandlet med staten, men ikke for fylkene. Fylkesvegarbeiderne fikk delta i avstemningen, men skulle ikke delta i streiken. Medlemstallet går tilbake. Her har vi en av årsakene.

Hans O. Kleiven, landsstyret: En sak som er ganske enkel kan også bli problematisk, og det er tilfellet her. Etter min mening skulle det være unødvendig å trekke fylkesvegarbeiderne inn i streik.

Jakob Jakobsen, Fosen, var skuffet over formannens svar. Vi bør vel ha med flest mulig i en streik. Jeg minnes Walter Kristiansens store arbeid for å få med fylkesvegarbeiderne i forbundet. Han gikk inn for at de skulle ha den samme overenskomst og de samme rettigheter. Jeg beklager formannens uttalelser.

Dirigenten foreslo strek.

STREK BLE VEDTATT

Ole Granli, Vest-Agder: Det er sagt at problemet er enkelt. Nei, det er ikke så enkelt. I Vest-Agder er det ikke mange fylkesvegarbeidere som er rene fylkesvegarbeidere. De fleste i fylket er på statsarbeid. De ville vært avskåret fra å ta mot streikebidrag. De arbeider dels for fylket og dels for staten.

Ole Flesvig: Hensikten for forbundet er å få folk organisert og oppnå best mulige lønns- og arbeidsvilkår, og ikke få folk ut i streik. Vi skal være klar over at de fleste fylkene har gjort vedtak om å godkjenne den overenskomst som til enhver tid er vedtatt for statens vegarbeidere. Da skulle vel alt være greit. Det å streike er vel ikke noe mål. Det er da ikke noen fordel å ta ut flere folk enn nødvendig i streik. Ved bare å ta enkelte i nøkkelstillinger sparer vi forbundet for store uttelling. Det er blitt kalt punktstreik, og det er noe av det samme vi har tenkt på her. Vi kan for øvrig ikke ta ut folk i streik hvor avtalen ikke er sagt opp. En sympatiaksjon kunne selvsagt komme på tale. Og det var selvfølgelig ikke meningen at fylkesvegarbeiderne skulle arbeide på riksveger. Mye av det maskinutstyr som brukes på fylkesvegene er utlånt av staten, men ingen av disse maskiner ville blitt brukt om det var blitt streik. Stillingen skulle således være klar.

Einar With, Rogaland, var enig i at vi burde bruke punktstreikmetoden. Vi bør ta ut minst mulig folk. Vi skal ikke streike for streikens skyld. Det har oppstått mange misforståelser i denne saken, og det skyldes nok at opplysningsvirksomheten ikke er stor nok.

Selmer Suvatne, Vest-Agder: Det som er problemet er at de som stemte måtte gå ut fra at de også fikk ta ansvaret for en streik. Det er *det*, som er vanskeligheten.

Odd Paulsen, Bjørnevatn: Vi står overfor et kardinalproblem. Fylkesvegarbeiderne hadde stemt over et tarifforslag, og det var forutsetningen at det skulle bli konflikt. Vi bør forsøke å sette oss inn i den stemning som gjør seg gjeldende på arbeidsplassene. Fylkesvegavtalen var ikke oppsagt. Jeg synes man bør følge Statstjenestemannskartellets linje med punktstreiker. Den teknologiske utvikling viser at vi får en rekke nøkkelmenn, arbeidskraft som styrer kostbare maskiner. De blir utslagsgivende. Etter min mening bør vi myke opp våre kampformer, det vil løse det problem vi har hatt i vegsektoren. Jeg er enig med Larsen i at det ikke bør tas ut flere i streik enn de som trengs for å oppnå noe. Paulsen antydte et forslag.

Dirigenten: Det er satt strek, og forslag kan ikke settes fram. Forslag nr. 14, som var tatt opp av Jakobsen før strek var satt, ble etter forslag fra dirigenten oversendt forbundsstyret.

Det ble votert over forslag nr. 13, og landsstyrets innstilling ble vedtatt med 104 mot 69 stemmer. Også for forslag nr. 14 ble landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Møtet sluttet kl. 17.10.

Formiddagsmøtet tirsdag 19. september kl. 9.00.

Dirigent: Kurt Mortensen.

Møtet tok til kl. 9.00. Etter at navneopprop var foretatt ble protokollen fra mandagens ettermiddagsmøte lest av Alfred Guddal og enstemmig godkjent.

Erling Pettersen, landsstyret, etterlyste resolusjonen om sysselsettingsforholdene ved statens anleggsdrift.

Øystein Larsen: Den vil bli tatt opp i forbindelse med behandlingen av den faglige og økonomiske situasjon.

P. Mentsen redegjør for den faglige situasjon.

Formannen i LO, *P. Mentsen*, holdt dette innledningsforedraget om den faglige og økonomiske situasjon:

Jeg vil innledningsvis nevne at vi i de siste par årene har hatt en annen politisk atmosfære, et annet politisk klima, siden vi mistet arbeiderregjeringen i 1965. Det hersket før det mest intime samarbeid mellom regjeringen og fagorganisasjonen. Vi hadde gjennomført den praksis at de spørsmål vi ikke klarte å løse på det faglige plan ble gjennomført på lovplanet. Dette kan vi ikke lenger gjøre. For fagorganisasjonen må målsettingen likevel være den samme.

Når vi ikke lenger har en regjering utgått av Arbeiderpartiet med det samme hovedsyn som LO, må vi legge om. Når vi ser på hvordan utviklingen har vært under den borgerlige regjering er det selvsagt ingen revolusjon som har funnet sted. Noe drastisk har heller ikke skjedd. Regjeringen har nærmest vært et forretningsministerium. De fleste nye retningslinjer i politikken har vært av asosial eller usosial karakter, sa Mentsen, og nevnte i den sammenheng skattereformene og sparetiltakene. Han gjorde det helt klart at ingen med lav inntekt og forsørgelsesbyrde hadde noen mulighet til å spare slik som det var lagt opp til.

Om lønnsutviklingen under koalisjonsregjeringen sa Mentsen at den hadde vært normal. I omtalen av tariffoppjøret i 1966 sa

LO-formannen at det var forståelig at forslaget ble forkastet. Årsaken var ikke resultatene som var oppnådd i forhandlingene. Folk spurte seg selv: Hva vil skje under en borgerlig regjering? Dette skapte usikkerhet. Man fikk ingen garantier for at prisene skulle holdes stabile.

De lavtlønte har i perioden ikke hatt noen lønnsglidning. De er blitt deklassert, sa Mentsen og gjorde det klart at fagbevegelsen først og fremst var interessert i å få lønnsstilleggene i tariffopp-gjørene.

Når det gjelder prisutviklingen — og da vil jeg gjerne se bort fra det som ofte hevdes — nemlig på den ene siden at det ikke har vært noen prisøkning, og på den andre siden at den har vært meget stor. Dette avhenger av det utgangspunkt en tar. Stort sett kan vi si hvis vi ser prisutviklingen i gjennomsnitt, så har den vært, jeg føler meg fristet til å si «normal», sa Mentsen. I løpet av 1966 var økingen ikke så stor, men i løpet av 1967 har vi hatt en altfor sterk øking i prisene.

Nå er $\frac{3}{4}$ av det indekstilleget som ble gitt 16. mai spist opp. Og de grupper som ligger lengst tilbake er de som har de faste, laveste lønningene. Prisstigningen i år hadde sammenheng med at jordbruksoppkjøret for en stor del ble tatt gjennom prisøkningen. LO mente dette burde vært tatt over statsbudsjettet. I det lange løp er også vi klar over at en ikke kan ta alle prisøkninger i jordbruksvarene over statsbudsjettet. Dette er noe som en må se i sammenheng med hele den økonomiske politikk og kredittpolitikken. Vi vet jo, og det er beklagelig, at de nåværende myndigheter ikke har vært villig til å bruke subsidier.

De borgerlige partiene har lovt stabil krone og krympefri lønningsspose, men har ikke påpekt noen virkemidler for hvordan dette skal kunne nås. Jeg har ingen tro på at de vil finne fram til slike virkemidler, men vil gjerne understreke at fagbevegelsen når som helst er villig til å drøfte tiltak som kan holde prisøkningen i sjakk.

Den alminnelige konjunktursituasjon er noenlunde normal. Alt tyder på at vi får en produksjonsøkning som ligger ganske godt an. Problemet er i dag først og fremst betalingsbalansen overfor utlandet der underskuddet i år kan løpe opp i et par milliarder kroner, sa Mentsen.

Etter å ha omtalt de problemer som fagbevegelsen var konfrontert med når det gjaldt arbeidstidsforkortelsen gikk Mentsen over til å snakke om de lavtløntes vansker.

Vi må ved den kommende tariffrevisjonen videreføre det arbeid vi har påbegynt når det gjelder å løfte lønningene til de lavest

lønte. Det kan kanskje røyne på solidariteten, men vi kan ikke i de par kommende åra regne med støtte fra det offentliges side når det gjelder inntektsoverføringer til de lavtlønte. Det er satt i gang en utredning, men dette vil jo ta sin tid. Her må vi først og fremst stole på oss selv, vårt samhold og vår styrke, sa LO-formannen.

Mentsen gjorde seg også til talsmann for å foreta en skikkelig analyse av hvordan likelønsspørsmålet hadde utviklet seg siden en for 5 år siden fikk avtale om likelønn. Det henger ennå mye igjen til kvinnene kommer opp på den samme årslønn som menn i dag har.

Om kravene ved den forestående tariffrevisjon uttalte Mentsen bl. a.:

Vi må sette disse spørsmålene i forgrunnen: Arbeidstidsforkortelse, heving av lønna for de lavtlønte, videreføring av likelønsspørsmålet og en ordning av tariff forholdene for de deltidsansatte.

Det vil ikke bli noen lett tariffrevisjon neste år, sa han. Arbeidsgiverne ville peke på at en arbeidstidsforkortelse til $42\frac{1}{2}$ time vil medføre en utgiftsøkning på 5,9 prosent. Sammen med dette, den lønnsstigning som har funnet sted siden forrige tariffrevisjon startet, indekstilleget og økingen i feriegodtgjøringen innebærer at lønnsutgiftene stiger med 12—15 prosent.

Jeg er ikke pessimist, sa Mentsen, men det blir et vanskelig oppgjør, og vi får i fellesskap i fagorganisasjonen søke å finne fram til et opplegg som kan gi det beste resultat av vedkommende tariffoppgjør.

Men, for ikke å skape noen misforståelser vil jeg gjerne understreke at selv om bedriftene har fått økte utgifter, så har ikke de ansatte fått en slik øking i sine lønninger. F. eks. skaper ikke kompensasjon for forkortelsen av arbeidstida økte inntekter.

I forbindelse med kompensasjonsspørsmålet sa LO-formannen at dette ville skape endel vansker i forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening. Lønningene for vanlig tidlønt arbeid (time, uke, måned) ville ikke skape vansker. Problemene kommer med akkordene, de som arbeider på akkord, bonus eller premieordninger. Mentsen var sikker på at akkordlønte ville sørge for å øke produktiviteten slik at en ville ta igjen produksjonen selv etter en forkortelse, i hvert fall kort tid etter at reduksjonen var gjennomført.

Mentsen ville til slutt peke på de problemer som etter hvert melder seg i forbindelse med de strukturelle endringer. Vi ser dem klart i Sverige, og vi ser dem også her i landet. I løpet av få år har jordbruk, skogbruk og fiske avgitt 30 000 arbeidere. De er

absorbent av industrien. Det har gått fint. Men i samme periode har vi fått 200 000 nye arbeidstakere. De er gått inn i serviceyrkene. Vi trenger skikkelig service i et godt, moderne samfunn. Men vi skal være klar over at det er produksjonsindustrien som skaper grunnlaget for servicen. Vi kan ikke leve av å oppvarte hverandre.

Disse betraktninger kan kanskje oppfattes som pessimistiske, men jeg mener vi bør se kjensgjerningene i øynene. Og våre myndigheter må være klare til å handle. Hvis ikke, må vi ta saken i vår egen hånd. Ved kommunevalget i høst og ved stortingsvalget i 1969 må vi skaffe oss et flertall vi er tjent med!

Innledningsforedraget ble mottatt med sterkt bifall.

Øystein Larsen takket *Mentsen* for innledningen. Han gjorde oppmerksom på de framlagte forslag til uttalelser. Han refererte uttalelsene. Den første legges fram av landsstyret, mens uttalelse nr. 2 fremmes av administrasjonen.

Landsstyrets innstilling nr. 1:

Vårt land har i årene etter den andre verdenskrigen vært i rik utvikling. I de fleste av etterkrigsårene har arbeiderbevegelsen vært i regjeringsposisjon, og det har vært ført en politikk med sikte på økonomisk vekst, full sysselsetting og rettferdig fordeling. Dette er en målsetting som arbeiderbevegelsen fortsatt har for øye.

Vårt land er fortsatt inne i en vekstperiode, men det foregår samtidig en strukturendring i næringslivet som på enkelte områder skaper usikkerhet når det gjelder sysselsettingen. Forholdene er dessuten forskjellige i de ulike deler av landet og stiller store krav til en planmessig distriktsutbygging. Det ligger her oppgaver som en ikke kan overlate til det private næringsliv å ordne etter eget forgodtbefinnende. Staten og kommunene må her være med å legge til rette og styre utviklingen. Med rettferdig fordeling menes ikke bare fordeling mellom de forskjellige grupper i folket, men også fordelingen mellom landsdelene. Her synes vi ikke at den nåværende regjering viser vilje til å gjøre en iherdig nok innsats. Arbeiderpartiets forslag om et investeringsfond burde ha fått tilslutning også fra regjeringspartiene.

Når det gjelder inntektsfordelingen har det også i de siste par år skjedd ting som tyder på en skjev fordeling til ugunst for lønns-takerne, særlig barnefamilier og lavlønte. Vi husker Regjeringens forsøk på å undergrave lønnsnemndas kjennelse ved siste tariffoppgjør. Samtidig har en ved andre tiltak tilgodesett høyere inntektsgrupper.

Det har vært en sterk prisstigning i de to siste årene. Bare siden indeksoppgjøret i mai har konsumprisindeksen steget med 3,2 poeng. Det betyr at det bare er 1,8 poeng til ny rød strek og viser klart at lønnstakerne på ny er akterutseilt på grunn av prisstigningen.

Landsmøtet er enig i det brevet som LO sendte Regjeringen, og slutter opp om LO's krav om en omlegging av finans- og kredittpolitikken og øyeblikkelige tiltak for å hindre at indeksen i resten av tariffperioden blir liggende like opp under den røde strek.

Vår hjelp til utviklingslandene må økes, men organiseres og gjennomføres på en slik måte at den blir til nytte for de land som får hjelpen. Et utvidet økonomisk fellesskap i Europa må også vie utviklingslandene stor interesse og imøtkommenhet.

Vi står like foran et kommunevalg. Siden vi for første gang på over 30 år går til valg under et borgerlig styre vil dette kommunevalget få et rikspolitisk preg. Det er nå høve til å si sin mening også om den politikken som har vært ført i landet som helhet. Samtidig gir en uttrykk for hvilken politikk som en mener landet bør styres etter. For å kunne få fremmet sine saker på det politiske plan har fagbevegelsen alltid hatt et nært samarbeid med den politiske arbeiderbevegelse. Landsmøtet ser ingen grunn til å endre dette forholdet og vil oppfordre medlemmene til å la dette komme til uttrykk også ved det forestående kommunevalg.

Innstilling nr. 2: Arbeidstidsspørsmål.

I 1949 ble loven om 40 timers uke for underjordsarbeidere ved gruvene vedtatt med virkning fra 1. april 1950. Forkortelsen fra 48 til 40 timer høres bra ut, men 8 timer var det langt fra det utgjorde.

Før forkortelsen var spisepausen inklusiv, men etterpå ble denne eksklusiv, slik at i realiteten ble forkortelsen ikke på mer enn ca. 4 timer.

Begrunnelsen for at underjordsarbeiderne fikk en forkortelse av arbeidstiden i forhold til andre yrker, var bl. a. at arbeidet var sunnhetsskadelig både fysisk og psykisk. Det samme kan sies var grunnlaget for forkortelsen av arbeidstiden for tunnelarbeidere, som ble gjort gjeldende fra 1962.

Ved senere arbeidstidsforkortelse ser det ut til at dette er helt glemt. I den siste innstilling fra Arbeidstidskomitéen er det til og med nevnt at vernehensyn ikke lenger spiller noen rolle når det gjelder arbeidstiden.

Dette kan vi på ingen måte være enig i, da silikosefaren både ved anlegg og gruver på langt nær er overvunnet, ved siden av at

arbeidsforholdene under dagen på slike arbeidsplasser tross alle forbedringer er slik at de ikke kan sammenliknes med andre yrker. Ved arbeidstidsforkortelsen 1959 ble 48 timers-uken forkortet med 3 timer til 45 timer.

De grupper som hadde 60 timers uke, fikk også bare 3 timers arbeidstidsforkortelse. Dette var for lite i forhold til de med kortere arbeidstid.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte vil derfor henstille til LO om snarest mulig å gå inn for å påvirke våre politiske instanser for gjennomføring av 40 timers uke for de arbeidstakere som ennå ikke har det.

Vi må kreve at feilen som ble begått i 1959 for de som hadde 60 timers uke må bli rettet opp ved neste forkortelse av arbeidstiden.

Samtidig må vi kreve at ytterligere generell arbeidstidsforkortelse også må bli gjort gjeldende for underjordsarbeidere ved gruver og anlegg.

ORDSKIFTET

Jakob Jakobsen, Fosen, takket Mentsen for det interessante foredrag. Det var imidlertid forskjellige ting han ville ha klarlagt. Lønnsøkingen hadde vært normal, sa Mentsen. Hva hjelper det med lønnsøking når prisene stiger enda mer enn lønningene. Det hjelper overhodet ikke. LO og forbundet må gjøre noe. Vi må få en lønnsstopp. Vi ser hvordan lønnstillegg utløser prisstigning. Samtidig med en lønnsstopp må vi også få en prisstopp. Bare når det gjelder de lavtlønte må vi få deres lønninger opp. Disse grupper er nemlig mest skadelidende under forhold som de vi opplever. Det må være en oppgave for LO å komme disse lønnsgrupper til hjelp. Mange grupper har det bra i dag, men 30—40 prosent av våre medlemmer ligger langt tilbake.

Jakobsen takket LO for arbeidet for kortere arbeidsuke. Det er mulig at vi kan få den borgerlige regjering med på dette, men det skjer vel nødtvungent. Vi må imidlertid sørge for å få en arbeiderregjering tilbake. Kommunevalget står for døren. Jeg vil henstille til alle representanter på landsmøtet om å samles om å styrke arbeiderbevegelsen, slik at vi får bare ett arbeiderparti. Kommunevalget må styrke arbeiderbevegelsen og derigjennom den faglige bevegelse. Når det gjelder de framlagte forslag er de i tråd med mitt syn, og jeg anbefaler dem vedtatt.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, syntes Mentsen hadde lagt opp tariff-situasjonen på en moderne måte. Lavtlønnsproblemet er også et

politisk problem, fortsatte han. Jeg tror ikke vi kan løse det bare ved forhandlingsbordet. Vi må først få større herredømme over det som er grunnlaget, over næringslivet. Vi er nødt til å samarbeide med Regjering og Storting for å få gjennomført en strukturendring i næringslivet. LO og Det norske Arbeiderparti har foreslått opprettet et fond til støtte for strukturrasjonalisering. Det ble nedstemt. De borgerlige vil i stedet gjennomføre skattelettelser for bedriftene, men dette betyr ikke i og for seg noe i den nåværende situasjon. Bedriftene trenger kapital i denne omleggingens periode. Nord-Norge-fondet var et slikt overrislingsanlegg for bedriftene. Noe i samme retning må fondet for strukturrasjonaliseringen bli. Den industripolitikk som har vært ført har resultert i at Norge ligger som nr. 1 innenfor EFTA når det gjelder produksjonen. De borgerlige innkasserer æren for dette, men en slik ting blir ikke bygd opp i løpet av de to år Borten-regjeringen har sittet med makten. Arbeiderpartiet hadde lagt forholdene til rette, og dette vil nok også etter hvert gå opp for den borgerlige regjering.

Når det gjelder den forestående tariffrevisjon, er det av betydning at vi får en teknisk revisjon av våre tariffer. Våre overenskomster er blitt så innviklede at de er vanskelige å finne fram i. Vi har en rekke lønnsystemer. Hvorfor har vi det? Kunne det ikke være mulig å få faste lønnsystemer. Ved A/S Syd-Varanger hvor jeg arbeider har vi fått gjennomført et lønnsystem som har virket i god retning. Dette problemet burde tas opp og vurderes nøye.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Her snakkes om priser og lønninger. Jeg respekterer statistikken. Men vi lever ikke av statistikk, men av de penger vi får. Det er en kjensgjerning at en arbeidsmann ikke har mer enn til det daglige utkomme. Tiden er nå inne til at vi arbeidsfolk sterkt understreker dette. Hvis vi skal eksistere, må vi reise bust mot den utvikling vi er inne i, med stadig stigende priser.

Når det gjelder arbeidstidsforkortelsen, skal vi være oppmerksom på én ting. Vi som arbeider under jorden skulle få 40 timers uke, men da vi skulle gjennomføre dette, ble spisepausen tatt bort. Resultatet er blitt at vi må legge spisepausen til. Jeg vil oppfordre Mentsen til å ta opp dette spørsmålet. En arbeidstidsforkortelse bør ikke bli en papirbestemmelse.

Karl Kolstad, Vest-Agder, takket Mentsen for innledningsforedraget. Jeg vil takke ham særlig for hans uttalelser om lavtlønns-tilleggene, sa han. Vi får aldri noen løsning på dette spørsmålet

gjennom lønnsnemnd, og vi vet at det ikke bare er lønningene som gjør utslaget. De rent personlige goder som hver enkelt gruppe har, gjør ofte utslaget totalt sett. I vegsektoren har vi et typisk eksempel på denne forskjellsbehandling. Den alminnelige arbeider får kr. 3.50 for å være i brakka, mens en som tilhører en annen finere gruppe kan få kr. 20.00 for å være i brakka noen timer.

Jeg vil vise til forslag nr. 52 fra Vest-Agder, hvor vi peker på nødvendigheten av en inntektsutjamning.

En annen ting jeg vil ta opp er spørsmålet om arbeidstilsynet. Forholdet i bygdene og da særlig på anleggene er meget dårlige, men arbeidstilsynet svikter. Jeg mener også at om lag halvparten av ulykkene burde vært unngått, hvis arbeidstilsynet hadde vært effektivt. De lokale arbeidstilsyn har hverken evne eller vilje til å løse disse spørsmål. Derfor må vi få et ambulerende arbeidstilsyn, på høyde med det som vi har i byene.

Karl J. Kvalness, Tromsø: Samfunnsutviklingen foregår så hurtig i dag at vi har vanskelig for å kunne følge med. Planlegging vil bli stadig mer nødvendig. Etter at vi fikk noen øres tillegg i fjor, foretok de borgerlige en nedskjæring av statens anleggsdrift. De statsansatte måtte altså betale for tilleggene. LO og Det norske Arbeiderparti må sørge for at slike ting ikke gjentar seg. Jeg vil også henstille til LO at det blir ansatt faste kokker på anlegg i statssektoren. I dag er det slik at anleggsbasen må dekke de sosiale utgifter ved anleggene. Det er skjedd en utglidning når det gjelder bruk av små entreprenører i kommunenes vegarbeidsdrift. Kommunale veger blir satt bort, ja auksjonert ned til små priser, uten at det foreligger tekniske forutsetninger eller om vedkommende vil følge de bestemte tariffer. Vi har eksempler på at helligdagsgodtgjøringen og feriepenge er inkludert i timebetalingen. De bruker også uorganiserte arbeidere. Taleren tok opp følgende forslag:

Norsk Arbeidsmandsforbund bør snarest gjennom LO og i samarbeid med Norsk Kommuneforbund oppta forhandlinger med Norges By- og Herredsforbund med sikte på oppstramning av de tekniske krav til entrepriser i kommunal regi.

Asbjørn Overvik, Selbu: Fagorganisasjonen er i ferd med å tilpasse seg den nye situasjon i landet, og er også i ferd med å mobilisere alle krefter. Ikke bare når det gjelder det kommende tariffoppgjør, men også for å mobilisere den politiske bevegelse. Jeg vil komme litt inn på den prioritering som Mentsen stilte opp av tariffkravene ved den kommende revisjon, nemlig 1. Arbeidstidsspørsmålet. 2. Minstelønsspørsmålet. 3. Likelønsspørsmålet. Når

det gjelder krav nr. 1 om arbeidstidsspørsmålet, er det vel lettest å oppnå et positivt resultat. Alle politiske partier har «forlovet» seg her, slik at det vel er vanskelig for noen av dem å komme utenom løftene. Men lavtlønsspørsmålet og likelønnsprinsippet, der henger vi sørgelig tilbake. Skillet mellom lavtlønnsgruppene og normallønnsgruppen blir stadig større. Det må bli en omlegging av kursen på dette område. Fagbevegelsen må sette krefter inn på å tvinge utviklingen inn i rett lei. Men her må et samarbeid med den politiske arbeiderbevegelsen til. Vi får ikke en løsning uten å omforme samfunnet i sosialistisk retning. Mangelen på vilje og mangelen på midler til å dirigere kapitalen gjør det vanskelig å komme disse problemer til livs. Det er meget skuffende å se at problemet er like vanskelig å løse i de offentlige bedrifter som i de private. Her måtte da LO kunne ta opp saken!

Når det gjelder den økonomiske situasjon, spiller distriktpolitikken en spesiell rolle, og i den sammenheng bygging av flere veger. Her er den kommunale andel ikke lett å skaffe. Derfor trenger vi midler til å dirigere kapital.

Et par ord om den foreliggende innstilling. Det er ett avsnitt som etter min mening har en noe uklar formulering, nemlig avsnittet om u-hjelp, den siste setningen. Gjelder den spørsmålet om tilslutning til Fellesmarkedet, er jeg mot, men hvis den tar sikte på en generell utvidet handel — ikke bare i Europa — er det en målsetting jeg kan gi min tilslutning til. Når det gjelder LO's stilling til Fellesmarkedet, så mener jeg at LO's sekretariat ikke har noe mandat til å gjøre noe vedtak.

Helge Tosseviken, Buskerud, sluttet seg til Mentsens vurdering av den faglige situasjon. Når det gjaldt Kolstads uttalelse om godtgjøring for brakkeopphold, var han ikke helt klar over hva han mente. Vi sitter ikke i brakkene.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Jeg siktet til den forskjell det er på godtgjøringen mellom arbeidere og funksjonærer. En arbeider får bare kr. 3.50, mens en funksjonær får kr. 20.00 for å sitte et par timer i kontorbrakkka.

P. Mentsens sluttreplikk.

P. Mentsen hadde så ordet til en sluttreplikk. Han pekte på at diskusjonen hadde ligget på et høyt plan, og han takket for de saklige innlegg.

En av talerne hadde antydning at man burde gå inn for lønns- og prisstopp. Jeg tror ikke det er mulig for oss å gå inn på en slik løsning, sa Mentsen. Vi er så avhengig av vårt eksportmarked. Det som må være fagbevegelsens mål må være å ha kontroll over lønns- og prispolitikken, konjunktorene har hatt en stigende tendens de siste årene. Vi må hindre en voldsom svingning, men vi kan ikke ensidig gå mot en slik utvikling.

Det er blitt uttalt ønske om at LO må skaffe seg en lønns-oversikt for alle grupper. Vår lønnsstatistikk omfatter dessverre ikke alle grupper, men statistikken dekker stort sett alle.

LO's tilpassing til de nye politiske forhold har vært nevnt. Arbeidsmåten ble endret etter den endring vi fikk i den politiske situasjon. Vi kan vel si at det er blitt en skarpere og mer markert politikk.

Overvik var ikke mot utvidet økonomisk fellesskap i Europa, men han var øyensynlig redd for tilslutning til Fellesmarkedet. Jeg tror ikke vi skal skrike så mye opp om dette spørsmålet. Enten vi kommer med eller ikke, så må vi vokte oss for å bli stilt utenfor, å bli isolert. Vi kan ikke være oss sjøl nok. Vi må samarbeide med de framskrittvennlige krefter både nasjonalt og internasjonalt. Vi vil ikke makte å opprettholde store deler av vår industri ved å stå utenfor. Det er ønsketenkning. Det gjelder jernindustrien og det gjelder bl. a. vårt jernverk. Tror dere at Norge og Sverige kan opprettholde sine jernverk utenfor Fellesskapet? Vi klarer ikke den konkurransen. Her står vi foran et *være eller ikke være*. Derfor skal vi ikke ta de ekstreme standpunkter. Vi bør komme i forhandlingsposisjon for å kunne bedømme hva vi oppnår ved å komme med.

Det er blitt spurt om hvilke fullmakter LO's sekretariat har hatt til å ta standpunkt i denne saken. Jo, vi samarbeider også internasjonalt. Vi må følge utviklingen som gjør seg gjeldende. Hvordan tror dere norsk skipsfart vil klare seg hvis vi skulle isolere oss.

En annen sak som har vært av stor betydning innenfor fagorganisasjonen de senere år er forsikringsaken. Enig eller uenig, så må en være klar over at vi på den måten kan få hånd om en del av kredittmarkedet. I neste omgang må vi bygge ut vår egen bankvirksomhet. Vi har vedtatt en uttalelse om sosialisering. La oss begynne med oss selv! Ikke bare vedta uttalelser. (Sterkt bifall).

Dirigenten takket Mentsen fordi han hadde hatt anledning til å være til stede.

Forslaget fra landsstyret om den faglige og økonomiske situasjon tatt opp.

Asbjørn Overvik, Selbu: Etter min mening er uttalelsen om den faglige og økonomiske situasjon verdt et ord fra salen. Denne uttalelsen skal markere forbundets stilling i dagens situasjon. Den skal gi uttrykk for hva som bør skje. Etter mitt syn er uttalelsen litt for blodfattig, særlig i spørsmålet om arbeidstidsforkortelsen. Jeg vet at det ikke er de store ord som har betydning. På den annen side bør vi markere klart og tydelig hvor vi står. Jeg skal ikke her komme med noen redaksjonelle endringsforslag. La meg bare få lov til å antyde et par endringer. Siste setning i annet avsnitt, «var et steg i riktig retning» kan jeg ikke være enig i. Jeg vil også foreslå at siste setning i nest siste avsnitt går ut, nemlig denne setning: «Et utvidet økonomisk fellesskap i Europa må også vie utviklingslandene stor interesse og imøtekommenhet.»

Overviks forslag lød:

Annet avsnitt, siste punktum forandres til:

Arbeiderpartiets forslag om et investeringsfond var et steg i riktig retning.

Nest siste avsnitt:

Siste punktum utgår.

Jakob Jakobsen, Fosen, var enig i landsstyrets innstilling. Setningen om det økonomiske fellesskap bør stå, og særlig det siste punktet om utviklingslandene bør stå.

Øystein Larsen hadde ikke noe mot de to endringsforslagene som Overvik hadde antydning.

Etter merkander av *Egil Solhaug*, Rana og *Jakob Jakobsen*, Fosen, om voteringsmåten, ble landsstyrets innstilling med de endringer som Overvik hadde foreslått tatt opp til avstemning og vedtatt enstemmig.

Uttalelsen om sysselsettingen.

Øystein Larsen la fram følgende forslag fra administrasjonen til uttalelse om sysselsettingen i Statens anleggsdrift:

Norsk Arbeidsmandsforbund som har vært samlet til landsmøte i dagene 17—22. september vil uttale følgende:

Landsmøtet kan ikke være enig i, og ser med bekymring på utviklingen i de statlige anleggssektorer.

Man sikter i denne forbindelse blant annet til bortsetting av arbeid i entrepriser, og i særlig grad er man skeptisk når det gjelder bruk av småentreprenører.

Dette siste vet man bør være gjenstand for nærmere ettersyn og kontroll, da selve systemet gir rom for utglidninger som skader statens anleggsvirksomheter, og skaper uro på arbeidsplassene og usikkerhet for statens egne arbeidstakere.

Landsmøtet vil hevde at den nåværende aktivitet i statens anleggssektorer ikke må bli mindre, men tar ikke avstand fra at enkelte større prosjekter, i gitte situasjoner kan settes bort til større og anerkjente entreprenørfirmaer.

Landsmøtet vil på det skarpeste protestere mot de sviktende bevilgninger til kraftutbygging i statlig regi, som sammen med pris- og lønnsstigning har ført til de nå bebudede store innskrenkninger ved NEV's anlegg.

Landsmøtet henstiller til Regjering og Storting å sørge for nødvendige bevilgninger til planlagte prosjekter, slik at sysselsettingen hurtigst mulig kommer opp på normalt nivå.

Kvalness' forslag ble vedtatt oversendt det nye forbundsstyret.

Erling Pettersen, landsstyret, satte fram følgende forslag:

Sysselsettingen i statens anleggsdrift.

Det utlagte skriv til Landsmøtet anses som en orientering. Etter gruppemøter onsdag 20. d. m. fremmes en uttalelse til presse og kringkasting angående ovennevnte sak.

— Jeg vil takke den tillitsmannen som har lagt fram forslaget til uttalelse, men det forekommer ett ømfintlig punkt som jeg mener bør få en litt annen formulering. Det gjelder tredje avsnitt. Et landsmøte vedtok at alt arbeid skulle skje i statens regi. NEV har forsøkt å få departementet til å endre bestemmelsen på dette punkt. Vi får føle konsekvensen av dette på kroppen. Det er våre folk i Stortinget og Regjeringen som har gitt denne dispensasjon. Ut fra de erfaringer vi har hatt har jeg fremmet mitt forslag om utsettelse, slik at gruppemøtet kan behandle spørsmålet.

Det ble gått til votering over utsettelsesforslaget med en gang, og det ble enstemmig vedtatt. Dermed bortfalt debatten om denne saken.

BEHANDLINGEN AV DE ENKELTE FORSLAG

Forslag nr. 44.

Forslag nr. 44 fra avd. 403, Fosen Vegarbeiderforening, var sålydende:

Ansiennitetsforholdet mellom statens og fylkenes vegarbeidere teller nå hver for seg. Dette er et forhold som det etter hvert blir noe misnøye med, etter som anleggssektoren for fylkesveg, særlig i Sør-Trøndelag, blir mindre. Tidligere var det motsatt.

Vi får da snart en stor ledighet blant arbeiderne i fylkesvegsektoren, som da går ut over arbeidere med forholdsvis lang ansiennitet i fylkesveg, men ingen nevneverdig ansiennitet på hovedveg, og kan således ikke bli overført til hovedveg.

Foreningen er klar over at det er to arbeidsgivere — stat og fylke — men overenskomsten gjelder for alle, og de er medlemmer av forbundet med samme rettigheter der, men er utestengt fra å bli overført til hovedveg å få fortsette sitt yrke i vegarbeidsdrifta.

Foreningen vil foreslå for landsmøtet at denne sak blir drøftet og vurdert, og at det blir fattet vedtak om at det blir utvirket til at vegarbeiderne får sin ansiennitetstid regnet som konkurranseansiennitet fra fylket og benytte den til å bli overført til hovedveganlegg i de tilfeller det ikke kan skaffes arbeid på fylkesveg.

Landsstyret innstiller:

Forslaget oversendes det nye forbundsstyret for behandling i tariffrådet for vegarbeidere.

Jakob Jakobsen, Fosen: Det er kanskje vanskelig for folk å forstå disse tingene, men for oss som arbeider i denne sektoren er problemene jordnære nok. Vår forening og også forbundet har stadig strid om disse forhold. Det er en vanskelig sak. Jeg kan nok være tilfreds med landsstyrets innstilling, men det er svakt å komme hjem med dette. Jeg vil gjerne høre hva landsmøtet mener. Er det flere som har slike problemer?

Arvid Forså, Mosjøen, støttet Jakobsens forslag. Vi har hatt de samme problemer i Nordland. Vi hadde en utrensing i 1965, og den gikk vesentlig ut over fylkesvegarbeiderne. Nå har vi fått en stor aktivitet på vegene, men det blir ikke noe arbeid for fylkesvegarbeiderne. Forså ville anbefale Jakobsens forslag.

Karl J. Kvalness, Tromsø, var prinsipielt enig i Jakobsens forslag, men det er litt forskjellig i de forskjellige fylker. I Tromsø fylke har vi ikke det samme problemet. Skyldes det at statens og fylkesvegarbeiderne er på bedre talefot med hverandre? Vi har i et hvert fall ingen problemer. Det skjer ingen forfordeling. Men jeg er enig at vi bør få ensartede regler for hele landet.

Wilhelm Furnes, landsstyret, var enig i at man fikk ensartede ansiennitetsregler for hele landet og støttet Jakobsens forslag.

Ole Flesvig: Vi bør ta dette spørsmålet opp på møtet i veggruppen i morgen. Jeg tror ikke vi kan få gjort noe her på landsmøtet. Det beste vil vel være å diskutere det blant bare vegarbeidere. Vi i forbundsledelsen hadde håpet på å få en løsning på problemet hvis vi hadde fått én veglov som påla staten å være vegholder for alle veger, men både stat, fylker og kommuner er fortsatt vegholdere, og dermed brast dette håpet.

Ved voteringen ble landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 45 om gruvekonferanse.

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, hadde foreslått:

1. *Gruvekonferanse.*

Det avholdes årlige gruvekonferanser. For å samordne den faglige virksomhet innen gruvesektoren, må det holdes årlige konferanser. På slike konferanser utveksles erfaringer bl. a. på tariffområdet og den sosiale sektor.

Landsstyret innstiller:
Forslaget kan ikke tiltres.

Odd Paulsen, Bjørnevatn: Gruvesektoren har felles problemer som vi gjerne vil drøfte. De gruvesamfunn vi har er meget særpregede, og fagorganisasjonen er en sterk dominant innenfor disse samfunn. Fagforeningen er et samlingspunkt. Fagforeningen føler et eget ansvar for den bygd eller by den ligger i. Ut fra disse synspunkter vil jeg legge fram et forslag som jeg håper landsmøtet vil slutte seg til. Forslaget er sålydende:

Forslag nr. 45, Gruvekonferanse, utsettes til etter gruppemøtet onsdag.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Jeg forstår ikke landsstyrets innstilling til denne sak. Gruvesamfunnene er spesielle samfunn, som Paulsen sier. Vi bør derfor få anledning til å drøfte våre særlige problemer. Satte fram følgende forslag:

Det holdes en årlig gruvekonferanse for den nordlige og sørlige del av Norge. Det skal være utveksling av 4 representanter mellom de 2 landsdelene ved gruvekonferansen.

Ved voteringen ble forslaget fra Odd Paulsen enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 46 om kontingenttrekk.

Avd. 53, Nordens Klippe, hadde foreslått følgende:

2. *Kontingenttrekk over lønn.*

Landsmøtet (eller forbundet) gjør henvendelse til myndighetene om forandring av Arbeidervernlovens bestemmelser (§ 40, pkt. 2) slik at det åpnes adgang til for tillitsmenn og den enkelte bedrift å bli enige om å trekke fagforeningskontingenten over lønn.

Landsstyret innstiller:
Forslaget tiltres.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 47 om revisjon av Arbeidervernloven.

Avd. 405, Rana-anleggets Forening hadde foreslått:

Forbundet bør medvirke til at Arbeidervernlovens § 23, pkt. 5, om arbeid i tunneler og bergrom, snarest blir revidert.

Motivering:

Det skulle her være motivering nok å vise til de mange tvister som Arbeidervernlovens § 23, pkt. 5, har vært årsak til. Når en ikke ved tariffrevisjonene kan få en løsning, må forbundet straks ta spørsmålet opp med de respektive departement, med sikte på en lovendring av § 23, pkt. 5.

Landsstyret innstiller:
Forslaget tiltres.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 48 om helgedagsbestemmelsene.

Landsstyret fremmet dette forslaget:

Det reises krav overfor Kommunal- og arbeidsdepartementet om at siste avsnitt i Arbeidervernlovens § 23, pkt. 4, blir tatt ut, slik at de vanlige helgedagsbestemmelser også blir gjort gjeldende for gruvearbeidere under dagen.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Avd. 36, Oppland Arbeidsmandsforening foreslo:

1. *Støtte fra vegvesenet.*

Vi er kjent med at Vassdragsvesenet og delvis de større anlegg yter lønn til organisasjonstillitsmenn. Vi mener vegvesenet bør gjøre det samme der det er opprettet storavdelinger. De burde her bestride en del av avdelingens utgifter, fastsatt til en bestemt sum i året. Mener forbundet bør ta dette opp med Vegdirektoratet.

2. *Utgifter ved forhandlingsmøter i vegvesenet.*

Kan ikke Vegdirektoratet gå med på en ordning som foreslått i forslag 1, foreslår vi at vegvesenet bestrider alle utgifter ved forhandlinger, herunder reiseutgifter og eventuell diett. Dette også for de fastlønte organisasjonstillitsmenn som er nevnt i Vegarbeideroverenskomstens kap. VIII, § 35, del 4, første setning fram til første komma.

Motivering til forslagene nr. 49 og 50:

Vegvesenet er en stor etat. Deres arbeidsplasser omfatter hele fylker. Det er her en fordel, både for vegvesenet og arbeiderne, at de har en fast tillitsmann å henvende seg til. Dette vil lette kommunikasjonene for begge parter, og hjelpe til å avklare mange saker det kan være tvist om. Det vil også styrke grunnlaget for å starte storavdelinger.

Landsstyret innstiller:

Forslagene tiltres. Det nye forbundsstyret får i oppdrag å reise saken overfor vegmyndighetene.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 51.

Avd. 491, Kvinnenes Fagforening, Bodø, foreslo:

Landsmøtet tilgodeser Nord-Norge med én representant i Tariffrådet for rengjøringssektoren.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening foreslo:

Inntektsutjamning.

For å få en inntektsutjamning mellom de ulike lønns- og interessegrupper, og med sikte på at LO og DNA i fellesskap må gjøre et framstøt på dette området, foreslår foreningen følgende:

1. Det utarbeides snarest mulig en kortfattet oversikt som viser inntektsutviklingen mellom de ulike lønns- og interessegrupper etter 1945.
2. Lønnsstatistikken som legges til grunn for de samordnede oppgjør må også inneholde tall og beregninger over inntektsforskningene for samtlige lønns- og interessegrupper, ikke bare for arbeidere i industri og håndverk.
3. Slik statistikk må kunne utarbeides like enkelt og lett forståelig som den vi nå har for industriarbeidere, og den må i likhet med nåværende statistikk tilstilles offentligheten.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres og foreslås oversendt LO med henstilling om å føre saken videre i samarbeid med DNA.

Karl Kolstad, Vest-Agder, takket for innstillingen fra landsstyret. Jeg tror dette er en sak av stor betydning, sa han. Grunnen til at dette forslaget er tatt opp, er en artikkel som sto i «Fri Fagbevegelse» om inntektsfordelingen. Jeg håper dette forslaget får en god behandling.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 53 og 54 om arbeidstidsforkortelsen.

Avd. 69, Malmo Gruvearbeiderforening, foreslår:

Foreningen foreslår at spørsmålet om arbeidstidsforkortelsen tas opp til drøfting på landsmøtet, og at følgende uttalelse eventuelt oversendes Landsorganisasjonen:

«Landsorganisasjonen i Norge må snarest mulig gå inn for å påvirke våre politiske instanser og lovgivende organer for gjennomføringen av 40 timers uke for de arbeidstakere som ikke har det, og en ytterligere forkorting av arbeidstiden for de som allerede har 40 timers uke. Videre 5 virkedager pr. uke for alle arbeidstakere

der det er praktisk mulig. Vi mener at produksjonsøkningen og innsatsen i norsk industri gir plass for dette beskjedne krav. Vi venter en hurtig reaksjon fra LO's side.»

Avd. 111, Løkken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Landsmøtet oversender en henstilling til Arbeidstidskomitéen om å ta opp til vurdering en ytterligere forkorting av arbeidstiden for underjordsarbeidere.

Motivering:

Løkken Gruvearbeiderforening fremmet for snart 20 år siden, til våre myndigheter, krav om kortere arbeidstid innen gruveindustrien. Det førte til 40 timers uke for underjordsarbeidere i 1950, men egentlig førte den bare til en forkorting med litt over 4 timer, da det med 48 timers uke var inklusive spisepauser i arbeidstiden, mens de nå er eksklusive.

Vi krevde den gang 5 dagers uke, men dette har ennå ikke blitt innfridd på grunn av skiftordninger med for lange skift og forskjellige andre grunner.

Med en forkorting nå vil 5 dagers uke kunne gjennomføres for underjordsarbeidere, og vi mener berettigelsen så absolutt må være til stede for dette helsefarlige og slitsomme yrke, i forhold til de grupper som i dag har under 40 timers uke.

Forkorting vil, etter vår erfaring, ikke bli produksjonshemmende, da det er en kjennsgjerning at forkorting av tid stimulerer til økt innsats og effektivitet pr. arbeidstime i dette yrke.

Til slutt vil vi peke på at gruveindustrien kan få de største vanskeligheter i framtiden med rekruttering til yrket, hvis ikke arbeidsforholdene blir lagt slik til rette at de kan konkurrere med annen industri om ledig arbeidskraft.

Landsstyret innstiller:

Forslagene tiltres. Kravet må også omfatte tunnelarbeidere.

Øystein Larsen: Vi har lagt fram en uttalelse i dette spørsmålet. Formannen henviste til denne.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, pekte på at han tidligere hadde reist dette spørsmålet. Jeg synes forslaget fra Løkken er meget sympatisk, sa han. Det faktiske forhold er at underjordsarbeiderne ikke har fått noen effektiv forkortelse av arbeidstiden. Vi har 44 timer når vi legger til spisetiden. Det er sannheten. Jeg skam-

mer meg nesten for å si det. Det legges press på arbeiderne, og vi blir uglesett av våre arbeidskamerater hvis vi ikke tar spisetiden utenom den fastsatte arbeidstid. Jeg tror Ørnhaug kan bekrefte at det samme forhold gjør seg gjeldende på Svalbard.

Joh. Johannessen, Vigsnes: Jeg håper at vi denne gangen får en effektiv nedsettelse av arbeidstiden, og at de ikke tar fra oss spisepausen.

Ved voteringen ble landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt. Deretter ble landsstyrets forslag til uttalelse enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 55 og 56 om pensjonsspørsmål.

Avd. 142, Longyearbyen Arbeiderforening foreslo:

Folketrygden.

Norsk Arbeidsmandsforbund reiser snarest krav gjennom LO til Sosialdepartementet om at pensjonsalderen for industriarbeidere senkes til 65 år og for gruvearbeidere (under jord) til 60 år.

Avd. 405. Rana-anleggets Fagforening foreslo:

Det må arbeides med å få nedsatt pensjonsalderen for tunnelarbeidere til 60 år.

Motivering:

Forbundet må overfor de rette instanser ta opp forhandlinger med henblikk på å få pensjonsalderen nedsatt til 60 år for tunnelarbeidere. I en alder av 55—60 år er det flere og flere som må forlate sin arbeidsplass på grunn av dårlig helse som dette harde yrket er årsak til. En vil også peke på det store problem det er for disse aldersgrupper når det gjelder en eventuell overgang til annet yrke.

Landsstyret innstiller:

Forslagene tiltres.

Walter Ørnhaug, Longyearbyen: Landsstyret har gått inn for vårt forslag, og det setter vi pris på. Folkepensjonen gir oss pensjon fra fylte 70 år. De vanlige norske lover gjelder imidlertid ikke for Svalbard. Det må vedtas særlover for oss der oppe. Først i 1963 fikk vi en Arbeidervernlov i samsvar med den Arbeidervernlov som gjelder for Norge. Vi støtter stadig på innvendinger. Vi fikk

således ikke 48 timers uke før 1. september 1963. Vi kunne ikke få ferie før etter 2 års sammenhengende arbeid. Derfor var vi nødt til å si opp og reise. Dette forholdet har selvsagt skapt store problemer når det gjelder å bygge opp en fast og homogen arbeidsstyrke. Jeg vil gjerne peke på disse forhold overfor forbundsstyret, når forbundet skal ta opp forhandlinger.

Erling Pettersen, landsstyret: Vårt forslag ligger heller i underkant. De som blir oppsagt i en alder av 50 år, har ikke noen sjanse til å få arbeid igjen. En uttalelse og en henstilling er ikke nok i denne saken. Jeg vil luften den tanke at vi skal gjøre noe mer drastisk enn å vedta en uttalelse.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, var glad for landsstyrets innstilling men ville foreslå saken utsatt.

Oystein Larsen syntes ikke det var nødvendig å utsette denne saken.

Utsettelsesforslaget ble tatt opp til votering og vedtatt mot 72 stemmer. Saken ble oversendt til gruve-gruppen.

Formiddagsmøtet sluttet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 19. september kl. 15.00.

Dirigent: Harriet Andreassen.

Møtet begynte presis kl. 15.00. Ingrid Johansen leste protokollen fra formiddagsmøtet, og den ble enstemmig godkjent.

Innledning om den kollektive hjemforsikring.

Sekretær *Thoralf Holt* holdt dette innledningsforedraget:

Norsk Arbeidsmandsforbund var et av de første forbund som behandlet spørsmålet om fagbevegelsens engasjement i forsikring på sitt landsmøte. Det enstemmige vedtak som ble gjort på landsmøtet i 1963 om kollektiv hjemforsikring var en styrke for oss som skulle arbeide videre med denne saken. Jeg finner også grunn til — ved denne anledning — å peke på de spesielle forutsetninger som landsmøtet stilte som betingelse for at avtale om kollektiv hjemforsikring skulle inngås. Jeg siterer fra landsmøteprotokollen 1963:

«Forutsetningen for å inngå en avtale med Forsikringsselskapet Samvirke må være at fagorganisasjonen blir tilstrekkelig representert i Samvirke-selskapenes besluttede og kontrollende organer.

Forbundsstyret må holde seg i nøye kontakt med Landsorganisasjonen i denne saken.»

Det er gledelig i dag å kunne konstatere at denne forutsetningen helt ut er innfridd i den samarbeidsavtale som ble inngått mellom fagbevegelsen og NKL gjeldende fra 1. januar 1965. Når en er klar over de muligheter som er til stede og hvilken kapital som kan bli samlet opp, er det naturlig og rimelig at fagbevegelsen er med på å prege utviklingen og har et ord med i laget når det gjelder forvaltningen av denne kapital. Det er ikke ubetydelige beløp det er snakk om. Ved realiseringen av de forsikringsordninger som det er mulig å gjennomføre innen rimelig tid, vil en kunne oppnå at det forsikringsselskap som nå er opprettet gjennom Samvirke, vil kunne bli et av landets største forsikringskonsern, og hele forsikringsmassen konsentrert gjennom noen få poliser.

Når det gjelder den ordning som er kommet i stand mellom NKL og LO på grunnlag av denne samarbeidsavtale skal jeg ganske kort forsøke å redegjøre for den uten å komme inn på for mange detaljer. Resultatet av denne samarbeidsavtale er blitt et forsikringsselskap med lik partsfordeling og likt ansvarsforhold.

Det må vel utvilsomt kunne slås fast at LO så vel som NKL har store felles interesser på det forsikringsmessige område. Begge organisasjoner representerer folkebevegelser i videste forstand. Disse felles interesser må en derfor forsøke å dekke ved å stille stadig sterkere krav om å finne fram til hensiktsmessige og billigere former for kollektive forsikringer.

Den avtale partene har gått inn på, tar derfor sikte på også om mulig i samarbeid med andre folkelige organisasjoner eller institusjoner å bygge ut Forsikringsselskapene Samvirke, slik at de kan bli effektive forsikringsinstitusjoner og dekke de forsikringsbehov som etter hvert blir til stede for medlemmene.

I tiden framover vil det derfor bli av den største betydning om en kan tilføre våre forsikringsselskaper den forsikringsmasse som lønnskakerne representerer.

Den økonomiske innflytelse i forsikringsselskapene er i samsvar med samarbeidsavtalen fordelt på følgende måte: 90 prosent av aksjene er fordelt med en halvpart, 45 prosent på hver, NKL og LO. De øvrige 10 prosent av aksjene er fordelt på samvirkelag og andre medlemmer av NKL, Norges Fiskarlag,

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norske Boligbyggelags Landsforbund.

De besluttede organers innflytelse i selskapene bygger da i store trekk på denne aksjefordeling: Styret består av 7 medlemmer, hvorav 2 medlemmer fra NKL, 2 medlemmer fra LO, 1 medlem fra samvirke, 1 medlem fra LO-forbund samt administrerende direktør. Representantskapet som består av 17 medlemmer, er fordelt noenlunde etter samme forholdstall — 5 medlemmer fra NKL, 5 medlemmer fra LO, 2 medlemmer fra samvirke, 2 medlemmer fra LO's tilsluttede forbund, 1 medlem fra Norges Fiskarlag, 1 medlem fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag og 1 medlem fra Norske Boligbyggelags Landsforbund. Så vidt jeg skjønner, skulle det ikke være nødvendig å gå nærmere i detaljer om samarbeidsavtalen, da jeg i første rekke tar sikte på å gi et hovedinntrykk av hva den går ut på.

Den kollektive hjemforsikring er den første forbundsvise forsikringsavtale som lanseres etter at samarbeidsavtalen er inngått. Ved etablering av denne forsikring kan en virkelig av flere grunner tale om revolusjon. Så vidt en kjenner til er dette den første kollektive hjemforsikringsavtale i verden. Det er i alle fall den første forsikringsavtale uten begrensning i forsikringssum for innbo og løsøre. Den kollektive hjemforsikring er en forsikringsordning som tar sikte på å dekke så å si alle skadefelter innenfor et vanlig hjem.

Kollektiv hjemforsikring er også revolusjonerende på andre områder: Den sikrer de skadelidte en mer rettførdig behandling enn tilfellet har vært tidligere. For første gang her i landet skal det opprettes *skadenemnder* i alle bransjer som den kollektive hjemforsikring omfatter. I disse nemnder har representanter for forsikringstakerne og *ikke* Samvirke flertall. Hvis den skadelidte er misfornøyd med et skadeoppgjør, kan avgjørelsen innankes for skadenemnda, som bedømmer anken innenfor forsikringsvilkårenes ramme.

Opprettelse av avtaler.

Det er forutsetningen at den enkelte organisasjon som er med i forsikringssamarbeidet, på selvstendig grunnlag, skal behandle saken og eventuelt slutte avtale om medlemskap i forsikringsordningen for sine medlemmer.

Til nå er det fagbevegelsen som har engasjert seg sterkest i den kollektive hjemforsikring. En rekke forbund har på sine landsmøter gitt forsikringssamarbeidet og den kollektive hjemforsikring sin prinsipielle tilslutning. De forbund som har behandlet saken på

denne måte representerer ca. 360 000 av LO's samlede medlemstall. En del forbund har gjort forpliktende vedtak om å tegne forsikringen, og Samvirke er nå fullt beskjeftiget med å innføre ordningen for de første forbundene.

Hva dekker en slik forsikring?

Tiden tillater ikke at en kan gå i detalj når det gjelder vilkårene for den kollektive hjemforsikringen. Jeg viser i denne forbindelse til det materiell som er lagt ut i representantenes mapper. Kollektiv hjemforsikring bygger på Samvirke Hjemforsikring og dekker følgende områder:

Brann, tyveri, vannledningsskader, ansvar, ulykke- og polio for hustru og barn under 16 år, samt reisegods.

Større dekningsomfang, garanti mot underforsikring.

I avtalen om kollektiv hjemforsikring opereres det med et helt nytt forsikringsmessig begrep — ingen begrensning oppad i sum. Dog er høyeste forsikringssum for hver ting begrenset til kr. 10 000.00.

Ved skadeoppgjør etter brann viser det seg så alt for ofte at forsikringssummen ikke har vært tilstrekkelig. Forsikringstakerne har ikke satt opp noen spesifisert innbofortegnelse og har kanskje med vilje satt forsikringssummen lavt for å spare noen kroner i premie.

I husstander med flere lønntakere er underforsikring mye vanligere enn der hvor det bare er én inntekt, det regnes med at mer enn 90 prosent av disse husstander er underforsikret.

Etter hvert som barna får egen inntekt kjøper de mer kostbare klær, sporstutstyr, fotoutstyr, reiseradio, grammofon, bøker, møbler og utstyr beregnet på sitt eget hjem. Forsikringssummen blir sjelden regulert, og dermed blir underforsikringen i løpet av noen år i sum også betydelig. I husstander med flere lønntakere er gjennomsnittet antakelig forsikringsmessig dekket for mindre enn halvparten av hjemmets verdi.

Ved gjennomføringen av vår kollektive hjemforsikringsavtale bortfaller denne risiko for underforsikring, og dermed er det fjernet et problem og irritasjonsmoment for forsikringstakerne ved skadeoppgjør.

Ingen individuell poliseutstedelse, ingen inkasso.

Polise blir bare utstedt til forbund og foreninger som det er sluttet selvstendige avtaler med. For medlemmer av disse forbund eller foreninger blir medlemsboka sammen med et forsikringsbevis

den enkeltes polise. Premien skal betales sammen med medlemskontingenten. Det vil igjen si at er medlemsboka i orden er også forsikringen i orden. Forenklingen i begge disse tilfelle betyr store besparelser.

Holder premien?

Fordi det aldri tidligere har vært inngått slike kollektive forsikringsavtaler, så er det ikke lett å si noe eksakt om riktigheten av vår premieberegning. Vi tror den er tilnærmet riktig og fagbevegelsen er i alle fall helgardert.

Netto-overskuddet skal deles likt mellom de to parter som avtalen er inngått mellom med 50 prosent på hver.

De som har lest de borgerlige aviser har sett at andre selskaper tidligere har gitt uttrykk for at premien er for lav. Det har imidlertid i den siste tiden vært sagt at premien er for høy.

Sannheten er at vi forventer et overskudd på den kollektive hjemforsikring, og at overskuddet i størst mulig utstrekning skal komme de grupper i avtalen til gode i form av tilleggsforsikringer som ifølge statistikken får relativt minst igjen. I løpet av forholdsvis kort tid vil da ordningen bli så rettferdig som mulig for alle grupper.

Diskusjonen om «tvangsforsikring».

Forsikringsordningen blir angrepet og betegnet «tvangsforsikring». Til det er å si at kollektive forsikringsordninger ikke er noe ukjent begrep. De aller fleste forbund har flere obligatoriske forsikringsordninger for medlemmene.

Tidligere var det private forsikringsselskaper som sluttet disse avtaler — lenge før Samvirke begynte å tegne kollektiv forsikring. Da var det aldri snakk om tvang, men tvert imot ble disse forsikringsordninger betegnet som *ideelle* forsikringsavtaler. Det finnes ennå forbund som har kollektive, obligatoriske forsikringsavtaler med de private selskaper.

Mange forsikringsselskaper har i dag kollektive forsikringsavtaler uten reservasjonsrett. Alle medlemmer i f. eks. Norges Automobil Forbund er med i en kollektiv ulykkesforsikring på kr. 10 000.00 ved død og kr. 1000.00 ved hel invaliditet. Ingen kan få sin andel av premien tilbake.

Det virker særdeles søkt å gjøre dette til et spørsmål om demokrati eller diktatur. Det er i virkeligheten et spørsmål om å finne en praktisk, enkel og effektiv måte til å skaffe medlemmene en klar økonomisk fordel. Hvis et mindretall skulle hindre gjennom-

føringen av dette, påfører de ikke bare *seg selv* større økonomiske utgifter, men også flertallet som går inn for den enkle ordningen.

Bak de faglig-kooperative selskaper står landsomfattende organisasjoner som representerer ca. 50 prosent av landets befolkning. På bakgrunn av dette er det lett å forstå at alle midler tas i bruk for å stanse den demokratisering av forsikringsvirksomheten som ligger i at de store folkeorganisasjoner nå vil engasjere seg.

Fra flere hold har det vært rettet tildels hatske angrep på faglig-kooperativ forsikringsvirksomhet. Ja, selv Forsikringstidende forsøkte bevisst å så splid mellom selskapenes aksjonærer, mellom kooperatørene og de fagorganiserte.

Men uansett hva som skrives vil samarbeidet mellom kooperasjonen og de faglige organisasjoner fortsette etter de retningslinjer som er trukket opp i samarbeidsavtalen.

Alle kooperatører vet at Samvirkeselskapene har stor betydning som finansieringskilder for utbyggingen av forbrukerkooperasjonen i dette land.

Det er derfor gledelig å kunne konstatere den interesse og forståelse for samvirke også i forsikring som eierorganisasjonenes avdelinger og medlemmer viser. I 1966 ble det arrangert mellom 700 og 800 informasjonsmøter om faglig-kooperativ forsikringsvirksomhet i eierorganisasjonenes avdelinger. Denne informasjonsvirksomhet førte da også til at selskapene i 1966, foruten å gjennomføre den første avtalen om kollektiv hjemforsikring, satte ny rekord i tegning av livsforsikring. Det må da bli en selvfølge at alle medlemmer av kooperasjonen og de faglige organisasjoner kanalisere sine forsikringer gjennom organisasjonenes eget selskap. Det sier seg selv at dette vil få en enorm betydning for den faglige og kooperative bevegelsen, og hvis kapitalen anbringes slik at den tjener denne bevegelsen, blir fordelene enda større.

Forsikring er ikke annet enn solidaritet uttrykt i praksis. Helt fra tidenes morgen har det vært slik at de som har vært utsatt for små eller store økonomiske tap er blitt hjulpet av gode naboer. Dette var opprinnelsen til forsikring.

Senere har forsikring utviklet seg til en stor økonomisk faktor — bygd på rent forretningsmessige prinsipper. Det er klart at muligheten i dag er til stede på en rekke områder å bringe forsikringssaken tilbake til en eneste stor «hjelpkasse» hvor profitmotiv blir skjøvet til side til fordel for de trygdede. Dessuten ligger det også til rette for store landsomfattende bevegelser som LO å forenkle og administrere billigere gjennom kollektive avtaler.

I denne situasjon trenger vi solidariteten blant våre sympatiserende mer enn noensinne.

Dirigenten takket Holth for foredraget og gjorde oppmerksom på forslagene som var satt fram, også landsstyrets innstilling.

FORSLAGENE

Fellesstyret for vegarbeiderne i Troms foreslo:

Under forutsetning av at Høyesterett opphever dommen i Oslo Byrett i saka mellom Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og tre medlemmer, vil Stedsstyret tilrå at forbundet vedtar Kollektiv hjemforsikring gjennom Samvirke.

Motivering:

Denne sak har såvidt stor betydning for de enkelte medlemmer at den vil tvinge seg igjennom. Den er i samsvar med de bærende prinsipper i fagbevegelsen. Den representerer noe nytt revolusjonerende i forsikringsbransjen. Det mest radikale er at fagrørsla blir medbestemmende i retningslinjer for forsikringsarbeid.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres. Forslag vil bli lagt fram på landsmøtet.

Avd. 487, Bleikvassli Gruvearbeiderforening, foreslår:

Foreningen tar absolutt avstand fra kollektiv tvangsinnmelding av medlemmer i forsikringsselskapet Samvirke og enhver annen kollektiv tvangsinnmelding som måtte bli aktuell.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Viser til innstillingen.

Landsstyrets innstilling som ble lagt fram på landsmøtet var sålydende:

Landsstyret viser til forslag nr. 58 i den utsendte dagsorden.

Sitat:

«Under forutsetning av at Høyesterett opphever dommen i Oslo Byrett i saken mellom Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og tre medlemmer, vil stedsstyret tilrå at forbundet vedtar kollektiv hjemforsikring gjennom Samvirke.»

Landsstyret har tiltrådt dette forslag. Landsstyret viser også til prinsippvedtak på forbundets landsmøte i 1963.

Ifølge dagsordenen fremmer landsstyret følgende tilleggsforslag:

Skulle Høyesteretts avgjørelse i saken mellom Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og de tre medlemmer føre til at en obligatorisk tilslutning til kollektiv hjemforsikring blir kjent ugyldig, gis landsstyret og forbundsstyret fullmakt til å oppta forhandlinger med Forsikringsselskapet Samvirke om en avtale som sikrer at Høyesteretts avgjørelse ikke blir krenket.

ORDSKIFTET

Karl J. Kvalness, Tromsø: Fellesstyret for vegarbeiderne i Troms har bedt om å få denne saken opp på landsmøtet. Da spørsmålet om kollektiv forsikring ble aktuelt, opplevde vi at de private forsikringsselskaper begynte å opptre. Vi fikk byrettsdommen som foreløpig stengte for en gjennomføring. De private forsikringsselskaper sto sikkert bak denne aksjon. Vi har diskutert denne saken i fellesstyret, og vi synes denne saken er av så stor betydning at vi burde behandle den her på landsmøtet. Det gleder oss at forbunds- og landsstyret er på linje med oss. Jeg vil peke på et par økonomiske faktorer. Vi forenkler spørsmålet betraktelig ved utstedelse av én forsikringspolise. Vi har ca. 25 000 medlemmer. En polise — altså utstedelsen — koster kr. 15.00 istedenfor ca. 400 000.00, hvis hvert medlem skal ha sin polise. Ute på arbeidsplassen hører vi at vi får så lite igjen for kontingenten. Ved å betale politen gjennom medlemsboka vil vi ha en fordel som ingen uorganisert arbeider eller funksjonær vil få. Vi er for sosialismen. Nå kan vi vise i praksis at vi går inn for et sosialistisk tiltak.

Odd Paulsen, Bjørnevatn: Forsikringsaken har fått mye omtale — både av ondt og godt. Det er bra at denne saken har fått en god start. Vi står foran en ny utvikling. Karell har hevdet at vi har fått en slags Nordens sosialisme, og den kollektive forsikringsavtalen vil på en måte bli et ledd i utbyggingen av den. Den byrettsdommen som er falt innebærer en innskrenkning i fagforeningens virksomhet, og kan vel neppe bli stadfestet av Høyesterett. Jeg håper at det vedtak vi fatter blir enstemmig.

Jakob Jakobsen, Fosen: Jeg er ikke motstander av kollektiv forsikring, men vi hører stadig hos enkelte medlemmer at dette er en ordning som skal gjennomføres med tvang. Det må utarbeides et forslag med mer varsomhet. Medlemmene må også få en god orientering. Jeg tror landsmøtet bør vurdere det framlagte forslag meget nøye. Det er mange som ønsker å ha sin forsikring på frivillig basis. Ute i distriktene er forholdene noe annerledes enn i

byene når det gjelder forsikring. I samsvar med dette jeg her har sagt, vil jeg henstille til forbundsledelsen å legge fram et forslag som ikke innebærer tvang. Jeg kjenner folket i distriktene. Det er motvilje mot å få dette i tillegg i medlemsboka. Vi kan få et tap av medlemmer på denne saken. Personlig er jeg enig i at vi må få denne ordningen gjennomført i framtiden. Men den bør gjennomføres etappevis.

Jens P. Kines, Hammerfall: Målet er riktig nok, men medlemmene har fått for liten orientering i denne saken. Målet helliger midlet, heter det jo, men det passer ikke her. En gang var det slik i fagforeningene at solidariteten skulle være en hjørnestein. Slik er det ikke i dag. Det har vært for lite opplysningsarbeid omkring denne saken. Derfor er det stor uenighet. Jeg vil inderlig håpe at kollektiv forsikring går i orden.

Dirigenten refererte et utsettelsesforslag fra *Olav Grunnvoll*.

Dagsordenens punkt 5, Kollektiv hjemforsikring.

Saken utsettes inntil den er behandlet i de lokale fagforeninger, fordi at medlemmene først i forrige nummer av Arbeidsmanden fikk forelagt avtaleutkast om den kollektive hjemforsikring.

Saken kan da avgjøres ved uravstemning blant medlemmene.

Johan Skrede, Sunnfjord, mente at denne saken var så godt utredet at den burde realitetsbehandles.

Jakob Jakobsen, Fosen, syntes forslaget fra Grunnvoll var et riktig forslag. Vi bør utsette saken og sende den til uravstemning. Da vil vi få et korrekt resultat. Da slipper vi å ha ordet *tvang* hengende ved saken. Jeg støtter forslaget om utsettelse.

Øystein Larsen: Det hersker øyensynlig en misforståelse her. Avgjørelsen om kollektiv forsikring ble fattet på landsmøtet i 1963. Det vi diskuterer i dag er den nye situasjon som er oppstått i og med byrettsdommen. Landsstyrets tilleggsinnstilling går ut på at vi skal vedta hva vi skal gjøre når høyesterettsdommen faller. Det er ikke anledning til å komme med noe utsettelsesforslag her.

Erling Pettersen, landsstyret: Når formannen sier at det ikke er anledning til utsettelse av saken, kan jeg ikke si meg enig i det. Avtalen er behandlet på en slik måte at det forslaget som er fram-satt av Rana-anleggets Fagforening vil skape klarhet i saken. Før saken er grundig behandlet kan vi ikke oppnå noen suksess, sna-

rere en fiasko. Først i forrige nr. av «Arbeidsmanden» fikk vi avtalen i sin helhet. Jeg ber derfor om at man vurderer utsettelsesforslaget. Det har rent mye vann i havet siden forrige landsmøte behandlet saken.

Wilhelm Furnes, landsstyret, syntes det var kjedelig at det kom utsettelsesforslag nå når vi virkelig har fått saken utredet.

Kurt Mortensen, Kirkenes: Det sies her at det ville være demokratisk riktig å foreta uravstemning, men forrige landsmøte vedtok prinsipiell tilslutning til kollektiv forsikring. Vi ga landsstyret fullmakt til å gjennomføre denne forsikringsavtale. Det ser ut til at enkelte medlemmer vil holde seg utenfor. Jeg synes vi alle burde slutte oss til landsstyrets innstilling og ta en avgjørelse i dag.

Harald Øveraas: Jeg er ikke mot utsettelsesforslag i sin alminnelighet. De kan ofte være på sin plass, men her beror det på en misforståelse. Vi får holde oss til realiteten. Forslaget her går ut på at saken skal sendes til uravstemning. Hvis Høyesterett skulle gi Byretten medhold, har det ingen hensikt å sende denne saken ut til uravstemning. Da må vi ta den opp til fornyet behandling. Jeg vil be Rana-anleggets Fagforening om ta forslaget tilbake.

Jakob Jakobsen, Fosen: Det blir sagt her at saken ble avgjort på forrige landsmøte. Jeg kan ikke huske dette vedtaket. Jeg må be om å få det lest opp.

Ole Flesvig: Prinsippet ble vedtatt på forrige landsmøte. Medlemmene er kjent med saken. Det må ingen komme her og fortelle at saken ikke er sendt ut til fagforeningene. Til dem som ikke husker landsmøtevedtaket vil jeg si: Ta landsmøteprotokollen fra forrige landsmøte. På side 94 står vedtaket.

Dirigenten refererte landsmøtevedtaket i 1963. Det er sålydende:

ENSTEMMIG VEDTAK

Landsmøtet gir i prinsippet sin tilslutning til tegning av en kollektiv hjemforsikring for forbundets medlemmer i Forsikrings-selskapet Samvirke.

Landsmøtet gir forbundsstyret fullmakt til å arbeide videre med en slik forsikring, og saken blir å forelegge landsstyret til endelig avgjørelse.

Forutsetningen for å inngå en avtale med Forsikrings-selskapet Samvirke må være at fagorganisasjonen blir tilstrekkelig representert i Samvirke-selskapenes besluttede og kontrollerende organer.

Forbundsstyret må holde seg i nøye kontakt med Landsorganisasjonen i denne saken.

Blir det aktuelt i landsmøteperioden å tegne en kollektiv hjemforsikring, er landsmøtet enig i at forsikringspremien blir tillagt forbundskontingenten som da blir å forhøye med et beløp som svarer til ukepremien for forsikringen.

Tellef Rislå, Aust-Agder, ville takke de kvinner og menn som har gått i spissen i denne saken. Men vi bør gå varsomt fram. Det er en viss motstand. 70—80 prosent av avdelingene vil sikkert gi sin tilslutning, men vi bør vente og se. Jeg tror det er farlig å vedta kollektiv forsikring her i dag.

Bjørn Langedal, Bergen og Hordaland, kunne godt gå med på utsettelse, men vi forsinker bare saken på den måten.

Erling Pettersen, landsstyret: Jeg kan ikke forstå at det foreligger noen misforståelse. Jeg forstår heller ikke at Flesvig har dekning for det han sier. Medlemmene bør få en fullstendig og nøktern orientering.

Karl Kolstad, Vest-Agder, syntes man var kommet i en vanskelig situasjon i denne saken. Medlemmene truer med å ville melde seg ut hvis forsikringen blir vedtatt. Hvis medlemmene svikter oss, vil det være kjedelig. Vi bør finne fram til en utsettelse. Jeg tror ikke vi bør sende saken til uravstemning.

Det ble foretatt votering over utsettelsesforslaget fra Grunnvoll. Det ble forkastet med stort flertall. Debatten fortsatte.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, hadde ønsket at alle medlemmer hadde hørt innlegget til Holth. Det er gitt alt for lite orientering i denne saken.

Wilhelm Furnes, landsstyret, støttet innstillingen fra landsstyret. Etter den falne votering måtte dette være det eneste fornuftige vedtak.

Johan Skrede, Sunnfjord, trodde det var forsikringskapitalen som sto bak den agitasjonen vi har hatt omkring dette spørsmålet. Vi har vedtatt at vi vil gå inn for sosialisering. Her er vi inne

på en praktisk sosialisering. Den må vi støtte opp om. Vi husker at også kooperasjonen ble møtt på samme måten ute i bygdene. Kollektiv forsikring er en av de spirer vi skal skjerme om. I et sosialistisk samfunn skal vi fordele byrdene. Vi må se dette i et videre perspektiv. Kapitalen har alltid stått imot oss.

Arvid Forså, Mosjøen: Hvis Høyesterettsdommen går med oss, er saken klar. Men hvis den går mot oss, hva vil landsstyret da gjøre?

Dirigenten: Også dette er dekket i landsstyrets innstilling.

Oystein Larsen understreket i tilslutning til dirigenten at det i tilleggsforslaget tydelig sto at landsstyret fikk fullmakt til å forhandle med Samvirke i tilfelle Høyesteretts dom gikk oss imot. Jeg er enig i at vi trenger fortsatt opplysning i denne saken. Forbundet vil følge opp de henstillinger som er kommet her på landsmøtet.

Grunde Reiersdal, Vest-Agder: Når et landsmøte har besluttet dette, så må vi bøye oss for det. Jeg slutter meg til landsstyrets innstilling.

Harald Øveraas var personlig av den mening at det har vært en mangelfull orientering i denne saken, og derfor har vi fått disse problemer. Det som er sakens realitet er imidlertid at landsmøtet har fattet et prinsippvedtak, og landsstyret har fått fullmakt til å gå inn for kollektiv forsikring. Men vi kan ikke bare fortsette slik som Kjemisk har gjort. Vi må vente til avgjørelsen i Høyesterett kommer. Ingen kan si i hvilken retning dommen vil gå. På denne bakgrunn har landsstyret fremmet sitt forslag. Vi håper på denne måten å kunne bringe saken i havn på en fornuftig måte. Skulle Høyesterett bekrefte Byrettens dom, da må vi få en annen avtale. Når eventuelt en ny avtale er kommet på papiret, vil avdelingene få den tilsendt slik at de kan drøfte den. Tok opp forslag om at en eventuell ny avtale skulle sendes avdelingene til uttalelse.

Forslaget var sålydende:

Før avtalen settes i kraft, skal saken drøftes med medlemmene i avdelingene.

Olav Stigen, Telemark, var også av den mening at det hadde vært alt for liten orientering i denne saken. Jeg har måttet døye mange ukvemsord fra våre medlemmer, sa han.

Landsmøtet tok en kort pause, og fortsatte sine forhandlinger kl. 17.20.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, syntes man hadde sett mange opplegg for å torpedere denne saken, men de fagorganiserte vil sikkert gjennomskue disse forsøk. Man behøvde ikke være redd for at mange medlemmer vil gå ut hvis vi gjennomfører kollektiv forsikring. Men på den annen side bør vi være klar over at det har vært for liten orientering og informasjon. Informasjonsproblemet er av stor viktighet i fagorganisasjonen i dag. Taleren sluttet med å anbefale landsstyrets innstilling.

Sveinung Flaatin, Telemark: Denne saken er også en politisk sak. Medlemmene har ikke satt seg inn i dette spørsmålet. Jeg vil henstille til landsstyret ikke å gjennomføre denne ordningen. Jeg er redd for konsekvensene.

Harald Øveraas: Skulle det være grunn til å misforstå denne saken nå? Det står tydelig i landsstyrets forslag at før avtalen settes i kraft skal saken drøftes med medlemmene. Den skal altså sendes ut til medlemmene uansett hvilket standpunkt Høyesterett kommer til.

Einar With, Rogaland: Det er sørgelig at en så enkel sak skal være så uklar. I vedtektenes § 1, punkt 2 er det dekning for det vi diskuterer her. Vi arbeider for å få kontroll over bank- og forsikringskapitalen. Vi har hatt forsikringskasse kollektivt tidligere. Ingen protester imot det. Vi har hatt kollektiv ulykkesforsikring. Delvis i private forsikringsselskaper. Ingen har reagert. Men så kommer Samvirke og vil tegne en kollektiv hjemforsikring. Dette er farlig for de private forsikringsselskaper. De har fått sprenget inn en kile i vår faglige bevegelse. Det snakkes nå om tvang. Vi vedtok prinsipiell tilslutning på landsmøtet i 1963. Før vi setter vedtaket i kraft reiser man rundt og orienterer om saken. Jeg synes det råder en stor misforståelse her. Vi er i ferd med å gjennomføre en ting som vi i alle år har kjempet for, og så skal vi la den bli kullkastet av agitasjonen i den borgerlige presse. I Stavanger hadde vi et møte hvor vi behandlet denne saken. Etter at det var gitt en fullstendig orientering ble det enstemmig vedtatt at vi skulle slutte oss til forslaget om kollektiv hjemforsikring. Også langsmøtet her bør ta et klart standpunkt.

Kåre Rasmussen, NEV's landsforening: Det snakkes om tvang i denne forbindelse. Jeg tror dette skyldes manglende orientering. Jeg tror det ville ha sin betydning om alle forretningsførerne ved storavdelinger fikk en konferanse med Samvirke-folkene og av disse fikk en grundig orientering. Så kunne vi reise hjem og forklare våre medlemmer saken. Da tror jeg alt vil gå smertefritt.

Karl J. Kvalness, Tromsø: Nå bør vel de fleste ha satt seg inn i saken. Det vi skal votere over er ikke tilslutning. Det ble vedtatt på landsmøtet for 4 år siden. Det vi nå står overfor er Byrettsdommen og hvorvidt Høyesterett vil godkjenne den. Gjør Høyesterett det, vil LO og de enkelte forbund stå overfor det spørsmål om de skal ha adgang til å behandle sosiale spørsmål eller bare holde seg til tariffspørsmål. Men vi kan ikke nekte å gi landsstyret fullmakt til å handle når Høyesterettsdommen foreligger.

Jakob Hagelia, Aust-Agder: Det er mange medlemmer ute i avdelingene som er mot. Jeg tror det skyldes for lite opplysning. Spre opplysning, og jeg tror stemningen vil slå om.

Hans O. Kleiven, landsstyret: Hvis ikke Byretten hadde avsagt denne dommen, ville ikke vi ha behandlet denne saken på landsmøtet. Saken ble avgjort i 1963. Det landsstyret ber om er å få fullmakt til å forhandle om en ny avtale hvis Høyesterett godkjenner Byrettsdommen. Vi ville latterliggjøre oss hvis vi ville underkjenne det tidligere vedtaket.

Dirigenten foreslo nå strek, og dette ble vedtatt.

Arne Ødegårdstuen, Oppland: Dette er en vanskelig sak. Vi sosialister kan skape vår egen kapital, men vi burde sosialisere andres kapital. Vi har en liten del. Jeg tror ikke dette er den rette måten å ta det på. Mange har lånt i forsikringsselskaper til å bygge. Hvis disse forsikringer blir sagt opp, vil vel også lånene bli oppsagt. Kan Samvirke overta disse lånene? Jeg tror for øvrig at Øveraas' tilleggsforslag er bra.

Morten Antonsen, Namdal: Vi hører nå at saken ble avgjort på landsmøtet i 1963. Det kan ikke ha vært orientert skikkelig om denne saken. Jeg tror særlig medlemmene utover bygdene kjenner lite til den. Vi i vår forening har skiftet formann og tillitsmann. De som har behandlet denne saken må ha lagt den til side. Jeg er helt enig i landsstyrets innstilling, men jeg tror vi trenger orientering.

Knut Gjersvoll, Sande: Jeg tror denne saken er så godt opplyst at vi kan gjøre et vedtak. De tre som har anlagt sak mot Kjemisk forbund har ganske sikkert de private forsikringsselskaper bak seg, og de får nok penger for denne aksjonen. Hele fagorganisasjonen må samlet ta en avgjørelse. Vi er langt på vei til å ta den økonomiske makt. Om to år tar vi den politiske makt. Jeg tilrår landsstyrets innstilling.

Knut Nymo, Buskerud: Det har vært for dårlig informasjon i denne saken. Vi får bære ansvaret alle vil tillitsmenn, også vi ute i distriktene. Jeg vil si meg glad for det forslaget Øveraas har satt fram.

Walter Ørnhaug, Longyearbyen: Det er riktig at det på landsmøtet i 1963 ble gjort vedtak om tilslutning til den kollektive forsikring. Vi hadde også den gang en representant fra Samvirke som redegjorde for saken. Det ble den gang som nå sagt at det skulle bli en veldig billig forsikring og at man ville kunne regne med store utbetalinger. For oss som arbeider på Svalbard er det et praktisk spørsmål vi gjerne vil ha greie på. Vi har hus og innbo på to steder. Å forsikre fullt ut på to steder har man ikke anledning til, men er det mulig å kunne tegne en tilleggsforsikring ved siden av den kollektive forsikring?

Raymond Ryeng, Pasvikdalen: De som ikke vil være med på denne forsikring, må de si opp sitt medlemskap i forbundet? Vi har mange gamle og enslige, og jeg vil spørre om også de skal betale sin forsikring. Jeg har fått fullmakt til å stemme mot, men selvfølgelig bøyer jeg meg for landsmøtets beslutning.

Selmer Suvatne, Vest-Agder: Jeg går ut fra at denne saken ikke blir gjennomført før Høyesterett har avgitt sin dom. Hvis vi gjør det, kan jeg si at det er mange som stryker seg som medlemmer av forbundet. Det blir sagt at vi har en kollektiv ulykkesforsikring. Men dette gjelder en hjemforsikring, og det er noe annet.

Trygve Mundal, Indre Sogn: Det kan nok være en fordel ved kollektiv hjemforsikring, men måten den er gjennomført på smaker av tvang. Og hvordan blir det hvis mann og kone er organisert i LO? Må begge betale premie? Hvis det er en fordel med denne forsikringen, vil tilslutningen komme, men ikke hvis det er tvang med i spillet. Jeg tror at minst 75 prosent i min fagforening er imot dette.

Jakob Jakobsen, Fosen: Utsettelsesforslaget ble nedstemt. Øveraas' forslag gir en liten lysning. Personlig er jeg ikke imot, men jeg vet det er sterk stemning imot ute i fagforeningene. Jeg må be om at det blir sendt en orientering, en fullgod orientering om denne saken.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Nå har saken begynt å modnes. Nå står det bare tilbake å få bekreftet at Øveraas' forslag går ut på at saken skal sendes ut til medlemmene, uansett det resultat vi får i Høyesterett. Er det slik å forstå, Øveraas?

Harald Øveraas: Ja, det er min forutsetning.

Karl Kolstad: Da skulle saken være klar. Jeg bøyer meg for det vedtaket som ble gjort i 1963. På grunnlag av Øveraas' tilleggsforslag vil jeg anbefale at man vedtar landsstyrets innstilling.

Ingvald Hugaas, Giken, var forbauset over at det skulle bli så stor debatt om denne saken. Jeg har hørt tre orienteringer om dette, og medlemmene har så vidt jeg forstår fått god orientering. Vi bør enstemmig gå inn for saken.

Thorleif Holths sluttreplikk.

Thorleif Holth fikk så ordet til en sluttreplikk, og uttalte bl. a.: Enkelte talere har etterlyst en reservasjonsrett. Til det vil jeg si at det ikke er Samvirke som har lansert denne formen. Det er fagbevegelsen som har bedt oss om å legge den fram. Hvis vi imidlertid skulle innføre reservasjonsrett, ville det nok støte på mange praktiske vansker. Hele det beregningsgrunnlag som vi har lagt fram her ville falle bort. Grunnlaget er regnet ut på LO's medlemstall. Hvis Høyesterett mot formodning skulle gå imot Kjemisk Forbund, vil vi måtte ta hele beregningsgrunnlaget opp til ny vurdering.

Det er nokså opplagt at alle vil tjene på kollektiv hjemforsikring. Her blir det innvendt at hvis det er to eller endog tre i en familie, ville de måtte betale premie og det ville bli dyrt. Til det vil jeg si at hvis det er tre lønnstakere, så vil de ha større verdier. Hvis disse folkene hver for seg gikk til et privat forsikringselskap ville de nok få en tilsvarende høy premie.

I Samvirkes hjemforsikring er alle enslige ulykkesforsikret. Det er også andre store fordeler, som dere vil se hvis dere gjennomgår de forsikringsbetingelser som tilbys.

Det har vært et problem for oss å kunne nå ut med våre orienteringer. Samvirke har gjort hva det har kunnet. Vi har gjennom fagbladene og arbeiderpressen sendt ut orienteringer. Men det er en kjensgjerning at henimot 80 prosent av pressen er borgerlig, og den har med alle midler forsøkt å rakke ned på den kollektive forsikring. Men den er likevel ikke kommet som julekvelden på kjerringa. Vi lover imidlertid at vi skal satse enda mer på orienteringsarbeidet. Det er vår hensikt å nå ut til alle fagforeninger.

Det er kommet spørsmål om en rekke praktiske ting her. Jeg kan ikke svare på alle spørsmålene her, men jeg skal love at alle fagforeninger blir besøkt. Vi har 2000 agenter spredt ut over hele landet, og vi har lagt opp aksjoner som skal gi distriktene all mulig orientering. Medlemmene vil få bistand av disse agenter når

det gjelder de praktiske spørsmål i forbindelse med overføringer av forsikringer. Det har vært snakk om forsikring av hus. Det er en spesiell tariff for forsikring av hus. Den kollektive hjemforsikring gjelder innbo og løsøre, og det er den som det dreier seg om her.

En av talerne syntes det var uriktig at syke og gamle skulle betale premie. Det beror på dere. De som er uføre får forsikringen gratis av forbundet. Ellers er det slik at de som er 75 år og har minst 10 års medlemskap får gratis forsikring.

En stemme fra salen: Hvordan blir det med dem som har lånt penger i et forsikringsselskap?

Holth: Jeg ber om unnskyldning for at jeg har glemt dette spørsmålet. Det fins en del slike lån, dvs. lån som selskapene har garantert for i bankene. Samvirke har også gitt slike garantier, men det er ikke i samband med forsikringer på innbo og løsøre. Det knytter seg gjerne til forsikring på fast eiendom eller på livspoliser. Jeg tør ikke uttale meg om Samvirkes muligheter til å gi slike garantier. Jeg vil tilrå at man ikke flytter over slike forsikringer som er knyttet til lån.

Debatten var nå avsluttet og det ble gått til votering.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot 13 stemmer. Øveraas's tilleggsforslag om at saken skulle drøftes med medlemmene før saken ble endelig avgjort, ble vedtatt mot 3 stemmer.

Møtet sluttet kl. 18.30.

Formiddagsmøtet onsdag 20. september kl. 9.00.

Dirigent: Hans O. Kleiven.

Møtet tok til kl. 9.00. Det ble foretatt navneopprop, protokollen for ettermiddagsmøtet tirsdag, ble lest av Knut Westgård og godkjent.

Valgkomitéens formann, *Karl Pettersen*, ba om at særkonferansenes forslag til kandidater til tariffrådene måtte foreligge hos valgkomitéen torsdag morgen.

FORTSATT BEHANDLING AV DEN FAGLIGE OG ØKONOMISKE SITUASJON

Dirigenten foreslo forslaget fra Karl J. Kvalness oversendt det nye forbundsstyret.

Forslaget ble vedtatt.

Deretter ble et forslag fra Karl Kolstad om revisjon av Arbeidervernloven tatt opp. Det var følgende:

Arbeidervernloven bør tas opp til en omfattende revisjon. Ved denne bør det spesielt tas sikte på at lønnstakernes organisasjoner får større medbestemmelsesrett enn de nå har. Et viktig spørsmål i forbindelse med revisjonen må være å utbygge Arbeidstilsynet. Den nåværende distriktsinndeling er ikke lenger tilfredsstillende, da de er for store og ikke gir muligheter for tilstrekkelig inspeksjon. De må derfor erstattes av fylkesvise distrikter med ansatte inspektører.

Ved tilsetning av personale må anleggssektoren med sin forholdsvis store ulykkesprosent særlig tilgodesees.

I den utstrekning loven kommer til å beholde lokalt arbeidstilsyn, må loven få konkrete regler om at det offentlige dekker de nødvendige utgifter til tapt arbeidsfortjeneste m.v. slik at det i motsetning til nåværende ordning kan bli en reell mulighet for inspeksjon.

MOTIVERING:

Arbeidervernloven er nå moden for revisjon. Den er ikke lenger å jour med det moderne arbeidsliv. Dette gjelder både de ansattes medbestemmelsesrett på sin arbeidsplass og at de nåværende tilsynsdistrikter er så store at det er mange arbeidsplasser som tilsynet ikke rekker å kunne besøke. Også på en rekke andre områder er loven foreldet. Ved lovrevisjon er det også om å gjøre å komme bort fra de nåværende forhold med ineffektivt lokalt tilsyn, som dels på grunn av manglende og dels av økonomiske grunner i det hele tatt ikke utfører noe tilsyn, eller et høyst mangelfullt sådant.

Den store betydning det har for den enkelte og for samfunnet at arbeidernes liv og helse blir effektivt beskyttet bør tilsi at lovrevisjonen blir påskyndet mest mulig, og at forbundet ser det som en av sine vesentlige oppgaver å påse at det blir gjort.

Dirigenten foreslo også dette forslaget oversendt til det nye forbundsstyret.

Karl Kolstad, Vest-Agder, takket for at forslaget ble lest opp. Han hadde tenkt at det burde gjøres noe mer med forslaget. Denne saken ble behandlet også på forrige landsmøte, men vi er ikke kommet særlig langt. Vi burde ofre saken større oppmerksomhet. Det kan være greit å oversende den til forbundsstyret, men jeg hadde gjerne sett at den var blitt behandlet i redaksjonskomitéen.

Øystein Larsen: Det forslaget som Kolstad har fremmet her er en ren avskrift av det vedtaket som ble gjort på forrige landsmøte. Jeg vil gjerne ha sagt at det blir gjort noe på dette område. Vi har bl. a. fått en del omlegging når det gjelder sikring av gruver og anlegg. Det er opprettet en særlig avdeling til å ta seg av disse ting. Den komitéen som er i arbeid behandler også disse spørsmål.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Larsen hevder at det er stor aktivitet på dette område. Det er bare på papiret det.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Det er mulig jeg har oversett den aktivitet som finner sted på dette område, men i mitt distrikt blir det ikke gjort noe. Jeg sendte et brev med klager til Arbeidstilsynet i Stavanger, men det gikk 7 måneder før jeg fikk svar.

Torbjørn Jonassen, Bergen—Hordaland, syntes forbundet burde engasjere seg sterkere i denne saken. Forholdene på arbeidsplassene er ikke så gode som vi kunne ønske det. Jeg vil bl. a. peke på at arbeiderne på fjellet bor i brakker som snøen fyker inn i.

Ole Granli, Vest-Agder: Jeg kan bekrefte at pålegg som blir gitt av arbeidstilsynet ikke blir fulgt. Det har vi opplevd på Sira-Kvina-anlegget. Her er det pålegg som ennå ikke er oppfylt. Vi har forhold ute på anleggene som burde komme fram, og jeg mener landsmøtet burde vedta en uttalelse i dette spørsmål.

Grunde Reiersdal, Vest-Agder, kunne bekrefte det som Granli hadde sagt. Vi har ennå ikke hørt noe fra arbeidstilsynet i Stavanger. I motsetning til det vanlige arbeidstilsyn er tilsynet for elektriske anlegg meget strengt. Jeg vil oppfordre forbundet til å ofre denne saken større oppmerksomhet. Vi kommer ingen vei lokalt. Derfor bør saken tas opp sentralt.

Magne Mælumshagen, Oppland, trodde at man kunne gjøre mye også lokalt når det gjaldt arbeidstilsynet. Det er vi ute i distriktene som skal påse at påleggene blir fulgt opp. I vårt område har vi stor aktivitet på dette område. Vi har også fått egen inspektør i kommunen.

Arvid Forså, Mosjøen, understreket at det var svært vanskelig å gjøre noe lokalt. Når vi klager på noe, får vi gjerne det svar fra tilsynet at vi må ta det med ro. Jeg kjenner også til at det på flere steder er nedlagt forbud mot å fortsette arbeidet, men så har arbeidsgiveren tatt kontakt med arbeidstilsynets distriktskontor i

Bodø og fått tillatelse til å fortsette. Dermed koker saken helt bort. — Når det gjelder verneutvalgene, så er de valgt, men vi har ennå ikke hørt noe fra Oslo om hvordan vi skal forholde oss.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, trodde dette var en meget viktig sak, og han forsto meget vel anleggsfolkernes klager. Loven vi har er en streng lov, men den må håndheves hvis den skal ha noen betydning. Som nestformann i det lokale arbeidstilsyn har jeg stått overfor de problemer som Kolstad har nevnt. Jeg har også erfaring for at det vises stor likegyldighet overfor de kommunale arbeidstilsyn. Ulykker i arbeidslivet koster oss 5—600 millioner pr. år. Denne saken er av så stor viktighet at den bør oversendes redaksjonskomitéen. Han tok opp følgende forslag:

Forslaget fra Kolstad oversendes Redaksjonskomitéen til uttalelse, som forelegges landsmøtet.

John Ormbostad, Aura, nevnte at det var private entreprenører som drev med ulovlig arbeidstid, og dette har ført til ulykker. Statens arbeidstilsyn bør foreta befaringer, i et hvert fall en gang om året.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, støttet Paulsens forslag. Det synes for meg som om Arbeidstilsynet er i lomma på arbeidsgiverne.

Det ble votert over Paulsens forslag om oversendelse av Kolstads forslag til redaksjonskomitéen, og dette ble vedtatt med stort flertall.

STILLINGEN TIL DE UORGANISERTE

Forslag nr. 57 fra Fellesstyret for vegarbeidere i Troms var sålydende:

Spørsmålet om de uorganisertes stilling i arbeidslivet tas opp som egen sak på landsmøtet.

Det første en må gjøre overfor de uorganiserte, er at de ikke må få del i de gode fagorganisasjonen oppnår.

Motivering:

Vi er klar over at saken er en del komplisert og at det vil bryte med våre prinsipper om at det å være organisert er en frivillig sak, men disse prinsipper har nå overlevd seg selv og må revideres.

Videre er vi klar over at en slik radikal endring av vår faglige politikk ikke kan løses av et enkelt forbund, men at samtlige forbund innen LO må samarbeide for å få gjennomført dette.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Uorganiserte arbeideres rett i arbeidslivet.

Landsstyrets innstilling:

Dessverre viser det seg at ikke alle vil være med å yte sitt til fellesskapet, selv om innsatsen som kreves bare er en beskjeden fagforeningskontingent.

Bakgrunnen for en slik stillingtaken er som regel at de uorganiserte, uten selv å yte noe, får de samme rettigheter og goder som de organiserte opparbeider.

Fra fagorganisasjonens side er det alltid blitt hevdet at uorganiserte ikke kan påberope seg de goder som tariffavtalene gir, med mindre fagforeningen bestemmer at avtalen skal omfatte også de uorganiserte.

Det som er blitt hevdet, er også juridisk riktig. Likevel er det blitt godtatt at ansiennitetsmessig stilles uorganiserte og organiserte likt.

Det kan heller ikke være riktig å tilkjenne uorganiserte denne eller andre retter.

For ettertiden må LO og fagforbundene arbeide målbevisst for å få inn i alle tariffavtaler:

- 1. Bare organiserte arbeidstakere kan påberope seg ansiennitetsmessige fordeler.*
- 2. Ved arbeidsinnkrenkninger skal eventuelt uorganiserte arbeidstakere på arbeidsplassen sies opp først.*
- 3. Ansiennitetsmessige opprykk eller forfremmelser skal gjelde bare for organiserte.*
- 4. På alle arbeidsplasser, hvor det er opprettet tariffavtale, kan de organiserte arbeidstakere om de ønsker det, forlange at alle skal stå tilsluttet den stedlige fagforening.*
- 5. Når et flertall av arbeidstakerne på en arbeidsplass eller i en bedrift ønsker det, skal bedriften foreta trekk av fagforeningskontingent.*
- 6. Hvordan trekkordningen og overføringen av pengene til fagforeningen skal gjennomføres, avtales med den stedlige forening i hvert enkelt tilfelle.*

OLE FLESVIGS INNLEDNINGSFOREDRA

Ole Flesvig holdt følgende innledningsforedrag om dette emne: Siden vi fikk Hovedavtalen 1935, har det vært ulovlig å si opp en person fordi vedkommende var organisert. Retten til å være organisert var godkjent.

At det finnes mange som også etter denne tid er blitt trakassert og

har fått slutt fordi de var organisert, er utvilsomt. Det er bare andre ting som blir brukt som påskudd.

Det samfunn vi lever i må med rette kalles et organisasjons-samfunn.

De forskjellige grupperinger i samfunnet så vel på arbeidsgiver- som lønnstakersiden går sammen i større og mindre sammenslutninger for sammen å kunne ivareta sine generelle og spesielle interesser.

Jo større tilslutning en slik sammenslutning får, jo bedre blir mulighetene for å ivareta interessene til dem det gjelder.

Dette gjelder i høyeste grad fagorganisasjonen. De organiserte arbeidstakere satser fritid og penger i organisasjonens tjeneste. Det forhandles og opprettes tariffavtaler og arbeides målbevisst for å ivareta lønnstakernes interesser.

Slik det nå har utviklet seg, er det alt for mange som er uorganiserte selv om dette å være organisert ikke har medført noen fare i den forstand, for slutt o.l. Tvert imot gir organisering større trygghet mot overgrep fra arbeidsgiverne.

En av grunnene til at det finnes så mange uorganiserte er, at de får alle de goder som de organiserte tilkjemper seg.

Det er blitt slik at det er en selvfølge at alle skal ha de goder fagorganisasjonen får gjennomført.

Om dette ikke blir gjennomført slik at de uorganiserte ikke får godene, blir det ofte hevdet at det er en diskriminering av de uorganiserte og det er liksom en uhørt ting som strider mot menneskerett o.l. Det er langt mindre snakk om at de som står utenfor organisasjonen unnlater å være med å betale fagforeningskontingent, i det hele tatt unnlater å være med å gjøre noe til eget beste.

Dette er i alle fall urettferdig mot de organiserte.

En ting som vel er klart for alle er, at uten penger og kontingent-innbetaling, kan ikke fagorganisasjonen bestå.

Tross dette finnes det nok en del som også er organiserte som godkjenner dette at bare en del er medlemmer mens andre står utenfor. Så rart det enn kan høres, er nok dette tilfelle.

Det store flertall av de organiserte er nok av en annen mening og ser på de uorganiserte som blindpassasjerer, men godtar dem likevel som arbeidskamerater. Noen isfront mot de uorganiserte har det muligens etter hvert blitt mindre av.

I Times for 29. oktober 1965 sto gjengitt en melding om at storprodusenten ILFORD, som framstiller fotografiske artikler, hadde godtatt en overenskomst om såkalt UNION SHOP. På bakgrunn av denne artikkelen drøftet faglig-politisk utvalg i møte 23. november

1965 spørsmålet om organisasjonsplikt og/eller at uorganiserte skulle være med å dekke forbundsutgifter i forbindelse med opprettelse av tariffavtaler, og hva det koster å drive organisasjonene.

Utvalget som består av Thor Andreassen, Norsk Jern- og Metall, Bjørn Egebretsen, Handel og Kontor og Lillian Bekkevad, Norsk Tele Tjenesteforbund, fikk i oppdrag å vurdere om tilsvarende ordninger burde forsøkes gjennomført i Norge. Komitéen har skaffet en rekke interessante opplysninger, men har ikke konkludert med noen innstilling. Av opplysningene skal jeg kort gjengi noen.

Avtalen ved Ilford går kort og godt ut på å gjøre medlemskap i fagorganisasjonen obligatorisk for nyansatte. Uorganiserte arbeidere som nå er sysselsatt i bedriften, vil ikke bli tvunget til å gå inn for fagorganisasjonen, men forbundet vil søke å påvirke dem. Avtalen omfatter om lag 2500 arbeidere. Til gjengjeld for denne avtale må alle medlemmer av fagforeningen avgi en personlig erklæring som går ut på at hvis tariffavtalen brytes, kan bedriften straks sette hele Hovedavtalen ut av funksjon.

Avtaler av liknende innhold er inngått også i andre land. Det kan nevnes at Bilindustriarbeiderforbundet i USA har avtale om organisasjonsplikt i flere av sine overenskomster med de store bilkonserner. Disse avtalene går ut på at nyansatte plikter å organisere seg etter en viss tid såfremt de skal fortsette i bedriften. I USA er det for øvrig også mange overenskomster som har bestemmelser om at en arbeidsgiver bare kan sysselsette organiserte arbeidere. Med andre ord, at arbeidstakere må være organiserte før de blir sysselsatt.

I Sveits er det opprettet avtale som har bestemmelse om at bare de arbeidsgivere som er medlemmer av en bestemt organisasjon, og de arbeidere som har «arbeidskort» skal ha fordel av overenskomstens bestemmelser og av ytelsene fra arbeidsgivernes erstatningskasse og — felles sosiale forsikringskasser. Disse «arbeidskort» utstedes av en felleskomité av arbeidsgivere og arbeidere. Uorganiserte kan i visse tilfeller få slike «arbeidskort» mot å betale en årlig «kontrollavgift». Overenskomsten i Sveits tar med andre ord sikte på at de som nyter godt av overenskomstens bestemmelser, også skal være med på å finansiere organisasjonens arbeid.

I Latin-Amerika er det forskjellige former for organisasjonsplikt eller bidrag til fagbevegelsen. Det kan nevnes at i flere land i Sør-Amerika er det lovfestet at 1 prosent av arbeidsinntekten skal gå til fagorganisasjonen. Dette er tilfelle f. eks. i Brasil. I Hellas har man et system for bidrag, men dette har ført til at staten øver kontroll over fagorganisasjonen. I Østerrike trekker

man også 1 prosent av lønnen. Disse pengene brukes av «Arbeiderkammeret» som helt og holdent kontrolleres av fagbevegelsen og står til dennes disposisjon.

I Israel er det vedtatt en lov som gir arbeidsgiverne rett til å trekke fagforeningskontingent av de uorganisertes lønn. Hensikten med dette er at alle lønnstakere som har fordel av fagorganisasjonens innsats, også skal være med å betale for den.

På Island har Handel og Kontor fått gjennomført et krav om organisasjonsplikt, og bare kontor- og butikksjefer og liknende leder- eller arbeidsgiverstillinger er unntatt.

I vårt eget land er heller ikke begrepet organisasjonsplikt ukjent. Jeg kan som eksempel nevne Farmaceutisk Forening, som har inngått avtale om at apotekene bare skal ansette farmasøyter tilsluttet foreningen. Studentene er ved lov forpliktet å stå tilsluttet Studentsamskipnaden. En annen art av organisasjonsplikt er at journalister som ønsker å stå tilsluttet Norsk Presseforbund, bare har anledning til dette gjennom tilslutning til Norsk Journalistlag. Innenfor jordbruk og fiske eksisterer bestemmelser om tilslutningsplikt til ulike organisasjoner for å få avsatt eller omsatt produktene.

Innenfor fagorganisasjonen kjenner vi også avtaler der organisasjonsplikt er påbudt. Vi har avtalen mellom Den kooperative Tarifforening og LO. Norsk Sjømannsforbund har en avtale med Fraktefartøyenes Arbeidsgiverforening, der det heter at mannskaper som omfattes av overenskomsten, skal være medlemmer av Sjømannsforbundet. Også innenfor trålgruppen er det avtaler om organisasjonsplikt. Norsk Transportarbeiderforbund har enkelte avtaler med organisasjonsplikt.

Som regel stilles som krav for å opprette tariffavtale om at over halvparten av arbeiderne på vedkommende arbeidsplass eller hos vedkommende arbeidsgiver skal være organisert.

I mange tilfeller kan én og samme arbeidsgiver ha mange arbeidsplasser. Eksempelvis rengjøringsbyråer og entreprenører.

Det forhold oppstår ofte at én eller flere arbeidsplasser innen et rengjøringsbyrå har organiserte folk mens dobbelt så mange andre arbeidsplasser består av uorganiserte.

Overenskomstene blir da opprettholdt for de arbeidsplasser som har organiserte folk.

I de aller fleste tilfelle lar bedriften alle få de godene som tariffavtalene fastsetter, uansett om folkene er organiserte eller ikke.

Hos maskinentreprenørene slår overenskomsten fast at den gjelder bare for medlemmer av Norsk Arbeidsmandsforbund. Det finnes her eksempler på at dette blir etterlevd. Særlig når det gjelder etter-

betalinger etter en forhandling i en tvistesak som medfører etterbetaling eller ved tariffrevisjonene.

På den andre siden er det sikkert mange eksempler i negativ retning også her.

I overenskomstene med staten og også andre overenskomster for den saks skyld, hadde vi tidligere en innledning som sa: «Ingen skal ansettes på ringere vilkår enn denne avtale bestemmer.»

Dette var en gammel bestemmelse som selvsagt hadde sin berettigelse i de gamle dager med stor arbeidsløshet og tilsvarende kamp om arbeidsplassene. Mange strømmet til og tilbød sin arbeidskraft under det avtalen gikk ut på. Slik er det heldigvis ikke nå.

I de aller fleste av forbundets avtaler er dette om ringere vilkår fjernet.

I overenskomstene vi har med staten er det i stedet tatt med på overenskomstens tittelblad at den er opprettet mellom vedkommende departement på den ene side — LO, NAF og dets avdelinger og medlemmer.

Vi på vår side mente dette var sterkt, men det viser seg i alle fall at det ikke er sterkt nok. Det må muligens tilføyes at ingen av partene kan praktisere eller påberope overenskomstens bestemmelser overfor uorganiserte. Dette gjelder også ansiennitetsbestemmelser.

Når jeg nevnte det siste, tenkte jeg på staten som motpart.

Ved innskrenkninger tas det bare hensyn til ansiennitet og kan resultere i at en organisert arbeider sies opp og én eller flere uorganiserte står igjen.

Det er alltid umulig å få noen forståelse for at det skal tas hensyn til organiserte framfor uorganiserte. Det er ikke ørens lyd å få fra arbeidsgiversiden på et slikt standpunkt.

Vi får heller ikke LO eller juristene i LO med oss på det, med de bestemmelser vi har i dag.

Det er tvert imot uttalt fra LO's tidligere toppledelse at ansiennitet er en rettighet som også de uorganiserte har.

Dette er noe som etter min mening må rettes opp. En slik sak må selvsagt fremmes ad organisasjonsmessig vei og må reises med full tyngde. For å ha full tyngde må vi nok ha en samlet fagorganisasjon bak.

En annen sak er at her i landet har vi tidligere stått i den stilling at vi ofte har fremmet krav som vi ikke har fått gjennomført ved forhandlingsbordet. I stedet for å sette mer makt bak forhandlingene for å få gjennomført det ad forhandlingsveien, har vi tatt det den politiske vei og vedtatt tingene ved lov.

Selvsagt har det vært heldig å ha en slik politisk stilling at

dette var mulig. Det må vi også med all makt og de midler som står til vår disposisjon, tilstrebe at vi får på nytt.

En annen sak er at dette har ikke alltid falt så heldig ut for fagorganisasjonen. Uorganiserte kan med full rett hevde at loven gjelder for alle. Samtidig vil de ofte ikke innrømme at det er fagbevegelsen som har trykket på myndighetene og fått det gjennomført.

Det kan her nevnes Arbeidsløshetsstrygd, betaling for 1. og 17. mai, pensjonsordninger o. l.

Det er bare blitt ordnet og i en storslått landsfaderlighet sagt «værsågod» til alle. Selv om dere er uorganiserte, så får dere godene.

Dette er ikke direkte blitt sagt, selvsagt, men det kunne ofte se slik ut. I alle fall er det sikkert at det har virket slik.

En har håpet for mye på at tilslutningen skulle komme automatisk når de ser hvor mange gode ting fagbevegelsen gjør for folk.

Dette resonnement har ikke holdt. Tilslutningen er uteblitt og etter bare kort tid har de oppnådde goder gått inn som selvfølgeligheter tilskrevet tiden og utviklingen. At fagbevegelsen har stått bak, er det de færreste som vet eller husker.

Dagpenger under sykdom kan også tiltres av uorganiserte arbeidsgivere og arbeidere.

Det eneste vi har greid å få knyttet delvis til fagforeningsboken var FTP. Det var jo ikke lenge før det også var slutt, for det ble jo feid vekk med Folkepensjoneringen.

Vi har ikke brydd oss med å knytte slike goder som her er nevnt til fagforeningsboken. Våre naboland har vært flinkere her. Ta f. eks. Arbeidsløshetskassen som de har.

Vi har vært for slippendte her.

Fagbevegelsen har vært for raus om så kan sies.

Jeg tror i alle fall vi må forsøke å gjøre noe effektivt for å hindre at alle goder fortsatt automatisk skal tilflyte alle uorganiserte.

Når det f. eks. for over 30 år siden var mulig å oppnå retten til å være organisert og få dette tariffestet, burde vi i dag være såpass kraftige at vi må kunne oppnå i alle fall å få tariffestet at organiserte arbeidstakere i det minste skal ha rett til arbeid før uorganiserte.

LO's medlemstall har stagnert. Ja, gått direkte tilbake 3000—4000 siste år.

Det er i lengre tid blitt snakket om at det må gjøres noe effektivt for å få rettet på dette for igjen å få sig i medlemsmassene i riktig retning.

Det er mange ganger blitt snakket om tvangsorganisering. Det er mange som synes dette er et forferdelig uttrykk og begynner i samme åndedrag å spørre om ikke demokratiets regler skal følges og om det ikke er et fritt land o. l.

Det høres eller ser ikke ut til at de samme folk har tenkt at det må stride mot de demokratiske prinsipper også å unndra seg innsats og plikter og overlate til sine arbeidskamerater å dra lassett alene mens de selv sitter på.

Spørsmålet om organisasjonsplikt er fra tid til annen tatt opp.

For mer enn 10 år siden fremmet en av forbundets avdelinger forslag om organisasjonsplikt til fagkongressen.

Forslaget ble avvist.

Et slikt vedtak behøver en heller ikke å begrunne videre.

Gardering lå i luften og behøves ikke festes på papir. Tankene skulle gå rett på ordene demokrati og frihet. Det er noe merkelig, men slik har det vært.

Det kan vel i alle fall stilles et spørsmålstejn om både riktighet og frihet når folk vil unndra seg sine forpliktelser. For det er jo det som er tilfelle.

Det har, så vidt jeg vet, kommet forslag om organisasjonsplikt fra flere hold nå. Det har det vel også gjort tidligere for så vidt.

Handel og Kontor kjørte hardt opp med dette ved forrige tariff-revisjon, men kom ingen vei.

Både Kjemisk og Kjøttindustrien har også så vidt jeg vet, sendt forslag eller vedtatt uttalelser om gjennomføring av organisasjonsplikt.

Hva en organisasjonsplikt skal innebære kan jo være noe forskjellig.

Handel og Kontor krevde vel heller ikke ved forrige tariff-revisjon noen absolutt plikt til at alle skulle være organiserte.

Det de krevde, var at på de steder det ble opprettet tariffavtale, skulle også alle være organiserte.

Det er vel igjen det samme som at organisasjonsplikten først kommer på tale når halvparten eller flere av arbeidstakerne på en arbeidsplass er organisert.

Det har ofte blitt hevdet at det må gjøres noe for at ikke de uorganiserte skal få godene som fagorganisasjonen skaffer til veie.

Vi kan vel antakelig fort slå fast at det er umulig å nekte arbeidsgivere å utbetale de uorganiserte det eller det. Det ville også være uhensiktsmessig.

Det eneste virkelig holdbare må bli en form for plikt til å være organisert. Eller å kreve en såkalt soliditetskontingent.

I det moderne samfunn er det likevel så mange plikter som reg-

nes for selvfølgelig. Det skulle derfor ikke være hverken udemokratisk eller urettferdig om vi teller med organisasjonsplikten blant selvfølgeligheten.

Det vi skal være klar over er, at dette blir et hardt tak, men om hele fagorganisasjonen står samlet om et slikt krav, så er mulighetene til stede.

Jern- og Metalls fagblad har i siste nummer en leder om at tålmodigheten er i ferd med å ta slutt. Overfor denne typen «haikere» som ikke forstår høflige og kameratslige henvendelser om medlemskap, må det brukes andre og sterkere virkemidler, sier fagbladet.

Bygning har i forrige uke sendt en henvendelse til LO hvor de ber om at det må satses for å bedre organisasjonene, og de ser med bekymring på framtiden om ikke de uorganiserte masser minskes og får samme ansvar og plikter som andre.

Begge disse forbunds som også er store — Jern- og Metall, er jo det absolutt største forbund i Landsorganisasjonen — er merksam på de uorganiserte masser som finnes og at noe må gjøres.

Jeg tror at i alle fall de aller fleste fagforbund, antakelig alle, er merksam på de problemer de uorganiserte er i ferd med å bli. På bakgrunn av dette tenkes det sikkert også meget på hva som kan gjøres for å overvinne problemet.

Vi må gå inn for at folkene på arbeidsplassene ikke godtar uorganiserte arbeidstakere.

Sentralt må det gis full støtte til slik tenking og handlemåte.

Det som i første rekke må til, er vel at en samlet fagbevegelse går inn for å innføre det prinsipp at på de plasser fagorganisasjonen har overenskomster, skal alle være organisert.

Om en del gir uttrykk for at fagbevegelsen er aggressiv og kanskje udemokratisk, må heller stå sin prøve. Det er bedre enn at lønns-takernes eneste virkelige støtte, LO, skal miste sin innflytelse og makt.

Vi må for all del få snudd den myte at dette å være uorganisert, skal være en menneskerett.

I formålet heter det at vi skal arbeide for en fri organisasjon. Dette er også riktig, men vi må ikke se det som en hovedting i denne frihet retten til å være uorganisert.

Det kan ikke på noen måte bli en fri organisasjon om vi skal la utenforstående spekkhoggere hovere på arbeidsplassene slik som en iblant ser det utvikler seg.

Det kan vel også legges til at dette ofte skjer med direkte eller indirekte støtte av arbeidsgiversiden.

La oss slå fast at vi for flere årtier siden fikk tariffestet retten

til å være organisert. Vi har aldri kjempet for noen tariffestet rett til å være uorganisert og må heller aldri gjøre det.

Til slutt vil jeg komme litt inn på dette med kontingenten.

Det er i de siste år blitt arbeidet meget med å få til ordninger med at bedriftene påtar seg å trekke fagforeningskontingenten.

Målet burde være at arbeidsgiveren satte av en fast avgift av alle arbeidede dager eller timer, men det er en sak for seg.

På flere steder er det ordnet etter avtaler på mer lokalt plan. Det finnes også slike ordninger enkelte steder innen vårt forbund.

For Vassdragsvesenets linjebygging er det nå gitt grønt lys for å gjennomføre trekkordning. Det er vel mulighet for at det kan følges opp også på statens kraft.

Det kan for øvrig nevnes at Buskerud arbeidsmandsforening har kontingenttrekk ved Oslo Lysverker og vel også ved en liten arbeidsplass ellers.

Fra statens side er det gitt halvklar tillatelse til å trekke fagforeningskontingent. Departementet har overlatt til de enkelte etater å vurdere om de vil foreta kontingenttrekk. Det er visstnok samtidig pekt på at det må medføre minst mulig ekstra arbeid.

Arbeidsgiverforeningen har ikke godkjent direkte trekk av fagforeningskontingent. Men kan om det ønskes trekke et større beløp som settes i bank. Banken kan da ordne trekk om det ønskes.

Vi har i lengre tid holdt på å arbeide med kontingent i Vegvesenet.

Vi ville da forsøke å få det til på de steder det er storavdelinger eller bare én avdeling i fylket.

Etter et møte i Vegdirektoratet, ble det sendt forespørsel om kontingenttrekk til 10 veikontorer.

Bare ett veikontor svarte positivt ja, det kunne de gjøre. Tre svarte at det gikk nok, men det ble en del ekstra arbeid og seks gikk imot.

På bakgrunn av dette, gikk Vegdirektoratet imot.

Etter et nytt møte mellom Vegdirektoratet og forbundet ble det lovet at saken skulle tas opp på nytt.

En forening tok spørsmålet opp i samarbeidsutvalget.

Hovedutvalget vedtok at administrasjonen i Vegdirektoratet skulle vurdere saken.

Etter flere purringer fra oss har vi nå fått svar igjen, men det er fortsatt negativt.

Hva vi nå skal gjøre må vurderes. Vi akter ikke å gi opp dette, men det er nok vanskelig om det blir noen ordning med det aller første.

ORDSKIFTET

Karl J. Kvalness, Tromsø, refererte fra et foredrag Einar Gerhardsen hadde holdt, da han var statsminister. Han hadde nevnt de fire store innenfor næringslivet — Norsk Arbeidsgiverforening, LO, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukaralag — og statsministeren hadde sagt at det er disse organisasjonenes tallmessighet som teller ved forhandlingsbordet når retningslinjene for inntektspolitikken skal trekkes opp. Da tallet ikke de uorganiserte. I jordbrukets økonomiske organisasjoner og også i fisket er en stor del uorganiserte.

Da forbundsstyret sendte ut melding om landsmøtet var det tatt med en passus om at tariffspørsmål ikke kan tas opp på landsmøtet, men denne saken tangerer sterkt tariffspørsmålet. Her gjelder det imidlertid å finne en form som kan aksepteres. Jeg tror vi med en gang kan slå fast at denne saken ikke kan løses av et enkelt forbund. Etter de flestes mening er det juridisk uriktig at de uorganiserte skal være delaktige i de sosiale goder fagorganisasjonen erobrer.

Jeg for min del er svært fornøyd med den innstilling som er lagt fram. Det er forstemmende å høre ute på arbeidsplassene: «Dere har ikke noe igjen for kontingenten. Ingen behøver å være organisert.» Det fins folk som hevder at de ikke vil organisere seg av politiske grunner. De hevder at fagorganisasjonen blir dirigert av Arbeiderparti-folk.

Det er en vidtrekkende sak vi behandler her, og jeg håper at vedtaket vil bli enstemmig. Vi må imidlertid være klar over at vi ikke kan få gjennomført disse ting uten kamp, ja, kanskje en kamp mot staten.

Dirigenten foreslo at det ble satt strek for de inntegnede 15 talere.

Det ble vedtatt å sette strek.

Erling Pettersen, landsstyret, takket for Flesvigs gode innledning. Det var kanskje unødvendig med en lang debatt, men det var enkelte problemer i forbindelse med denne saken han ville komme inn på. Vi har en bestemt type ute på anleggene. Det er folk som kjøper bok og tar 3—4 merker, men så forsvinner de stille og rolig. Vi hører ikke mer til dem før det kanskje blir tale om innskrenkninger eller de er kommet på kant med arbeidsgiveren. Da forlanger de å bli hjulpet av fagorganisasjonen. Det er en gruppe som er veldig aktiv når det er noe å innkassere. Disse folkene dri-

ver ofte agitasjon og undergravingsarbeid mot tillitsmennene, og de er ofte årsak til uro. Vi har overveid om vi kan nekte slike folk medlemskap. Kan vi bruke § 11, punkt 3, mot slike folk?

Jakob Jakobsen, Fosen, takket for innledningsforedraget. Vi har riktignok aldri hatt noen problemer. Vi har 100 prosent organisasjon. Hvis fagforeningene velger gode tillitsmenn, burde man kunne unngå at det var noen uorganiserte på en arbeidsplass.. Hver gang vi får en ny mann på arbeidsplassen, blir han oppsøkt, og vi gir oss ikke før han er med i fagforeningen. Det er trist å høre at de uorganiserte skal ha noen fordeler. Det må være en oppgave for avdelingene og deres tillitsmenn at alle skal være organiserte. Det kan vel likevel finnes steder hvor det er vanskelig å få med alle. Derfor bør det gjennomføres en lov som fastsetter at alle skal organisere seg. Punkt 4 kan det kanskje være vanskelig å få gjennomført. Taleren ville ta opp et forslag i denne saken.

Dirigenten: Strek er satt, og det kan ikke tas opp flere forslag.

Ivar Skaro, Buskerud: Dette spørsmål om uorganiserte er et stadig tilbakevendende problem. Vi må med skam bekjenne at vi ennå har mange uorganiserte på våre arbeidsplasser. Jeg tror imidlertid at det kan skje en forandring når vi får utbygget våre storavdelinger.

Gunnar Jore, Telemark: Det har vært en plage at de uorganiserte har høstet fordelene. De uorganiserte har ofte fått 40—50—60 øre mer i timen. Selv om denne saken blir tatt opp, vil den nok ikke bli løst med en gang. Jeg vil be om at forbundsstyret og LO vil gjøre noe effektivt på dette område.

Magne Mælumshagen, Oppland, hadde ordet til forretningsordenen. Han syntes det var tidlig å sette strek og dermed å avskjære adgangen til å sette fram forslag.

Dirigenten: Ingen protesterte mot at strek ble satt, og da må vi følge forretningsordenen.

Daniel Martinsen, landsstyret: Flesvig har redegjort utmerket for denne saken, som jo har vært behandlet en rekke ganger etter krigen. De små bedrifter har fått større betydning, så vi må komme fram til andre drastiske midler for å få folk organisert. Her hjelper ikke bare henstillinger. Vi må gå kraftigere til verks. Vi kan neppe regne med at vårt forbund alene skal klare å løse denne saken. Vi må løse den gjennom LO. Det gjøres kanskje for lite av tillitsmennene, men vi vet at selve situasjonen innbyr til å være uorganisert. Landsstyrets innstilling er god. Vi må gå inn for at denne saken blir presset fram.

Sekretær *Lars Nilsen*, administrasjonen, syntes ikke dette problemet var nytt. Når man reiser rundt på arbeidsplassene oppdager man hvor utbredt dette med unnaluringen er. Men de uorganiserte vil ha alle rettigheter, bl. a. i forbindelse med innskrenkninger og overflytting.

Vi har ikke noen avtale med staten om at ansiennitetsbestemmelsene i avtalen skal gjelde for dem, men ikke desto mindre blir de tatt med. Vi har forelagt dette spørsmålet for LO's juridiske kontor, og de hevder at vi ikke kan unnta de uorganiserte. Etter min mening bør vi likevel forelegge dette spørsmålet for Arbeidsretten eller prøve det ved en annen domstol.

Hva er årsaken til at så mange er uorganisert? Jo, fordi de får akkurat det samme som de organiserte. Vi er blitt for slappe. Hvis vi tok opp kampen på arbeidsplassene, tror jeg vi kunne oppnå noe. Vi har mange gode metoder å ta i bruk.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, mente det ikke var lovstridig å underbetale uorganiserte. Fagforeningen har anledning til å sette seg mot at noen blir underbetalt på en arbeidsplass, men på den annen side behøver den ikke nødvendigvis hjelpe de uorganiserte. Etter talerens mening kan en fagforening oppnå mye ved å få i stand en trekkordning ved bedriftene, slik at kontingenten blir trukket. Da vil det komme tydelig fram hvem som er uorganiserte. Likevel hjelper det lite å diktere de uorganiserte hva de skal gjøre. De positive metoder bør vi helst bruke.

Wilhelm Furnes, landsstyret: De uorganiserte innkasserer også fordelene. Derfor må vi forsøke å samle fordelene og knytte dem til medlemsboka. Vi burde også komme tilbake til den gamle skikk at vi nektet å arbeide sammen med uorganiserte. Hvis alle organiserte sendte inn krav om at alle skulle være organisert, så ville det kanskje lykkes å løse dette spørsmålet.

Arne Ødegårdsstuen, Oppland: Jeg tror nok at innstillingen er lagt fram i beste mening. Men denne saken har to sider. Det må bli en tariffavtale som klart sier dette. Jeg tviler imidlertid på at vi kan få inn en slik bestemmelse i avtalen for vegsektoren. Hvis vi krever dette, og vi ikke oppnår det, vil tilbakeslaget bli så mye større. Jeg hadde helst sett at dette forslaget ble oversendt til redaksjonskomitéen. Jeg tror vi bør være omhyggelige med utformingen av vedtaket.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, syntes det var beklagelig at vi skulle behøve å behandle dette spørsmål på et landsmøte i 1967. Ved siste tariffrevisjon fikk vi kr. 7000.00 til fordeling. Ved fordelingen ble alle med. Bare 50 prosent er fagorganisert. Det er beklagelig at sånt skal skje.

Kjartan Olsen, forbundsstyret syntes ikke det var noe rart at vi måtte behandle spørsmålet om de uorganiserte. Det er ikke første gang vi har måttet behandle denne vanskelige saken. LO har behandlet den mange ganger. Den eneste måten vi kan løse dette på er at de organiserte nekter å stå side om side med de uorganiserte. Vi bør alltid spørre en arbeidskamerat: *Er du organisert?* Vi må satse på opplysning. Alle tillitsmenn må ta dette spørsmålet opp.

Einar With, Rogaland: Det var beklagelig at siste fagkongress ikke tok forslaget fra Handel- og Kontor opp til realitetsbehandling. Forholdet er at forbund etter forbund tar spørsmålet opp. Misnøyen blant våre kamerater over at de uorganiserte skal nyte de samme fordeler som de organiserte brer seg. Vi har en avtale innenfor kooperasjonen, der det er fastslått at alle skal organisere seg. Det er ingen som har noe mot denne ordningen. På enkelte arbeidsplasser har vi fått gjennomført gjensidig organisasjonsplikt. På fagkongressen opplevde vi imidlertid at de fremste tillitsmenn tok avstand fra forslaget i Handel- og Kontor. — Det faktiske forhold er jo at de uorganiserte knabber varer uten å betale for dem. Jeg tror det ville være en fordel om vi fikk vedtatt det foreliggende forslag så enstemmig som mulig. På arbeidsplasser der 50 prosent er organisert skulle organisasjonsplikt opprettes, først og fremst i statssektoren. Jeg er glad for at forbundsstyret har tatt denne saken opp.

Ludvik Wangsmo: Alle har gitt uttrykk for at de er enige i innstillingen. Vi bør vel være klar over at et slikt vedtak ikke bør bli en sovepute. Vedtaket er ikke ment slik. Vi bør innstille oss på en enda mer intens kamp mot de uorganiserte.

Jakobsen har berørt et forhold i forbindelse med punkt 4 i det framsatte forslag. Det gjelder arbeidere som har vært knyttet til et kortvarig anlegg, og som har fått anledning til å stå i sin opprinnelige fagforening. For kortere tidsrom kan vi dispensere fra regelen om at alle skal stå i fagforeningen på stedet.

Magne Mælumshagen, Oppland: LO har i dag 575 000 medlemmer. Det er det høyeste medlemstall fagorganisasjonen noen sinne har hatt. Likevel vet vi at det er mange uorganiserte. Er medlemskapet i fagorganisasjonen ikke attraktivt nok? Nå vet vi at alle, også de uorganiserte får alle fordeler som oppnås. Det er selvsagt ikke fagorganisasjonens oppgave å skape forskjell mellom arbeidere. Men de uorganiserte må få en egen status. Det burde

være visse grenser for folks omsorg for de uorganiserte. Jeg ville gjerne ha foreslått en tilføyelse til punkt 3 og punkt 4. Det ville være praktisk å oversende dem til redaksjonskomitéen.

Dirigenten beklaget, men strek var satt.

Jakob Jakobsen, Fosen, hadde ordet til forretningsordenen og beklaget at man hadde stemt for strek.

Kåre Bøystad, Fjellbrott, fortalte at man på hans arbeidsplass hadde ca. 80 prosent organiserte. Det er fagforeningsboka som spiller en rolle for folkene. Det er resultatene som teller her som overalt ellers i livet. Når det gjelder å få gjennomført kontingenttrekk innenfor vegvesenet, er det av stor betydning. Forbundet bør sette mye inn på å få dette satt ut i livet.

Ole Flesvigs sluttreplikk.

Ole Flesvig avsluttet debatten med disse merknader:

Det er nevnt av noen at vi bør gjøre denne uttalelsen så skarp som mulig. Den kunne kanskje vært formet annerledes, men så vidt jeg forstår er de fleste enige i innholdet.

Martinsen hevdet at det ikke var nok at vi i Arbeidsmandsforbundet tar saken opp men at fagorganisasjonen i sin helhet måtte løse dette spørsmålet. Jeg her helt enig i det.

Spørsmålet om ansiennitet er blitt berørt av flere talere. Her har vi ikke fått tilslutning av LO's jurister. De mener ikke vi kan unndra de uorganiserte rett til ansiennitet.

Kontingenttrekk innenfor vegvesenet har vært nevnt. Jeg tror at hvis samtlige samarbeidsutvalg uttaler seg for kontingenttrekk, så vil det være mulig å få gjennomført det. Vi har tatt opp denne saken, men vi må være klar over at det er en vanskelig sak. Vi må regne med at det blir sagt nei i første omgang.

Det er nevnt at vi burde gi de uorganiserte en bestemt status. Fagorganisasjonen har ennå ikke makt til dette, men vi arbeider mot et slikt mål. På samme måte må vi arbeide henimot det mål at alle skal være organisasjonspliktige når de står på en arbeidsplass.

Olaf Odden, Telemark, henstilte til forbundsstyret at denne saken ble tatt opp på LO's kongress i 1969.

Den framlagte uttalelse ble enstemmig vedtatt.

UTTALELSER OM HELLAS OG VIETNAM

Øystein Larsen la fram følgende forslag til uttalelser om Hellas og Vietnam:

Vietnam-uttalelser.

I årtier har det vietnamesiske folket kjempet for sin frihet. Landet var kolonisert av franskmennene fram til krigsutbruddet i 1940 da japanerne okkuperte landet. Ikke før var japanerne slått, så kom de franske kolonistene tilbake og ble i landet til de vietnamesiske styrkene vant en endelig seier i 1954. Genèvekonferansen samme år slo fast det vietnamesiske folkets rett til selv å avgjøre sin framtid som suveren og uavhengig nasjon.

USA ville det annerledes, og Genève-avtalen ble aldri satt ut i livet. Tvert om er Sør-Vietnam blitt fylt utenlandske tropper igjen, og mer enn ½ million fremmede soldater utkjemper nå en blodig krig i Sør-Vietnam mot folkets væpnede styrker, som er ledet av FNL, Den Nasjonale Frigjøringsfront.

Vietnam er et av symptomene på Nord-Sør-konflikten. I dag blir den fattige verden fattigere og den rike verden rikere, på tross av at alle sier at de vil gå inn for det motsatte. Vietnam er symbolet på de rike lands svik, og ingen må være i tvil om hva norsk arbeiderbevegelse mener om denne krigen.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund gir uttrykk for sin uforbeholdne solidaritet med frigjøringsbevegelsen i Vietnam.

Vi vil også gi vår støtte til det arbeidet som drives i Norge for å hjelpe Vietnam, og vi vil uttrykke vår generelle støtte til organisasjoner som Solidaritetskomitéen for Vietnam og det opplysningsarbeid som denne organisasjonen driver sammen med de radikale ungdomsorganisasjonene.

Det er på tide at også den norske Regjering inntar et klart standpunkt til denne vanvittige krigen.

Hellas-uttalelsen.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte tar skarp avstand fra det fascistiske diktatur som ved militærkupp har tatt makten i Hellas.

Vi er kjent med de overgrep de militære diktatorer foretar overfor demokratiets forkjempere og nevner i denne forbindelse arrestasjonen av den kjente og aktede fagforeningsmann, Toni Amantillos.

Den norske arbeiderbevegelse er innstilt på samarbeid med alle demokratiske og fredselkende krefter uansett hudfarge og religion, men vi ønsker ikke samarbeid med de krefter som har tilranet seg makten i Hellas.

Vi kan ikke godta at framtreddende offiserer fra militærjuntaen skal mottas som gjester i Norge. Vi kan heller ikke godta at norske militære skal besøke Hellas for opplæring i rakettskyting.

Vi retter en alvorlig henstilling til våre statsmyndigheter om at slike utvekslinger, som her er nevnt, ikke mer må bli aktuell under det regime som hersker i Hellas i dag.

Landsmøtet vil uttale sin sympati med de demokratiske krefter som kjemper under vanskelige forhold i Hellas, og vi retter en henstilling til statsmyndighetene om å benytte de midler de har til disposisjon både internasjonalt og nasjonalt for å få slutt på de uverdige forhold som hersker i dagens Hellas.

Dirigenten: Jeg synes forslagene til uttalelser er meget gode, og jeg vil foreslå at landsmøtet vedtar dem enstemmig.

Forsamlingen sluttet seg til dirigenten ved å applaudere, og forslagene ble enstemmig vedtatt.

Møtet sluttet kl. 12.40.

GRUPPEMØTENE ONSDAG KVELD

Onsdag ettermiddag var avsatt til møter i gruppene, og vi gjengir her referater fra de fire gruppemøter som ble holdt:

GRUPPEMØTET FOR MINERAL, SKIFER OG BERGVERK

År 1967, den 20. september, ble det holdt en konferanse for landsmøterrepresentanter som representerte mineral, skifer og bergverk.

Gruvesekretær Alfred Haugen, åpnet konferansen og ønsket samtlige vel møtt. Som sekretær ble valgt Erling Evanger.

Følgende dagsorden ble vedtatt:

1. Innstilling på representanter i tariffrådene.
2. Tariffrevisjonen.
3. Plassering av den 4. ferieuke.
4. Gruvekonferanse.

Når det gjaldt pensjonsspørsmålet foreslo Haugen at dette spørsmål ble tatt opp på landsmøtet som forutsatt av forbundsstyret.

Haugens forslag ble enstemmig vedtatt.

I tillegg til dagsordenen ble det vedtatt at et forslag fra Ole O. Odden, avd. 12, angående Sjøve Gruver skulle bli oversendt landsmøtets Redaksjonskomité.

1. Innstilling på representanter i tariffrådene.

Haugen refererte først navn på de representanter som ble valgt på forrige landsmøte.

Fra *Mineral* ble følgende innstilt:

Trygve Evensen, Jens P. Kines, Olaf Klausen, Birger Sjøvold og Olaf Torset. *Varamenn*: Arthur Bråten, Otto Furnes og Hallbjørn Roel.

Fra *Skifer* ble følgende innstilt:

Anders Gulliksrud og John Norheim. *Varamenn*: John Bilben og Bjørn Vestmann.

Fra *Bergverk* ble følgende innstilt:

Thorleif B. Støle, Wiktor Evjen, Erling Mikkelsen, Johs. Sandnes, Erling Evanger, John Staveli, Gunnar Haltli og Arthur Blix. *Varamenn*: Kjell Pedersen, Helge Stifjeld, Nils Toven, Magnus K. Sundt, Johs. Johannessen, Kåre Rugseth, Reidar Blokkum og Kurt Mortensen.

2. Tariffrevisjonen.

Haugen redegjorde kort for tariffrevisjonen neste år, og ventilette spørsmålet om hvordan de framtidige tariffoppgjør burde være. Uten å gjenta for mye av det Mentsen sa på landsmøtet, mente Haugen at det var like godt å gi ordet fritt til debatt om spørsmålet.

Det ble en ganske livlig debatt, hvor flere hadde ordet.

3. Plassering av 4. ferieuke.

Haugen redegjorde for dette spørsmål. Flere arbeidsplasser hadde hatt vansker med plasseringen av den 4. ferieuke på grunn av arbeidsgiverens holdning, men forbundet og LO arbeidet med spørsmålet.

4. Gruvekonferanser.

Forslaget fra Nordens Klippe om årlige gruvekonferanser som ble oversendt fra landsmøtet, ble debattert.

Et forslag fra Kurt Mortensen ble vedtatt oversendt Redaksjonskomitéen.

En svensk gjest på landsmøtet, Holger Hillbom hilste fra svenske kamerater.

Erling Evanger,
sekretær.

GRUPPEMØTET FOR VEGARBEIDSDRIFTEN, HAVNE- FYR- OG MERKEVESEN

År 1967, den 20. september, ble det holdt en konferanse for landsmøtorepresentanter som representerte vegarbeidsdriften, Statens Havnevesen og Fyr- og Merkevesenet.

Ved konferansens åpning var vel 100 representanter til stede. Dessuten møtte fra administrasjonen Ole Flesvig, Lars Nilsen og Nord-Norges-sekretæren, Edv. Laxå.

Som dirigent ble valgt *Harald Haugli*, Sørumsand, med Edv. Laxå, Bodø, som sekretær.

Følgende saker ble behandlet:

1. Vegarbeideroverenskomsten av 1966. 2. Tariffrevisjonen — Oppgjørformen 1967. 3. Innstilling på representanter med varamenn til tariffrådet for vegarbeiderne, samt arbeiderne i Havnevesenet og Fyr- og Merkevesenet.

Sak 1. Vegarbeideroverenskomsten av 1966.

Flesvig redegjorde her for en del punkter i overenskomsten som det har hersket en del uklarhet om.

Etter innledningen ble det reist en del spørsmål som ble besvart.

Sak 2. Tariffrevisjonen — Oppgjørformen 1967.

Flesvig redegjorde kort for tariffrevisjonen neste år. Han kom her inn på spørsmålet om samlet oppgjør eller en kombinasjon av samlet oppgjør og forbundsvise oppgjør. Deretter tok han opp et spørsmål som har gått igjen ved flere tariffrevisjoner, nemlig spørsmålet om hvorvidt forbundet ved kommende tariffrevisjon skal forlange vedlikeholdsarbeiderne i vegvesenet plassert på Statens Lønnsregulativ. Han mente å forstå stemningen blant vegarbeiderne dit hen at ønsket om å bli plassert på lønnsregulativet ikke var så sterkt nå som for en del år tilbake.

Etter denne innledning ble der en livlig debatt, hvor en hel del av representantene hadde ordet. Av debatten gikk det fram at representantene både var for og imot at en skulle kreve vedlikeholdsarbeidere plassert på Statens Lønnsregulativ ved tariffrevisjonen 1968.

Sak 3. Innstilling på representanter og varamenn til tariffrådet for vegarbeiderne, samt arbeiderne i Havnevesenet og Fyr- og Merkevesenet.

Flesvig redegjorde kort om denne sak, og det ble fra konferansen innstilt overfor valgkomitéen at en denne gang måtte få en representant fra hvert fylke i tariffrådet for vegarbeiderne. Deretter ble innstilling på representanter foretatt.

GRUPPEMØTE FOR RENGJØRINGSSEKTOREN

Harriet Andreassen var møteleder. *Ingrid Johansen*, Trondheim, sekretær.

Følgende dagsorden ble vedtatt:

1. Tariffrådet. 2. Overenskomster. 3. Tariffrevisjonen. 4. Agitasjon.

1. Landsmøtet hadde vedtatt at tariffrådet skulle utvides med 1 representant fra Bodø, så gruppemøtet skulle innstille på 6 representanter. For å få disse 6 best mulig fordelt utover landet, ble Oslo anmodet om å avgi en av sine representanter til fordel for det øvrige Østland. Oslo-representantene imøtekom velvillig anmodningen, og følgende ble innstilt:

Lillemor Strøm, Bodø, Ally Lund, Stavanger, Bergliot Helle, Bergen, Solbjørg Ohrø, Trondheim, Karine Pedersen, Oslo og Martha Johannessen, Halden.

2. Harriet Andreassen ga en orientering om overenskomstene og opprettelse av disse. Hun understreket sterkt at når vi får nye medlemmer og overenskomst skal gjøres gjeldende, må forbundet alltid få beskjed, slik at det formelle er i orden. Dette er jo særlig viktig med hensyn til at overenskomstene blir sagt opp i riktig tid. Dette gjelder arbeidsgivere både i og utenfor Arbeidsgiverforeningen.

3. Det ble en del debatt om neste års tariffrevisjon og hvilke saker som burde tas opp. Bl. a. ble nevnt: Ekstraarbeid på helligdager og dager før disse bør betales med 100 prosent. Nattarbeid bør også betales med høyere timelønnsats.

Det ble henstilt til de foreninger og grupper som var til stede på møtet, samt de av tariffrådets medlemmer som også var der, at de noterte seg alt som burde tas med i våre krav ved kommende tariffrevisjon.

Lønnen for rengjøringsarbeid må heves betraktelig ved første korsvei var representantenes enstemmige konklusjon på dette punkt på dagsordenen.

4. Harriet Andreassen orienterte om agitasjonsarbeidet og hva forbundet kan gjøre på dette felt. Det ble rettet en henstilling til alle foreninger om å legge en agitasjonsplan, f. eks. for noen dager.

Forbundet er da villig til å sende sekretæren for rengjøringssektoren for å være med på gjennomføringen av dette, forutsatt at planen for agitasjonsarbeidet kan godkjennes.

Harriet Andreassen. Ingrid Johansen.

ANLEGGSGRUPPENS MØTE

Gruppen for private anlegg og statens jernbane og kraftanlegg ble holdt under ledelse av Ludvik Wangsmo.

De oversendte saker ble behandlet. Et forslag til uttalelse om sysselsettingen ved statens anlegg ble vedtatt. (Se behandlingen side . . .).

Det ble utpekt medlemmer til tariffutvalgen.

Formiddagsmøtet torsdag 21. september.

Møtet som ble ledet av Kurt Mortensen tok til kl. 9.05. Det ble foretatt navneopprop. Edvard Laxå leste protokollen fra onsdagens formiddagsmøte, og den ble godkjent uten merknader.

FORTSATT BEHANDLING AV VEDTEKTENE

Landsmøtet fortsatte behandlingen av vedtektene.

Innstilling fra landsstyrets komité om § 5, punkt 3 og 4.

Øystein Larsen la fram innstillingen fra redaksjonskomitéen. Den var sålydende:

Punkt 3:

Landsmøtet består av de av foreningene valgte representanter og av landsstyrets medlemmer. Storavdelingens forretningsførere som ikke er medlemmer av forbundsstyret eller landsstyret, eller er valgt som representant, møter på landsmøtet med tale- og forslagsrett.

Foreningenes representasjonsrett regnes ut etter gjennomsnittstallet etter betalt ordinær kontingent siste oppgjørperiode (2 måneder) før landsmøtet innkalles.

Valg av representanter kan ikke finne sted før dagsordenen er behandlet av de som skal delta i valget av representanter. Til drøfting av landsmøtets dagsorden og valg av representanter, skal det holdes særskilt(e) møte(r) blant de som har stemmerett.

Valgbar som representant er bare den som har vært organisert i forbund tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge i minst 3 måneder før valget foretas, og ellers har sitt medlemskap i orden.

Punkt 4:

Valg av representanter til landsmøtet foregår etter følgende regler: 1 representant for hvert solgte 300 ordinære merke i siste oppgjørperiode (2 måneder) før landsmøtet innkalles.

Representasjonen skal søkes fordelt mellom de ulike yrkesgrupper i avdelingen.

Mindre avdelinger velger i fellesskap representant etter samme fordelingsnøkkel som nevnt foran.

Jakob Jakobsen, Fosen, var enig i landsstyrets innstilling for punkt 3's vedkommende. Når det gjaldt punkt 4 kunne han ikke stemme for innstillingen. Den ville bli vanskelig å håndheve ved arbeidsinnskrenkninger. Han opptok derfor følgende forslag:

Til vedtektenes § 5, punkt 3, annet avsnitt og punkt 4, første avsnitt: For avdelinger som står utenfor storavdelinger regnes representasjonsretten ut etter betalt ordinær kontingent de siste 3 måneder før landsmøtet innkalles.

Ole Jamtli, Mo: Æresmedlemmer blir fratatt representasjon ved denne formulering av paragrafen. Også de som har hvilende rettigheter blir diskriminert. Hvis landsmøtet vedtar landsstyrets innstilling, vil jeg protestere.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, var i tvil om hvordan han skulle stemme her. Vi bør være meget forsiktige, og saken bør nøye gjennomtenkes.

Erling Evanger, Stord, var klar over at landsmøtene tidligere har vært tungrodd, men ved denne nedskjæringen av representasjonen, vil det gå på demokratiet løs. Landsmøtene vil bli noe av en parodi.

Nils Trengereid, Bergen—Hordaland: Merkesalget har vært gjeldende også før ved valg av representanter til landsmøtet. Det er en misforståelse å tro at den foreslåtte ordning vil innebære en innskrenkning av representasjonen.

Bernt Alfsen: Jeg tror også det må foreligge en misforståelse her. Representasjonen har også tidligere vært beregnet på antall solgte merker. Før sto det innbetalt kontingent av 40 medlemmer.

Forandringen framkommer bare ved at vi nå går over til to ukers merker. Man behøver et mindre antall merker for å få to representanter. Og tallet på representanter på landsmøtet vil bli større.

Ingvald Hugaas, Giken: Jeg kan forstå Jamtlis reaksjon. Innstillingen er uttrykk for en tydelig tendens. Den kom til uttrykk i en samtale jeg hadde med en av sekretærene i forbundet. Han sa: Hva skal vi med representanter på landsmøtet som ikke sier noe. Vi fastholder vårt forslag fra Giken.

Øystein Larsen: Når det legges fram noe nytt, er det naturlig at det reageres, men faktum er at forslaget om tre måneder i stedet for to måneder vil bety en fordel for mindre foreninger.

Forslaget om å bibeholde to måneder vil gå ut over de mellomstore foreninger, mens tre måneders-grensen vil bety en fordel for disse foreninger. Jeg vil samtidig få si at vi alltid har bygget valg av representanter til landsmøtet på antall solgte merker. Jamtli hevder at æresmedlemmer vil bli sjaltet ut. Han er selv valgt til representant til dette landsmøtet, og det blir ingen endring på dette punkt. Det blir sagt at vi bør drøfte dette spørsmål nøye og grundig. Ja, vi har gjort det. — Evanger hevder at representasjonsretten blir innskrenket. Det faktiske forhold er at den blir utvidet. Jeg opprettholder forslaget fra landsstyret.

Alfred Haugen, ville gjerne ha brakt på det rene hvilken sekretær i forbundet som hadde uttalt det Hugaas hadde referert.

Jakob Jakobsen, Fosen: Hvis landsstyret kan finne en form slik at det ikke blir en innskrenkning av representasjonen til landsmøtet, vil jeg stemme for forslaget. Men slik innstillingen er nå, virker den urettferdig. Han opprettholdt derfor sitt forslag.

John Stokke, Orkanger, hadde stor sympati for forslaget fra Giken. Medlemstallet i hans forening var gått katastrofalt tilbake. I 1963 hadde vi to representanter, men med det nåværende tall på betalende medlemmer har vi ikke mer enn 1 representant. Vi har 51 medlemmer som ikke betaler kontingent. Jeg vil støtte forslaget fra Giken.

Anders Bj. Rodal, Aura: Innstillingen bygger på storavdelinger, men vi har ikke storavdelinger over alt. Mange foreninger har bare 10—15 medlemmer. Da blir det flere foreninger som velger sammen. Jeg tar opp følgende forslag:

Tidligere tekst i § 5, punkt 4, foreslås opprettholdt.

Harald Øveraas: Her må det foreligge ganske store misforståelser, og jeg vil forsøke å oppklare disse. Jakobsen snakker om at den nye ordning vil medføre innskrenkninger. Ingen kan i dag si at den nye ordning vil kolliderere med sysselsettingen. Det er avhengig av når vi skal ha landsmøte. April—mai kan bli lagt til grunn for innkallingen av landsmøtet, og vi vet ingen ting om hvordan sysselsettingen er på det tidspunkt. — Jeg vil også presisere at det her ikke er spørsmål om en begrensning av representasjonsretten. Hvis vi hadde hatt den representasjonsordningen som er foreslått her til dette landsmøte, så ville Trøndelagsbenken vært atskillig større. Det er merkesalget som er lagt til grunn i begge tilfeller. Hviket uføre ville vi ikke komme opp i hvis bare medlemstallet skulle bli lagt til grunn? — Æresmedlemmenes status er nevnt her. De er valgbare også etter den nye ordningen. Selvsagt. Jeg vil i likhet med Larsen si at det forslaget som er lagt fram er grundig diskutert, og det vil gi en rettferdig fordeling.

Torodd Borch, Svartnes, trodde i likhet med Øveraas at den foreslåtte nyordning ble misforstått av enkelte.

Ole Flesvig understreker at nyordningen ikke ville føre til noen innskrenkning i representasjonen. Etter nyordningen ville dette landsmøtet ha fått 3 representanter mer, men det ville nok blitt endel forskyvninger. Det har imidlertid sammenheng med dannelsen av storavdelinger. Ved neste landsmøte vil vi ganske sikkert ha flere storavdelinger. Jeg tror alle vil være enige i at det er antall solgte merker som må være avgjørende. Vi har foreninger med 200 medlemmer hvor halvparten har fri-merker. Det er tross alt de betalende merker som gjør at forbundet kan drive sin virksomhet, og det er også de betalende som må danne grunnlaget for representasjonen. Jeg anbefaler derfor innstillingen.

Ingvald Hugaas, Giken: Det var ikke sekretær Alfred Haugen som sa de ordene jeg siterte.

Harald Øveraas var ikke tilfreds med denne uttalelse av Hugaas. Det burde komme en klarere uttalelse fra ham.

Jakob Jakobsen, Fosen: Når Flesvig nevner at det er en forening som har 200 medlemmer og at det er halvparten med frimerker, så må dette skyldes innskrenkninger. Er det avd 403 han sikter til?

Ole Flesvig: Jeg siktet ikke til noen bestemt avdeling. Vi har imidlertid totalt 17 prosent som gjør opp med frimerker, og jeg er selvsagt klar over at det bl. a. skyldes ledighet.

Edvard Laxå: Hugaas vil ikke si hvilken sekretær i forbundet han siterte. Hvis han sikter til meg, så må det hele bero på en misforståelse. Jeg har ikke uttalt meg slik.

Egil Solhaug, Rana, la fram følgende forslag:

Punkt 4: Avsnitt 1 — Tilføyes etter siste punktum:
Det skal da her også regnes 4 merker pr. æresmedlem.

Ved voteringen ble første del av innstillingen angående punkt 3, punkt 1 vedtatt. Deretter ble det votert over 2. avsnitt. Det ble satt opp mot Jakobsens forslag. Voteringen ga til resultat at innstillingen ble vedtatt med stort flertall. Det ble så votert over de to siste avsnitt i punkt 3, og de ble enstemmig vedtatt. Rodahls forslag ble forkastet.

Dirigenten opplyste at landsstyret tiltrådte forslaget fra Egil Solhaug. Han spurte om Jamtli da kunne trekke sitt forslag tilbake.

Ole Jamtli, Mo: Ja, jeg trekker mitt forslag tilbake.

Innstillingen med Solhaugs forslag tilføyd ble vedtatt mot 5 stemmer.

Det ble vedtatt å utsette behandlingen av § 17, Stønad under arbeidsstans, til man hadde behandlet kontingentparagrafen.

KONTINGENTSPØRSMÅLET

Her forelå følgende forslag:

§ 19.

KONTINGENT

Nr. 18

Pkt. 1.

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsforening, foreslår:

Kontingenten heves til kr. 4.50 pr. uke for heltbetalende og kr. 3.00 pr. uke for halvtbetalende. For F-merker ingen kontingent. Kontingenten fordeles slik:

Heltbetalende: Til forbundskassen kr. 3.50 pr. uke, til kampfondet kr. 0.50 pr. uke og til Stønadskassen kr. 0.50 pr. uke.

Nr. 19

Pkt. 2:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsforening, foreslår:

Kontingenten for direkte medlemmer heves til kr. 4.50 pr. uke for heltbetalende og kr. 3.00 pr. uke for halvtbetalende.

Kontingenten fordeles slik:

Heltbetalende: Til forbundskassen kr. 3.50 pr. uke, til kampfondet kr. 0.50 pr. uke og til Stønadskassen kr. 0.50 pr. uke.

Halvtbetalende: Til forbundskassen kr. 2.00 pr. uke, til kampfondet kr. 0.50 pr. uke og til Stønadskassen kr. 0.50 pr. uke.

Nr. 20

Nytt pkt.:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt under § 19, sålydende:

Forbundet dekker utgiftene til enkeltstående foreninger som ikke er gått inn i sammenslutninger til storavdeling. Videre dekker forbundet utgiftene med lønn til forretningsførere i storavdelingene og deres administrasjonsutgifter, som utbetales 4 ganger i året eller hvert kvartal til foreningen.

Kontingenten blir indeksregulert etter Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks.

Nr. 21

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

å gå over til månedsmarker istedenfor ukemarker som nå.

Motivering:

Da en rekke forbund har gått over til månedsmarker, vil en anta at ordningen har vært fordelaktig, ikke minst for avdelingene. En må heller ikke se bort fra at en ved bruk av månedsmarker lettere kan få gjennomført lønnstrekk av kontingent, i første rekke ved Statens anleggsdrift.

Nr. 22

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Forbundet fastsetter prisen på kontingentmerkene slik at foreningens hele administrasjonskontingent er innregnet. Ordningen med «agitasjosbidrag» til storavdelingene og at foreningene trekker administrasjonskontingenten fra ved oppgjøret, bibeholdes.

Motivering:

Kontingenten blir lik for alle medlemmer uansett hvilken avdeling de står tilsluttet. Med systemet i dag kan dette variere stort.

Landsstyret innstiller:

Kontingentspørsmålet vil bli nærmere utredet og forslag vil bli lagt fram på landsmøtet om kontingentens størrelse, anvendelse og innbetalingsform.

Landsstyret forela denne innstillingen på landsmøtet:

§ 19, KONTINGENT

Landsstyrets innstilling:

Det foreslås at forbundet fra 1. januar 1968 går over til å nytte 2 ukers kontingentmerker.

Når det gjelder kontingentens størrelse foreslår utvalget følgende satser:

Heltbetalende 2 ukers merker ..... kr. 8.50
Halvtbetalende 2 ukers merker ..... » 5.50

Det foreslås følgende fordeling av kontingenten:

Heltbetalende:

Til forbundskassen ..... kr. 6.10 pr. 2 ukersmerke
Til Kampfondet ..... » 1.00 » » »
Til Stønadskassen ..... » 1.40 » » »

Halvtbetalende:

Til forbundskassen ..... » 3.10 » » »
Til Kampfondet ..... » 1.00 » » »
Til Stønadskassen ..... » 1.40 » » »

For direkte medlemmer foreslås kontingenten satt til kr. 9.50 pr. 2-ukers merke for 1/1 betalende medlemmer og kr. 6.50 for 1/2-betalende medlemmer.

Det foreslås slik fordeling:

Heltbetalende:

Til forbundskassen ..... kr. 7.10 pr. 2 ukersmerke
Til Kampfondet ..... » 1.00 » » »
Til Stønadskassen ..... » 1.40 » » »

Det er forutsetningen at F-merkene skal være gratis som hittil.

På grunn av overgangen til 2-ukers merker foreslås teksten i § 21, punkt 2, endret fra 24 timer pr. uke til 40 timer i en 2-ukers periode.

BERNT ALFSENS INNLEDNINGSFOREDRAG

Hovedkasserer *Bernt Alfsen*, holdt dette innledningsforedrag: Når det gjelder kontingenten i forbundet ble det på landsstyremøtet i januar i fjor valgt et utvalg på 3 medlemmer som fikk i oppdrag å lage en innstilling til forbundsstyret og landsstyret om kontingenten i neste landsmøteperiode.

Utvalget har bestått av Ludvik Wangsmo, Kjartan Olsen og Bernt Alfsen. Det er kommet fram til den innstilling som ligger på representantenes bord.

Under arbeidet med saken har utvalget konstatert at det i perioden siden siste landsmøte har funnet sted en betydelig prisstigning som har medført økte utgifter for forbundet. Det gjelder økte lønnsutgifter til forbundets personell, både funksjonærer og tillitsmenn. Det gjelder økte takster for porto og telefon og økte priser for kontormateriell. Prisene for trykking har gått opp og dette har medført større utgifter til forbundets fagblad og til trykking av overenskomster m. v.

Når det gjelder overenskomstene har disse fått en bedre standard enn tidligere. Forbundsstyret har funnet at overenskomstene er et så betydningsfullt dokument for medlemmene at disse bør ha en viss kvalitet også rent utstyrsmessig. Billettprisene har steget, og det samme gjelder satsene for diet og arbeidstap i forbindelse med reiser og møter.

Den utvidelse som har funnet sted når det gjelder forbundets administrasjon betyr også selvsagt økte utgifter både til lønninger, reiser i anledning forhandlinger og møter m. v. Økingen i administrasjonen har gjort det mulig å drive mer agitasjon og å utvide opplysningsvirksomheten. Erfaringen viser at det til enhver tid er mer enn nok oppgaver for forbundets tillitsmenn å arbeide med. At forbundet har tilstrekkelig mannskap til å kunne ta seg av alle saker som melder seg, er selvsagt meget viktig.

En annen ting som har innvirkning på forbundskassens økonomi er overgangen til storavdelinger. Landsstyret har ansett denne saken av så stor betydning at for å kunne få gjennomført ordningen i så stor utstrekning som mulig, er det vedtatt å yte et tilskudd til storavdelingene på 25 øre pr. 1/1-betalende kontingentmerke, og 10 øre for 1/2-betalende merker i tillegg til kasserergodtgjøringen på 5 øre som går til alle avdelinger.

Bortimot halvparten av forbundets betalende medlemmer er nå tilsluttet storavdelinger. En reduksjon på 30 øre pr. 1/1-betalende merke for så mange medlemmer betyr selvsagt en betydelig inntektssvikt for forbundskassen.

På siste landsmøte ble det vedtatt å endre betingelsene for å få forbundets gullmerke slik at 25 års medlemskap i forbund tilsluttet LO gir rett til å få gullmerket. Dette har ført til en betydelig merutgift for forbundskassen. Siden forrige landsmøte har det medgått over 57 000 kroner til innkjøp av gullmerker.

Bruttokontingenten — om en kan si det slik — er til forbundet i dag kr. 3.15 pr. ukemerke for 1/1-betalende medlemmer og kr. 2.10 for 1/2-betalende medlemmer.

Av de 1/1-betalende merker er kontingenten til LO	kr. 0.84
til Kampfondet	» 0.50
til Stønadskassen	» 0.70
Videre fragår kass.godtgj. til avdelingene med	» 0.05

Dette blir tilsammen . . . . . kr. 2.09

Når det gjelder kontingenten fra de vanlige avdelinger blir det da tilbake kr. 1.06 til forbundskassen. Når det gjelder storavdelingene kommer videre tilskuddet på 25 øre til fradrag, slik at kontingenten til forbundskassen fra disse avdelinger blir 81 øre for 1/1-betalende medlemmer.

For 1/2-betalende medlemmer er kontingenten i dag kr. 2.10 pr. ukemerke.

Kontingenten til LO for disse merker er	kr. 0.42
Til Kampfondet	» 0.50
til Stønadskassen	» 0.70
Kass.godtgjørelse til avdelingene	» 0.05

Tilsammen . . . . . kr. 1.67

Av kontingenten fra de vanlige foreninger blir det da tilbake 43 øre til forbundskassen. For storavdelingene går videre tilskuddet på 10 øre fra, slik at av kontingenten fra disse foreninger blir det tilbake 33 øre til forbundskassen.

Av denne kontingenten som her er nevnt skal forbundskassen videre betale kontingent til en rekke innenlandske, nordiske og internasjonale organisasjoner som forbundet er tilsluttet. Enhver vil vel skjønne at det ikke lar seg gjøre å finansiere forbundets virksomhet med en slik kontingent.

Når det gjelder oppgjørformen av kontingenten, foreligger det forslag fra avd. 405 Rana-anleggenes Fagforening, om å gå over til månedskontingent. Utvalget er også av den oppfatning at det ville være fordelaktig å nytte kontingentmerker med lengre varighet enn 1 uke, men en fant ikke å kunne anbefale å gå over til å nytte månedsmarker. Utvalget foreslår derfor at forbundet

fra 1. januar 1968 går over til å nytte kontingentmerker med 2 ukers varighet. En slik ordning vil medføre en betydelig forenkling for foreningenes kasserere når det gjelder arbeidet med kontingentrappporter og oppgjør til forbundet. Særlig vil dette ha betydning for forretningsførerne i storavdelingene hvor det er så mange medlemmer. Den tid som forretningsførerne ved en slik ordning får frigjort kan de da nytte til annet viktig arbeid i foreningen.

Når det gjelder kontingentens størrelse har utvalget foreslått følgende satser:

Heltbetalende 2-ukers merker	kr. 8.50
Halvtbetalende 2-ukers merker	» 5.50

Det foreslås følgende fordeling av kontingenten:

Heltbetalende:

Til forbundskassen	kr. 6.10	pr. 2-ukers merke
Til Kampfondet	» 1.00	» » »
Til Stønads-kassen	» 1.40	» » »

Halvtbetalende:

Til forbundskassen	» 3.10	» » »
Til Kampfondet	» 1.00	» » »
Til Stønads-kassen	» 1.40	» » »

For direkte medlemmer foreslås kontingenten satt til kr. 9.50 for 2-ukers merke for 1/1-betalende medlemmer og kr. 6.50 for 1/2-betalende medlemmer.

Det foreslås slik fordeling:

Heltbetalende:

Til forbundskassen	kr. 7.10
Til Kampfondet	» 1.00
Til Stønads-kassen	» 1.40

Det er forutsetningen at F-merkene skal være gratis som hittil.

Regner vi om dette forslaget til ukekontingent vil vi se at det utgjør kr. 4.25 pr. uke for 1/1-betalende medlemmer. Da den nåværende kontingenten er kr. 3.15 pr. uke betyr forslaget en forhøyelse på kr. 1.10 pr. uke. Vi må imidlertid ta i betraktning at fra 1. juli i år ble kontingenten til FSK forhøyd med kr. 0.20 pr. uke. Forhøyelsen til forbundet blir således kr. 0.90 pr. uke.

§ 21 om de kontingentfrie medlemmer ble endret slik at 24 timer ble forandret til 40 timer i 2-ukersperioden.

Om landsmøtet vedtar dette forslaget, vil kontingenten i vårt forbund fortsatt ligge lavere enn i andre forbund som det er natur-

lig å sammenlikne med. Utvalget er imidlertid av den oppfatning at hvis landsmøtet vedtar dette forslaget, vil det medføre et rimelig overskudd i forbundskassen og dermed gi muligheter for forbundet til å kunne utføre sin virksomhet til beste for medlemmene.

ORDSKIFTET

Dirigenten ville foreslå at man delte diskusjonen opp i tre deler, at man først diskuterte kontingenten generelt, for det annet innbetalingsmåten — en eller to uker — og for det tredje, kontingentens størrelse.

Landsmøtet sluttet seg til dirigentens forslag.

Olav Gudmundsen, Odda, pekte på det forslaget som Odda og omegn Arbeidsmannsforening hadde fremmet. Vi arbeider jo på ulike vilkår som varierer fra sted til sted. I de 3½ år jeg har virket som forretningsfører i en storavdeling er jeg kommet til at kontingenten bør heves og at den bør legges om. Vi diskuterte dette spørsmålet på en konferanse hvor 11 forretningsførere fra storavdelinger var med, og det forslaget som er fremmet fra avd. 471 er i grunnen et resultat av dette møte.

Torodd Borch, Svartnes: Dette med kontingenten er et sårt punkt for medlemmene. De vegrer seg for å betale den nåværende kontingent. Likevel er vi klar over at den prisstigning og lønnsøkning som har funnet sted gjør det nødvendig med en kontingentforhøyelse. Vi har tillit til de som sitter i landsstyret, og vi har anbefalt innstillingen, selv om man nok kan beklage at vi må legge på kontingenten. Vi må imidlertid yte i samsvar med utviklingen.

Alfred Haugen: Etter Alfsens innledning skulle det kanskje være unødvendig å peke på hvor nødvendig det er å få en forhøyelse av kontingenten. Det spørsmål vi må stille oss er om det er et rimelig forhold mellom den kontingent vi betaler i dag og den som ble betalt før og under krigen. I 1935 betalte vi kr. 1.85 i kontingent. På Nordlandsbanen lå akkordprisen da på kr. 1.50—1.60—1.70 pr. time. En timelønn var altså omtrent lik det et ukemerke kostet. Jeg undres på hva våre medlemmer ville ha sagt hvis vi bestemte at ukekontingenten skulle være i samsvar med en timelønn. Våre medlemmer forlanger stadig større service. Hvis de skal få det, må forbundet ha de nødvendige midler. Som til-litsmann har jeg lagt merke til at avdelingene er glad for besøk. De sier gjerne: Nå må det ikke gå 5 år, før dere kommer igjen! Men det koster penger å reise rundt i distriktene. Det er et faktum at vi ofte må sitte i Oslo og diskutere om vi har råd til å besøke

avdelinger som ligger langt av gårde, særlig på bakgrunn av at vi har underskudd på driften. Vi tror den personlige kontakt med medlemmene har stor betydning, men da må vi ha de nødvendige midler. Det kan ikke gå lenger med den kontingenten vi har i dag. Jeg har da også det inntrykk at de fleste er innforstått med en forhøyelse. Jeg har vært til stede på landsmøter der de uten debatt har forhøyd kontingenten til kr. 4.00 pr. uke. Svenska Gruvarbetareförbundet vedtok uten debatt en betydelig kontingentforhøyelse. Jeg vil anbefale innstillingen. Ikke minst av hensyn til vår kursvirksomhet. Vi hadde ett forbundskurs, og vi har utvidet til to. Det er meningen å forsøke med tre forbundskurs, men de koster kr. 30 000.00 hver. Disse kursene er nødvendige. La oss få midler til å sette dem i gang! (Bifall).

Dirigenten: Kan vi ikke ta en votering med én gang. (Ny applaus.)

Jakob Jakobsen, Fosen (til forretningsordenen): Vi må ha debatten helt ut.

Dirigenten: Vi kan ta en foreløpig votering.

Johan Skrede, Sunnfjord: Jeg vil be om at vi tar en votering over kontingentens størrelse med en gang.

Knut Nymoene, Buskerud: Vi er vel alle klar over at vi må ha en kontingentforhøyelse. I Buskerud har et årsmøte vedtatt en kontingent på kr. 5.00 pr. uke. Det forslaget som foreligger her, innebærer en for stor forhøyelse. Den bør deles på to etapper:

Dirigenten: Innbetalingsmåten skal vi diskutere senere.

Jakob Jakobsen, Fosen: Vi er klar over at kontingenten må forhøyes. Nå er kontingenten kommet opp i kr. 3.15. Siden den tid har det vært prisstigning. Det er ting som taler for at storavdelingene koster mye. Hvordan blir det med de små avdelinger? Får disse noe igjen for kontingenten?

Dirigenten mente dette var spørsmål som sorterte under avsnittet om innbetalingsmåten.

Jakob Jakobsen (fortsatte): Hva vil dere gjøre med de små foreninger som blir stående utenfor storavdelingene? Vil det bli lettelsener for de foreninger som står utenfor? Jeg synes det er merkelig at vi først skal vedta kontingentens størrelse og deretter behandle innbetalingsmåten. Dette må sees under ett.

Christian Grøndahl, Vest-Agder (til forretningsordenen): Jeg synes det er nokså merkelig at dirigenten stadig klubber ned talere som går litt grundigere inn på spørsmålet.

Dirigenten: Landsmøtet har sjøl vedtatt å behandle denne saken punktvis.

Odd Paulsen, Bjørnvatn: Vi har vedtatt hvordan vi skal behandle denne saken, og dirigenten opptrer helt riktig. (Applaus.)

Kjartan Olsen (til forretningsordenen): Hvis vi skal behandle kontingentforhøyelsen i det vide og brede, blir det kostbart. Stem over ukes- eller 2-ukers merker!

Olav Gudmundsen foreslo:

Forbundet går over til månedsmerker.

Øystein Larsen: Har Rana-avdelingen tatt opp sitt forslag om månedsmerker?

Dirigenten: Dette forslaget er ikke tatt opp.

Ved voteringen ble 2-ukers merker enstemmig vedtatt.

Bernt Alfsen: Vi skal nå ta kontingentens størrelse opp til behandling. Innstillingen ligger på representantenes bord. Forbunds- og landsstyret har enstemmig anbefalt forslaget, og jeg vil tilrå at landsmøtet også enstemmig slutter seg til.

Arne Pedersen, landsstyret: Det er klart at vi ligger for lavt i kontingent i vårt forbund. Her er ikke plass for noe prutningsmonn. I Buskerud har vi alt foretatt en stor forhøyelse. Vi startet vår storavdeling med et godt medlemsgrunnlag, men etter hvert har vi fått nedgang i medlemsmassen, og det ble vanskelig med driftsmidler. Derfor måtte vi ta en stor forhøyelse, og vi er kommet opp i kr. 5.00. Vi blir kanskje nødt til ytterligere forhøyelse. Jeg vil henstille til forsamlingen ikke å diskutere kontingentens høyde. Vi kommer ikke utenom denne forhøyelse. Derimot burde vi overveie å gå til det skritt som ble forkastet på forrige landsmøte, nemlig å indeksregulere kontingenten. Ett forbund innenfor LO har vedtatt en slik indeksregulering, og etter

min mening burde også vårt forbund vedta en liknende bestemmelse. Da ville vi for ettertiden unngå slike debatter som den vi har hatt i dag. Jeg tar opp dette forslaget:

Kontingenten indeksreguleres prosentvis i takt med de lønnstillegg som til enhver tid oppnås, det være seg lønnstillegg oppnådd ved tariffrevisjoner, samt indekstillegg.

Nils Trengereid, Bergen—Hordaland, støttet forslaget fra landsstyret. Det er sagt at medlemmer går ut, hvis vi forhøyer kontingenten. Jeg har inntrykk av at dette argument alltid har vært brukt, men det viser seg at de dystre spådommer ikke slår til. Vi må ha denne forhøyelse. Ellers kan vi gi opp hele vår virksomhet.

Jakob Jakobsen, Fosen, var ikke enig i indeksregulering av kontingenten. En forhøyelse av kontingenten er vel ikke til å unngå. Alle forbund har forhøyd kontingenten. At forbund som har medlemmer med en timelønn på 15—20 kroner timen går til forhøyelse, er naturlig, men vi er også et lavtlønnsforbund. Vi bør være forsiktige. Spørsmålet bør vurderes nøye. Vi bør tenke på de sektorer innenfor vårt forbund hvor vi har en timelønn på 8—9 kroner. Jeg presiserer imidlertid at jeg ikke er mot en forhøyelse. Jeg har levert et forslag som går ut på at avdelinger som står utenfor storavdelinger må få slippe med kr. 8.00. Jeg er ellers redd for at vi vil miste medlemmer.

Dirigenten: Jeg har ikke sett noe til dette forslaget.

Jakob Jakobsen refererte sitt forslag, som var sålydende:

Jeg foreslår at avdelinger som står utenfor storavdeling betaler kr. 8.00 for 2-ukers helmerke, slik at de kan ha kr. 0.50 pr. 2-ukers merke for utgifter til møtevirksomhet i avdelingen, og de nødvendige utgifter kan dekkes.

Olav H. Stigen, Telemark: I vår avdeling har medlemmene gått til kr. 5.00. Med denne forhøyelsen må vi legge på kr. 1.10. Jeg tror det blir vanskelig. Jeg vil spørre om det er mulig å få noen forhøyelse av tilskuddene til storavdelingene. Det er mulig at vi maler forholdene svarte, men vi er betenkte.

Johan Skrede, Sunnfjord, syntes vi burde tenke på den situasjon vårt forbund er i. Vi har fått storavdelinger. Hvis vi vil nå målet, må vi også ville midlene. Jeg vil foreslå at administrasjonskontingenten blir lagt på kontingenten. Administrasjonen av storavde-

lingene burde være forbundets sak. Jeg tar opp mitt forslag om at administrasjonskontingenten går inn i den alminnelige kontingent, men at spørsmålet blir sendt tilbake til forbundsstyret til nærmere behandling. Mitt forslag er sålydende:

Kontingenten blir auka til heltbetalende 2-ukers merke:

Kr. 12.00 til forbundet pr. 1. januar 1968.

Dei andre satsane vert regulert tilsvarende.

Forslaget er framsett under føresetnad av lik kontingent for alle, og at Norsk Arbeidsmandsforbund tek alle utlegg i høve administrasjonen av alle foreninger i organisasjonsområdene.

Karl Pettersen, forbundsstyret: I tilfelle det blir spørsmål om å sende saken tilbake, må det bli til budsjettkomiteén. Forbunds- og landsstyret har anbefalt den innstilling som ligger på representantenes bord.

Harriet Andreassen advarte mot utsettelse. Hvis vi utsetter denne saken i dag, blir det ikke tale om å reise hjem i morgen kveld. Jeg vil anbefale at vi gjør oss ferdig med denne saken i kveld, sa hun.

Olav Gudmundsen, Odda, foreslo at saken gikk over til budsjettkomiteén.

Det ble straks foretatt votering over Gudmundsens forslag. Det ble forkastet med stort flertall, og man fortsatte debatten.

Anders Bj. Rodal, Aura, var enig i forhøyelsen av kontingenten. Det er klart at det må koste penger å drive en så omfattende virksomhet som forbundet gjør. Enkelte mener at det blir for lite. Det er mulig, men jeg vil gå inn for landsstyrets innstilling.

Revisjonssjef *Ingemund Haugen*, LO's revisjonskontor, ville legge fram enkelte opplysninger. LO's kongress i 1965 vedtok å indeksregulere sin kontingent, og det er vel sannsynlig at LO kommer til å øke sin kontingent. Det er nettopp foretatt en beregning som viser at LO trenger mer penger for å kunne dekke sine utgifter. I løpet av to år vil kontingenten i LO antakelig øke, og det vil ramme også dette forbund.

John Nordnes, Vestfold: Vi har enkelte problemer i et lite fylke som Vestfold. Vi hadde håpet å komme inn i en storavdeling ved å slå oss sammen med Østfold med en fastlønt sekretær, men nå har Østfold startet alene. Personlig har jeg ikke noe imot for-

høyelse, men hvordan skal vi legge saken fram for våre medlemmer? Kan vi si at vi legger på kontingenten for å få en fastlønt sekretær? Vi ville gjerne ha et konkret svar på dette spørsmålet.

Karl Kolstad, Vest-Agder, trodde landsstyrets innstilling om kontingenten representerte det minimum som var nødvendig. Skal vi ha noe igjen, må vi betale. Dette er et minimum av hva vi må ha.

Kjartan Olsen, forbundsstyret: Vi har vurdert dette spørsmålet meget nøye. Jeg for min del hadde gjerne sett at vi kunne gått litt høyere opp. Etter nøyaktige beregninger har vi imidlertid stoppet ved kr. 8.50. Det er en gammel oppfatning at man ikke tør komme hjem etter at man har foretatt en kontingentforhøyelse. Vi skal imidlertid huske på at vi har gått til ansettelse av to nye sekretærer, en sekretær i rengjøringssektoren og en reise- og agitasjonssekretær. De har begge alt gjort et utmerket arbeid. Hvis man vil at disse to skal fortsette, så må vi stemme for forslaget fra landsstyret. I gamle dager betalte vi atskillig mer i kontingent enn hva vi tjente pr. time. Da kostet det litt å stå i fagforeningen. Det er blitt foreslått en ensartet kontingent. Tanken er meget god, men det er et altfor innviklet spørsmål til at et landsmøte uten vilere kan gå med på det uten en utredning. Hvis vi skulle få gjennomført ensartet kontingent og at alle forretningsførere fra storavdelingene skulle komme på forbundets lønnsbudsjett, ville det bli et så omfattende problem at det nok må vurderes høyere. Det er neppe modent til å avgjøres ennå. — Når det gjelder indeksregulering av kontingenten, vil jeg anbefale det.

Knut Nymo, Buskerud: Vi er klar over at en stigning må vi ha, men en kontingentforhøyelse på kr. 1.80 i løpet av 6 måneder kan kanskje bli vel mye. Det blir tilfellet i Buskerud. Kan den ikke tas i to etapper? Jeg vil ikke ta opp noe forslag om det uten å få støtte i salen.

Olav Gudmundsen, Odda: Vi har sendt inn ikke mindre enn tre forslag i forbindelse med kontingenten, men vi har egentlig ikke hørt noen reaksjon på dem. Jeg mener i et hvert fall at budsjettkomitéen kan behandle våre forslag, i et hvert fall forslag nr. 20, om at forbundet skal dekke utgiftene til foreninger som ikke er gått inn i storavdelinger og at det også skal dekke utgiftene til forretningsførerne. Jeg tror det ville være greit om vi fikk en debatt om dette spørsmålet.

Knut Gjersvoll, Sando: Enkelte representanter sier at de ikke vet hvordan de skal forklare medlemmene nødvendigheten av å forhøye kontingenten. Da må de ikke ha behandlet dagsordenen, for der sto det tydelig at landsmøtet ville behandle kontingentens størrelse. I vår avdeling har vi gått enda høyere enn det forslaget her innebærer. Jeg har full tillit til at forbunds- og landsstyret har vurdert dette spørsmålet og i den sammenheng hvor langt vi kan gå. Nå har vi imidlertid hørt at vi må regne med en forhøyelse av kontingenten til LO. Skal vi ikke som sosialister kunne ofre 1 prosent av vår fortjeneste for å holde oppe levestandarden? Jeg vil anbefale innstillingen på det varmeste, og vedtaket bør helst være enstemmig.

Harriet Andreassen pekte på at det hadde vært en jevn lønnsstigning siden 1964, men kontingenten har omtrent ikke steget noe. Det er et misforhold her. Det blir hevdet her at stigningen er så stor, men vi må huske på at vi nå går over til 2-ukers merker. Økingen er kr. 1.10 for A-merker og 50 øre for B-merker.

Alfred Haugen syntes Jakobsens tilleggsforslag var nokså unødvendig. Det er ikke riktig som han sier at vi er et utpreget lavtlønnsforbund. Det er en ganske stor gruppe innenfor vårt forbund som tjener kr. 18.00—20.00 pr. time.

Arne Ødegaardsstuen, Oppland: Forrige landsmøte lå på et høyt nivå. Jeg tror ikke den samme karakteristikken kan gis dette landsmøte. Jeg synes det skulle vært unødvendig å diskutere dette spørsmålet videre. Vi kunne uten videre debatt godta det forslaget som ligger her og ikke holde på i timevis med å diskutere det.

Nils Trengereid, Bergen—Hordaland, advarte mot Jakobsens forslag. Når det gjaldt indeksregulert kontingent var det forslag om dette også på forrige landsmøte. Det ble nedstemt, og Jakobsen må ta et stort ansvar for at det ble nedstemt. Til slutt et spørsmål: Har budsjettkomitéen vurdert tilskuddet til storavdelingene?

Morten Antonsen, Namdal: Alle representanter har vært enig i forhøyelse. Alle har tatt et standpunkt. Da synes jeg det ikke har noen hensikt å fortsette denne debatten. Sett i gang med voteringen!

VOTERINGEN

Det ble vedtatt at man skulle gå til votering.

Det ble først votert over forslaget om å heve kontingenten til kr. 12.00. Det ble forkastet med stort flertall. Det ble så stemt over landsstyrets innstilling kontra Jakobsens forslag.

Ludvik Wangsmo (til forretningsordenen): Hvis landsstyrets forslag blir vedtatt, så kan ikke forslag nr. 20 fra Odda vedtas. Vi bør derfor ta standpunkt til det først. Den siste setningen i forslag 20 kan jo utstå.

Hans O. Kleiven, landsstyret, mente også at det ville være fornuftig å stemme over Odda-forslaget først.

Det ble foretatt votering over forslaget fra Odda, og det ble forkastet med stort flertall.

Så ble det votert pro og kontra over landsstyrets innstilling, og Jakobsens forslag. Landsstyrets forslag ble vedtatt med overveldende flertall.

Jakob Jakobsen, Fosen, mente dirigenten burde påtalt at en representant talte om «å male en viss mann på veggen».

Dirigenten beklaget dette.

Det ble til slutt votert over forslaget fra Arne Pedersen.

Ludvik Wangsmo: Hvis dette forslaget blir vedtatt, bør det nøye vurderes hvordan det skal praktiseres.

Pedersens forslag ble forkastet med stort flertall.

Møtet sluttet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet torsdag 21. september.

Møtet tok til kl. 15.00 med *Olav Gudmundsen* som dirigent. Alfred Guddal leste protokollen fra formiddagsmøtet, og den ble enstemmig godkjent.

§ 13 OM REVISJONEN

Revisjonssjef *Ingemund Haugen*, fikk ordet og redegjorde for et forslag til endringer i forbundets revisjonsparagraf, § 13. Det var et vedtak på LO-kongressen som hadde nødvendiggjort denne endring. Han la fram følgende forslag:

§ 13. REVISJONEN

1. Revisjon av regnskapene i forbundet skal utføres av Landsorganisasjonens revisjonskontor.
2. Revisjonen skal utføre sine oppdrag kritisk og tallmessig i samsvar med god revisjonsskikk og for øvrig etter instruks utarbeidet av Revisjonsutvalget og godkjent av Representantskapet i Landsorganisasjonen.

Revisjonen plikter å påse at regnskapene føres og gjøres opp overensstemmende med grunnsetningene for en ordentlig regnskapsførsel. Revisjonen av alle regnskaper skal foregå kontinuerlig. Kontroll av kassabeholdning, bank- og girokonti skal finne sted uannmeldt til ubestemte tider og minst 4 ganger om året. Videre skal revisjonen minst en gang hvert år kontrollere tilstedeværelsen av verdipapirer, utestående fordringer, andre eiendeler og gjeld. Enhver verdikontroll og revisjonsantegning skal føres inn i en autorisert revisjonsprotokoll og forelegges kontrollnemnda og forbundsstyret. Etter at disse instanser er gjort kjent med revisjonsprotokollen, skal den undertegnes av forbundets formann.

3. Alle regnskaper skal undertegnes av den revisor som har den daglige revisjon og kontrollnemnda.
4. Desisjon av forbundets regnskaper blir foretatt av landsmøtet etter at foreløpig desisjon er avgitt av landsstyret.
5. En av de fast tilsatte revisorer ved revisjonskontoret plikter å være til stede på de møter hvor desisjonen foregår.
6. Kontrollnemnda har i oppdrag å påse at de organisatoriske og økonomiske disposisjoner som blir gjort er i samsvar med forbundets vedtekter og vedtak. Kontrollnemnda har for øvrig å foreta en kritisk revisjon av forbundets disposisjoner og en tallmessig revisjon i den utstrekning den selv finner det nødvendig. Nemnda kan innkalle de faste revisorer til sine møter.

Dirigenten foreslo at man sluttet seg til det framlagte forslag. Ved voteringen ble forslaget enstemmig vedtatt.

§ 17. Stønad under arbeidsstans.

Her forelå følgende forslag:

§ 17.

STØNAD UNDER ARBEIDSSTANS

Nr. 15

Pkt. 1:

Avd. 403, Fosen Vegarbeiderforening, foreslår:

Stønad under arbeidsstans blir tatt opp til justering.

Nr. 16

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Stønad under arbeidsstans heves i samsvar med dagens levestandard.

Nr. 17**Pkt. 3:**

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Stønad blir å utbetale fra og med den dag streik eller lockout inntreffer.

Landsstyret innstiller:

Det vil bli lagt fram innstilling på landsmøtet om endringer i satsene for stønad under arbeidsstans.

Fra landsstyret ble det på landsmøtet lagt fram følgende innstilling:

§ 17. — *Stønad under arbeidsstans.**Landsstyrets innstilling:*

I samsvar med forslag om kontingentforhøyelse foreslår landsstyret følgende forhøyelse av satsene for stønad under arbeidsstans gjeldende fra 1. januar 1968:

Heltbetalende

Antall personer å forsørge:

0	1	2	3	4	5	6	7	8
70	80	90	100	105	110	115	120	125

Halvtbetalende

Antall personer å forsørge:

0	1	2	3	4	5	6	7	8
50	60	65	70	75	80	85	90	95

Hovedkasserer *Bernt Alfsen* redegjorde for spørsmålet. Han opplyste at det var overlatt til samme utvalg som hadde behandlet kontingentspørsmålet. Det er helt på det rene at vi må ha en justering. De gjeldende satser er forholdsvis lave. Landsstyret og forbundsstyret har tidligere regulert disse opp i enkelte tilfeller. Det var tilfellet i 1956, da det var streik i bygnings- og anleggsfaget. Da ble det fastsatt de samme satser som de hadde i Bygningsforbundet. Også i 1961 under grvestreiken ble det vedtatt å forhøye satsene. Det forslaget til nye satser som er lagt fram er enstemmig tiltrådt av forbunds- og landsstyret. — Forslaget fra avd. 75, Giken, om utbetaling av stønad fra 1. uke av kunne man ikke tiltre. Foreslo at de tidligere bestemmelser på dette punkt ble opprettholdt.

Jakob Jakobsen, Fosen: Det var vår avdeling som tok opp forslag om justering av satsene, og vi er fornøyd med de satser som nå er foreslått. Jeg anbefaler at landsmøtet vedtar dem enstemmig.

Sveinung Flaatin, Telemark, anbefalte de foreslåtte satser på det beste.

Ludvik Wangsmo pekte på at vi ikke kunne gå høyere. Hvis vi skulle ha lagt på satsene ytterligere, måtte vi ha økt kontingenten.

Ved voteringen ble landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 21. *Kontingentfrie medlemmer.*

Her forelå disse forslag:

§ 21.

KONTINGENTFRIE MEDLEMMER

Nr. 23**Pkt. 1:**

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Endres til:

Under sykdom, arbeidsløshet, arbeidsstans eller militærtjeneste fritas medlemmene for all kontingent.

Den dag en oppnår full lønn under sykdom, oppheves fri kontingent, mens under arbeidsløshet, arbeidsstans og militærtjeneste benyttes F-merker.

Nr. 24

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Tilføyes:

Har medlemmer lønn som foran nevnt, betales halv kontingent.

Motivering:

En kan helt sikkert si at misbruk av F-merker forekommer i en ganske stor grad i henhold til omhandlede paragraf. Dette forhold beror i første rekke på at lønn under sykdom — militærtjeneste, hittil svarer til 30—50 prosent av den reelle fortjeneste.

Nr. 25

Pkt. 5:

Avd. 69, Malmo Gruvearbeiderforening, foreslår:

Pkt. 5 endres slik at det stilles større krav for å oppnå æresmedlemskap, samt at ingen blir fritatt for kontingent så lenge de står i fullt arbeid.

Landsstyret innstiller:

Forslag vil bli lagt fram på landsmøtet.

Landsstyret la fram dette forslaget:

§ 21. — Æresmedlemskap.

Landsstyrets innstilling:

Forslag fra avd. 69 — Malmo Gruvearbeiderforening om større krav for å oppnå æresmedlemskap.

Landsstyret foreslår følgende endring i § 21, punkt 5:

Minst 25 år og innbetalt 1250 ordinære kontingentmerker endres til:

Minst 30 år og innbetalt ordinær kontingent i 1500 uker.

Den øvrige teksten i punt 5, uendret.

Bernt Alfsen: På bakgrunn av et forslag fra Giken om æresmedlemskap har landsstyret lagt fram sitt forslag. Det fins ikke så vidtrekkende bestemmelser om æresmedlemskap i noe forbund i LO som dem vi har. Vi mener æresmedlemskap bør henge noe høyere. Vi mener også at den høye levealder vi har i dag betinger en endring. Det er ingen stor innsats å ha stått som medlem av forbundet i 25 år. Det forslaget vi har fremmet endrer grunnlaget fra 25 år til 30 år og at det er innbetalt ordinær kontingent i 1500 uker. Vi mener dette vil være mer rettferdig. FSK har også 30 års grunnlag for utbetaling av forskudd fra stønadskassen.

Arne Pedersen, landsstyret: Det ble vedtatt i landsstyret at den gamle teksten skulle opprettholdes.

John Stokke, Orkanger, var enig i innstillingen, men tidspunktet for gjennomføring av de nye bestemmelser er ikke så heldig. Krigsårene kom imellom, og da var det mange som meldte seg ut. Det gikk ut parole om det. Jeg kan derfor ikke med min beste vilje stemme for innstillingen, sa han.

Ved voteringen ble innstillingen vedtatt mot 4 stemmer. Overgangen fra 1-ukes til 2-ukers merker betinget en redaksjonell endring i paragrafen i punkt 2.

Ny § 23.

Etter forslag fra landsstyret ble denne nye § 23 enstemmig vedtatt:

Ny § 23.

OVERFLYTTING AV MEDLEMSKAP I DE SKANDINAVISKE LAND

Nr. 26

Landsstyret foreslår:

Ny § 23, sålydende:

Medlemmer av Landsorganisasjonen i Sverige, Danmark og Norge skal ved flytting mellom de respektive land ha adgang til overføring av medlemskap etter følgende regler:

1. Overføring kan foretas direkte fra det forbund medlemmet er tilsluttet til det forbund som han etter sitt yrke og etter sine kvalifikasjoner skal tilhøre i henhold til vedkommende forbunds og Landsorganisasjonens egne bestemmelser om opptaking.
2. Før opptakelse kan skje, må medlemmet ha erholdt arbeid på det sted opptaking søkes, og medlemsboka må være i kontingentmessig orden og anmeldt fra den organisasjon vedkommende har stått tilsluttet.
3. Medlemmer er underlagt vedtektene i den organisasjon de til enhver tid står tilsluttet.
4. Med overføring av medlemskap følger også rettigheter i de forskjellige kasser, såframt det er tilsvarende sådanne i begge organisasjoner. Overflyttede medlemmer har i disse tilfeller like rettigheter med andre medlemmer og for så vidt medlemskapets varighet har betydning for størrelsen av understøttelsen, skal det reknas med samlet uavbrutt medlemskap i de forbund som er tilsluttet de respektive landsorganisasjoner.
5. Når et medlem overføres til et forbund som ikke har tilsvarende kasse, hviler hans rettigheter i angjeldende kasse, men trer i kraft igjen hvis han senere kommer tilbake igjen til samme forbund eller et annet forbund med tilsvarende kasse.

6. Ved berekning av rettigheter kan bare telles med kontingent og medlemskap i de forbund som har angjeldende kasse.
7. Intet forbund har forpliktelser utover de kasser de selv har eller utover deres egne vedtekter.
(Nåværende § 23 blir § 24, osv.)

§ 27. *Uravstemning.* (Tidligere § 26.)

Her hadde avd. 405, Rana-anleggets Fagforening foreslått:

Endres til:

Forbundsstyret bør gjøre vedtak om uravstemning i viktige saker.

Motivering:

Viser til samme motivering som er gitt til § 15, pkt. 1.

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres. Tidligere tekst opprettholdes.

Innstillingen fra landsstyret ble vedtatt.

Dermed var man ferdig med behandlingen av forbundets vedtekter og gikk over til behandling av forslag til endringer i avdelingens vedtekter.

Innmeldingsavgift.

Her forelå følgende forslag:

§ 3.

INNMELDINGSAVGIFT

Nr. 28

Pkt. 1:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Medlemmene betaler minst kr. 5.00 i innmeldingsavgift, som i sin helhet går til forbundet.

Ekstra innmeldingsavgift, kr. 10.00, tilfaller forbundet i sin helhet.

Nr. 29

Pkt. 2:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Endres til:

Er den gamle medlemsboka brukt opp eller forbundet gjør vedtak om å innføre ny medlemsbok, betaler medlemmet boka om forbundet ikke gjør vedtak om noe annet.

Landsstyret innstiller:

Forslagene kan ikke tiltres. Tidligere tekst foreslås opprettholdt.

§ 4. *Medlemskontingent.*

Her forelå følgende forslag:

§ 4.

MEDLEMSKONTINGENT

Nr. 30

Pkt. 1:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Endres til:

Forbundet fastsetter selv kontingenten sin så langt det holder seg til det som er sagt i forbundets vedtekter, §§ 19, 20 og 21. Ingen må likevel betale mindre kontingent enn kr. 4.50 for heltbetalende og kr. 3.00 for halvtbetalende pr. uke.

Det skal ikke legges administrasjonskontingent på F-merker.

Nr. 31

Pkt. 3:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Tilføyes:

Det gis ingen fristempelmerke for bevegelige helligdager og ferie.

Landsstyret innstiller:

Forslag vil bli lagt fram på landsmøtet.

Innstillingen fra landsstyret ble vedtatt.

§ 5. *Årsmøte og medlemsmøter.*

Her forelå følgende forslag:

§ 5.

ÅRSMØTE OG MEDLEMSMØTER

Nr. 32

Pkt. 2:

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

at halvårsmøter sløyfes og at alle valg foretas på årsmøter.

Motivering:

Vi har inntrykk av at halvårsmøter ikke praktiseres lenger i fagforeningene.

Før vi går til dette skritt, vil vi ha det i lovlige former.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres. Foreslår teksten endret til:

Valg av styret skal foretas på årsmøtet. Funksjonstiden for styret er 2 år, slik at formann, kasserer og 1 styremedlem velges det ene året og nestformann, sekretær og resten av styrets medlemmer det andre året, osv.

Nr. 33

Pkt. 4:

Avd. 142, Longyearbyen Arbeiderforening, foreslår:

Tilføyes:

Avdelinger som måtte ønske det, har dessuten anledning til å leie revisor som ikke er medlem av avdelingen eller forbundet.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres. Foreslår følgende tilføyelse til pkt. 4:

Foreningen bør i tillegg til dette benytte seg av fagrevisorer.

Nr. 34

Avd. 11, Østfold Arbeidsmannsförening, foreslår:

Nåværende § 5 endres til å hete: «Årsmøte og medlemsmøte for foreninger som ikke er sammensluttet av flere overenskomstområder.»

Landsstyret innstiller:

Kan ikke tiltres.

Kjell Lysholm, Longyearbyen: Det er umulig for oss i Longyearbyen å gjennomføre en slik paragraf. Jeg vil derfor foreslå at denne paragraf blir oversendt til redaksjonskomitéen.

Øystein Larsen: Hvis dette forslaget blir vedtatt, så betyr ikke det at det er noe forbud mot å holde en ekstraordinær generalforsamling. Vedtektene trenger ikke noen særbestemmelse. Jeg vil derfor be Lysholm å trekke sitt forslag tilbake.

Kjell Lysholm ville gjerne høre Ørnhaugs mening først.

Walter Ørnhaug, Svalbard-sekretær, trodde ikke det var noen risiko ved å trekke forslaget tilbake.

Lysholm trakk forslaget tilbake, og innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 34, fra avd. 11, Østfold, var trukket tilbake.

§ 6 og § 7 og bestemmelser for storavdelinger.

Her forelå følgende forslag:

§ 6.

STYRET

Nr. 35

Pkt. 3:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Tilføyes:

I storavdelinger som er sammensluttet av 2 eller flere foreninger eller grupper, og har forretningsfører, leder formannen og forretningsføreren foreningen sammen i samsvar med vedtektene, landsmøte- og årsmøtevedtak.

Nr. 36

Pkt. 5:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Tilføyes:

I storavdelinger som er sammensluttet av 2 eller flere foreninger eller grupper, og har forretningsfører, besørger han all korrespondanse i samråd med formannen.

Nr. 37

Pkt. 6:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Tilføyes:

I storavdelinger som er sammensluttet av 2 eller flere foreninger eller grupper, og har forretningsfører, er han også foreningens kasserer og fører regnskapene etter regler som er fastsatt av forbundsstyret.

Nr. 38

Pkt. 7:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsförening, foreslår:

Tilføyes:

I storavdelinger som er sammensluttet av 2 eller flere foreninger eller grupper, og har forretningsfører, har han ingen stemmerett i de saker styret behandler. Forretningsføreren skal ha tale- og forslagsrett på styremøtene og redegjøre for alle saker sammen med formannen.

Nr. 39

Pkt. 8:

Avd. 471, Odda og Omegn Arbeidsmannsforening, foreslår:

Endres til:

Styret har til enhver tid rett til å kreve lagt fram for seg regnskapene. Forbundsstyret kan videre kreve at regnskapene gjennomgås av foreningens valgte revisor én gang hvert kvartal og utdrag av regnskapet oversendes forbundet 4 ganger i året, én gang hvert kvartal, og regnskapene kan gjennomgås av Landsorganisasjonens revisjonskontor som nevnt i forbundets vedtekter, § 13, avsnitt 2.

Landsstyret innstiller:

Viser til forslag nr. 40 fra Østfold Arbeidsmannsforening, samt forbundsstyrets innstilling vedrørende storavdelinger.

Ny § 7.

BESTEMMELSER FOR STORAVDELINGER

Nr. 40

Avd. 11, Østfold Arbeidsmannsforening, foreslår:

Ny § 7, sålydende:

1. Storavdelingenes formål og arbeidsoppgaver er gitt gjennom vedtektenes § 1. Sammenslåing av bestående foreninger til storavdelinger kan gjøres uavhengig av yrkegrupperingen.

Det er naturlig at foreningene tar navnet Arbeidsmannsforening med steds- eller distriktsbetegnelse foran. Storavdelinger bør ansette forretningsfører.

2. Storavdelingens organer blir bestående av: Representantskap, som er høyeste myndighet, Hovedstyre, Arbeidsutvalg, Gruppestyret og Klubbstyret.

3. Representantskapet er foreningens høyeste myndighet mellom årsmøtene. Det skal holdes minst 2 møter i året, fortrinnsvis ett hvert halvår. Når foreningens styre beslutter det, eller når minst 25 prosent av representantskapets medlemmer forlanger det, skal det holdes representantskapsmøter ut over de to foran nevnte møter.

Representantskapet skal bestå av foreningens styre og representanter fra alle gruppene i foreningen. Om det blant foreningens medlemmer fins noen som ikke sorterer under noen bestemt gruppe, kan foreningens styre bestemme en passende representasjon for disse til representantskapet.

4. Hovedstyret skal bestå av minst 7 representanter valgt av gruppene i tillegg til representantskapets medlemmer. De bør fortrinnsvis være gruppeformenn.

Storavdelingens årsmøter bestemmer for hvert år hvem av styrets medlemmer som skal være formann, nestformann og sekretær.

Forretningsføreren tiltrer styret med tale- og forslagsrett. Hovedstyrets medlemmer velges for 2 år om gangen.

5. Storavdelinger skal ha arbeidsutvalg som består av formannen, nestformannen, sekretæren og forretningsføreren. Forretningsføreren har tale- og forslagsrett.

6. Storavdelingen inndeles i grupper etter overenskomstområdene. Et overenskomstområde kan igjen deles i selvstendige grupper hvis det er til fordel. For hver gruppe innen foreningen skal det velges eget gruppestyre, formann, nestformann, sekretær og to styremedlemmer.

Funksjonstiden er 2 år. Det velges formann og 2 styremedlemmer det ene året. Nestformann og sekretær det andre året.

Formannen skal stå for valg det samme året som gruppen velger representant til Hovedstyret.

Storavdelinger som består av to eller flere grupper, deler antall grupper i to. Det ene antall grupper foretar valg av gruppestyret det ene året, og det andre antall grupper foretar valg året etter.

Første gang avgjøres funksjonstiden ved loddtrekning.

Gruppene bør ha studieutvalg.

7. Omfatter en gruppe flere arbeidsplasser, kan det opprettes klubber på de enkelte arbeidsplasser. Arbeidsplassenes tillitsmenn fungerer som klubbstyre. Formannen i tillitsmannsutvalget på arbeidsplassen skal være klubbformann. Det kan også opprettes klubber innen et bestemt geografisk område.

8. Alle grupper skal være representert i Representantskapet, og velger sine representanter etter følgende skala:

Fra	0— 30 medl.	skal gruppen ha	2 medl.	i Represent.sk.		
«	31— 50	»	»	3	»	»
»	51— 75	»	»	4	»	»
»	76—100	»	»	5	»	»
»	101—200	»	»	7	»	»
»	201—300	»	»	9	»	»
»	301—400	»	»	11	»	»
»	401—500	»	»	13	»	»
»	501—600	»	»	15	»	»

Representantene med varamenn velges for 2 år om gangen. Representanter og varamenn til Representantskapet velges ikke samtidig med gruppestyret, men året etter.

Det skal tas hensyn til at Representantskapets medlemmer blir mest mulig rettferdig fordelt mellom klubbene. Hovedstyrets representanter regnes ikke med i ovenstående skala.

For alle tillitsverv skal det velges varamenn.

Representantskapets medlemmer har møteplikt såvel til Representantskapsmøte som til årsmøter og medlemsmøter.

Uteblir et medlem av Representantskapet to ganger etter hverandre uten at forfall er meldt, uttrer vedkommende av Representantskapet og varamannen rykker opp i hans sted.

9. Før årsmøtet i storavdelingen holdes, skal det foreligge beretning og utdrag av regnskapet for året, stensilert eller trykt. Beretning og regnskapsutdrag sendes sammen med dagsordenen for årsmøtet ut til gruppene for behandling.

Møtet som behandler dette skal være gruppeårsmøte, og velge utsendinger til årsmøtet i det antall gruppen har rett til.

Alle grupper har rett til representasjon på årsmøtet.

Grupper som har inntil 25 medlemmer velger en representant.

Er medlemstallet fra 26—75 medlemmer, velges to representanter og over 76 medlemmer tre representanter. Disse velges i tillegg til foreningens styre og tidligere Representantskapsmedlemmer.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres med følgende endringer og tilføyelser:

I pkt. 4 endres «minst 7» til 7 eller 9.

2. avsnitt endres til: Storavdelingens årsmøte velger hvert år formann, nestformann og sekretær blant styrets medlemmer.

Nytt pkt. 5:

Årsmøtet velger en kontrollkomité med formann og et medlem. Funksjonstiden er 2 år, likevel slik at en står på valg ved hvert årsmøte. Første gang avgjøres funksjonstiden ved loddtrekning. Ved dødsfall eller annen avgang velges nytt medlem på første representantskapsmøte.

Alle storavdelinger skal ha faste fagrevisorer som reviderer regnskapet hvert kvartal.

I pkt. 6 strykes siste avsnitt og erstattes med:

Storavdelingen skal velge studieutvalg. Utvalget bør bestå av en representant fra hver gruppe i avdelingen og velges etter samme prinsipp som styret. Utvalgets formann bør være medlem av styret.

I pkt. 9 endres ordene «gruppene — gruppeårsmøte og grupper» til **klubbene, klubbårsmøte og klubber.**

Videre tilføyes følgende nytt avsnitt:

Klubbårsmøtet skal også velge studieleder i klubben.

Det tilføyes nytt pkt. 11, 12 og 13:

Pkt. 11:

Forretningsfører skal arbeide etter instruks godkjent av forbundet. Det ansettes egen forretningsfører og opprettes kontor. Kontoret bør plasseres på det mest sentrale sted innen foreningens distrikt. På enkelte dager i uka skal det være faste kontortider hvor forretningsføreren skal kunne treffes.

Forretningsføreren er ansvarlig for regnskapsførselen i foreningen. Han er likeledes ansvarlig for at underkasserere blir valgt på arbeidsplassene i nødvendig antall. Det er forutsetningen at han skal besøke foreningens forskjellige arbeidsplasser så ofte det lar seg gjøre. Han skal være arbeidsplassens tillitsmenn behjelpelig med råd og veiledning og likeledes hjelpe til med forhandlinger der dette anses ønskelig. Han skal i størst mulig utstrekning delta på møter som holdes i gruppene og klubbene. Han skal drive agitasjon for å få flest mulig organisert. Han skal videre være forbundet behjelpelig med å få opprettet tariffavtaler der det viser seg nødvendig. Han skal virke som kursleder og i samarbeid med forbundet drive kursvirksomhet og være behjelpelig med å få i gang lokalt studiearbeid i alle grupper og klubber.

Begrensning av biverv.

Forretningsførere kan ikke, uten styrets og forbundets godkjenning, ta lønnet bistilling i tillegg til stillingen som forretningsfører. Han må heller ikke, uten i forståelse med styret, ta tillitsverv som ikke naturlig er knyttet til stillingen.

Pkt. 12:

Storavdeling kan ikke oppløses, deles eller overføres til andre avdelinger uten forbundsstyrets godkjenning.

Pkt. 13:

I tillegg til ovennevnte bestemmelser for Storavdelinger gjelder også Avdelingenes vedtekter for øvrig.

(Nåværende § 7 blir § 8 osv.)

ORDSKIFTET

Knut Westgård, Østfold: Det forslaget som landsstyret fremmer er jeg stort sett enig i, bortsett fra at vi fastholder punkt 9 i det forslaget som Østfold fremmet for punkt 9. Dessuten foreslår vi endel andre redaksjonelle endringer. Jeg tar opp dette forslag:

Ny § 7. — Bestemmelser for storavdelinger.

Punkt 2 endres til:

Storavdelingens organer blir bestående av:

Representantskap, Hovedstyre, Arbeidsutvalg, Gruppestyre og klubbstyrer.

Punkt 7 — 3. avsnitt endres til:

Storavdelinger som består av to eller flere grupper, deler antall grupper i to. Det ene antall grupper foretar valg av formann og 2 styremedlemmer det ene året — og det andre antall grupper foretar de samme valg året etter. Første gang avgjøres funksjonstiden ved loddtrekning.

Punkt 9 — 3. avsnitt endres til:

Representantene med varamenn velges for 2 år om gangen. Gruppene velger representantene til representantskapet det samme året som gruppa velger representant til hovedstyret.

Olav Granli, Vest-Agder, syntes det var for hyppig å velge formann hvert år. Formannen bør stå i to år. Jeg er også mot den formulering som angår forretningsførerens bierverv. Det bør være avdelingens sak å avgjøre dette.

Ole Flesvig: Når vi har forandret bestemmelsen om grupper og klubber har det sin bakgrunn i representasjonen til årsmøtet. Det skal foretas valg i alle klubber. En gruppe kan jo bestå av flere klubber. Derfor må det stå klubber. Det ligger en realitet i denne betegnelse.

Når det gjelder bestemmelsen om bierverv er den tatt med for å forebygge at en forretningsfører påtar seg mye arbeid ved siden av, slik at det går ut over hans egentlige arbeid. Det er ikke meningen å slavebinde ham.

Einar With Stavanger, var mot den form for diskriminering av forretningsførerne som var foreslått. Har man de samme bestemmelser for de øvrige tillitsmenn i forbundet? Jeg foreslår at disse linjene går ut:

Begrensning av biverv — 2 siste linjer går ut.

Knut Nymoen, Buskerud, var også mot bestemmelsen om bierverv for forretningsførerne.

Morten Antonsen, Namdal, var enig med Granli i at det måtte være avdelingene som tok avgjørelse om bierverv. La oss bare tenke oss at en forretningsfører blir valgt inn i formannskapet. Det er også et bierverv i dag.

Knut Westgård, Østfold, kunne være enig i at alle klubber og grupper bør være representert på årsmøtet. Kunne godt være med på en tilføyelse om dette.

Arne Pedersen, Buskerud: Det kan være litt av en slavebinding med den foreslåtte bestemmelse om bierverv. På den annen side vil jeg si at hvis en forretningsfører er nødt til å ta bierverv for å kunne leve, da bør han heller si opp jobben sin. Landsmøtet bør vel også drøfte forretningsførernes lønn. Det var meningen at dette spørsmålet også skulle utredes av utvalget, men det foreligger ikke noe forslag her.

Ludvik Wangsmo: Det ser ut til at punktet om forretningsførernes bierverv skal bli et hovedankepunkt. En liknende bestemmelse sto tidligere i instruks for LO's distriktssekretærer. Bestemmelsene er tatt vekk nå, men dette er mønsteret. Jeg vil imidlertid presisere at offentlige tillitsverv ikke skal rammes, herunder arbeidstilsynet. Det er blitt sagt at LO's formann også var stortingsmann. Jeg skulle tro at en forretningsfører selv må vurdere hva han kan påta seg av verv, i samarbeid med styret. En ordfører i en kommune vil selvsagt ikke kunne være forretningsfører.

Olav Stigen, Telemark, var enig med Wangsmo i hans betraktninger, men selve bestemmelsen er diskriminerende.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, hadde heftet seg ved en annen bestemmelse som diskriminerte forretningsførerne eller rettere en mangel på bestemmelse. Han tok opp følgende forslag:

Ved valg av representanter til landsmøtet skal forretningsførerne være valgbar på samme måte som foreningens øvrige medlemmer.
Eventuelt nytt punkt 14.

Karl Kolstad, Vest-Agder, syntes ikke det var sammenliknbart når det blir nevnt at formannen i LO var stortingsmann. Det er dog litt forskjell på LO-formannen og en forretningsfører i en storavdeling. Jeg tror imidlertid at vi burde ha en vurdering av lønna til forretningsførerne.

Ole Flesvig var enig i at dette med forretningsførernes lønn burde tas opp. De bør ha skikkelig lønn, men jeg tror ikke landsmøtet bør behandle denne saken. En annen ting som kom fram under kontingentbehandlingen var hvorvidt det var økonomisk grunnlag for storavdelingene. Her er vi nok ved et springende punkt.

Jakob Jakobsen, Fosen, syntes det var riktig at bierverv burde være begrenset for forretningsførerne. Derfor bør bestemmelsen om bierverv stå.

Odd Paulsen, Bjørnevatn: Jeg synes punktet om bierverv er et hardt punkt. Er vi som arbeidsgivere nødt til å ta med en slik passus? Det tiltaler meg ikke å beskjære en persons rettigheter. Stryk punktet!

Knut Gjersvoll, Sando: Vi bør ikke diskutere småting. Jeg tror dette forslag er nøye gjennomtenkt. Etter min mening bør en forretningsfører ikke ha mange tillitsverv. Han må døgnnet rundt stå til tjeneste. Jeg vil anbefale det foreliggende forslag.

Erling Mo, Bergen—Hordaland, ville gjerne ha oppklart en misforståelse. Det er vel ikke så at vi skal ha to årsmøter i løpet av året. Det blir for dyrt.

Nils Trengereid, Bergen—Hordaland, ga sin tilslutning til det Mo hadde sagt.

Ole Flesvig: Det står at det skal være to møter i året, et representantskapsmøte og et årsmøte. Jeg tar for øvrig opp følgende forslag:

Punkt 14:

Forretningsføreren tiltrer styret som fullverdig styremedlem.

Ludvik Wangsmo, ville modifisere forslaget om forretningsførerne noe. Istedenfor må skal uttrykket bør brukes.

Arne Pedersen, Buskerud, forsto godt at man ikke på dette tidspunkt ville ta stilling til lønsspørsmålet.

Gunnar Jore, Telemark: For husmennene var det også en bestemmelse om at han ikke kunne ta arbeid uten gårdeierens samtykke.

Tellef Rislå, Aust-Agder: Tanken som ligger bak er sikkert god, men jeg tror vi bør stryke bestemmelsen om bierverv. Flesvig nevnte at medlemstallet i storavdelinger kunne bli så lite at grunnlaget sviktet. Det er en alvorlig sak, som vi bør være oppmerksom på.

VOTERINGEN

Debatten var avsluttet, og man foretok avstemning som ble gjennomført punktvis.

Punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Punkt 2 ble vedtatt med Westgårds endringsforslag.

Punkt 3. Enstemmig.

Punkt 4. Innstillingen med Flesvigs endringsforslag ble enstemmig vedtatt.

Punkt 5. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Punktene 6 til og med punkt 10, ble også enstemmig vedtatt etter innstillingen.

Punkt 11 ble vedtatt fram til siste avsnitt om begrensning av bierverv.

Det ble først votert over Withs forslag, og dette ble vedtatt med stort flertall. Dermed bortfalt den siste setningen.

Punkt 12 ble vedtatt i samsvar med innstillingen.

Punkt 13 ble også vedtatt i samsvar med innstillingen.

Christian Grøndahls forslag ble så vedtatt som nytt punkt 14. Endelig ble § 14 vedtatt — den tidligere § 13.

Forslag nr. 41, 42 og 43 bortfalt, da disse bestemmelser alt var vedtatt.

UTTALELSEN OM ARBEIDSTILSYNET

Øystein Larsen la fram et forslag til uttalelse som redaksjonskomitéen hadde utarbeidet om arbeidstilsynet. Den såkalte Trana-komitéen har tidligere levert en førsteinnstilling til Kommunal- og arbeidsdepartementet. En proposisjon er lagt fram for Stortinget. Vi kan si at vi er på god vei. Forslaget til uttalelse var sålydende:

Revisjon av Arbeidervernloven bør påskyndes. Ved denne bør det spesielt tas sikte på at lønnstakernes organisasjoner får større medbestemmelsesrett enn de nå har.

Et viktig spørsmål i forbindelse med revisjonen må være å utbygge Arbeidstilsynet.

Den nåværende distriktsinndeling er ikke tilfredsstillende da de er for store og ikke gir muligheter for tilstrekkelig inspeksjon. Det må derfor erstattes med ansatte inspektører.

Ved tilsetting av personale må anleggssektoren med sin forholdsvis store ulykkesprosent særlig tilgodesees.

I den utstrekning loven kommer til å beholde lokalt arbeidstilsyn, må loven få konkrete regler om at det offentlige dekker de nødvendige utgifter til tapt arbeidsfortjeneste m. v. slik at det

i motsetning til nåværende ordning kan bli en reell mulighet for inspeksjon.

Den store betydning det har for den enkelte og for samfunnet at arbeidernes liv og helse blir effektivt beskyttet bør tilsi at lov-revisjonen blir påskyndet mest mulig.

Motivering:

Landsmøtet vil uttale at det hersker stor misnøye med at det i enkelte arbeidstilsynsdistrikter er vist en stor sløvhets når det gjelder inspeksjon av de forskjellige arbeidsplasser innen distriktet.

Landsmøtet mener at spesielt ved gruver og hvor det foregår større anleggsarbeider må inspeksjon av arbeidstilsynet aktiviseres i en langt større grad enn det som hittil har vært tilfellet.

Videre må arbeidstilsynet følge opp og sørge for at de pålegg (mangler) som en arbeidsgiver måtte få blir etterkommet.

Forslaget til uttalelse ble enstemmig vedtatt uten debatt.

Redaksjonskomitéen foreslo følgende forslag av Olaf O. Odden, avd. 12, Telemark Arbeidsmannsforening oversendt til det nye forbundsstyret:

Søve Gruver på Ulefoss ble nedlagt i 1965.

Det er et tysk-norsk selskap som er interessert i å ta driften opp igjen i denne gruva.

Gruvekonferansen ved landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund vil henstille til det nye styret å arbeide for at dette blir gjort.

Gruvekonferansen vedtok å oversende uttalelsen til redaksjonskomitéen.

Redaksjonskomitéen foreslo forslaget sendt til det nye forbundsstyret.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Gruvekonferansen hadde foreslått:

Forbundsstyret får i oppdrag å tilrettelegge regionale gruvekonferanser.

Forbundsstyret foretar regionalinndelingen.

De foreninger som ønsker å delta i slike konferanser bestrider selv utgiftene for sine representanter.

Forbundet bestrider utgiftene til møtelokale.

Øystein Larsen mente at dette spørsmålet burde drøftes av forbundsstyret etter opplegg av gruvesektoren.

Forslaget om oversendelse til forbundsstyret ble enstemmig vedtatt.

SYSSELSETTINGEN I STATENS ANLEGGSDRIFT

Ludvik Wangsmo la fram et forslag til uttalelse om dette spørsmålet, sålydende:

Syssettingen i statens anleggsdrift og bortsetting av arbeid i privat entrepriser.

Norsk Arbeidsmandsforbund som har vært samlet til landsmøte i dagene 17.—22. september vil uttale følgende:

Landsmøtet kan ikke være enig i, og ser med bekymring på utviklingen i de statlige anleggssektorer.

Man sikter i denne forbindelse mellom annet til bortsetting av arbeid i entrepriser, og i særlig grad er man skeptisk når det gjelder bruk av småentreprenører og tvilsomme maskinfirmaer.

Dette siste vet man bør være gjenstand for nærmere ettersyn og kontroll, da selve systemet gir rom for utglidninger som skader statens anleggsvirksomheter, og skaper uro på arbeidsplassene og usikkerhet for statens egne arbeidstakere.

Landsmøtet vil hevde at den nåværende aktivitet i statens anleggssektorer må økes, men tar ikke avstand fra at enkelte større prosjekter, i gitte situasjoner kan settes bort til anerkjente entreprenørfirmaer, dog ikke slik at det går ut over statens egne arbeidere.

Landsmøtet vil på det skarpeste protestere mot de sviktende bevilgninger til kraftutbygging i statlig regi, som sammen med pris- og lønnsstigning har ført til de nå bebudede store innskrenkninger ved NVE's anlegg.

Landsmøtet henstiller til regjering og storting å sørge for nødvendige bevilgninger til planlagte prosjekter, slik at syssettingen hurtigst mulig kommer opp på normalt nivå.

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

PENSJONSSPØRSMÅLET

Gruvesekretæren, Alfred Haugen, holdt dette innledningsforedraget:

I forbindelse med landsstyrets forslag til uttalelse om pensjonsspørsmålet for gruvearbeidere og tunnelarbeidere vil jeg innledningsvis si at denne saken har vært oppe til behandling på mange av Arbeidsmandsforbundets landsmøter. Det vil her føre for langt å komme inn på alle detaljene omkring dette for Arbeidsmandsforbundet viktige spørsmål.

Vi er fullstendig klar over at alle krav om en lavere pensjonsalder i høyeste grad er et økonomisk spørsmål. Vi er også klar over at de politiske myndigheter, i dette tilfellet Sosialdepartemen-

tet, er veldig skeptisk når det er spørsmål om å senke pensjonsalderen for enkelte grupper i forhold til Folketrygden, som er 70 år.

Departementets standpunkt har alltid vært at man måtte følge prinsippet om at slike særordninger skulle være selvfinansierende. Et av de vanskeligste problemer i forbindelse med vårt krav om at enkelte grupper som på grunn av sitt yrke må ha en lavere pensjonsalder enn 70 år, er forholdet til Folketrygden. En lavere pensjonsalder vil selvsagt medføre økte utgifter. For det første blir pensjonsalderen aktuell tidligere, og dessuten blir premiebetalingen kortere.

I denne forbindelse er det også en annen ting som vi heller ikke kan se bort fra under diskusjonen om en lavere pensjonsalder, og det er at den gjennomsnittlige levealder stiger. Som kjent er Norge et av de land i verden som har den høyeste levealder.

I rapporten fra pensjonskomitéen for bergverkene som ble valgt i 1956 framgår det at komitéen anmodet Norske Folk om å foreta en del beregninger av hva enkelte alternative pensjonsforsikringer ville koste.

Jeg skal ikke her komme inn på de utførte beregninger over de forskjellige alternativ som den gang ble foretatt, men det er helt på det rene at for hvert år som pensjonsalderen senkes vil dette bevirke en vesentlig utgiftsøkning.

Når det gjelder kravet om en lavere pensjonsalder, så vil jeg ikke unnlate å nevne tunnelarbeiderne ved Statens kraftanlegg og ved de private anlegg.

Pensjonsalderen for tunnelarbeidere ved Statens Kraftanlegg er 65 år idet disse arbeidere er tilmeldt pensjonsordningen for statens arbeidere.

En tunnelarbeider som jobber for et entreprenørfirma er i en annen stilling. Han oppnår ingen pensjon før fylte 70 år.

Jeg vil stille spørsmålet: Finnes det noen arbeider som i det hele tatt har krefter igjen til å fortsette i dette slitsomme yrke når han har nådd en alder av 60—65 år?

Jeg mener svaret må være et ubetinget nei.

Vi har også utallige eksempler på at arbeidsgiverne ikke lenger har bruk for tunnelarbeidere som er kommet opp i denne alder. Det må yngre krefter til for å følge med i dagens oppjagede tempo. Man har sett annonser i avisene med denne tekst:

«Vante tunnelarbeidere og stigortdrivere kan få arbeid ved NN-anlegg. Akkordarbeid. Alder ikke over 50 år.»

For 5 uker siden hadde Harald Øveraas og undertegnede gleden av å være til stede på kongressen til Svenska Gruvindustriarbetareförbundet.

På kongressens dagsorden var satt opp gruvearbeidernes pensjonsspørsmål.

I alt 6 foreninger hadde sendt inn forslag om en lavere pensjonsalder for gruvearbeidere. Forslagene varierte fra 55 til pensjon ved 63 år.

Den vanligste argumentering var at gruvearbeidet er tungt og helsefarlig, og at disse arbeiderne har gjort seg fortjent til pensjon ved en lavere alder enn 67 år, som er pensjonsalderen i Sverige.

Det ble også sagt i forslagene at Sverige som sosialt sett er langt framskredet ikke lenger bør ha en pensjonsalder for underjordsarbeidere som er høyere enn i de fleste andre land i verden.

Kongressen besluttet å bifalle forbundsstyrets uttalelse som i kortet går ut på at gruvearbeidere gis rett til pensjon ved 63 år, og med et pensjonsbeløp motsvarende full pensjon ved oppnådd alminnelig pensjonsalder, det vil si 67 år.

Det heter til slutt i forbundsstyrets uttalelse at om de kommende forhandlinger ikke kan gi gruvearbeidernes pensjonsspørsmål en akseptabel løsning, anser forbundsstyret at en fornyet henvendelse må gjøres hos statsmaktene.

Det sosialdemokratiske parti og regjeringen i Sverige var representert på kongressen ved sosialminister Sven Aspling.

Jeg vil ganske kort nevne noe av det som den svenske sosialministeren sa i sin hilsmingstale til kongressen i forbindelse med forslagene om senket pensjonsalder. Sosialministeren uttalte bl. a. at sterke krav om en lavere pensjonsalder er framført og diskutert ved mange anledninger. Mot et bifall til dette krav taler framfor alt at vi først og framst bør høyne standarden for de nåværende pensjonistene. De ressurser vi kan rå over under den nærmeste tiden må vi således anvende for dem som allerede er pensjonister. Sosialministeren nevnte også at en alminnelig senkning av pensjonsalderen med to år innebærer en belastning på statskassen med over en halv milliard kroer.

Til slutt sa den svenske sosialministeren at spørsmålet om man skulle gå lovvegen for å få en senket pensjonsalder for visse grupper, har vært behandlet meget inngående. Sosialforsikringskomitéen fant ut at det ikke går an å gjennomføre en rettferdig vurdering og en rettviss inndeling i grupper, bl. a. fordi yrket skifter karakter og menneskene bytter yrke mange ganger under sin levetid, og kommer sikkert til å gjøre det i enda større utstrekning i framtiden.

Når jeg i mitt innlegg har stoppet så vidt lenge ved behandlingen av gruvearbeidernes pensjonsspørsmål i Sverige, er det fordi vi stort sett har de samme problemer i våre to land. Jeg tror det kan

ha en viss betydning at landsmøtets representanter får noe informasjon om hvordan saken står for gruvearbeiderne i vårt naboland.

Pensjonsavtalen for gruvearbeiderne under jord løper ut 31. desember i år. Avtalen har 6 måneders oppsigelsestid og er sagt opp av forbundet. Det er ennå ikke sendt forslag til endringer. Vi mente det ville være klokt å vente med dette til landsmøtet var avviklet.

Hva drøftingene med våre myndigheter kan føre til av konkrete resultater er det vel ikke mulig å si noe om.

Jeg håper at jeg med dette innlegg har gitt noe bakgrunnstoff som kan bidra til en saklig diskusjon. For øvrig viser jeg til landsstyrets uttalelse om pensjonsspørsmålet for gruve- og tunnelarbeidere og anbefaler landsmøtet å vedta uttalelsen.

Uttalelse om pensjonsspørsmålet for gruvearbeidere og tunnelarbeidere.

Landsstyrets innstilling:

I Bergverksavtalen av 1956 ble det inntatt følgende bestemmelse.

Spørsmålet om pensjonsordning ved bergverkene drøftes i tariffperioden, idet partene da utveksler opplysninger om de undersøkelser de hittil har foretatt på området.

I et fellesmøte 24. oktober 1956, hvor organisasjonene, arbeiderne og samtlige bergverk var representert, ble følgende beslutning truffet:

Etter anmodning fra arbeiderne ble partene enige om å nedsette en komité som skulle bestå av 3 representanter fra hver side med det mandat å arbeide videre med pensjonsspørsmålet. Det forutsettes at komitéen blir ferdig med sitt arbeid innen 1. oktober 1957.

Komitéens arbeid tok noe lengre tid enn beregnet. Den 18. desember var komitéen ferdig med arbeidet.

Noe positivt forslag kom partene ikke fram til, da det fra arbeidsgiversiden ble framholdt at komitéens mandat bare var å legge fram en utredning vedrørende pensjonssaken, og ut over dette ville de ikke gå.

Som sin konklusjon uttaler komitéen:

Ved de bergverksbedrifter som ennå ikke har innført noen fast pensjonsordning for sine arbeidere, må dette spørsmål stilles i første rekke blant de sosiale oppgaver som må søkes løst.

Ved tariffoppgjøret i 1961 ble BVL og forbundet enige i prinsippet om å etablere en pensjonsordning for arbeidstakere under dagen. Denne pensjonsordning skulle yte pensjoner fra ca. 65 år til 70 år, idet FTP eller annen godkjent pensjonsordning dekker tiden etter fylte 70 år.

Den gjeldende pensjonsavtale for arbeidere under dagen i bergverk trådte i kraft 1. januar 1963 og gjelder til 31. desember 1967. Avtalen er sagt opp av forbundet.

I henhold til avtalen er pensjonsalderen for arbeidere under dagen fastsatt til 65 år.

Arbeider som innen pensjonsalderen ikke kan oppnå 20 års tjenestetid under dagen ved bergverk som omfattes av avtalen, opptas ikke i ordningen. Minstekrav for oppnåelse av full alderspensjon er 35 års tjenestetid.

2 av BVL's medlemsbedrifter er tilsluttet Pensjonsordningen for statens arbeidere, hvor pensjonsalderen for arbeidere under dagen er fastsatt til 65 år. Det samme gjelder for tunnelarbeidere ved Statens jernbane- og kraftanlegg.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte 1967 har behandlet spørsmålet om nedsatt pensjonsalder for gruve- og tunnelarbeidere.

Gruve, og tunnelarbeid er et hardt, slitsomt og sunnhetsfarlig yrke. Etter landsmøtets mening må disse arbeidere være fullt berettiget til pensjon ved en lavere alder. En er kjent med at ganske store grupper allerede har en lavere pensjonsalder, noen betydelig lavere.

I mange land er pensjonsalderen for arbeidere under jord 55 år.

Landsmøtet vil ellers henstille til myndighetene om å ta hensyn til de grupper som på grunn av sitt yrke bør ha en lavere pensjonsalder enn 70 år, og at dette samordnes inn under Folketrygden i sin helhet, slik at det ikke blir nødvendig med private særordninger for disse yrkesgrupper.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forskjellige forslag.

Forslag nr. 60 fra Rana-anleggets Fagforening ble ikke tatt opp. Det var sålydende:

Ingen instanser i Norsk Arbeidsmandsforbund kan bevilge økonomisk støtte til politisk virksomhet.

Motivering:

Ved tidligere landsmøter har bevilgninger til politiske formål alltid vært et stridsspørsmål. De fagorganiserte har alltid med sin medlemskontingent sørget for at fagorganisasjonen har vært økonomisk uavhengig.

Dette mønster bør også de politiske partier følge, og ikke som nå å tvangsinndrive kapital gjennom LO og tilsluttede forbund.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

NATO-spørsmålet.

Forslag nr. 61 fra Rana-anleggets Fagforening lød slik:

Landsmøtet krever overfor Regjeringen at det i 1969 blir holdt bindende folkeavstemning om Norge fortsatt skal være medlem av NATO.

Motivering:

Foran siste stortingsvalg var samtlige politiske partier enige om at en rådgivende folkeavstemning godt kunne tenkes avholdt i 1969, hvis kravet ble reist om Norges fortsatte medlemskap i NATO. Det er en utbredt oppfatning blant de fagorganiserte at slik som utviklingen innen NATO har grepet om seg, er vår sikkerhet ikke betryggende, men tvert om kommet i en meget farlig posisjon.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Prisstigningen.

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslo:

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte henstiller til Regjeringen å gjøre energiske anstrengelser for å unngå unødige pris- og avanseøkinger.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Skatteutjamning.

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslo:

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte henstiller til Regjeringen å foreta forandring av skattereglene, slik at det blir ens skattetabell og skattøre for alle landets kommuner.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Fraktutjamning.

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslo:

Om senking av levekostnadene og andre tiltak for øking av realinntektene i de nordligste landsdeler. Å finne fram til effektive virkemidler til en slik utvikling av de enkelte landsdeler er i dag en særlig aktuell oppgave. Dette gjelder i særlig grad våre nordligste landsdeler, som har spesielle problemer som et typisk utkantområde i landet.

De harde klimatiske forhold nord for polarsirkelen skaper behov for særlige økonomiske vilkår for befolkningen, noe som er akseptert og gjennomført i flere andre land.

Slik som det er i dag har befolkningen i våre nordligste landsdeler de laveste realinntekter på grunn av høye fraktutgifter på en rekke varer, store brenselutgifter og andre merkostnader på grunn av den lange vinter, den hardeste beskatning på grunn av særlig vanskelig kommunal økonomi, dyre kommunikasjonsmidler m. v.

Kravet om en kompensasjon for de høye levekostnader har vært fremmet av forskjellige institusjoner og organisasjoner, men vi har inntrykk av at disse krav ikke hittil har vært møtt med tilstrekkelig forståelse av landets myndigheter, eller at en har veket unna for å løse disse oppgaver.

Tiltak til høyning av realinntektene må komme hele befolkningen til gode, og ikke bare bestemte yrkesgrupper.

Tiltak som ville kunne få umiddelbar virkning vil være senking av levekostnadene ved å utvide frakttilskottene til å omfatte alle dagligvarer og utstyrsvarene i husholdningen, avgiftsfritak for fyringsolje og all slags brensel, subsidiering av elektrisk kraft, slik at strømprisene kan bli de laveste i landet.

I tillegg til dette må spørsmålet om spesielle lønnstillegg (polar-tillegg) tas opp, samtidig som fiskere og jordbrukere sikres et inntektsnivå som tar hensyn til de spesielle vilkår disse yrkesgrupper arbeider under her nord.

Det satses i dag på utbygging av skolevesenet. Skal landsdelen få nytte av en bedre skoleutdannet ungdom, må det skapes økonomiske vilkår slik at ungdommen fortsetter å arbeide her nord og er med på å utvikle landsdelen videre til beste for landet.

Landsmøtet går imot tilbakebetaling av nedskrivningsbidraget.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres med unntak av spørsmålet om polartillegg, samt protest mot tilbakebetalingen av nedskrivningsbidraget.

ORDSKIFTET

Kurt Mortensen, Kirkenes: Det er litt ubehagelig å måtte forlange ordet til denne saken. Jeg er glad for at landsstyret i hovedsaken har tiltrådt forslaget, men jeg må si litt om nedskrivningsbidraget. Vi er klar over det prinsipielt riktige i at nedskrivningsbidrag blir tilbakebetalt, at man på den måten skaffer mer kapital til nye husbyggere. Men forholdene er spesielle i Nord-Norge. Det gjelder her husbyggere fra 1950-årene. Husene er blitt 15—17 år gamle, og de trenger i høy grad å fornyes. Jeg vil derfor opprettholde forslaget når det gjelder nedskrivningsbidraget.

Arne Pedersen, landsstyret: Ble det foretatt et spesielt unntak for Nord-Norge når det gjaldt nedskrivningsbidraget?

Kurt Mortensen, Kirkenes: Det ble vedtatt spesielle bestemmelser for Finnmark og Troms. Nord-Norge er én ting, men Nordland er noe annet. Vi mener dette bør gjelde for hele landet.

Johan Skrede, Sunnfjord, var enig med representanten fra Nord-Norge. Dette burde gjelde for hele landet, og jeg er mot at nedskrivningsbidraget skal betales tilbake. I løpet av denne tiden er standarden forringet. Regjeringen Borten skjærper forholdene for arbeidsfolket. Jeg er derfor ikke enig med landsstyret i spørsmålet om nedskrivningsbidraget.

Det ble votert alternativt mellom landsstyrets innstilling og Mortensens forslag. Resultatet ble at Mortensens forslag ble vedtatt med stort flertall.

Forslaget fra avd. 53, Nordens Klippe, om Vietnam ble trukket tilbake, da det alt var vedtatt en uttalelse i denne saken.

KONTINGENT — FAGLIGE SAMORGANISASJONER

Avd. 12, Telemark Arbeidsmannsforening foreslo:

Etter opprettelse av storavdelinger bør spørsmålet om å slippe kontingent til de faglige samorganisasjoner tas opp av vårt forbund.

Motivering:

Begrunnelsen for forslaget er at en etter opprettelse av storavdelinger med egen forretningsfører ikke lenger har det behov for de faglige samorganisasjoner som en hadde tidligere.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres. Saken oversendes LO.

ORDSKIFTET

Asbjørn Furali, Åmot, gikk mot innstillingen fra landsstyret. Samorganisasjonen arrangerer 1.-maidemonstrasjon og står for en rekke andre tiltak. Det ville være uriktig å sløyfe kontingenten. Jeg tror at vi risikerer det blir et flertall mot samorganisasjonene, og det er gjerne folk som er mot 1. mai som går inn for dette standpunktet.

Magne Mælumshagen, Oppland, kunne heller ikke være enig med landsstyret i dets innstilling. I Oppland har vi gått til en utvidelse av samorganisasjonens virke. Vi har fått et faglig fylkesting, som tar opp forskjellige lokale spørsmål, og dette faglige fylkesting velger bl. a. fylkets representanter til LO's representantskap. Her har vi også behandlet spørsmålet om bortearbeidernes forhold. Jeg vil anbefale at man fortsetter å betale kontingent til samorganisasjonene.

Arne Pedersen, landsstyret: Kunne man ikke få den ordning at kontingenten ble innbetalt til LO's distriktskontor, og at dette fordelte pengene til fylket.

Olav H. Stigen, Telemark: Dette spørsmålet ble lagt fram på et representantskapsmøte i vår avdeling og enstemmig vedtatt. Kontingenten til samorganisasjonene er en økonomisk belastning, og vi har svært liten nytte av de faglige samorganisasjoner. Jeg anbefaler derfor innstillingen fra landsstyret.

Harriet Andreassen, slo fast at man fortsatt måtte betale denne kontingenten. Vårt landsmøte kan ikke gjøre noe bindende vedtak i denne sak. Det er bare LO-kongressen som kan oppheve denne kontingenten. Derfor har da også landsstyret vedtatt å sende saken til LO.

Dirigenten spurte om Furali trakk sitt forslag tilbake.

Asbjørn Furali, Åmot: Ja, jeg trekker forslaget tilbake.

Magne Mælumshagen, Oppland, tok opp følgende forslag:

Landsstyrets innstilling forkastes.

Arne Ødegårdstuen, Oppland, støttet Mælumshagens forslag. Vi burde heller bygge ut samorganisasjonene.

Ingvald Hugaas, Giken: Det er kanskje vanskelig å få veltet en innstilling fra landsstyret, men nå vil også landsstyret velte samorganisasjonene. Det har stor betydning hvis landsmøtet vedtar en slik henstilling, og jeg vil bestemt fraråde det.

Asbjørn Overvik, Selbu: Det er tydelig at landsstyret har sett helt formalistisk på denne saken. Det hadde vært mer reallt om landsstyret hadde tatt et standpunkt i saken. Jeg for min del kan ikke være med på å rive ned et organisasjonsarbeid som vi har utført.

Kurt Mortensen, Kirkenes, var ikke så helt enig i landsstyrets innstilling. Spørsmålet om kontingenten til samorganisasjonene har nok vært diskutert, men jeg tror ikke at det har vært meningen å legge ned disse organisasjonsledd. Derimot har man tenkt på en omorganisering.

Ludvik Wangsmo var enig i at man kanskje hadde behandlet saken på en litt klosset måte i landsstyret. Det er vel innbetalingsmåten til samorganisasjonene vi først og fremst tenker på. Fra landsstyrets side var det ikke meningen å bekjempe samorganisasjonene som sådan.

Hans O. Kleiven, landsstyret: Jeg tror Overvik har lest innstillingen som en viss mann leser Bibelen. Det er ikke landsstyrets mening at samorganisasjonene skal ødelegges.

Det ble vedtatt å sette strek for de inntegnede talere.

Knut Nymo, Buskerud: Jeg vet hva samorganisasjonene betyr, og vi vil ikke disse organisasjoner til livs. Men det må være mulig å finne fram til en mer rasjonell innbetalingsmåte av kontingenten.

Gunnar Jore, Telemark, trodde ikke det skulle bli så mye blåst om dette spørsmålet. Det er jo først og fremst et praktisk problem.

Kurt Mortensen, Kirkenes, fremmet følgende forslag:

Spørsmålet om en organisering av de faglige samorganisasjoner oversendes LO.

Øystein Larsen: Landsstyret trekker sitt forslag tilbake og går over til Mortensens.

Dirigenten: Trekker Telemark sitt forslag tilbake?

Telemark-representantene: Nei.

Det ble votert, og Mortensens forslag ble vedtatt med stort flertall.

Møtet sluttet kl. 19.05.

Formiddagsmøtet fredag 22. september.

Dirigent: *Hans O. Kleiven*.

Møtet tok til kl. 9.00. Navneopprop ble foretatt av Harriet Andreassen. Protokollen fra torsdagens ettermiddagsmøte ble lest av Ingrid Johansen, og den ble enstemmig godkjent.

Lars Nilsen om agitasjonen.

Agitasjons- og reisesekretær *Lars Nilsen*, holdt dette innledningsforedraget:

Når jeg her i en forsamling av aktive fagforeningsfolk skal prate om agitasjonsarbeidet i vårt forbund, så kan det vel ikke være så forferdelig mye nytt å fortelle dere som dere ikke vet fra før. Jeg vil likevel forsøke å komme inn på dette med agitasjonsarbeid omkring i foreningene våre.

La oss først se på dette. Er agitasjon nødvendig? Er det nødvendig i 1967 å agitere for en slik vare som Norsk fagbevegelse? Personlig mener jeg ja. Agitasjon er i aller høyeste grad nødvendig. Når det blir snakk om agitasjon, så er det mange som mener det, at dette med agitasjon det er å verve så mange medlemmer som mulig. Dette er jo også i og for seg helt riktig, men skal en organisasjon virkelig være sterk, så er det ikke nok bare med et stort medlemstall, det er også likeså viktig at vår organisasjon virkelig er en sterk, aktiv og effektiv organisasjon.

Nå er det jo slik at en av hovedoppgavene for meg, det er dette med å få samlet så mange som mulig av de lønnstakerne som arbeider på våre overenskomster inn i vårt forbund. Men vi må også være klar over at skal agitasjonsarbeidet virkelig bli effektivt, da må så mange som mulig av våre medlemmer delta i dette så viktige arbeid. Jeg er helt overbevist om at på en eller annen måte kan en som er organisert øve inntrykk på de som ikke er med.

På mange arbeidsplasser og i mange foreninger mener man at dette å drive agitasjon, er noe som forbundet får ta seg av. De venter at forbundets tillitsmenn skal ut og organisere lønnstakerne. Det er klart at det er min og de andre tillitsmenns plikt å besøke arbeidsplasser så ofte det lar seg gjøre, men det er også et økonomisk spørsmål for vårt forbund. Vi må også være klar over at vi har et tungvint land å reise i, slik at det vil gå altfor lang tid mellom hver gang vi kan få besøkt de enkelte arbeidsplasser og foreninger.

Jeg vil så sterkt jeg kan appellere til dere og alle de aktive som jeg og dere ellers i arbeidslivet kommer i kontakt med, alle som har et positivt syn på organisasjonen, som er levende interessert i agitasjonsarbeid, at de må gjøre noe positivt for å få alle på hver arbeidsplass med i fagforeningen. Nå har vi mange, både foreninger og arbeidsplasser, hvor våre medlemmer virkelig er flinke til å drive agitasjon, og på disse steder ser en også resultater, men det finnes dessverre også arbeidsplasser hvor det er så lite aktivitet fra våre medlemmers side at folk ikke vet at det er fagforening på stedet. Se bare på en slik enkel ting som å bruke de plakater som er beregnet på oppslag i spisebrakker og ellers på arbeidsplasser. Disse plakater skal fortelle at her er det fagforening. De forteller hvem som er formann og kasserer på arbeidsplassen, og de skal også fortelle hvem som er tillitsmenn. En slik ting som disse oppslagene forteller nye arbeidere som kommer at her er det fagforening som det er liv i, og her er det ordnede organisasjonsforhold. Vi må vel være enige om at en fagforening som arbeider godt, er den beste agitator vi har. Det har vist seg før, og det viser seg fremdeles — vi har forresten ganske ferske eksempler på det — at i de foreninger og på de arbeidsplasser hvor problemene virkelig blir tatt opp, hvor vi har aktive tillitsmenn, der får også organisasjonen tilslutning.

Det er klart at i de foreninger hvor medlemmene aldri ser at noe blir gjort for å at avtaler og overenskomster, lovverket i det hele tatt, virkelig skal bli fulgt, i de foreninger kan man ikke vente at en skal få tilslutning. Her kan det kanskje være på sin

plass å ta opp spørsmålet om arbeidsfred på arbeidsplassen. Jeg tror, og jeg tror også at jeg har mange med meg, når jeg sier det, at problemet arbeidsfred ikke bør gå så langt, at organisasjonene og de enkelte foreninger omkring på arbeidsplassene forsvinner i fredelighet. Jeg tror at det kan være en fordel av og til at våre tillitsmenn ute på arbeidsplassene når det blir så fredelig at fagforeningen, organisasjonen ingen ting har å arbeide med, at de da tar opp de problemer som sikkert fins på hver eneste arbeidsplass, tar disse problemer opp med arbeidsgiveren, slik at det til stadighet drives litt reklame for organisasjonen. Dette, tror jeg, er et viktig ledd i agitasjonsarbeidet omkring på arbeidsplassene.

Er det så mulig å øke forbundets medlemstall?

Ja, det er mulig. La oss derfor se litt på hvilke midler vi har, og hvordan vi skal bruke disse midlene.

Vi vet, at når vi skal ut på agitasjonsarbeidet, ut på arbeidsplassene for å snakke med de uorganiserte for å forklare dem viktigheten av å stå tilsluttet fagorganisasjonen, så møter vi forskjellige argumenter hos de enkelte.

Disse argumentene kan være så vidt forskjellige. Vi har både saklige og usaklige argumenter. De usaklige argumenter møter vi helst hos de som vil unnså seg for å være organisert, det er utflukter som ikke bygger på salige fakta. Det faktiske forhold med de som bygger sine argumenter på usaklige grunnlag, er vel det at de ser på fagforeningskontingenten som de må betale. Det merkelige er jo det, at når man på sine agitasjonsturer treffer på slike folk som ikke vil være med i fagorganisasjonen, hvis man da stiller dem spørsmålet: Er dere enig i at vi skal nedlegge alt arbeid i norsk fagbevegelse? Da får man straks et kontant svar: Nei, det går ikke.

Ja, hvorfor går ikke det? Da får man ofte svaret:

Ja, men hvem skal da arbeide med disse forskjellige problemer som knytter seg til tariffoppgjør og så videre.

Slike personer tror jeg som oftest det er ganske lett å få med i organisasjonen.

Så har vi den typen som alltid skal kjekke seg og være ubehagelige når vi kommer ut på arbeidsplassen. Fra disse folkene får vi også spørsmålet om hva bruker dere pengene til som vi betaler i kontingent? Når vi treffer på slike personer, er det vel likest å la dem få gjøre seg ferdig med ubehagelighetene. Vi får lære oss å lytte, å finne ut de svake punkter som finnes i deres framgangsmåte. Når dette er gjort, skulle det være store muligheter for oss med saklige argumenter å overbevise dem om at norsk fagbevegelse er en tvingende nødvendighet. Vi må også være klar over at under

diskusjonene på arbeidsplassene vil det alltid være en hel del uorganiserte som alltid står og lytter til diskusjonene. Dette er arbeidere som faktisk talt ikke vet hverken fra eller til, det er folk som like godt kan bli med oss som mot oss, hvis vi bare vet å føre diskusjonen på en saklig grunnlag. Dette med kontingenten som vi ofte får spørsmål om: Hva brukes kontingenten til? Der skulle det være nok å vise til den lille folderen som forbundet har gitt ut, og som heter «Fakta om Norsk Arbeidsmandsforbund». I denne er det satt opp oppgave over hva kontingenten brukes til, og derav kan vi også se at i en 5-årsperiode går det tilbake til medlemmene direkte og indirekte vel 4 millioner kroner. Det er selvfølgelig helt umulig å gi en patentoppskrift på hvordan man skal drive agitasjonsarbeid, men som sagt, la våre motstandere rase ut, la oss for all del ikke hisse oss selv opp, slik at vi dermed allerede har ødelagt grunnlaget for å få arbeiderne med. Vær klar over at de som inntar en slik holdning overfor organisasjonen, de kjenner i grunnen ikke de faktiske forhold. Vi må lære oss å passe på at vi ikke gir våre motstandere en følelse av at vi skal belære dem, slik at de automatisk går i en forsvarsposisjon.

En annen ting som har forundret meg mange ganger, er det at under diskusjonene ute på arbeidsplassene opplever vi mange ganger at selv våre medlemmer inntar en ganske negativ holdning overfor organisasjonen. Det er ikke noe nytt at medlemmene i diskusjoner hvor også uorganiserte sitter og hører på, stadig kommer med dette om dårlige avtaler, dårlige tillitsmenn på arbeidsplassen osv. Her må det skje en forandring: Her mener jeg forbundet må satse mer. Her bør agitasjonsarbeidet konsentreres slik at vi kan få skolert våre tillitsmenn ute på arbeidsplassene, skolert tillitsmennene slik at de kan utnytte avtalene med arbeidsgiverne bedre enn det mange ganger er tilfellet. La oss ha det klart for oss at folk vil nå en gang se resultater, de forlanger å få noe igjen for sitt medlemskap. Vi må lære oss til å drive en positiv agitasjon, istedenfor å fremheve de negative ting, må vi heller fremheve de fordeler som er oppnådd gjennom organisasjonen. Jeg tror vi skal være så ærlig at der hvor vi møter den negative kritikken, hvor det pekes på de feil som blir gjort, der får vi åpent innrømme at selvfølgelig, der det gjøres noe positivt, der vil det også en gang i blant bli gjort noe negativt.

Skal vi få rettet på forholdene, skal vi få mer tilslutning til norsk fagbevegelse, skal vi få med oss de uorganiserte ute på arbeidsplassene, da må hvert enkelt medlem av vår organisasjon være behjelpelig med dette arbeid, hvert eneste medlem av forbundet må være en agitator på sin arbeidsplass. Når jeg sier det

på en slik måte, kan det vel av enkelte oppfattes derhen at forbundets tillitsmenn, bl. a. meg selv, ikke skal være med i dette arbeid. Jo, selvfølgelig skal vi være med i arbeidet for å få styrket vårt forbund, men hensikten kan ikke være — og det er ikke god anvendelse av forbundets midler, at forbundssekretærer skal reise ut på arbeidsplassene for å organisere et medlem her og et medlem der. Når det gjelder store arbeidsplasser, slik som nyoppstartete anlegg m. v., så er det naturlig at forbundet er til stede med en mann under oppstartingen.

Jeg tror vi kan se det slik at det som på lengre sikt skal hjelpe oss til å styrke vår organisasjon, er at vi aktiviserer oss sjøl, aktiviserer tillitsmannsarbeidet på arbeidsplassen, og i det hele gjør vårt organisasjonsapparat til en så overbevisende faktor at den ikke er til å komme forbi.

Dette tror jeg også vil skape større overbevisning hos de som allerede er organisert, og de vil etter hvert på en nær sagt selvfølgelig måte behandle de uorganiserte ut fra dette, og det er noe av dette, håper vi som må kunne skje, gjennom overgang til de større enheter i vårt forbund. Når jeg nevner større enheter, tenker jeg selvfølgelig først på overgang til storavdelinger. Her mener jeg at ved overgang til storavdelinger, større enheter, har vi større muligheter til å få rettet på organisasjonsforholdene ute i distriktene, derigjennom, gjennom storavdelingerne å få styrket vår organisasjon.

Det hender at vi får stilt spørsmålet: Dette med storavdelinger, har det noe for seg? Styrker vi forbundet med storavdelinger? Her vil jeg så absolutt svare ja.

Med storavdelinger har vi større muligheter for å styrke vårt forbunds organisasjonsapparat. Det er vel ingen hemmelighet at det i dag er svært vanskelig å få drevet et effektivt arbeid ute i marken på den gamle måten, der vi var avhengig av den enkelte tillitsmann, som skulle ta seg av hver eneste sak.

Slik forholdene er i dag, hvor vi har medlemmer liggende ute på arbeidsplassene både en og to uker av gangen, kan vi ikke vente at disse, når de kommer hjem til familien en gang i blant, at de også da skal ta fatt på tillitsmannsarbeidet for organisasjonen. De økonomiske forhold er nå en gang blitt slik — og det skal vi være glad for — at våre medlemmer forlanger mer av fritiden, forlanger å disponere den på en helt annen måte enn før.

Derfor mener vi at storavdelingene har meget for seg, sett ut fra det synspunkt at avdelingen kan ha en fastlønt mann som kan ta seg av det daglige arbeid.

Det viser seg også at der hvor vi har fått storavdeling, er det

også framgang for vårt forbund. Det er jo helt naturlig at der hvor en kan få fastlønt tillitsmann vil organisasjonsarbeidet bli mer effektivt.

En slik mann har bedre muligheter for å drive arbeid på de lokale arbeidsplassene. Han kjenner forholdene meget bedre enn om sekretærene fra forbundet kommer ut i distriktet, han har større muligheter for å skape den rette kontakten ute blant de enkelte medlemmer på arbeidsplassene; han har større muligheter til å få aktivisert tillitsmannsapparatet på arbeidsplassen. Og en ting som er like så viktig, og som det viser seg at der hvor forbundet har fått storavdeling, får vi også redusert bruken av F-merker, som i mange tilfelle grenser mot misbruk. La oss ha det klart for oss, at dette med å betale den kontingent man virkelig skal betale, har mye å si for forbundets arbeid ute i avdelingene. Skal forbundet, skal vi kunne drive et virkelig effektivt agitasjonsarbeid ute blant folk på arbeidsplassene, da må forbundets økonomi styrkes. Når det gjelder dette med storavdelinger, da mener jeg personlig at dette er et meget viktig ledd i agitasjonsarbeidet. Forbundet har i dag ca. 40 prosent av sine medlemmer tilsluttet storavdelingene. Men dette er ikke nok, etter den oversikten vi hittil har, så mener og tror vi at det er muligheter for i ganske rask framtid også å få storavdeling i flere fylker, deriblant Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nord- og Sør-Trøndelag og Troms.

Det er klart det er et helt stort arbeid som ligger bak for å få organisert storavdelinger i de fylker som her er nevnt, men når vi en gang kommer så langt at dette er et faktum, da vil ca. 70 prosent av forbundets medlemmer være i storavdelinger.

Det viser seg også det, at der hvor vi har etablert storavdelinger, er det mye lettere å holde på medlemmene enn det er mange av de små foreningene spredt rundt omkring i landet. Det er jo det som er det underlige at det er ikke alltid det vanskeligste å få organisert folkene, men det vanskeligste er å holde på dem.

Gjennom storavdelingene mener vi at det er mulig å aktivisere tillitsmannsapparatet slik at det kan ytes mer service overfor medlemmene. Det klarer vi ikke alltid med den gamle organisasjonsformen.

Har vi så andre virkemidler vi kan bruke i arbeidet for å få tilslutning til Norsk fagbevegelse? Ja, vi har den norske arbeiderpresse, og her, når det gjelder norsk arbeiderpresse, som talerør for den norske fagbevegelse, da vil jeg også henvende meg til representantene her i salen for arbeiderpressen.

La oss stille oss spørsmålet: Hvordan behandler vår presse de faglige spørsmål? Kan vi si at arbeiderpressen alltid er et talerør for

norsk fagbevegelse, bl. a. med sine reportasjer fra enkelte arbeidsplasser. Hvordan ser disse reportasjene fra arbeidsplassene stort sett ut? Jo, når det en sjelden gang finnes en reportasje i vår presse fra arbeidsplassene omkring i landet, hvem er det da som blir trukket fram i lyset? Er det fagforeningen på stedet? Er det den stedlige tillitsmann, eller er det arbeidsgiveren? Jo, stort sett så følger de samme mønster hver eneste gang. Det som skjer, er dette: Arbeidsgivere, bedriftslederen, det er han som blir trukket fram i lyset, det er han som blir fotografert og foreviget i våre aviser. Det er han som uttaler seg om forholdene på arbeidsplassen. Dette er dårlig reklame for norsk fagbevegelse. La oss få reportasjer fra arbeidsplassene, la oss få det i enda større grad enn hittil, men da, da bør tillitsmennene, de fagorganiserte på arbeidsplassen trekkes fram i lyset. Undersøk med tillitsmennene hvordan arbeidsforholdene er på arbeidsplassen, undersøk med tillitsmennene om arbeidsgiveren virkelig overholder alle de avtaler vi har med dem. Da tror jeg sikkert reportasjen ville få en helt annen karakter, og da ville det også være virkelig agitasjon for norsk fagbevegelse. Når det gjelder vårt eget fagblad, Arbeidsmanden, så kan det vel hende at vi også her ikke alltid har utnyttet de muligheter som er til stede for å drive agitasjon ute på arbeidsplassene. Vi har nå i de par siste numrene forsøksvis gått over til å bringe enkelte billedreportasjer fra arbeidsplassene rundt om i landet. Vi har også forsøkt å få samtaler med enkelte eldre fagforeningskamerater.

Vi tror at vi med dette vil skape større interesse både for fagbladet og for organisasjonen i sin helhet. Det har selvfølgelig også vært ønskelig at de enkelte medlemmer omkring i distriktene kunne sendt noen ord inn i fagbladet. Vi arbeider nå med planer om å få Arbeidsmanden både bedre og billigere i utgivelse enn det har vært hittil. Når jeg nevner «bedre», da tenker jeg på de planene vi har om å åpne en «medlemmenes spalte», hvor medlemmene kan ta opp de forskjellige problemer som reiser seg på arbeidsplassene, kort sagt, hvor medlemmene kan sende inn stoff til Arbeidsmanden, og hvor medlemmene kan komme både med ros og ris. Når jeg sier «billigere», så tenker jeg på det at vi nå har planer om å åpne adgang til å tegne annonser i fagbladet vårt. Med det at vi åpner adgang til annonsetegning i Arbeidsmanden, har vi også muligheter for å få den utgitt atskillig billigere enn tilfellet er nå; men la det være sagt med én gang, at annonsetegninger skal ikke gå ut over stoffmengden ellers i bladet. Det sideantall vi har nå, skal vi fortsatt kjøre med for vanlig stoff. Det som vil skje, er at vi utvider Arbeidsmanden med spesielle annonsesider.

Når vi nå skal gå over til å åpne en medlemmenes egen spalte i

fagbladet, da vil jeg så sterkt jeg kan, oppfordre dere alle til å benytte denne spalte. La oss her få en frisk og saklig debatt om det som rører seg ute på arbeidsplassen. Dette vil sikkert skape en stor interesse blant medlemmene. Det vil vise også de som ikke er organisert, de som står utenfor organisasjonen at her er det en organisasjon det er liv i, her er det en organisasjon hvor medlemmene fritt kan få uttale seg om de forskjellige spørsmål.

Jeg har her forsøkt å trekke fram enkelte ting i forbindelse med agitasjonsarbeidet.

Det kunne selvfølgelig vært mange andre ting som også skulle vært berørt i denne forbindelse. Jeg er sikker på at alle dere som sitter her vet hvordan man skal klare å organisere folk, hvordan agitasjonsarbeidet bør drives omkring på de forskjellige arbeidsplasser. Dere er også helt klar over hvor viktig dette arbeidet er. Jeg vil da bare til slutt si:

La oss i kommende periode gå fullt inn for å styrke vårt forbund, både når det gjelder å øke medlemstallet og som en aktiv og sterk organisasjon. La oss til slutt stille spørsmålet: Har jeg som fagorganisert gjort min plikt? Har jeg virkelig gjort det jeg bør og kan gjøre for å styrke min organisasjon?

Har vi det, da kan vi stille krav til de andre.

Foredraget ble mottatt med sterkt bifall.

Harald Øveraas om opplysningsvirksomheten.

Opplysningssekretær, *Harald Øveraas*, holdt dette innledningsforedraget:

Når en på relativt kort tid skal si noe om opplysningsvirksomheten, vil det alltid være vanskelig å avgjøre hva en skal ta med og hva en skal kutte ut.

Opplysningsvirksomheten spenner i dag over et så vidt felt at man nødvendigvis må begrense seg til det mer generelle i forbindelse med emnet.

Jeg finner det likevel riktig at man tar et lite tilbakeblikk for på den måten å få se den utvikling som har skjedd på dette område i det rette perspektiv.

Organisert folkeopplysning har vært drevet i Norge helt siden Thranitterne i 1848—1851 drev sine lese- og skrivestuer. Det fortsatte under filantropene, som i 1850 stiftet selskapet til Folkeopplysningens Fremme.

Christiania Arbeidersamfunn som ble stiftet i 1864 av Eilert Sundt, hadde også som oppgave å formidle opplysning til «almuen», som det den gang het.

I 1885 ble Christiania Arbeiderakademi stiftet, dette ble for øvrig kopiert på mange steder i vårt land, og etter hvert gikk disse akademier over til det vi i dag kjenner under betegnelsen Folkeakademier.

Etter dette var det fagforeningene som overtok. Fagforeningene sto for en mangfoldighet av hjelpetiltak, og skolering av medlemmene gikk inn som en naturlig del.

Under de daværende forhold var det om å gjøre å gi lese- og skriveferdigheter, men ofte gikk man lengre.

Etter hvert som skoleverket ble bygd ut, og fagforeningene fikk større styrke, ble det større bredde i opplysningsarbeidet.

I 1927 fikk fagbevegelsen sitt første selvstendige organ til å lede opplysningsarbeidet, Felleskomitéen for representanter for hovedorganisasjonene, og i 1932 ble felleskomitéen avløst av kulturorganisasjonen Arbeidernes Opplysningsforbund, i daglig tale kalt AOF.

Det er denne organisasjon som i dag er den koordinerende instans for hele arbeiderbevegelsens opplysningsarbeid, og en går vel ingens ære for nær når en sier at dette er den største og mest altomfattende opplysningsorganisasjon i dette land.

Som det vil gå fram av disse spredte glimt av opplysningsvirksomhetens utvikling, er ikke behovet for opplysning noe nytt fenomen. Behovet og betydningen av dette arbeid ble tidlig forstått, og tiltak for å nå flest mulig satt i verk.

Det vil selvsagt ikke være mulig å komme inn på alt som har skjedd på dette område, og på hvilke måter det har skjedd, vi får heller se litt på dagens situasjon og det krav det enkelte medlem og fagbevegelsen som helhet er stilt overfor.

Vi vet at behovet for opplysning er noe ganske annet i dag enn hva det var i fagbevegelsens barndom. Det er ikke spørsmål om å lære medlemmene lese- og skrivekunsten, men behovet er ikke mindre av den grunn, tvert imot.

På grunn av den rivende utvikling som har funnet sted på alle områder i vårt land og i verden for øvrig, er opplysningsarbeidet mer påkrevd enn noen gang tidligere.

Den automatiserte og mekaniserte tidsalder vi lever i, og de lover og avtaler som skal regulere denne, stiller oss overfor et problem og en utfordring av ganske vesentlige dimensjoner.

Det rekkes ikke i dag bare med idéen, for den revolusjon som finner sted i samfunnsutviklingen gjør at vi må tilpasse oss nye situasjoner, nye arbeidsforhold og nye miljøer i et langt raskere

tempo en tidligere. Skal vi ha noen mulighet for å være med, både med hensyn til konkurranse om arbeidsplasser og å lede samfunnsutviklingen i en slik retning at den blir i samsvar med arbeiderklassens idéer, er vi nødt til å begynne å arbeide med oss selv.

Vi må hver på vår plass være med i arbeidet for å sette fagbevegelsen i slik stand, at den tillit som er vist den, kan vise seg å være berettiget også for framtiden.

Spørsmålet man kan stille i denne forbindelse er hva som kan gjøres. Og hvilke tilbud foreligger?

Folkets Brevskole:

Bare gjennom Folkets Brevskole har vi en 115—120 kurstilbud med et emne-valg som spenner over et vidt felt.

Her skulle det være noe for enhver smak, uansett hvor kresen en måtte være.

Forbundet gir tilskott til *alle* brevringer i Folkets Brevskole på 50 prosent etter samme retningslinjer som staten gir tilskott til brevringer.

Videre gis det stønad til brevringledere for 39 forskjellige kurs fra brevskolen. Stønaden fra forbundet er for ringleder kr. 7.50 pr. time, og når staten gir en stønad med det samme beløp, skulle dette utgjøre kr. 15.00 pr. time.

For 23 brevkurs dekker også forbundet kursavgiften for enkelt-elever. Hvilke kurs dette dreier seg om, er meddelt alle foreninger og grupper innen forbundet.

Vi skal alle være enige om at tilskottet ikke er av en slik størrelsesorden at en kan slutte i jobben og bare drive med brevringer, men dette er da heller ikke meningen.

Tilskottet til brevringer og ringleder er ment å skulle gi det enkelte medlem anledning til, uten noen ekstra utgifter, å skolere seg selv. Ringlederlønnen er ment som en stimulans for de personer som viser initiativ og interesse for opplysningsvirksomheten, samtidig som han skal ha noe igjen for det merarbeid det medfører å være ringleder.

Arbeidernes Opplysningsforbund

er tidligere nevnt, og denne organisasjon arrangerer årlig en rekke kurs over hele landet.

Kursene spenner over et stort emneområde og de beste forelesere blir benyttet.

Forbundet gir stipend til disse kurs som dekker kursavgift, reiseomkostninger og tapt arbeidsfortjeneste etter AOF's satser.

Disse er i dag kr. 320.00 pr. uke for forsørgere, og kr. 260.00 for ikke-forsørgere.

Forbundets virksomhet:

Ser vi på den virksomhet som har vært drevet i denne landsmøteperiode, finner vi følgende:

Det har vært holdt 9 forbundskurs med en varighet fra 4 dager til én uke. På disse kurs har det vært et samlet deltakerantall på 201.

Videre er det holdt 39 2-dagers kurs med tilsammen 699 deltakere. Av brevringer er det pr. 31. desember 1966 gjennomført 33 ringer med 448 deltakere.

6 har gjennomgått 8 ukers LO-skole og 1 har gjennomgått 4 ukers kvinnelig LO-skole.

For øvrig har vi hatt deltakere på en rekke kurs arrangert av AOF, LO's distriktskontorer og lokale samorganisasjoner.

Nevnes skal også at 35 medlemmer har deltatt på kurs i utlandet, da henholdsvis i Sverige, Danmark og Finland.

Når alt summeres, finner vi at mellom 2100 og 2200 har deltatt i virksomhet som det er bevilget stipend til fra forbundet.

Her må jeg likevel få innskyte at det samlede antall medlemmer som har deltatt er noe lavere, da det er mange som kommer igjen hvert år, og noen også samme året, dette da særlig hva brev- og studieringer angår.

På den annen side kan vi også regne med at det er studietiltak som ikke er registrert, da studievirksomheten blir finansiert på andre måter, eksempelvis gjennom kulturmidler.

Tallene som her er referert, kan jo i første omgang høres relativt høye ut, men ved nærmere ettertanke kan vi vel være enige i at det er ingen grunn til å slå seg for brystet.

Vi kan riktignok se en jevn stigning i antall studietiltak og derav økende antall deltakere, men stigningen burde skje i et langt raskere tempo enn hva tilfellet er.

(1963: 425.) (1964: 510.) (1965: 565.) (1966: 602.)

Spørsmålet er hva vi kan gjøre for å øke takten i denne stigning, og for å effektivisere studiearbeidet.

Rent umiddelbart skulle en ha lov til å tro at mulighetene for å få større tilslutning til brevringer skulle være store.

Dette er jo den enkleste form, og den mest effektive form for studier vi har. Den kan også tilpasses de lokale forhold på beste måte.

Vi hadde i 1966 15 fullførte brevringer og dette er absolutt i underkant av hva det burde være.

Det viser seg at det i grunnen bare er et fåtall avdelinger som driver dette arbeid, men disse avdelinger har også både en og flere ringer hvert år.

Dette tror jeg beviser at de får noe igjen for dette arbeid og de føler at opplysningsarbeidet er et ledd i det faglige arbeid.

Selvsagt er jeg oppmerksom på at det i enkelte distrikter av vårt land kan være visse vansker forbundet med å få i gang en brevring, jeg tenker da i denne forbindelse på de distrikter hvor medlemmene bor spredt, og til dels der hvor det arbeides på skift.

Dette er selvsagt litt problematisk, men derfra og til påstanden om at det ikke nytter, er et langt sprang.

Jeg tillater meg å påstå at denne påstand ikke grunner seg på det faktiske forhold.

Jeg tror nemlig at det nytter hvis det blir gjort noen anstrengelser for å få det hele i gang. Vi har lett for å lulle oss inn i forutinntatte antakelser og bare la det hele flyte.

Det er ikke nok om andre har prøvd før med negativt resultat, det er heller ikke nok at man setter opp et oppslag en gang i blant, nei, en må ta opp spørsmålet med hver enkelt, og for manges vedkommende tror jeg en er nødt til å forklare hva saken egentlig dreier seg om. Gjør vi dette, tror jeg også muligheten skal være til stede for å få i gang en brevring.

Helgekurs

har jo blitt praktisert en del, og praktiseres fortsatt. Dette er også gode kurs, men de faller selvsagt noe dyrere. Vi mener likevel at det er av stor betydning å fortsette med disse kurs, og at vi også her kan utvide virksomheten atskillig.

Her vil jeg be avdelingens studieleder ta initiativ for å få arrangert slike kurs. Vi på vår side er selvsagt behjelpelig om det skulle ønskes hjelp i denne forbindelse, både med hensyn til oppsetting av kursplan og forelesere.

Jeg vil også minne om at etter siste avtale for en del av forbundets medlemmer er det anledning å søke permisjon med lønn for å delta i kurs og en behøver således ikke nødvendigvis å legge disse kurs til en helg.

Forbundet gir også støtte til disse kurs, og etter de retningslinjer vi har i dag, kan det gis støtte på opptil kr. 50.00 pr. deltaker for slike helgekurs. Forutsetningen for å få maksimal støtte er at medlemmene kommer fra flere avdelinger eller grupper og tilskuddet er ment å skulle dekke de vesentligste utgiftene for reise og opphold.

Forbundskurs:

På landsmøtet i 1955 ble det vedtatt retningslinjer for opplysningsvirksomheten som fortsatt gjelder.

De fastslår bl. a. at det så vidt mulig bør arrangeres spesielle forbundskurs hvert år.

Dette er blitt fulgt opp og i 1966 ble det holdt forbundskurs både for Nord-Norge og Sør-Norge.

Nå er det slik at med de store avstander vi har i dette landet, blir reiseomkostningene relativt store for disse kurs. Men selv om omkostningene ved slike internat-kurs er store, mener vi at kursene har stor betydning, og vi vil fortsette med disse, ja vi kommer sågar til å utvide virksomheten.

Forbundsstyret har besluttet at i året 1968 skal det arrangeres 3 forbundskurs, hvorav 1 skal holdes i Alta for medlemmene i Finnmark, Troms og den nordlige del av Nordland.

1 skal holdes i Meråker med deltakelse fra Trøndelagsfylkene, Møre og Romsdal, samt den sørlige del av Nordland, og 1 for Sør- og Vest-Norge med kurssted Sørmarka.

Vi håper at på grunn av reiseomkostningene skal dette falle forholdsvis rimeligere enn hva tilfellet har vært hittil med 2 forbundskurs.

Skulle det vise seg at interessen er stor nok, og forbundets økonomi tillater det, kan det også komme på tale å utvide denne form for kursvirksomhet enda mer, men dette er et spørsmål vi får komme tilbake til ved en senere anledning.

Vi har ved de seneste forbundskurs hatt stor søkning, ja så stor at vi dessverre ikke har kunnet gi plass til alle.

Det er dog tross alt bedre at søknadene er for mange, enn at forbundet skal måtte avlyse kurs på grunn av mangel på deltakere. Dette har dessverre vært tilfellet for ikke så mange år siden.

Jeg vil i den anledning henstille til alle representantene at de hver på sin plass agiterer for å få medlemmene til å søke kursene.

Selv om det er valgt studieleder, skal vi ikke overlate dette bare til denne, dette er en oppgave for samtlige, og alle bør være med for å skape en større aktivitet.

For framtiden håper jeg det må bli slik at det ikke er et kurs som søker deltakere, men deltakere som søker kurs.

Vi kommer i den nærmeste framtid til å sende ut planer for en mer systematisk opplæring av tillitsmenn, da tillitsmenn i sin videste betydning. Om jeg her løselig skal skissere hvordan denne plan vil bli, kan jeg si følgende:

På det lokale plan må det gjennomgås bestemte brevkurs, dette

for at deltakerne skal ha den noenlunde samme bakgrunn når de senere blir innkalt på et ukekurs.

Den neste etappe på vegen blir 1 14-dagers kurs og etter dette LO-skolen. Dette kan selvsagt ikke gjennomføres på 1 år, men må nødvendigvis gjennomføres over en periode, sannsynligvis på 3—4 år.

Det vesentligste ved dette er at vi får system i opplæringen, og vi kan på denne måte gi de medlemmer som har interessen, muligheter til å få den beste faglige skolering som vi har i dag.

Vi stiller store krav til de som blir valgt som tillitsmenn, vi må også være villige til å gi disse anledning til å skolere seg for det arbeid de skal gjøre.

Det vil selvsagt koste penger, men jeg tror at dette er «Utgift til inntekts ervervelse.»

Jeg har her i noen spredte glimt forsøkt å gi et lite overblikk over studievirkomheten som den har vært, er, og forhåpentligvis vil komme til å bli.

Det er store oppgaver som venter oss i framtiden, men det er nyttige, nødvendige og interessante oppgaver.

Vi må ikke la fagbevegelsen syke hen og muligens avgå ved en stille og langsom død.

Vi skylder våre pionérer, hvis innsats vi i dag høster fruktene av, å ivareta den arv de har gitt oss, og å bygge videre på den veg de har staket opp.

Jeg tror vi på alle områder må advare mot den tiltakende passiviteten som etter min mening er til stede. Klarer vi ikke å snu denne tendens, er jeg redd for at når historien om vår tidsepoke en gang skal skrives, vil det komme til å stå: at vi hadde kortene på hånden, men spilte dem slett.

Også dette foredraget ble mottatt med sterkt bifall.

DE UTENLANDSKE GJESTER TAR AVSKJED

På dette tidspunkt måtte de utenlandske gjester ta avskjed med landsmøtet, og formannen for Nordiska Väg- och Anläggsarbetareunion, *Sigvard Forsmark*, tolket gjestenes inntrykk på denne måten:

Jeg har vært til stede på tre landsmøter tidligere i Norsk Arbeidsmandsforbund, og jeg vil med en gang si at jeg har forelsket meg i det norske folket og den norske mentaliteten. Hvorfor? Jo, fordi vi står overfor de samme problemer, både innenfor organisasjonene og i samfunnslivet. Øystein Larsen var inne på noen av disse problemene i sin åpningstale. Representanter fra de internasjonale organisasjonene har nevnt dem, slik de ligger an på det internasjonale planet. Vi har den samme problematikken innenfor svensk fag-

bevegelse. Det foregår en viss konsentrasjon. I 1966 ble det på kongressen lagt fram en organisasjonsplan som gikk ut på å slå sammen 38 forbund til ca. 20. Innenfor vår seksjon er det 8 forbund som skal slås sammen til ett forbund. Det er ingen lett operasjon. Vi begynte å diskutere spørsmålet i 1951. Vi diskuterte foreløpig om *når* vi skulle slutte oss sammen. Det ble fastsatt at vi skulle starte 1. juli 1970. Vegarbeiderne i Sverige skal organiseres i dette forbundet.

Storavdelingene har vært et stort spørsmål på denne kongress. For Arbeidsmandsforbundet ble det opplyst at storavdelinger alt omfatter 40 prosent av medlemstallet, og at storavdelinger etter hvert skal omfatte hele landet. Vi har også gjennomført en liknende omorganisering. I 1969 skal vi få 18 avdelinger mot nå 276. Denne operasjon blir vanskelig, men vi tror at vi skal klare den. Vi har stort sett de samme problemer som dere. Det er således meningen at avdelingene skal finansiere sin virksomhet av den lokale kontingent.

Jeg er glad for å kunne si at på den 3. kongressen jeg er til stede i Arbeidsmandsforbundet er kontingentspørsmålet blitt behandlet på en positiv måte. Ja, dette er altså en farbrors oppfatning. Jeg tror at det er riktig å være lydhøre overfor kravene om å gi hovedadministrasjonen de ressurser de trenger. Kongressflertallet har vurdert denne saken på en fordomsfri og rasjonell måte. Jeg la også merke til at beretningene ble vedtatt uten debatt. Økonomien har samlet sterk interesse i kongressen, og det er naturlig. Dirigentene har sikkert bidratt mye til at debattene er blitt så saklige. En må ha gode dirigenter på en kongress hvis det skal bli gode kongresser, og det har det vært her på dette landsmøte.

Jeg vil sammenfatte mine inntrykk slik: Problemene her i Norge er omtrent de samme som vi har. Dette gjør at vi kan lære av hverandre. Gjennom en rekke år har jeg hatt et intimt samarbeid med dette forbund og dets tillitsmenn. Jeg nevner bl. a. disse: Christian Henriksen, A. K. Lien, Albert Karlsen, Walter Kristiansen, Paul Sundt og Bernt Alfsen. Jeg og de øvrige svenske kolleger har hatt et godt utbytte av dette samarbeid.

Jeg ber om unnskyldning for at jeg i min takketale blir så personlig, men det skyldes at dette blir den siste kongress i Arbeidsmandsforbundet jeg blir til stede på. Jeg går av ved utgangen av 1967. Jeg vil takke de nordiske venner, og jeg har i oppdrag fra de svenske, danske og finske forbund å takke for samværet. De er alle meget fornøyd over Norsk Arbeidsmandsforbund som verter. Vi har også hatt meget gode erfaringer fra landsmøtets forhandlinger. Norsk Arbeidsmandsforbund har hatt et levende og aktivt

landsmøte. Diskusjonene har vært livlige, og målsettingen har tatt sikte på retningslinjene framover. Takk til forbundet, og vi ønsker dere all lykke i framtiden!

Øystein Larsen takket for alle gode ord og ønsker. Jeg vil uttale håpet om at samarbeidet mellom de nordiske forbund fortsatt vil bli bygget ut. Jeg vil rette en spesiell takk til Sigvard Forsmark for den innsats han har gjort. Du har mange år bak deg i organisasjonslivet og du har gjort en atskillig større innsats enn de fleste av oss. Vi takker deg og de andre nordiske organisasjonskolleger og uttaler håpet om fortsatt hjertelig samarbeid.

Møtet tok en pause til kl. 12.30.

Ettermiddagsmøtet fredag 22. september.

Dirigent: *Harriet Andreassen*.

Forhandlingene tok til igjen kl. 12.30.

ORDSKIFTET ETTER DE TO INNLEDNINGSFØREDRAG

Det hadde vært forutsetningen å ta samlet diskusjon etter innledningsforedragene av sekretærene Lars Nilsen og Harald Øveraas.

Jakob Jakobsen, Fosen: Jeg tror ikke det er fullt så galt når det gjelder agitasjonen, som man får inntrykk av i Nilsens innledningsforedrag. Jeg tror det har vært framgang i løpet av de siste 50 årene. Det er tillitsmennes plikt å sørge for agitasjonen. Jeg synes det er en slapphet også hos de lokale tillitsmenn når de ikke forsøker å få alle folkene på en arbeidsplass organisert. Jeg vil komplimentere forbundet med det opplysningsarbeid det har utført. Det er meget gledelig å høre den redegjørelse som har vært gitt her, men dette må ut, medlemmene må få vite om det.

Jeg har samtidig fått dirigentens tillatelse til å takke alle kamerater her på landsmøtet. Hvis jeg har sagt noe som har gitt anledning til anstøt, så ber jeg om tilgivelse. Jeg vil ikke at det inntrykk skal bli sittende fast at jeg på noen måte vil fornærme noen. Jeg har sittet i et kommunestyre med borgerlig ledelse i 22 år, og jeg har kanskje vennet meg til en skarp uttrykksmåte. Jeg ber imidlertid om unnskyldning hvis jeg har sagt noe som ikke er riktig.

Daniel Martinsen, landsstyret: Vi kan konstatere at det er mange som har en negativ innstilling til organisasjonen i dag. Årsakene til dette er å finne på mange felter. Jeg tror at det ikke minst skyldes arbeiderpressens manglende utbredelse. Her skal vi også kritisere oss selv. Vi burde informere arbeiderpressen bedre. Vi burde la mange av våre nyheter tilflytte arbeiderpressen.

Asbjørn Overvik, Selbu: Vi bør legge oss på hjertet det som de to sekretærene har sagt. Jeg tror at den linje Arbeidsmandsforbundet har slått inn på vil bære frukter. Jeg tror det er positive ting å spore i den siste tiden. Jeg tror vi er i ferd med å reise oss. Det er nødvendig at vi får hyppigere besøk av våre sekretærer ute i distriktene. Vi må imidlertid skolere oss selv i stadig sterkere grad. Den indre reisning, aktiviseringen ute i distriktene vil bære de rikeste frukter i tida framover. Vi har en rekke gode hjelpemidler. Jeg peker på Folkets Brevskole som gir materiale for brevvinger. Vi må ikke innskrenke vår virksomhet til bare vår egen bevegelse. Fagbevegelsen er en folkebevegelse. Derfor må vi ta på oss alle oppgavene i samfunnslivet. Da kan vi si at vi er de rette ambassadører for vår bevegelse. La oss reise fra dette landsmøte med vilje til å hjelpe opplysnings- og agitasjonssekretæren i deres arbeid.

Asbjørn Furali, Åmot: Kursene skal ikke lete etter deltakere, men deltakerne skal lete etter kursene. Hvis de forskjellige tillitsmenn lokalt kom sammen, så burde alle spørsmål rent generelt kunne drøftes. Vi burde finne hverandre på den måten, og vi kunne samordne arbeidet. Samorganisasjonene burde ikke minst kunne utnyttas i opplysningsvirksomheten. Jeg vil driste meg til å henstille til det nye forbundsstyre å ta opp denne saken.

Odd Paulsen, Bjørnevattn: Det er en overordentlig viktig sak vi behandler her. Vi har bedret oppdragelsen i barneskolen, vi har også bedret voksenopplæringen. I dette arbeid skal også arbeiderbevegelsen gjøre seg gjeldende. Vi stiller i dag større krav til kunnskaper, kvalitet og kombinasjonsevne. Det er i høy grad et økonomisk spørsmål. Dette med økonomien må vi løse, fordi vi ikke har råd til å la være.

Et par ord om agitasjonsarbeidet. Vår evne til å gi informasjon er ikke stor nok. Det er fagarbeide å gi informasjon. Vi må sørge for å skaffe oss kvalifiserte folk. Ett forbund er kommet dithen at det har løst saken med opplysning og informasjon. Det blir avsatt 3 øre av timelønna, derav avsetter arbeidsgiverne 2 øre og

arbeiderne 1 øre. Så fordeles beløpet med 1½ øre på hver. Vi må også forsøke å få i stand en liknende ordning. Tok opp følgende forslag:

Forbundet tar opp spørsmålet om en timelønnsavgift til opplysningsarbeidet med motparten i forbundets tariffområde etter samme retningslinjer som avtalen i Beklednings-Industriarbeiderforbundet.

Karl J. Kvalness, Tromsø: Paulsen har sagt omtrent det som jeg forlangte ordet for å si, men jeg vil gjerne føye til noe. Vi har hatt en ekspansiv strukturendring, kanskje mest i vegsektoren og i organisasjonssektoren. Vi må være mobile til å ta opp oppgavene. Det stilles store krav til opplysning. Arbeiderbevegelsens tillitsmenn må ha den best mulige opplysning. Med store avdelinger og lange avstander er det ikke alltid så lett å nå ut til den enkelte. Jeg vil henstille til forbundet om å sende ut et stort antall rundskriv til de store avdelinger. Samtidig vil jeg få lov til å takke for et positivt landsmøte. Jeg vil be om unnskyldning for det skarpe forslaget fra Troms i spørsmålet om de uorganiserte. Vi mente det var bedre å få en uttalelse som ville vekke oppmerksomhet enn en utvannet uttalelse. Enkelte yrkesgrupper bør få en sterkere organisasjon. Det er store funksjonærgrupper som snarest bør trekkes med.

Kåre Bøystad, Fjellbrott, var ikke helt sikker på at pengene til opplysningsvirksomheten alltid ga så god valuta. Jeg tror det er nødvendig at avdelingens tillitsmenn må yte et bedre arbeid. I de 25 år jeg har sittet som formann har vi brukt mange midler til opplysning og agitasjon, men det har ikke alltid lyktes. Vi må ha forbundets bistand. Da vi hadde 25-årsjubileum, hadde vi besøk av en tillitsmann, og det hjalp. Da ble de uorganiserte nervøse. Mer skal det ikke til.

Olav H. Stigen, Telemark: Ja, det er sannelig nødvendig med agitasjon. Ute på arbeidsplassene har vi motagitasjon fra våre egne medlemmer. De står side om side med uorganiserte. Det må det bli en slutt på!

Einar With, Rogaland: Jeg er glad for at forbunds- og landsstyret har lagt så mye vekt på agitasjons- og opplysningsvirksomheten. Jeg tror det er en meget viktig ting. Jeg for min del setter opplysningsvirksomheten meget høyt. Det Paulsen nevnte gjelder Bekledning-Tekstil-forbundet. De har fra 1966 fått med en bestemmelse i tariffen om at 3 øre skal avsettes til opplysningsvirk-

somhet. Dette spørsmål burde forelegges for Norsk Arbeidsgiverforening. Det kunne tenkes at vi fikk det inn i tariffene generelt. Vi får i et hvert fall prøve å få det inn i våre overenskomster. Jeg støtter det forslaget som Paulsen har satt fram.

Arvid Forså, Mosjøen: Vi har fått en ganske betydelig forhøyelse av kontingenten. Vi nordpå har ikke så ofte besøk av folk fra forbundet. Vi håper at det nå kan bli en forandring på dette. Vi trenger personlig kontakt med tillitsmennene. Vi må få hyppigere besøk av tillitsmennene. Nå har vi fått to opplysningssekretærer. De øvrige er vel så opptatt, men disse to må vel ha tid til å komme.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Vi ble glade over å høre disse foredragene. Vi burde hatt dem tidligere på landsmøtet. Vi bør kanskje i større utstrekning enn før bruke presse og radio, utbygge vår PR-virksomhet. Jeg håper forbunds- og landsstyret tar opp dette spørsmålet. Ellers vil jeg få lov til å si at dette har vært et positivt landsmøte. Vi har sett mange nye ansikter på talerstolen og i landsmøtet. I vårt samfunn må det fornyelse til. Jeg er glad for at det har skjedd en fornyelse. Jeg takker hjertelig for det. Jeg takker også forbundsstyret, takker dirigentene for deres dyktige ledelse av landsmøtet. Vi kan ta mange gode minner hjem til våre avdelinger. Vi må få utbygd storavdelinger i alle våre fylker. Ja, sørg for å få storavdelinger i alle fylker til neste landsmøte!

Arne Ødegårdsstuen, Oppland: Jeg har vært på 4 landsmøter, men jeg vil si at dette ubetinget har vært det beste. Hjertelig takk til dere som har sørget for det!

De to innledeles sluttreplikker:

Lars Nilsen syntes det nesten var unødvendig for ham å føye noe til etter de positive innlegg som var kommet i debatten. Jeg retter en takk til alle de som har hatt disse positive innleggene. Det gjør godt å få sånn varmhjertet tilslutning. Til Jakobsen vil jeg gjerne si: Hadde vi bare hatt sånne tillitsmenn som Jakobsen rundt i våre avdelinger, så hadde det ikke vært nødvendig med stort agitasjon. — Pressen har vært nevnt av enkelte talere. I denne sammenheng vil jeg rette en skarp kritikk mot arbeiderpressen. Vi møter ofte liten forståelse. På den annen side bør vi også rette kritikk mot oss selv. Vi utnytter ikke alltid den mulighet vi har, og vi bruker ikke vår presse. Til Kolstad vil jeg si: Mange takk for tilslutningen. Jeg er helt enig i at vi bør vå storavdelinger i alle fylker.

Harald Øveraas: I tilslutning til Lars Nilsen vil jeg uttale min glede over de positive innlegg. Jeg er særlig glad for Jakobsens innlegg. Til Furali vil jeg si at vi nok kunne koordinere opplysningsvirksomheten bedre. Når det gjelder brevvinger, vil vi støtte dem på samme måte som nå. Det er ikke ukjent at medlemmer fra forskjellige avdelinger går sammen om brevvinger.

Et par ord om Paulsens forslag om arbeidsgiveravgift. Jeg tror ikke det er riktig å ta dette opp nå. Det er ikke noe nytt. Spørsmålet har vært diskutert inngående i AOF. Det er nedsatt et utvalg. Forbundene er enige om å ta dette spørsmålet opp i fellesskap. Ja, det er alt tatt opp, og det vil bli reist av LO. Resultatet vet vi ikke. Det blir reist som et generelt krav. Jeg tror derfor det ville skade saken om vi voterer over Paulsens forslag nå. Vi bør løfte i flokk. Ikke ta dette spørsmålet opp enkeltvis. Det er ikke riktig at fagbevegelsen alene skal betale skoleringen av tillitsmenn. Bedriftene har like stor nytte av denne skoleringen. Da bør de også bære noe av utgiftene. — Anmodningen fra Kvalness om flere rundskriv til storavdelingene er tatt til etterretning.

Bøystad stiller seg tvilende til hvorvidt opplysningsvirksomheten gir valuta for pengene. Det er kanskje ikke så lett å ta opp en diskusjon om det. Men vi kan også stille spørsmålet slik: Hvordan ville det ha sett ut uten denne opplysningsvirksomheten?

Til Forså vil jeg si at de ikke kan vente en overvettes mengde besøk av tillitsmenn i Nord-Norge. Alle tillitsmenn i forbundet har mye å stå i. Vi er alt for få i forhold til arbeidsmengden. Jeg kan ikke i øyeblikket se at alt vil bli herlighet og glede. På den annen side er vi i administrasjonen fullt på det rene med at det er et sterkt behov for opplysning og agitasjon. Og vi arbeider for å utvide virksomheten og få bedre kontakt mellom forbundet og medlemmene.

Dirigenten takket på ny Lars Nilsen og Harald Øveraas for innleggene.

Odd Paulsen, Bjørnevatn, syntes ikke det var riktig av ham å trekke forslaget tilbake. Han hadde ikke fått bekreftet at spørsmålet var reist overfor Arbeidsgiverforeningen. Jeg ønsker et greit svar på det, sa Paulsen.

Harald Øveraas: Hvorvidt saken er tatt opp på fellesbasis, er det ikke mulig for meg å svare på. Vi er klar over at vi vil møte rent prinsipielle innvendinger, men de skal vi nok bryte gjennom. Jeg vil imidlertid foreslå Paulsens forslag oversendt det nye forbundsstyret.

Odd Paulsen kunne godta dette.

Ved voteringen ble Paulsens forslag oversendt forbundsstyret.

Bevilgningene.

Fra budsjettkomitéen forelå følgende forslag:

Busjettkomitéen har behandlet de søknader om bidrag som er innkommet til forbundets landsmøte.

Følgende bevilgninger foreslås gitt:

Den norske Spaniakomité (engangsbevilgning)	kr. 1 000.00
Arbeidernes Avholdslandslag (engangsbevilgning)	» 500.00
Norsk Arbeidersangerforbund (engangsbevilgning)	» 500.00
Solidaritetsfondet for Vietnam (engangsbevilgning)	» 1 000.00
Landsforeningen for hjerte- og Lungesyke ved Norsk Folkehjelp (engangsbevilgning)	» 1 000.00
Arbeidernes Ungdomsfylking bevilges pr. år i landsmøteperioden	» 700.00
Solidaritetsfondet for Vietnam (engangsbevilgning)	» 1 000.00

Samtlige bevilgninger er enstemmig i komitéen, unntatt bevilgningen til Arbeidernes Ungdomsfylking, som ble foreslått med 4 mot 1 stemme.

Bernt Alfsen, Ally Lund, Th. Sollie, John Nordnes, Gunnar Jore.

Bernt Alfsen, formannen i budsjettkomitéen, la fram innstillingen og ga en kort motivering. Det var kommet inn 11 søknader, og det var disse komitéen hadde tatt standpunkt til. Samtlige bevilgninger var enstemmige.

Asbjørn Overvik, Selbu, ville gjøre landsmøtet den store tjeneste å sette fram et forslag som ville følge opp de intensjoner som har gjort seg gjeldende på dette landsmøte. Det vil understreke nødvendigheten av en samlet arbeiderbevegelse på det politiske plan. Denne forsamling har gang på gang presisert at den splittelse som er til stede ikke slår rot i denne forsamling. For å følge opp disse intensjoner foreslår jeg at Norges kommunistiske ungdomsforbund bevilges kr. 500.00 pr. år. La oss slippe en formalistisk diskusjon om at det ikke foreligger noen søknad. Hvis mitt forslag blir nedstemt, vil det være en fallitterklæring og det vil vise at vi ved avslutningen av møtet klipper av det båndet som bør være mellom ord og handling.

John Nordnes, Vestfold: Den ene stemmen i budsjettkomiteén er meg. I Vestfold har vi aldri bevilget til politisk virksomhet. Derfor kan jeg ikke være med på en slik bevilgning. Vi har hørt ulike meninger om årsakene til tilbakegangen. Vi har underskudd og synkende medlemstall. Ingen har kommet med selvkritikk. Hvis det er flertall i denne sal for bevilgninger til politiske ungdomsorganisasjoner, vil jeg framsette følgende forslag:

Det er i dag tre sosialistiske partier i Norge, og i denne sal sitter representanter fra disse partier. Det må være demokratisk riktig at man da bevilger samme beløp til de respektive ungdomsorganisasjoner.

Det ble først votert over Nordnes' forslag, som ved åpen avstemning fikk 76 stemmer mot seg.

Einar Bøe, Oppland, ba om ny votering, der stemmetallene på begge sider ble tallet opp.

Det ble foretatt ny votering, og den viste at Nordnes' forslag var vedtatt med 101 mot 76 stemmer. De øvrige innstillinger ble enstemmig vedtatt.

Kurt Mortensen, Kirkenes: Hva med de 700 kronene til AUF?

John Nordnes, Vestfold: Mitt forslag gikk ut på likt beløp til hver av ungdomsorganisasjonene, og det er vedtatt.

Dirigenten: Beløpet er ikke fastsatt.

Johan Kvalness, Tromsø: Disse pengene skal gå til skolering av medlemmene. Jeg foreslår kr. 700.00 til hver.

Einar Bøe, Oppland, foreslo kr. 1000.00.

Ved voteringen ble kr. 700.00 til hver vedtatt mot noen få stemmer.

Valgene.

Valgkomiteén la fram følgende innstilling:

Forbundets tillitsmenn:

Formann:	<i>Øystein Larsen</i> .
Nestformann:	<i>Ole Flesvig</i> .
Hovedkasserer:	<i>Bernt Alfsen</i> .
Sekretær (gruve):	<i>Alfred Haugen</i> .
Sekretær (anlegg):	<i>Ludvik Wangsmo</i> .
Sekretær (rengjøring):	<i>Harriet Andreassen</i> .

Samtlige enstemmig innstillet.

Forbundsstyret:

1. *Kjartan Olsen*, private anlegg, Oslo.
2. *Karl Pettersen*, jernbaneanlegg, Spikkestad (mot 1 stem.)
3. *Harald Haugli*, veg, Sørumsand.
4. *Knut Westgård*, veg. Askim, Østfold, (ny).
5. *Karine Pedersen*, rengjøring, Oslo.
6. *Morten Gustavsen*, gruve-mineral, Sandvika, (ny).

Varamenn:

1. *Ola Sande*, private anlegg, Oslo.
2. *Ole Klemo*, jernbaneanlegg, Høn.
3. *Høibert Karlsen*, veg, Eidsvoll, (ny).
4. *Torbjørn Ruud*, veg, Skedsmo, (ny).
5. *Ruth Karlsen*, rengjøring, Oslo.
6. *Torvald Solheim*, gruve-mineral, Sandvika, (ny).

Landsstyret:

1. *Arthur Mogstad*, gruve, Malm, (ny).
2. *Th. Solli*, gruve, Hauge i Rogaland.
3. *Ernst Evjen*, gruve, Sulitjelma.
4. *Arne Pedersen*, privat anlegg, Hokksund, Buskerud, (ny).
5. *Egil Aspaas*, private anlegg, Oslo.
6. *Hans O. Kleiven*, veg, Vågåmo.
7. *Alfred Guddal*, veg, Stryn.
8. *Tellef Rislå*, veg, Herefoss, Aust-Agder, (ny).
9. *Knut Arnesen*, veg, Skaidi, Finnmark, (ny).
10. *Bjarne Løkås*, veg, Valnesfjord, (ny).
11. *Tarjei Fossjord*, veg, Brunkeberg, (ny).
12. *Olav Grunnvoll*, kraftanl., (mot 1 st.), Mo i Rana, (ny).
13. *Gustav Merkesdal*, kraftanl., (mot 1 st.), Øvre Surnadal, (ny).
14. *Kåre Rasmussen*, kraftanlegg, Stavanger, (ny).
15. *Einar Valde*, Statens Havnevesen, Ålesund.
16. *Lillemor Strøm*, rengjøring, Bodø, (ny).

Varamenn:

1. *Petter Pedersen*, gruve, Kirkenes.
2. *Erling Evanger*, gruve, Litlabø.
3. *Gunnar Haltli*, gruve, Løkken, Sør-Trøndelag, (ny).
4. *Bjarne Dahlshagen*, priv. anl., Heistadmoen, Kongsberg, (ny).
5. *Konrad Skevik*, private anlegg, Alen, Sør-Trøndelag, (ny).
6. *Peder Aldahl*, veg, Hordaland, (ny).
7. *Asbjørn Overvik*, veg, Selbu, (ny).

8. Einar With, veg, Stavanger, (ny).
9. Kåbel Hansen, veg, Finnsnes, (ny).
10. Thorleiv Myhrvang, veg, Skarnes, (ny).
11. Olav Stigen, veg, Tørdal, Telemark, (ny).
12. Lars Moen, kraftanlegg, Tokke, Telemark, (ny).
13. John Andersen, kraftanlegg, Vik i Sogn, (ny).
14. Ragnar Ingebrigtsen, kraftanlegg, Mosjøen, (ny).
15. Johannes Thom, Statens Havnevesen, Kabelvåg.
16. Solbjørg Ohrø, rengjøring, Trondheim, (ny).

Kontrollkomitéen:

Oscar Rydén, formann.
Johs. Haugen.
Selma Holmquist.

Varamenn:

Ragnvald Pedersen.
Kristian Landskau.
Anna Marie Olsen.

LO'S representantskap:

1. Ole Flesvig, veg, forbundet, (ny).
2. Kurt Mortensen, gruve, Kirkenes, (ny).
3. Gustav Merkesdal, jernbane- og kraft, (ny),
(mot 1 stemme), Ø. Surnadal.
4. Ola Sande, private anl., (mot 1 st.), Oslo, (ny).

Varamenn:

1. Alfred Haugen, forbundet.
2. Odd Paulsen, Kirkenes (ny).
3. Olav Stigen, Telemark (ny).
4. Ludvik Wangsmo, forbundet (ny).

TARIFFRADENE

Vegsektoren:

Finnmark.

Knut Arnesen, maskinsentr.

Hedmark.

Thorleiv Myhrvang, anlegg,

Varamenn:

Ole Aikio, maskinsentr.

Erling Brenna, maskinsentr.

Møre og Romsdal.
Kåre Hansen, maskinsentr.

Sør-Trøndelag.
Jakob Jakobsen, anlegg,

Troms.
Karl J. Kvalness, anlegg,

Vestfold.
John Nordnes, maskinsentr.

Sogn og Fjordane.
Alfred Guddal, anlegg,

Buskerud.
Ludvik Mundal, vedlikeh.

Nordland:
Arvid Forså, maskinsentr. og
anlegg.

Akershus.
Harald Haugli, vedlikeh.

Hordaland.
Bjørn Langedal, anlegg,

Aust-Agder.
Tellef Rislå, vedlikeh.

Nord-Trøndelag.
Odd Modell, maskinsentr.

Vest-Agder:
Karl Kolstad, anlegg,

Østfold.
Konrad Seterbakken, vedlikeh.

Oppland.
Einar Bøe, maskinsentr.

Varamenn:
Karl ak, maskinsentr.

Even L. Rogstad, vedlikeh.

Arne Pedersen, anlegg.

Ivar Iversen, vedlikeh.

Ivar Seljeseth, maskinsentr.

Helge Tosseviken, anlegg.

Kåre Bøystad, anlegg.

John Stokholm, vedlikeh.

Olav Frøkedal, maskinsentr.

Jakob Hagelia, anlegg.

Morten Antonsen, vedlikeh.

Ola Dugan, vedlikeh.

Knut Westgård, vedlikeh.

Olaf Lauvli, vedlikeh.

Rogaland.
Knut Karlsen, vedlikeh.

Telemark.
Gunnar Jore, vedlikeh.

Private anlegg:
Kjartan Oslen, Oslo.
Arne Pedersen, Buskerud.
Grunde Reiersdal, Brokke.
Samuel Arholm, Matre.
Torbjørn Jonassen, B. K. K.
Karl Olsen, Ekrene Maskin-
entreprenørforretning.

Jernbaneanleggene:

Karl Olstad, Oslo Sentralst.
Oskar Svendsen, Drammensb.
Hans Høyås, Omformeranl.
Dombås.
Ingvald Skaga, E-anl., Grorud.

Statens havnevesen:

2. distrikt:
Nils Vika, anlegg.

3. distrikt:
Einar Valde, vedlikeh.

4. distrikt:
Helge Tonn, vedlikeh. Kabelvåg.

5. distrikt:
Torodd Borch, anlegg.

Mineral:

Trygve Evensen, Lalm.
Jens P. Kines, Hamarfald.
Olaf Klausen, Kragerø.
Birger Sjøvold, Røra.
Olaf Torset, Sunnmøre.

Varamenn:
Gunvald Stange, vedlikeh.

Tarjei Fossjord, vedlikeh.

Kraftanleggene:
Lars Moen, Tokke.
Jon Andersen, Vik.
Olav Grunnvoll, Rana.
Teodor Frydenberg, Nore.
Kåre Rasmussen, Hommersåk,
Overføringsanl.
Arthur Magnussen, Aura.

Varamenn:
Einar Bergstad.

Harald Voksø.

Gunnar Nilsen, Kabelvåg.

Kjell Knutsen.

Arthur Bråten.
Otto Furnes.

Hallbjørn Roel.

Skifer:
Anders Gulliksrud.
John Norheim, Oppdal.

Bergverk:
Thorleif B. Støle.
Viktor Evjen, Sulitjelma.
Erling Mikkelsen.
Johs. Sandnes, Røros.
Erling Evanger, Stord.
John Staveli, Malm.
Gunnar Haltli, Løkken Verk.
Arthur Blix, Bjørnevattn.

Rengjøring:

Lillemor Strøm, Bodø.
Ally Lund, Stavanger.
Bergliot Helle, Bergen.
Solbjørg Ohrø, Trondheim.
Karine Pedersen, Oslo.
Martha Johannessen, Halden.

Fyr- og merkevesen:
Amund Løndahl, Volda.
Jens Skurtveit, Ålesund.

I de tilfeller varamenn ikke er oppnevnt, får forbundsstyret fullmakt til å oppnevne disse.

Når det gjelder oppnevning av representanter og varamenn i Tariffråd for brakkebetjeningen, gis forbundsstyret fullmakt til å oppnevne disse.

Karl Pettersen, valgkomitéens formann, hadde bare noen få merknader til innstillingen. Perioden 1963—1967 har vært en av de tyngste periodene i forbundets historie, sa han. I 1966 mistet vi to tillitsmenn, to toptillitsmenn. Dette skapte problemer i administrasjonen. Det måtte omgruppering til. Landsstyret ble innkalt og foretok sine disposisjoner. Det måtte lyses ut nye stillinger. Først opplysningssekretær, så en rengjøringssekretær og endelig en agitasjons- og reisesekretær. Det var ikke så greit for dem som sto igjen i disse dager. Men disse karene sammen med forbundsstyret gjorde et arbeid som vi i dag er takknemlig for. De samarbeidet fra top-

pen og nedover, og de skapte et godt kameratskap. Jeg synes jeg plikter å si dette ved dette høve.

Vi har fått to nye mannlige sekretærer og en kvinnelig. Landsmøtet har fått et godt inntrykk av disse tre. Samtidig som de andre tillitsmenn har vist sin dyktighet og derfor foreslås gjenvalgt. Gjennomsnittsalderen for tillitsmennene ligger nå på 49 år. Vi har måttet foretatt omgrupperinger to ganger, og jeg tror jeg tør si at det har gått godt begge ganger.

Det er beklagelig at det er enkelte representanter i salen som ikke er oppmerksom på at de kunne innlevere skriftlige forslag til valgkomitéen. Det bør kanskje sies ved åpningen av landsmøtet. Etter å ha referert innstillingen i sin helhet, føyde Pettersen til følgende:

Mange nye er kommet med. Forbundsstyret er utvidet med 2 representanter. Mange har bedt om å bli fritatt, og det har vi tatt hensyn til. Det er en enstemmig innstilling fra de forskjellige grupper.

Bjørn Langedal, Bergen—Hordaland: Når vi har foreslått Peder Aldahl istedenfor Alfred Guddal, så er det bare et naturlig skifte.

Leif Lorentzen, Skomo, Brønnøy, foreslo Arvid Forså istedenfor Bjarne Løkås. Bernt Alfsen var vel den eneste vi hadde i landsstyret. Han er nå blitt hovedkasserer. Derfor vil jeg foreslå Forså.

Bortsett fra den forandring som foreslått av Lorentzen ble innstillingen enstemmig tiltrådt.

Avslutningen.

Dirigenten takket på egne og de øvrige dirigenters vegne. Likeledes også på vegne av sekretærer og komitémedlemmer.

Elias Volan takket på vegne av de personlig innbudte for innbydelsen til dette landsmøte. Jeg for min del har vært medlem av dette forbundet i en liten menneskealder, sa han. Jeg har hatt mange gledesstunder sammen med Arbeidsmandsforbundets medlemmer i det vidstrakte land, både som menig medlem og som tillitsmann. På landsmøtet i Bergen i 1913 ble jeg valgt som medlem av hovedstyret. Jeg ble også medlem av LO's representantskap og ble tilsatt som agitasjonsarbeider. Jeg vil benytte anledningen til å ønske forbundet en god organisasjonsmessig utvikling og uttaler håpet om en større oppslutning av arbeiderne både politisk og faglig.

Jeg er nå 80 år. Alfred N. Nilsen er 84 år. Vi håper begge å komme sammen med dere på nye landsmøter. Richard Hansen sa en gang at Arbeidsmandsforbundet var inngangsporten til svært mange av LO's forbund. Arbeidsmandsforbundet har også fostret mange dyktige tillitsmenn og har kunnet avse mange gode ledere til en rekke norske forbund. Det er god tå i Arbeidsmandsforbundets medlemmer, sterke og bramfri karer. De har aldri gått av veien for de første støt. Når en konflikt har vært tapt, har de ofte måttet ta sats til nye tak. Jeg husker som tillitsmann i Arbeidsmandsforbundet i 1919, da vi reiste krav om 8 timers dag og 48 timers uke. Det var mange fagforeningsfolk som syntes dette var dristige krav. Forretningsutvalget besluttet imidlertid at vi ikke skulle avslutte meklingen før vi hadde fått innrømmet dette kravet. Resultatet ble at vi fikk 8 timersdagen i 1919 og mange andre goder, ferie og et godt dyrtidstillegg. Et annet spørsmål som Richard Hansen fikk gjennomført den gangen var garantert minstelønn i akkord. Han valgte Hydro som utgangsstilling. Arbeidsgiverforeningen nektet og LO nektet Hansen å legge fram kravet. Han lot det ligge til vårflommen, og det ble en vårflom det året som gikk over stakk og stein. Det var katastrofestemming på Rjukan. Da fikk Hydro valget mellom å innrømme garantert lønn i akkord eller at arbeiderne gikk. Hydro valgte å akseptere minstelønn i akkord. Dermed var Arbeidsgiverforeningens nektelse brutt. Slik måtte vi gå fram den gangen.

Naturligvis hadde vi også tap, ganske smertelige tap. Men arbeidernes faglige og politiske organisasjoner har tross alt gått fram. Jeg håper at vi ved kommende kommunevalg skal seire og legge et godt grunnlag for å gjenerobre flertallet i Stortinget. Vi håper alle at alle arbeidere, uansett divergenser, vil samles med det formål å gjøre et godt kommunevalg og dermed legge grunnen for stortingsvalget i 1969. Med dette takker jeg på vegne av gjestene og uttaler håpet om gjensyn på kommende landsmøter.

Volans tale ble mottatt med sterkt bifall, som gjentok seg da han ble båret på gullstol.

Den gjenvalgte formann, *Oystein Larsen*, takket Volan for alle gode ord. Han ønsket både ham og Alfred M. Nilsen alt godt. Deretter uttalte han følgende:

Vi er nå kommet til avslutningen av landsmøtet. Jeg skal da først få lov til å takke for tilliten ved å velge meg som formann.

Jeg vet at det stilles store krav til en formann i vårt forbund, men i den overbevisning at det gode samarbeidet mellom tillitsmennene samt funksjonærene fortsetter som hittil så har jeg ingen betenkeligheter med å ta fatt, og i fellesskap føre arbeidet til våre forgjengere videre.

Jeg takker landsmøtets dirigenter og sekretærer for det arbeid de har utført, og foreslår at disse blir bevilget kr. 200.00 hver for godt utført arbeid. Videre vil jeg takke forbundets funksjonærer for det arbeid de har hatt, ikke bare under landsmøtet, men også med forarbeidet som skaffer mye ekstra slit, men som alltid er like nødvendig.

Vi har en del som går ut av forbunds- og landsstyret.

Jeg nevner John Solheim som går ut av forbundsstyret, etter å ha sittet der siden 1955. Ut av landsstyret går: Tønnes Moi, David Martinsen, Peder Dalen, Wilhelm Furnes, Erling Pettersen og Arthur Magnussen.

Jeg takker dem alle for det gode samarbeid de alltid har medvirket til gjennom den tid de har vært i landsstyret. En kan vel ikke ved en slik anledning unngå å nevne spesielt 2 navn uten forkleinelse for noen av de andre, og det er: Tønnes Moi og Daniel Martinsen.

Tønnes har vært med i forbundets landsstyre fra 1938 og Daniel fra 1948. Skulle ønske at æresmedlemskapet i forbundet hang en god del høyere enn det gjør, og i tillegg til dette burde vi låne et uttrykk fra jernbane-etaten når det gjelder disse to — og det er «i særklasse».

Og i samme klasse kommer også Jorulf Haugli, som trådte tilbake som vegsekretær på grunn av oppnådd aldersgrense våren 1966. Og særlig takksam er vi, Jorulf, for den store støtten du ga oss ved å komme tilbake for å gi oss en hjelpende hånd da det røynte på som verst høsten 1966.

Videre har vi våre to «grand old men» som aldri har sviktet et landsmøte i forbundet, så sant ikke noe ekstra har kommet i vegen, og det er Elias Volan og Alfred M. Nilsen. Likeså vil jeg heller ikke unnlate å ta med landsmøtets eldste representant, Ole Jamtli, som med sine vel 75 år har vist at han framleis kan ta et tak når det kniper.

Vi synes at disse, Tønnes Moi, Daniel Martinsen, Jorulf Haugli, John Solheim, Wilhelm Furnes, Elias Volan, Alfred M. Nilsen og Ole Jamtli, i aller høyeste grad har fortjent noen blomster i denne anledning, og ber dere komme hit fram.

Disse 7 kom fram og ble overrakt blomster, mens forsamlingen reiste seg og hyllet dem.

Øystein Larsen: De fleste gjester har reist, men på vegne av de gjenværende gir jeg ordet til Kjelsrud.

Klaus Kjelsrud hilste på vegne av de gjenværende gjester og spesielt fra Bygningsarbeider-Internasjonalen. Forbundet har vist oss en usedvanlig gjestfrihet. Jeg takker landsmøtet også på vegne av de innenlandske gjester. Det har vært et godt landsmøte, i samlingens og samdrektighetens tegn. Et sterkt inntrykk gjorde Volans appell, og jeg vil gjerne understreke denne appellen. Vi må fortsette det byggende arbeid, samarbeid først og samarbeid sist. Jeg takker på ny og uttaler ønsket om et godt valg i høst og et like godt valg i 1969.

Daniel Martinsen: På vegne av de som går ut av landsstyret har jeg fått i oppdrag å takke for samarbeidet. Da vi gikk inn i organisasjonslivet var det forholdsvis lettvin. Siden har vi hatt en utvikling, som vi ikke kunne tenke oss. Når jeg ser tilbake på den tiden som er gått, må jeg innrømme at vi i grunnen har gjort lite. Likevel må vi si at vi har hatt stor glede av å delta i det store fellesskapet og fått høve til å gjøre en innsats. Når vi slutter i landsstyret, slutter vi ikke i arbeidet. Vi håper å kunne fortsette i avdelingene og fortsatt gjøre en innsats. Jeg takker for de gode ord og blomstene og ønsker Norsk Arbeidsmandsforbund alt godt i framtiden.

Øystein Larsen takket for alle gode ord, samtidig som han uttalte håpet om at samarbeidet med både de internasjonale og nasjonale samarbeidspartnere vil fortsette og styrkes i årene som kommer. Jeg ønsker alle en god reise hjem og ber dere ta med en hilsen fra landsmøtet og forbundsledelsen.

Jeg vil også takke representantene for den interesse de har fulgt forhandlingene med. Det har vært strevsomme dager og vi får håpe at de vedtak som er gjort vil gagne vår bevegelse i tida framover.

Til slutt vil jeg da erklære det 26. ordinære landsmøte i Norsk Arbeidsmandsforbund som avsluttet.

Jeg går da ut fra at forbundsstyret får anledning til å godkjenne protokollen fra det siste møte.

Møtet ble avsluttet med avsyngelse av Internasjonalen.

Landsmøtets deltakere.

REPRESENTANTER

Avd. 1, Buskerud, 1. Helge Tosseviken. — 2. Astrid Midtgard. — 3. Møtte ikke. — 4. Odd Fjell. — 5. Peder Nyhus. — 6. Kristian Nygård. — 7. Petter Lia. — 8. Ivar Skaro. — 9. Knut Nymo. — 10. Hilmar Ødegården. — 11. Ludvik Mundahl. — Avd. 5, Oslo, 12. Ruth Karlsen. — 13. Ragnhild Hermansen. — Avd. 6, Bergen, Hordaland, 14. Olvar Hafstad. — 15. Torbjørn Jonassen. — 16. Bjørn Langedal. — 17. Erling Mo. — 18. Nils Trengereid. — 19. Jens Tveit Aga. — 20. Peder Aldal. — 21. Anders Kvåle. — Avd. 7, Vest-Agder, 22. Christian Grøndahl. — 23. Ola Dugan. — 24. Asbjørn Johnrud. — 25. Grunde Reiersdal. — 26. Selmer Suvatne. — 27. Karl Kolstad. — 28. Jens Josdal. — 29. Rolf Harbakk. — 30. Oskar Hansen. — Avd. 8, Røros, 31. Magnus K. Sundt. — Avd. 9, Vik i Sogn, 32. John Andersen. — Avd. 10, Vigsnes, 33. Joh. Johannessen. — Avd. 11, Østfold, 34. Knut Westgård. — 35. Erland Fredriksen. — 36. Alf Minge. — 37. Møtte ikke. — 38. Martha Johannessen. — Avd. 12, Telemark, 39. Olav H. Stigen. — 40. Asbjørn Pedersen. — 41. Sveinung Flaatin. — 42. Olaf O. Odden. — 43. Gunnar Jore. — 44. Arne Bjåland. — Avd. 14, Raudsand, 45. Erling Michelsen. — Avd. 15, Aust-Agder, 46. Kristian Danielsen. — 47. Jakob Hagelia. — 48. Eilif Johnsen. — 49. Rikard Arnesen. — 50. Arthur E. Halvorsen, møtte ikke første dag. — 51. Tellef Rislå. — 52. Ommund Kløvfjell, møtte ikke første dag. — 53. Håkon Josvanger. — Avd. 18, Rogaland, 54. Einar With. — 55. Ally Lund. — 56. Knut Karlsen. — 57. Gunvald Stange. — 58. Alf Olsen. — 59. Arnold Espeland. — Avd. 20, Sulitjelma, 60. Terje Storjord. — Avd. 21, Oslo, 61. Karl Olstad. — 62. Ola Sande. — 63. John Ø. Larsen (varamann). — 64. Finn Nielsen. — Avd. 23, Ålen, 65. Johs. Ingebrigtvoll. — Avd. 25, Sør-Trøndelag, 66. Ole Fjølstad. — Avd. 27, Sandtorg, 67. Arne Pedersen. — Avd. 34, Stord, 68. Erling Evanger. — Avd. 36, Oppland, 69. Hermand Endrestad. — 70. Kåre Smesrud. — 71. Einar

Bøe. — 72. Arne Ødegårdstuen. — 73. Lars Wolden. — 74. Trygve Evensen. — 75. Harald Brendløkken. — 76. Peder Rykhus. — 77. Peder Pedersen. — Avd. 37, Vest-Finnmark, 78. Otto Digre. — 79. Knut Arnesen. — Avd. 38, Inn-Trøndelag, 80. Martin Melby. — Avd. 44, Bjørnevatt, 81. Odd Paulsen. — 82. Tormod Larsen. — Avd. 46, Oslo, 83. Leiv Ravnemyhr. — Avd. 48, Tokke, 84. Jørgen Henriksen. — 85. Herman Villdalen. — Avd. 51, Folldal, 86. Pål Kristoffersen. — 87. Pål Bårstad. — Avd. 52, Follo, 88. Johan Stokholm. — Avd. 53, Kirkenes, 89. Kurt Mortensen. — 90. Asbjørn Larsen. — Avd. 56, Matre, 91. Samuel Arholm. — Avd. 66, Tydal, 92. Arnt Renå. — Avd. 69, Malmo, 93. John Staveli. — 94. Arthur Mogstad. — Avd. 70, Sandnes, Sulitjelma, 95. Olav Kvalnes. — Avd. 73, Jakobsbakken, Sulitjelma, 96. Almar Pedersen. — Avd. 75, Giken, Sulitjelma, 97. Ingvald Hugaas. — 98. Viktor Evjen. — Avd. 76, Ankenes, 99. Paul Larsen. — Avd. 80, Indre Sogn, 100. Tyger Mundal. — 101. Varamann Asmund Grinde møtte ikke. — 102. Arnar Walaker. — Avd. 84, Eidsvoll, 103. Thorbjørn Ruud. — Avd. 86, Hamarøy, 104. Trygve Jenssen. — Avd. 88, Aura, 105. Gustav Merkesdal. — 106. Anders Bj. Rodal. — 107. John Ormbostad. — Avd. 91, Bærum, 108. Torvald Solheim. — Avd. 99, Vestfold, 109. Håkon H. Tveitan. — 110. Hans Skjauff. — 111. John Nordnes. — Avd. 101, Mo, 112. Ole Jamtli. — Avd. 111, Løkken Verk, 113. Gunnar Haltli. — 114. Reidar Blokkum. — Avd. 114, Namdal, 115. Morten Antonsen. — Avd. 121, Sunnfjord, 116. Johan Skrede. 117. Jostein Fauske (varamann). — Avd. 122, Grytten, 118. David Strømme. — Avd. 125, Mofjellet, 119. Møtte ikke. — Avd. 128, Sulitjelma, 120. Henrik Pettersen. — Avd. 130, Nordfjord, 121. Martin Nord. — Avd. 131, Ringsaker, 122. Karl Nygård. — Avd. 134, Surnadel, 123. Møtte ikke. — Avd. 142, Longyearbyen, 124. Kjell Lysholm. — Avd. 147, Orkanger, 125. John Stokke. — Avd. 152, Drammensbanen, 126. Oskar Svendsen. — Avd. 154, Skedsmo, 127. Harald Andersen (varamann). — Avd. 156, Glåmdalen, 128. Thorleiv Myrvang. — 129. Erling Brenna. — Avd. 157, Skorovas, 130. Jorleif Smalås. — Avd. 170, Stange, 131. Oskar Simensen. — Avd. 172, Åmot, 132. Asbjørn Furali. — Avd. 176, Åsnes, 133. Eilif Syversen. — Avd. 182, Vegvesenets Sjøfør- og Verkstederfor- forening, Steinkjer, 134. Birger Kjønsstad. — Avd. 190, Saltdal, 135. Johan Madsen (varamann). — Avd. 197, Namsen, 136. Alf Tømmerås. — Avd. 206, Skaland, 137. Edvald Pettersen. — Avd. 213, Tromsø, 138. Karl J. Kvalness. — Avd. 214, Sandbek, 139. Magnus Elve- strøm. — Avd. 215, Mosjøen, 140. Arvid Forså. — Avd. 220, NVE Linjearbeiderforening, 141. Kåre Rasmussen. — Avd. 223, Selbu, 142. Asbjørn Overvik. — Avd. 227, Nedre Romerike, 143.

Johan Gulliksrud. — Avd. 229, Tafjord, 144. Møtte ikke. — Avd. 242, Trysil, 145. Even Stabo. — Avd. 247, Pasvikdalen, 146. Raymond Ryeng. — Avd. 251, Engan, 147. Magne Skjørstadhaug (varamann). — Avd. 257, Dunderlandsdalen, 148. Roald Fornes. — Avd. 263, Kvinnernes Fagforening, Trondheim, 149. Solbjørg Ohrø. — 150. Ingrid Johansen. — Avd. 266, Sjøflot, 151. Olai Naustbakk. — Avd. 269, Målselv, 152. Møtte ikke. — Avd. 279, Møre og Romsdal, 153. Kåre Hansen. — Avd. 296, Sulitjelma, 154. Helge Stifjeld. — Avd. 308, Os, 155. Per L. Eggen. — Avd. 311, Grovfjord, 156. Erling Strøm. — Avd. 324, Storfjord, 157. Kalle Eriksen. — Avd. 333, Vågan, 158. Leif Myhre. — Avd. 347, Hønefoss Omf.anl., 159. Hans Høiås. — Avd. 353, Tingvoll, 160. Gullbjørn Jonassen. — Avd. 359, Bodø — Røsvik, 161. Bjarne Løkås. — Avd. 368, Tresfjord, 162. Alv Andersen. — Avd. 377, Kabelvåg, 163. Arthur Andorsen. — Avd. 378, Selbu, 164. Haldor Aftreth. — Avd. 382, Stjernøy, 165. Birger Johnsen. — Avd. 398, Ballangen, 166. Erling Framvik. — Avd. 401, Hammerfall, 167. Jens P. Kines. — Avd. 402, Sando, 168. Knut Gjersvoll. — Avd. 403, Fosen, 169. Jakob Jakobsen. — Avd. 404, Bergen Vakt og Renhold, 170. Bergliot Helle. — Avd. 405, Rana, 171. Olav Grunnvoll. — 172. Erling Nilsen. — 173. Egil Solhaug. — Avd. 412, 3. distr. Havneforening, 174. Harald Voksø. — Avd. 442, Fjellbrott Vegarbeiderforening, 175. Kåre Bøystad. — Avd. 455, Stor-Elvdal. 176. Møtte ikke. — Avd. 456, Måløy, 177. Nils N. Vika. — Avd. 466, Eide, 178. Sigurd Heilevang. — Avd. 469, Brønnøy, 179. Leif Lorentsen Skomo. — Avd. 471, Odda, 180. Olav Gudmundsen. — 181. Arne Eide. — 182. Asbjørn Strømmen. — 182. Olav Frøkedal. — Avd. 472, Olivenstenarbeiderforening, Åheim, 184. Gunnvald Berge. — Avd. 487, Bleikvassli, 185. Ottar Strand (varamann). — Avd. 491, Kvinnernes Fagforening, Bodø, 186. Lille-mor Strøm. — Avd. 492, Tosen, 187. Marton Jørgensen. — Avd. 493, Asker og Bærum, 188. Erling Svensen. — Avd. 502, Hylla, 189. Hallbjørn Roel. — Avd. 513, Svartnes, 190. Torodd Borch. — Avd. 535, Snåsa, 191. Albin Svensson.

FORBUNDS- OG LANDSSTYRE

Forbundets tillitsmenn: Formann *Øystein Larsen*, nestformann, *Ole Flesvig*, hovedkasserer *Bernt Alfsen*, sekretærer: *Alfred Haugen*, *Ludvik Wangsmo*, *Harald Øveraas*, *Lars Nilsen*, *Harriet Andreassen*, *Edward Laxå*, distriktssekretær, og *Walter Ørnhaug*, Svalbard-sekretær.

Forbundsstyremedlemmer: *Karl Pettersen*, *Spikkestad*, *Harald Haugli*, *Sørumsand*, *John Solheim*, *Berg st.*, *Morten Gustavsen*,

Sandvika, *Karine Pedersen*, *Oslo*, *Kjartan Olsen*, *Oslo*.
Landsstyret: *Ivar Storvoll*, *Løkken Verk*, *Th. Solli*, *Hauge i Dalane*, *Ernst Evjen*, *Sulitjelma*, *Arne Pedersen*, *Hokksund*, *Egil Aspaas*, *Hvalstad*, *Peder Dalen*, *Spikkestad*, *Daniel Martinsen*, *Nygård pr. Finnsnes*, *Wilhelm Furnes*, *Valnesfjord*, *Tønnes Moi*, *Kvinesdal*, *Hans O. Kleiven*, *Vågåmo*, *Alfred Guddal*, *Hjelledalen*, *Stryn*, *Erling Pettersen*, *Selfors*, *Arthur Magnussen*, *Bæverfjord* og *Einar Valde*, *Ålesund*.

Kontrollkomitéen: *Oscar Rydén*, *Nittedal*, *Johs. Haugen*, *Oslo* og *Selma Holmquist*, *Langhus st.*

LO's revisjonskontor: *Ingemund Haugen* og *Kjell Ole Otterstad*.
Referentsjef: *Henry Harm*.

UTENLANDSKE GJESTER

Internasjonalen for stats- og kommunalansatte: *Henry Ahldin*.

International Bygnings- og Træindustriarbejderunion: *Klaus Kjelsrud*.

Gruveinternasjonalen: *Walter Arendt*.

Det tyske Gruvearbeiderforbund: *Walter Arendt*.

Nordiska Väg- och Anläggningsarbetareunionen: *Sigvard Forsmark*.

Nordiska Byggnads- och Träarbetarefederasjonen: *Henry Hansen*.

Nordisk Funktionærsammenslutning: *Laust Larsen*.

Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbund: *Rich. Eriksen* og *Ejner Petersen*.

Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark: *Agnes Hansen* og *Karla Dalager*.

Dansk Funktionærforbund: *Laust Larsen* og *Frank Steffensen*.

Svenska Gruvindustriarbetareförbundet: *Nils Lindell* og *Holger Hillbom*.

Svenska Vägarbetareförbundet: *Olof Olsson*.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet: *Åke Wänman* og *Hilbert Fränberg*.

Finlands Arbetareförbund: *Ahti Salli* og *Matti Jokinen*.

Finlands Byggnadsarbetareförbund: *Uno Lehtonen* og *Esko Tyvi-järvi*.

INNENLANDSKE GJESTER

Landsorganisasjonen: *P. Mentsen* og *Thorleif Andresen*.

Det norske Arbeiderparti: *Reiulf Steen*.

LO' presse- og informasjonskontor: *Per Haraldsson*.

Statstjenestemannskartellet: *Odd Højdahl* og *N. R. Mugaas*.

Norsk Kommuneforbund: *Alf Tobiassen*.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: *Lage Haugness og Øyvind Henriksen.*

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: *Wilhelm Thoresen og Hans O. Johansen.*

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: *Kaare Pehrson og Rolf Hauge.*

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: *Åge Petersen.*

Norsk Tekstilarbeiderforbund: *Martha Eriksen og Kristian Hytten.*

Norsk Jernbaneforbund: *Emil Edvardsen og Egil Halvorsen.*

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: *Arne Veen og Kåre Frang.*

Norsk Tjenestemannslag: *Gerd Raaer og Thv. Karlsten.*

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: *Nils H. Johannessen og Birger Melsom.*

AOF: *Ivar Viken.*

Spesielt innbudte:

Elias Volan, Alfred M. Nilsen, Jorulf Haugli, Magne Mælumshagen og Ola Granli.

